

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

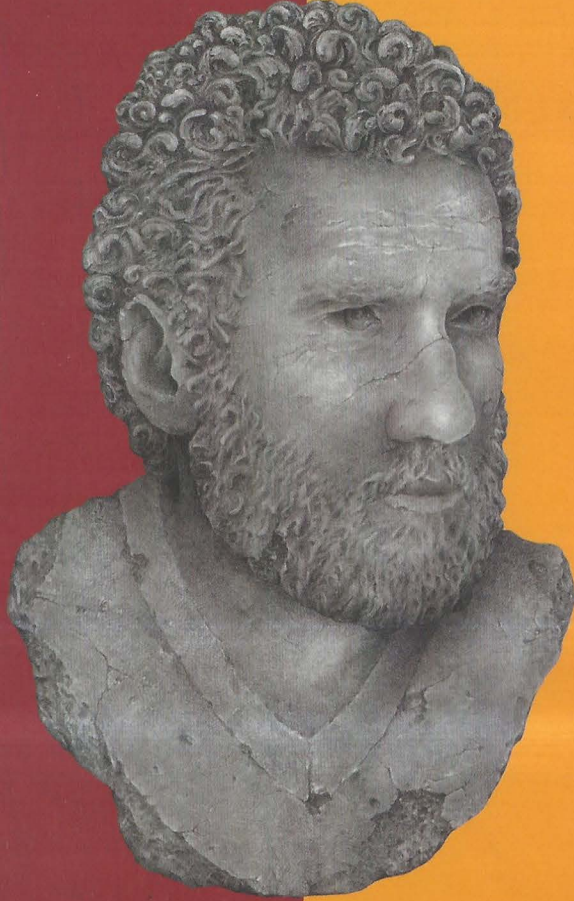
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

gladyatör

*Futbol Arenalarında
Bir İsyanın Hikâyesi
Metin Kurt*

Vecdi Çıracıoğlu

gladyatör Vecdi Çıracıoğlu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

VECDİ ÇIRACIOĞLU • Gladyatör

Everest Yayınları, 2009 (1 baskı)

İletişim Yayınları 2491 • Futbol Kitapları 36

ISBN-13: 978-975-05-2206-2

© 2017 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2017, İstanbul

EDITÖR Tanıl Bora - Levent Cantek

DİZİ KAPAK TASARIMI Utku Lomlu

KAPAK Deniz Karagöl

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Melis Oflas

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırım Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3
Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırım Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

VECDİ ÇIRACIOĞLU

Gladyatör

Futbol Arenalarında
Bir İsyanın Hikâyesi:
Metin Kurt

2009 ABDULLAH BAŞTÜRK
İŞÇİ EDEBİYAT ÖDÜLÜ

VECDİ ÇIRACIOĞLU Bursa'da, 9 Aralık 1953 yılında doğdu. Bursa Erkek Lisesi'nden sonra İTÜ Metalürji Fakültesi'ni bitirdi. Uzun yıllar lisanslı sporcu olarak futbol oynadı.

Roman: *Kara Büyülü Uyku* (1991), *Cimri Kirpi* (2002), *Serseri Standartları Sempozyumu* (2004), *Sarıkasnak*, *Denize Dair Hikâyat* (1. basım 2006, TC Kültür ve Turizm Bakanlığı, Senaryo Destek 2013, 2. basım İletişim Yayınları 2015), *Gemileri Sayan Kedi* (2011), *Ruhisar*, *Denize Dair Hikâyat* (2014), *Oltacı*, *Denize Dair Hikâyat* (2017).

Öykü: *Nehirler Denize Kavuştuğunda* (2002), *Mayhoş Zamanlar* (2010).

Biyografi: *Rafetçe*, *Bir Ressamın Alacalı Paleti* (2007), *Gladyatör*, *Futbol Arenalarında Bir İsyanın Hikâyesi*, *'Metin Kurt'* (2009), *Halkın Savcısı*, *Mehmet Feyyat* (2012).

Monografi: *Devşirme Eşik Taşı'nın Ruhu*, *Rumeli Hisarı* (2010), *Boğaziçi Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi 100. Yılı* (2012).

Ödül: Can Yayınları İlk Roman Ödülü (1999); TESK, Türkiye Edebiyatçılar Derneği "Esnaf Öyküsü" yarışmasında Birincilik Ödülü (2002); Foça Belediyesi, 7. Uluslararası Rastgele Balıkçılık Festivali, "Deniz Öyküsü" Yarışması Birincilik Ödülü (2007); Abdullah Baştürk İşçi Edebiyatı Ödülü (2009).

Yazar, TYS, PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği, BESAM üyesidir.

Hikâye kaldığı yerden başlayabilir.

*Spora emek veren tüm insanlara,
Mehmet Durupınar'a...*

Kitabın hazırlanmasında yardımları geçen Barış Tut, Esat Yılmaer, Demokan Akkoyun, Özcan Sapan, Sezai Sarıoğlu ve Taner Güven'e teşekkür ederim.

Bu kitabın hazırlanmasında *Hürriyet* gazetesinin arşivi kullanılmıştır.

İÇİNDEKİLER

Metin Kurt'un Ardından · TANIL BORA	11
Önsöz	13
Sonun Başlangıcı	23
“Efkârıumumiye”nin Babası	31
Hayat Var Yüz Paraya!..	35
Bu da mı Ofsayt Hakim Bey?..	41
Küçük Gladyatör	47
Dört Yüz Gramlık İlk Aşk: Meşin Yuvarlak!..	53
İzmir'de Yalnız Günler	61
Milli Formayla İlk Buluşma	65
Halüsinasyon	69
Uçan Gladyatör Varol Ürkmez!..	75
Gladyatör Başkent Pazarı'nda	79
Garrincha Mesut ve Can Bartu...	89
Doğru Bildiğini Söyle, Mutlaka Kazanırsın!	97
Ankara'nın Futbol Pazarı	105
Talihsiz Bir Anı	109
Temmuz Pazarının Malları	111
Mahirler, Denizler...	121
Sen Metin Kurt muşsun?	125

Futbolcu Grevi Kivılcımları.....	135
Sen Çık, Oyuna Ben Gireyim!.....	143
Kramponumun Bağı.....	147
Çizgi Metin.....	149
Doping... Futbolun Vebası!.....	153
Bir Garip Gladyatör: Yıldıo.....	157
Siz Sosyalist, Biz Sosyalist!....	165
Saç ve Sendika Örgütlenmesi.....	169
Sosyalist Bir Futbolcu: Paul Breitner.....	175
İtalya'ya Gitmeden Çizmeyi Aşanlar ve Satılık Kalemeler.....	177
Atılan Golün Davası Olmaz.....	185
Baba Gladyatör!.....	189
Sakatlık, Hak Arayışı ve İtilaf.....	199
Özür ve Milli Maçlar.....	225
Yıldız Futbolcu Kimdir?.....	231
Kitap Okuma, Başın Derde Girer!.....	237
Ergun Gürsoy, <i>Sportmence Dergisi</i> , Galatasaray'da Doping ve Turgay Şeren.....	241
Spartaküs İsyanı!.....	249
Kayserispor ve Gerçek Politik Mücadele.....	255
Bosman Yasaları ve Görüşler.....	265
Kulüpçülük.....	271
Paralı Kalemeler.....	277
Özgür Sporcu.....	281
Nostalji.....	287
Futbol Gerçeği.....	305
Sporcuların Örgütlenmesi Süreci.....	311
Sonuç.....	325
Sonsöz.....	327

Metin Kurt'un Ardından...

TANIL BORA

Metin Kurt, Türkiye'de futbolcuların kendilerini emekçi olarak kavramalarının ve haklarını savunmalarının sembol şahsiyeti'dir. Onun 1973 yazında Galatasaray yönetimine gösterdiği direnişin sadece ücret için olduğunu düşünmek yanıltıcıdır. Metin Kurt, boş mukaveleye imza atma 'töresine' baş kaldırmış, bir sözleşmenin tarafı olarak reşit insan muamelesi görmeyi talep etmişti. Emek mücadelesinin aynı zamanda bir haysiyet mücadelesi olduğunu göstermişti bu tavrıyla.

'Sadece' politik bir şahsiyet değildi ama, gerçek bir futbol yıldızıydı. İki sezon kadar seyretme şansını tattığım, zarif bir 'açık' oyuncusu. Aydınlık ve biraz da çapkın bakışlı, şahin gözlü, yakışıklı bir forvet. Taç çizgisinde sür'at yapan, İngilizlerin tabiriyle kramponlarının altında tebeşir izi olan, klasik çizgi açığı. Hem de gole yakın. En solcu sağ açık.

Metin Kurt, son yıllarda endüstriyel futbola öyle şiddetle muhalefet ediyordu ki, neredeyse futbol oyununun kendisine bile dış biliyordu. Futbolun (şikeye mikeye muhtaç olmadan) topyekun batmış olduğu fikrindeydi; kapitalizmle beraber tarihin çöp sepetine atılacaktı, ondan sonra belki bir oyun olarak yeniden doğardı, ona göre. Futbol alemine -tüm aleme- bakışındaki bu radikal 'yıkıcı' fikirlerini, sanki özyıkımcı yaşayış-

la temsil ediyor gibiydi. Asri zaman klişesiyle 'kendine hiç iyi bakmamasının' arkasında bu öfkeyle beraber haksızlığa uğramanın hayal kırıklığı da vardı mutlaka, bilemeyeceğimiz kim bilir daha neler vardı. Ne olursa olsun; nasıl ölse, ne zaman ölse yakışıklı ölecekti.

Galatasaray geçen sezon 'Efsaneleri Anma' programı çerçevesinde, Ankaragücü maçında önce, 1970'lerin namılı yöneticisi Turgan Ece'ye plaket vermişti. Turgan Ece, Metin Kurt'un başlattığı futbolcu direnişine sert ve tavizsiz tavır koyarak 'efsane' olmuş bir yöneticiydi. İnternet sitesinden ölümünü duyurup başsağlığı diledikleri Metin Kurt'a da bir Efsane Anması tahsis etmelerini beklerim.

Radikal, 25.8.2012

2000 yılının Şubat ayıydı. Soğuk hava kararmış, sulusepken yağan kar, tipiye dönmüştü.

İstanbul'un Cihangir'inde, ikinci romanım *Cimri Kirpi* üzerinde çalışıyordum. Telefon çaldı. Arayan Metin Kurt'tu. İtalya'da oynanacak Roma-Galatasaray, Avrupa Şampiyon Kulüpler Şampiyonası maçını seyretmek için Şişli'de bir birahaneye davet ediyordu.

Maç başlamadan önce Metin'in verdiği adrese, Özkosova Birahanesi'ne doğru yola çıktım. Birahane, Şişli Camii'nin arkasında, merdivenlerle inilen basık bir mekândı. Şiddeti artan tipinin eşliğinde, kaymamaya dikkat ederek indim.

Futbol karşılaşmalarının şifreli televizyon kanallarında yayınlanmasından sonra birahanelere gidenler o ortamı çok iyi bilirler. Birahaneler, minyatür bir stadyum, bir arena tribünüdür.

Özkosova Birahanesi de öyleydi. Zemin katın merdivenlerinden inip loş ortamına ilk adımımı attığımda, kesif sigara dumanıyla birlikte kızartma yağı ve alkolün iç bayıltan kokusunun karışımından kaynaklanan iç bayıltıcı bir ağırlık üzerime çöktü.

Dirseklerini bara dayamıştı. Üzerinde yine eski günlerde olduğu gibi bir parka, mavi beyaz çizgili bir gömlek, dumanından

sararmış parmakları arasındaki elinde yarıya kadar içilmiş bir sigara... Gözleri, üzerinde televizyon bulunan vitrinde boş yabancı içki şişelerine fon olmuş aynaya sabitliydi.

Küskün, ilgisiz, birilerine bakması zül, biraz da kendini zorlayarak başını hafifçe yana döndürdü; hep kısık gözleri beni gördüğünde, kenarları kırışarak gülücüklere boğuldu.

Konuşulan olağan cümlelerden sonra maçı, önüme bırakılan bir bardak birayı yudumlayarak izlemeye başlamıştım.

Bir süre sonra televizyon ekranı flulaştı ve çok gerilere, doğduğum ve ilk gençlik yıllarıma geçtiği Bursa yeşilinin titremeleri arasına daldım.

* * *

70'li yılların başıydı. O zamanlar “Yeşil Bursa” diye anılan ve uzmanların yetmiş yakın yeşil çeşidini keşfettiği bir kentti Bursa... Şimdiki gibi ovası talan edilmiş, beton yığınıyla doldurulmuş değildi. Meşhur lodosunun getirdiği yağmuru yağdığında, damlalar evlerin damlarına eşit düşerdi. Evimizden baktığımda neredeyse Mudanya'yı görebilecek kadar netlikteydi ufuk!..

Binaların, ağaçların altında kaldığı Bursa'da, gençlerin toplumun dar sosyal çevresinde yer edinmesinin yollarından biri de futboldan geçiyordu. Gençler var olmanın, toplum içinde bir yer edinmenin biçimini yeşil zeminli arsalarda arıyorlardı. Arkadaşlarıma hepsi futbol oynuyordu. On altı yaşımı doldurmamış, yeni amatör lisansa sahip bir topçu adayıydım! Ne zaman bir araya gelsek futboldan konuşuyor, dolayısıyla futbol la yatıp futbolla kalkıyorduk. Bir anlamda dünyamız futboldu.

Futbolu kendi kendimize öğrenmeye çalıştığımız Acemler semti, ortaları kelleşmiş, irili ufaklı doğal çim arsalarla bezeliydi. O zamanlar tesislerden yoksun Türkiye'nin gençleri için sınırları birbirinden böğürtlen kümeleriyle ayrılmış irili ufaklı bu alanlar büyük bir nimetti.

Topa vurmayı, ikiye bir yaparak verkaçla adam geçmeyi, tekme atmayı ve yemeyi, kafaya çıkmayı, düşmeyi, kademeye girmeyi, kambura yatmayı, maçların sonunda sopa yemeyi, atma-

yı, velhasıl o zamanın futboluyla ilgili öğrenebileceğimiz temel olan her şeyi o yeşil boş arsalarda öğrendik.

Aramızdan çok ünlü futbolcular çıktı. Milli formayı giyenler oldu. Futbolculuğu bir meslek olarak görmeyip sadece spor olarak yapanlar bile amatör kulüplerde başarılı oldular. Çok yetenekli arkadaşlarım vardı içlerinde. Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik şartlar, nasıl ki hayatın her alanını hükmü altına alıyorsa, spora yansımaları onları da etkiledi. Şanssızdılar ve beyin güçlerinin adale güçlerine galip gelememesinden daha yolun başında silinip gittiler. Profesyonel olup Birinci Türkiye Ligi'nde top koşturan arkadaşlarımdan kimi, futbolu bıraktıktan sonra kentin ileri gelen sanayicilerinin himayesinde iş kurdu ve iş adamlığına küçük adımlar attı. Kimi yüksek tahsili tercih etti. Kimi kahvehane açtı, kimi birahane, meyhane... Kimi paranın, kimiye içkinin esiri oldu.

Bazılarının Bursa'nın yerel televizyonunda ara ara kentin gözbebeği futbol takımının şimdilerde ligde düştüğü acısını paylaşmak için spor programlarına çıktıklarını görüyorum (2002-2003 sezonu). Senelerce ter döktüklerinden, büyük kulüplerin ağırlıklarınca para sunmasına karşın doğup büyüdüğü kentten ayrılmadıklarından, buna rağmen eski takımının maçlarını izlemek için stadyuma gittiklerinde bilet ücretini ödemediği için alınmadıklarından, serbest giriş kartlarına sahip olmadıklarından ve her şeye karşın bir kez bile olsun tecrübelerine danışılmadığından şikâyet ediyorlardı.

Zamanında çarşıda ve anacaddede önü kesilerek el sıkışmaktan zor yürüyen, sağdan soldan çekiştirilerek bir çay, bir kahve içmesi, yemek yemesi için baş köşeye oturtulmak istenen ve dünyayı sadece bir meşin yuvarlağın yüzeyi kadar küçük sanan; sakat kalmış ya da başka bir nedenden futbolu bırakmış bazılarımızın, yaşamın yükü altında nasıl ezildiğini eski arkadaşlarımdan öğreniyor ve üzüliyorum.

O yıllarda, Bursa Çekirge Meydanı'ndan yukarıya çıkan yokuşun ortasında –şimdi genişletilen yol yüzünden yıkılan eski kervansarayla birlikte– Park Otel, çeşitli federasyonlara ait milli takımların kamp yaptıkları, halka açık çay bahçesiyle bü-

tünleşmiş bir tesisti. A Milli Futbol Takımı, 1974 Dünya Kupası elemeleri için İtalya'yla Napoli'de yapacakları karşılaşma için bu otelde, Teknik Direktör Coşkun Özari nezaretinde kampa alınmıştı. Milli Takım daha önceki maçında Batı Almanya'yla 1-1 berabere kalmış, bütün gözler bu maça çevrilmişti.

Milli Takım'ın as futbolcusu Metin Kurt'u ders çalışmak için gittiğim Park Otel'in çay bahçesinde tanımıştım. Yanımızdaki masada tek başınaydı. Dikkatimi çeken, onun diğer futbolculardan farklılığıydı. Çünkü kitap okuyordu. Diğer futbolcular, kendilerine hayran ve onlardan daha hızlı koşacağını iddia eden saf bir gence eşofman giydirmiş eğleniyor, tutacakları kronometreyle iddiaya girerek, Çekirge Meydanı'nda tur attırmaya ikna etmeye çalışıp kendilerince dalga geçiyorlardı.

Tanışmamız, bir ara Metin Kurt'un başını kitaptan kaldırarak bana, "Bu çocuk saf gözüküyor ama eşofmanı alıp kaçarsa ne olacak?" demesiyle başladı.

Gülüştük ve konuşmaya başladık.

Kitaplara olan düşkünlüğümüzün aracılığı, işte o günden bu yana, otuz beş yıldır dostluğumuzu sürdürmekte.

İtalya maçı gelip çatmıştı. O zamanlar kitle iletişim araçları zamanımızdaki kadar yaygın değildi. Bursa Çekirge Meydanı'nda, yukarı Çekirge'ye çıkan yolun hemen yanı başında, sonradan inşa edilen Kervansaray Otel'i'nin hemen üzerinde, ahşap altıgen geniş tek kahvehanede tavana yakın bir köşeye asılmış siyah-beyaz televizyondan maçı seyretmek için toplanmıştık. İlk kez bir futbol maçı naklen veriliyordu.

Kapısına kadar maçı izlemeye gelenlerle dolu kahvehanede önlerde kendime yer bulamamış, arka duvarın hemen önünde ahşap bir sandalyenin üzerine çıkarak, yarım saat sonra başlayacak maçı beklemeye başlamıştım. Uyuşan bacaklarımı dinlendirmek için sandalyeden aşağıya bile inemiyordum. Oraya sıkışıp kalakalmıştım.

Nihayet maç başladı. Başlar başlamaz da onurlu mağlubiyetlerle övünmeye alışık Milli Takımımız yine bildik oyun tarzına bürünüp, "Cümle cemaat ileri, cümle cemaat geri..." parolasıyla, olimpiyat ölçülerine göre yapılmış futbol arenasında sa-

dece kendi sahasını kullanıyordu. Cümle cemaat gerideydi ve nedendir bilinmez bir türlü ileri çıkamıyordu. On bir futbolcumuz kendi ceza sahası içinde adeta Kaniye Savunması yaparak geri çekilmişti. İlk yarı, meşin yuvarlak bir türlü orta çizgiyi geçip İtalyanların ceza sahasına düşmeden çekilen derin “Oh!..”larla bitmişti. Hava almak için dışarı çıkanlardan fırsat bulan ben de uyuşan bacaklarımı dinlendirmek ve maçın heyecanından karnıma giren ağrıyı biraz olsun dindirebilmek için sandalyeden inmiştim.

İkinci yarı da birincisi gibi dalga dalga gelen kâbuslarla başladı. İtalyanlar kalemizi meşin yuvarlakla ablukaya almış, dövüp dövüp duruyor, kalecimiz Sabri Dino, kale çizgisinden dışarıya bir adım bile atmadan devleştikçe devleşiyor, geçen her dakikada yedi metre, otuz iki santim uzunluğundaki üç direğin içini daha da kaplıyordu.

Direklerin ve Sabri Dino’nun ellerinin gole izin vermediği anların birinde maçın başından itibaren gözümüzün alışamadığı bir şey gördük. O da ne! Siyah-beyaz ekranın içinden forma rengi beyaz üzerine kırmızı bandı koyu görünen bir futbolcu top sürerek kendi sahamızdan çıkma cesareti gösteriyordu.

Ceza sahamızın sağından şimşek gibi çıkan Metin Kurt, taç çizgisine kadar geldi ve iki ayağı arasında mekik dokuyarak sürdüğü topla önüne çıkanı geçerek, santra çizgisine on metre kala taç çizgisinden içeri girdi ve müthiş bir şut çıkardı. Meşin yuvarlak zamanın en büyük kalecilerinden Dino Zoff’un bakışları arasında üst direği yalayarak dışarı gitti. Milli Takımımızın sahasına odaklanmış İtalyan televizyon kameraları bu görüntüyü son anda yakalayabilmişlerdi. O an çılgınlıklar arasında sandalyeden düşmüş, kendimi ezilmekten zor kurtarmıştım.

Bu pozisyon, o gün maçı izleyen bir İtalyan seyirci tarafından unutulmuş olabilir ama biz, Milli Takımımızın pozisyon fukaraları için asla...

Maç golsüz bitti. İtalyanlar şaşkın, Milli Takımımızın oyuncularını sarmaş dolaş sahadan ayrıldı.

O zamanın basını, maçın kahramanı olarak kuşkusuz kalecimiz Sabri Dino’yu ilan etti. Ekibimizin rakip sahada yakaladığı

tek pozisyonda Metin Kurt, ki birkaç metre geriden ya da hırs ve karın adale gücünü biraz daha yavaş ayarlayıp o şutu atmış olsaydı, skor levhasını lehimize değiştirmesi kaçınılmazdı. Çünkü o ana kadar kalesine bir kez olsun top gelmeyen Dino Zoff'un gözleri, adaleleri, dolayısıyla tüm benliği böyle bir hareketi beklemiyordu. Kısacası, konsantrasyonunu kaybetmiş, müsabakanın dışındaydı. Futbol oynayanlar ve en azından biraz anlayanlar, doksan dakikanın içinde bir anın değerini çok iyi bilirler. Şut anında topa vurma... Bu, belki bir andı ve her şey o belirsiz, o ne olduğu çözümlenememiş en küçük noktanın, bugüne kadar keşfedilmiş en küçük madde olan atom çekirdeğinin içinde oluşmuştu. İstemsizdi, bir "tik" ti seğiren... İstem dışı bir hareket, beynin komutasının dışında, antrenmanlarda yüzlerce eşgüdömlüsünün sadece bir tanesinin topa dokunuşuydu o an. Bir anda oluyordu futbolda her şey ve o anı yakalamak için yapılan çalışmalar, sürekli tekrarlar müsabakaya egemen oluyordu; tıpkı bire bir, kıyasıya, ölümüne mücadele eden antikçağ gladyatörleri gibi. İnsanoğlu garip bir yaratık! Beynin nasıl hafızası varsa, adalesinin de hafızası var.

Metin'in yarım dakikayı bile doldurmayan ve sonu o anla biten aksiyonu –bir futbol maçı için– öylesine ani olmuştu ki... Bu, belki de o maçın kahramanını değiştirebilecek bir andı.

* * *

Birahane de geçmişe gitmişken, manidar "Gol!.." nidalarıyla kendime geldim. Roma takımı, günümüz spikerlerinin deyişiyle Galatasaray'a bir gol bulmuştu! Seyircilerden çıkan yer yer küfürler, "çık çık" çekmeler ve el kol hareketleri birahane tribününde kaçınılmazdı; kural değişmedi ve bütün bu aksiyonlar, olağan gürültünün dışında, birahane kokusuyla bardakların içine doldu ve bardaklar hüznü alkolü yanık midelere bir kez daha akıttı.

Silkindim ve barın fonundaki aynaya, önündeki cam raflara dizilmiş kimisi boş kimine boyalı su doldurulmuş yabancı içki şişelerine baktım. Issız bir çayırın ortasında sisler içindeydim. Uyumuş muydum? Gözlerimi ovuşturdum. Önümdeki biradan

bir yudum daha alırken bu mayhoş esrikliğimi, gittiğim hatıralara ve ortama bağladım.

Metin Kurt'un yüzüne baktım. "Gol yedik!" dedi. Bunu belki de yüzümdeki ifadenin mahmurluğundan söylemişti. Sözlerine devam etti: "Olacağı belliydi zaten. Az adamla yakalandık. Topun nerede olduğu önemli değil, kaç adamla yakalandığın önemli..." "Evet!" dedim, sanki maçı izliyormuşçasına.

Metin Kurt, biraz daha yorum yaptı. Yüksek çıkan sesi, barda yanımda oturanların dikkatini çekmişti. Kimi aynadan, kimiyse ileri ve geriye kaykılarak bakmaya başladı. Bizden gençtiler ve Metin Kurt'un futbol oynadığı zamana yetişememiş kuşaktandılar. Yüzlerinde, "Ne kadar da çok biliyor"un, belki de daha fazlası bir ifade vardı. Metin Kurt da bunun farkındaydı ve eleştirilerine devam etti. Ona ait bildiğim en önemli özelliklerinden biri de modern futboldan anlamasıydı, tıpkı oynadığı zamanlardaki gibi...

Yanımdakilerden biri laf attı. Diğeri, atılan sözü destekledi. Barın arkasında duran birahanenin sahibi önce Metin Kurt'u, ardından laf atanları süzdü. Çentik attığı adisyonu bırakarak onlara eğildi ve bir şeyler söyledi. Sustular. Bu kez bakışlar merakla birlikte farklılaştı.

Metin Kurt'a baktım. Kısık gözleri yine her zamanki gibi gülümsüyordu. Hüzünlendim.

Başımı televizyona kaldırdım. Roma Futbol Takımı Teknik Direktörü ve zamanında dünyanın en büyük kalecilerinden Dino Zoff, iki elini yumruk yapmış, keyfi yüzündeki gülücüklere karışmış, çıktığı kulübesine zafer nidalarıyla geri dönüyordu.

Romalı Gladyatör çıktığı arenada bir zafer daha kazanmıştı. Zamanında biri İtalya'nın, diğeryse Türkiye'nin yeşil zeminli arenalarında mücadele etmiş, ter akıtmış iki gladyatörünü dikkatle izliyordum.

Milyonların seyrettiği televizyon ekranında muzaffer gladyatör Dino Zoff, "oyunu" kuralına göre oynamış ve Dünya'nın en büyük futbol takımlarından birinin başına geçmişti. "Oyunu" kuralına göre oynamamış, geleceğini, dolayısıyla yaşamını futbolcu kardeşlerinin sendikal hakları uğruna verdiği mücade-

leyle sosyalizm adına yitirmiş gladyatör Metin Kurt ise, Özko-sova Birahanesi'nde yanımdaydı.

Ona son bir kez daha baktım. Her zamanki gibi kirli sakallı başı hafifçe öne eğikti. Kısık gözlerinin kırışık kenarlarına son görüşmemizden bu yana birkaç çizik daha eklenmişti. Sararmış parmakları arasında hiç sönmeyen sigarasına bir yenisini uç uca ekleyerek yakmaya çalışıyordu.

Başlayan her şey gibi bu maç da bitmişti.

VECDİ ÇIRACIOĞLU

2007

1948 YILINDA METİN KIRKLARELİ DE GÜZLERİNİ DÜNYAYA AÇTIĞINDA KENDİSİ Nİ SPORCU BİR AİLENİN İÇİNDE BULUYORDU... ASABEYLERİ İSMAIL, FEVZİ, RIFAT GİBİ O DA HEMEN FUTBOLA İSİNİVERMİŞTİ...

16 YAŞINDA İLK RESMİ KULÜBÜ İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ OLUYOR... SONRA ALTAYA, ORADAN DA PTT'YE TRANSFER OLUYORDU...

ASKERLİĞİ SIRASINDA TARTIŞMALI BİR TRANSFER SONUÇU PTT'DEN G.SARAY'A GEÇİYORDU.

ÇOK GEÇMEDEN SPOR SEVERLER ONU MİLLÎ FORMA ALTINDA DA ALKIŞLIYORDU. **TUNUSA** KARŞI 16 YAŞINDA İLK KEZ MİLLİYET...

G.SARAY, ÜSTÜSTE ÜÇ YIL ŞAMPİYON OLURKEN, METİNİN BAŞARIDA BÜYÜK KATKISI OLUYORDU

İÇİNDE BULUNDUĞUMUZ SEZON BAŞINDA BİR TRANSFER ANLAŞMAZLIĞI NEDENİ İLE 28.000 LİRAYA TOP KOSTURULUYOR VE BUNU SAKALLA PROTESTO EDİYORDU.

BUNDAN RAĞMEN METİN, FORMASINI EN ÇOK İSLATANLARIN BAŞINDA GELİYORDU. NE YAKI F.BAĞÇE MAÇINDA Kİ SAKATLIĞI ONU UZUN SÜRE SAHALARDAN AYIRIYORDU...

TEDAVİSİNDEN SONRA METİN İLE G.SARAY KULÜBÜ BAŞKANI ARASINDAKİ ANLAŞMAZLIK KAMU OYUNU UZUN SÜRE MEŞGUL EDİYORDU... SONUNDA GENÇ FUTBOLCU SÜRES KADRO DIŞI KALUYORDU...

Metin -Miradeleno devam edeceğim-

Sonun Başlangıcı

Gerilere; aileme, çocukluk ve gençlik yıllarıma gitmeden önce beni çok etkileyen sonun başlangıcıyla ilgili konuşarak başlamak istiyorum. Anlattıklarımın “gladyatör” olarak adlandırılarak yazıldığını biliyorum. Ben işte bu gladyatörün, kendimin yeşil sahalara nasıl indiğine dair başlamak istiyorum.

İzmir’in güzide futbol takımlarından Altay’a, İstanbul’un Ali-beyköy Adalet Futbol Takımı’ndan transfer olmuşum.

1966-1967 yılı futbol sezonuydu. Rakiplerimizi tek tek eleyerek Türkiye Kupası’nı kazanmıştık. Sezonun lig şampiyonu olan Beşiktaş’la Cumhurbaşkanlığı Kupası maçını Ankara’da oynayacaktık. Kendini her maçta oynayacakmış gibi hazırlamış takımın genç oyuncusu ben Metin Kurt, tüm sezon boyu maçlarda oynamak için can atmama karşın, az sayıda maçta forma giyebilmişim. İşin garibi bu maçta oynamayı istemiyordum. Eğer oynar ve başarısız olursam, sezon sonu gündemde olan Ankara Şekerspor’a transferim suya düşebilirdi. Korktuğum başıma geldi. Beşiktaş’a karşı oynayacak kadro, soyunma odasında okunduğunda kulaklarıma inanamadım. Kadro okunduğunda yerimden kalktım ve demir kapının arkasına asılı listeye baktım.¹ Adımın

1 Antik gladyatör oyunlarında, o gün dövülecek gladyatör isimlerinin yazıldığı programa *libellus Numerarius* adı verilirdi. (Alan Baker, *Gladyatör: Roma’nın*
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

oynayacak maç listesinde olduğunu gördüm. Son bir kez takım arkadaşım Zinnur'a, "Ben oynuyor muyum?" diye sordum. Zinnur, "Sağır mısın, kör müsün? Tabii ki oynuyorsun. Haydi artık hazırlan," diye yanıtladı beni.

Soyunma odasının kapalı kapısına asılan maç kadrosuna tekrar baktığımda heyecandan tir tir titremeye başlamıştım. Maç kramponlarımı, ardından süspansuar, tozluk lastikleri, bandaj ve Kapsolin kremimi çantamdan çıkardım.² Kramponlarımı elime alıp, evirip çevirdim. Ellerime domuz yağı bulaştı. İçimden, "Ne kadar da kötü kokuyor," diye geçirdiğimde, kramponların kabağaları gözüme ilişti. Gladyatörü arenasında dik tutacak, koşarken ve topa vururken düşmememi sağlayacak, arenayla bedenim arasındaki bağlantıyı kuran kabağalar...³ Neredeyse hiç kullanılmamış kadar yeniydiler. Soyundum, süspansuarımı ve şortumu giydim. Takunyaları ayağıma geçirerek malta taşı kara yalağın yolunu tuttum. Ayaklarımı soğuk suyla iyice yıkadıktan sonra, bir süre suyun altında tuttum. Çok heyecanlıydım. Yerime döndüm. Yumuşatıcı, ama deri terledikçe inanılmaz yakıcı ve keskin kokulu zamanın tek adale yumuşatıcı kremi Kapsolin'le aşağıdan yukarıya doğru bacak adalelerimi ovalarken, babamın öldüğü an, ardından gelen hacizler, ailemin o günden bugüne kadar geldiği durum, satılan mallar, okuyan kız kardeşlerim bir bir gözümün önüne gelmeye başladı. İyi oynayamazsam yelkenler suya inecek, açık denizlere yol alacak gemi limandaki yerinden bir kulaç bile kımıldamayacaktı. Karmakarışık duygular içinde bunları düşünürken, bir yandan heyecan, bir yandan korku yetmiyormuşçasına takımın "kaşarlanmış" tecrübeli futbolcularının aşağılayıcı tepkileriyle karşılaşmaya başlamıştım... Eski kaşarlar beni göstererek yöneticileri suçluyor, "Çoluk çocukla mı Cumhurbaşkanlığı Kupa-

Savaşçı Kölelerinin Gizli Tarihi, çev. Serkan Göktaş, Phoenix Yayınevi, İstanbul 2003.)

2 Antikçağda Trakyalı gladyatörlerde bacağın alt kısmını koruyan baldır zırhı ya da bacak zırhının bir bölümüne *Ocrea* denilirdi. Bu zırh aynı zamanda dizi de korurdu. (a.g.e.)

3 Antik gladyatör oyunlarında silahların incelenmesine *Probatio Armorum* adı verilirdi. (a.g.e.)

sı maçı oynayacağız?” diyerek, tepkilerini açıktan açığa koyuyorlardı. Daha maça çıkmadan moralim bozulmuş, adeta yıkılmışım. Böyle anlarda kaçıp yok olmanın en güzel yerinin he-la olduğunu çok iyi biliyordum. Zaten karnımdan kasıklarımın ağırlık bir baskı vardı. Hemen tuvaletin halkçası ayakyolunu tuttum. Heyecandan işeme organını zor buldum ve biraz olsun rahatlardım. Tekrar yerime gelerek oturduğumda, futbolcu ağabeylerimden birinin, “Heyecanlısın değil mi Metin?” sözüyle kendime geldim. Futbolcu Ağabey ardından, “Heyecan hapı var, ister misin?” diye sordu. Başımı “evet” anlamında sallamış ve uzatılan heyecan hapını kaşla göz arasında alarak hemen yutmuşum. Aynı ağabey az sonra, “Heyecanın geçmedi herhalde, bir tane daha ister misin?” diye sorunca yanıt yine başımı “evet” anlamında sallayarak gelmiş ve ikinci heyecan hapını da mideme indirerek, daha yeni eriyen bir öncekinin yanında yerini aldırılmışım.

Tecrübeli ağabey, “Terlemelisin!” dedi bana, uyarıcı bir yüz ifadesiyle. Terlemezsem başıma bazı dertlerin açılacağını anladım. Terledim, ama yetersizdi. Bu tür heyecan haplarının (!) yağ deposuna karışması için daha uzun zamana ihtiyacı vardı. Daha çok terlemem gerektiğini daha sonraları öğrendim.

Soyunma odası her maç öncesi gibi hareketliydi. Bazı futbolcular kendi kendilerinde, kimi duvara yaslanarak adalelerini gevşetme hareketleri yapıyor; kimi adalelerini yanık kokulu Kapsolin’le ovuşturarak yumuşatıyor; kimiye bir arkadaşını köşeye çekmiş, fısıldaşarak maç için özel taktik veriyordu. Bir kargaşa vardı ama anlamıyordum. Soyunma odasında kilerin hareketleri vardı gözlerimin önünde ve sessizlik... Sonra ağır Kapsolin kokusuna karışan takunya seslerini duymaya başladım.

Az sonra içeriye Altay Kulübü Başkanı, iki yönetici ve antrenör Halil Bıçakçı girdi. Futbolcular toparlandık. Başkan ve yöneticiler başarılar dileyip dışarı çıktıklarında, antrenör konuşmaya başladı. Anlattıkları, bir antrenörün maça çıkacak futbolcularına verebileceği son taktikleriydi. Sessiz bir sinemadaymışçasına, sadece dudak hareketlerini görüyor, hiçbir şey duy-

Genç Metin Kurt Altay formasıyla
(FotoSpör arşivinden).

muyordum. Sadece beynimin içinde bir uğuldama hâkimdi.

İki ekip sahaya seremoniye çıktık.⁴ Ankara 19 Mayıs Stadyumu iğne atılsa yere düşmeyecek kadar doluydu. Kaptanların kale seçimi, başarı temennileri ve maçın başlaması uzun sürmedi.

Heyecanım geçmişti. Ama yine de yapılan tezahüratı duymuyordum. Beynimle kulaklarım arasında

bir bağlantı yoktu. Sadece arenayı çevreleyen çizgilerin içindeki boş alanı görüyor, topu sürüyor, önüme gelenin sağından ya da solundan topu atarak geçiyor ve şimşek gibi ceza sahasına girmeden orta yapıyordum. Sanki sihirli bir el dokunmuştu bana. Mitoloji kahramanlarından kanatlı at Pegasus'a benziyordum. Adalelerim dört zamanlı bir motorun pistonları gibi çalışıyordu. Önümdeki bek on beş dakika içinde perişan olmuştu. Beşiktaş teknik heyeti, el kol hareketleriyle karşımdaki beki diğer kanattakiyle değiştirdi. İlk devre bittiğinde sağ kanatta onu tutmakla görevli iki beki de oyundan düşürmüştüm.

Devre arasında takımımın futbolcuları soyunma odalarına çekilmiş, limonlarını yiyerek dinleniyorlardı. Bense hızımı alamayarak koridorda hâlâ kültür-fizik hareketleriyle ısınırken, yanıma gelen bir idareci ayaklarıma bez lastiklerimi giymemi, yoksa kramponlarımın kayarak bir yerimi sakatlayacağımı söyledi. Ben de denileni yaparak ısınmamı sürdürdüm!..

Neyse... Ben tribün altı koridorunda ısınırken, üzerimdeki seyirciler o zamana kadar sahalarda görmedikleri bu genç futbolcunun kim olduğunu birbirlerine merakla soruyorlarmış.

4 Antik gladyatör oyunlarında gösterilerden önce müzik eşliğinde yapılan geçit törenine Pomir adlı yarıdindî kurgu

Altay'ın Beşiktaş'a yenildiği Cumhurbaşkanlığı kupası kadrosu. Ayaktakiler: Mahmut, Necdet, Yılmaz, Metin Kurt, Aydın, Varol. Oturanlar: Ayfer, Zinnur, Aytekin, Ender, Feridun (Dinyakoskrampon internet sitesinden).

İkinci devre de aynı şekilde devam etti. Beşiktaş savunmasını paramparça ederek birçok gollük pozisyon yarattım ama gol sayısına bir türlü ulaşamayarak, yediğimiz tek golle, sahadan mağlup ayrıldık.

Maçtan sonra Şekersporlu bir yönetici, bir yolunu bularak soyunma odasında yanıma geldi ve tebrik ederek, ertesi sabah beni kulüplerine transfer için davet etti.

Ulus'ta deplasmana gelen futbol kabilelerinin tercih ettikleri Yeni Otel'de kalıyorduk. Otelin kapısından içeri girerken bir gün sonra buluşacağım İsmail ağabeyimle karşılaştım. Ağabeyim koluma girerek beni Altay kafilesinden uzaklaştırdı. Bir köşeye çekerek, "Konuşacağımız konular var. Hemen odana çık. Ben de geliyorum," dedi. Oda numaramı öğrendi. Ve sonra, kimseyle konuşmamamı tembihleyerek beni odama yolladı.

Bir süre odada yalnız kaldım ve yatağa uzandım, ağabeyim geldi. Yanımdaki boş yatağın kenarına oturarak, "Devre arasındayız basın tribününde herkes senin kim olduğunu, nereden çıktığını sordu. Eski foto muhabiri PTT antrenörü Bülent Giz'le maççı birlikte seyrettik. O da seni sordu. 'Kardesim,' dedim. Onun-

Metin Kurt, ağabeyi İsmail Kurt ile beraber (Aile arşivi).

la anlaştım ve seni PTT'ye verdim,” dedi. Aramızda bir süre suskunluk oldu. Ağabeyim birdenbire, “Artık PTT’lisin... Bunu böyle bilesin. Aklında başka takım varsa sil,” dedi.

O an gerilere, Kırklareli’ndeki çocukluk yıllarıma gittim. Ağabeyimin verdiği öğütleri duymuyordum bile. Çerkezköy’de kurulan hayvan panayırı gözlerimin önüne geldi. Hayvan alım ve satımı yapılan panayır... Sabah erkenden diğer köylüler gibi babamın peşine takılarak panayıra giderdim. Satmak istedikleri malı oraya götürenlerin ve satın almak isteyenlerin, adına celep denen toptancıların hararetli pazarlıklarına daha o zamanlarda küçücük gözlerimle tanık olmuştum. Bu hararet, sabahın altısında başlar, öğlen ezanına kadar sürerdi.

İşte o an kendimi, panayırdaki çevresine boş gözlerle bakarak sonunu bekleyen mallara benzettim.

Maçı PTT antrenörü Bülent Giz’le izleyen ağabeyim beni çoktan pazarlamış ve transfer konusunda o zamana göre çok büyük bir tutar olan 50 bin TL’ye anlaştı. Bir süre daha sohbet ettikten sonra ağabeyim “Yorgunsundur sen, dinlen,” di-

yerek beni yalnız bıraktı. Ağabeyime kendi fikrimi söyleyecek, bana ters gelen bir konuda karşı gelecek bir durumum yoktu. Ailenin reisi oydu. Başımı eğerek geleceğim konusunda rızam dışında verilen bu karara kayıtsız şartsız razı oldum.

Sezonun son ama en önemli maçında başarılı olmuş, kendimi futbol arenalarında kabul ettirmiştım. Ama içimde bir boşluk vardı. Neler oluyordu? Geldiğim günden bu yana birkaç maç dışında Altay takımında forma giyememiştım ama şimdi, bir anda gündeme oturmıştım. Futbolda bu işler bu kadar hızlı mı geliştirdi? Şaşkınlıktan yemek yemediğimi hatırladım. Adalelerim yavaş yavaş kasılmaya başlamıştı. Baldırlarım ağrıyordu. Merdivenlerden aşağıya zorla indim. Kafilenin bir kısmı otelin lobisinde, bir kısmı lokantasındaydı, bir kısmıysa dışarıya çıkmış Ankara'yı geziyordu. Yemek için lokantaya geçtim, futbolculara hazırlanmış tabldotu ısmarladım. Lokmalar ağzımın içinde büyüyor, bir türlü mideme inemiyordu. Yemeği yiyemediğimi çok iyi hatırlıyorum. Midem yemeğin kokusunu kaldıramamıştı. Adeta sürünerek yukarıya, odama çıktım.

Uyumaya çalıştım. Başım dönüyordu. Tavan bir alçalıyor, bir yükseliyordu. Gözlerimi kapattığımda, ilk kez içki içip fazla kaçırانların başına geldiği gibi, tavandaki abajur üzerime inip inip çıkıyor, başım fırıldak gibi fır fır dönüyordu.

Bir süre geçti. Bir türlü uyuyamadım. Takım arkadaşlarıma özenip Gençlik Parkı'na gitmeye karar verdim. Yürüyüp açılmak istiyordum, ancak yürüyemiyordum. Adalelerim kemikleşmiş, adeta camlaşmıştı. Adalelerimi biraz zorlasam kemiklerim çatlayıp tuz buz olacaktı. Kısacası yatsam yatamıyor, kalksam kalkamıyordum. Maçtan önce "heyecan hapi" diye içtiğim, sonraları doping hapi olduğunu öğrendiğim, ileride çıkacağım bazı maçlarda "vatan millet aşkı" için, dört saat önce alındığında çok terletmesi gereken haplar beni bu duruma getirmişti.

Gece güçbela geçmiş, nihayet sabah olmuştu. Ağabeyim otele gelmişti; yardımıyla, bir hacıyatmaz gibi apış apış yürüdüm. Zar zor bir taksiye binerek, Bahçelievler 3. Cadde'deki PTT lokaline gidip yöneticilerle buluştuk. Kısa bir görüşmeden sonra transfer işim bitmiş, profesyonel olmuştum.

Nasıl bu ülkede sesi yanık olan şarkıcı, yüzü ve fiziği güzel olan da film yıldızı oluyorsa, işte ben, bir genç adam da adale gücünü kullanarak futbolcu olmuş ve kapitalizmin fırsat eşitliğinden (!) yararlanıp, bir başına köşeyi dönme olanağına kavuşmuştum.

Böylece futbol arenalarında yeni bir gladyatör olarak doğdum...

Simsarların, egemenlerin tepe tepe kullanacağı, bir narenciye gibi sıkılıp suyu alındıktan sonra posasının çöp sepetine atılacağı yeni bir gladyatör...

“Efkârıumumiye”nin Babası

Babamın öldüğü gün doğdum. Öyle kabulleniyorum doğduğum günü. Çünkü babamın ölümü ailemizde bir dönüm noktası oldu. Yıl 1956, aylardan Mart'tı. O zamanlardan başlayayım.

Babama, Kırklareli'nde soyadımızdan ötürü Kurt Hüseyin derlerdi. Evimiz, yayla yolu üzerinde iki katlı büyük ve geniş evlerden biriydi.

Alt katta büyük bir oturma odasıyla bir mutfak, üst kattaysa aile fertlerinin yatak odaları vardı. Evimizin arkası bahçeydi. Bahçedeki ahır ve kümeste beslenen büyük ve küçükbaş hayvanlar taze gıdalarımızın kaynağıydı. Bahçemizde ayrıca Şen vardı. Şen, beyaz postunun üzerine serpişmiş siyah benekleriyle cins bir av köpeğiydi.

Babam celepti. Askeriyeye ihaleyle toptan et verirdi. Alışverişlerde el sıkışırldı celepler. Kuvvetle sıkılan avuçlar sürekli ve hızla sallanarak anlaşmaya varılırdı. Kollar sallandıkça hesaplarını yaparlardı. Sonunda ne olursa olsun pazarlık biter ve asla üçüncü bir alıcı veya satıcı araya giremezdi.

Babam, panayırlarda hayvanın dişine tırnağına bakar, sırtını bir yoklar, kaç kilo çeker, kaç kilo net et verir hemen anlardı. İşi buydu. Canlı hayvan alır, kesime verir ve askeriye sa-

tardı. İki rakamlı iki sayıyı kafadan çarpacak kadar pratik zekâya sahip ve bizim de matematiğimizin kuvvetli olmasını isteyen bir babaydı.

O mevsim Bulgaristan'a ilk kez canlı hayvan ihracatına kalkışmış, şap hastalığı hayvanları sarmış, neredeyse yarısı telef olmuş, büyük bir ekonomik çıkmaza girmiştik. Şap salgınından dolayı sınır kapısının kapandığını hatırlıyorum.

* * *

Mahallenin yoksul çocukları babamın çocukları gibiydi. Fakir ailelere sürekli her gün mayalanan yoğurt ve yiyecek dağıtılırdı.

Babam bize sürekli, "Efkârıumumiye..." derdi de başka bir şey demezdi: "Herkes, kamuoyuna dikkat edin. Onlara karşı hiçbir zaman ve hiçbir yerde mahcup olmayın. Sakın zayıflarla uğraşmayın, güçlülerle uğraşın, zayıflara bakın, arka çıkın ama güçlülerle uğraşın..." Çevresinde ne kadar yoksul insan varsa onlarla anılan bir insandı.

* * *

Belleklere yavaş yavaş kazınan bazı anıları zamanla başka türlü yaşıyor insan. Ben de şimdi öyleyim...

10 Mart 1956 sabahı, annemin feryadıyla uyandık. Yatak odalarına gittiğimizde babama sarılmış annemi hıçkırığa hıçkırığa ağlarken gördük. Evde bir koşuşturmaca başlamıştı.

* * *

Babamın ölümü, hayatımdaki birinci dönüm noktamdı. Doktor, kalp krizi sonucu öldüğünü söyledi. Ailemizin en büyük çocuğu, İstanbul'da Yüksek Ticaret Okulu'nda okuyan İsmail ağabeyime telefonla haber verdik. Ağabeyim, Karagömrük Futbol Takımı'ndan Galatasaray'a transfer olmuştu. Artık ailenin yeni reisi oydu.

Ertesi gün mal mülk sahibi, fakir fukara babası, babam Kurt Hüseyin, şehrin Merkez Camii'nden kalabalık bir cemaat tarafından kaldırılarak defnedildi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Hayata karşı havada makas "röveşata" (Aile arşivinden).

Babamdan bize bir ev, bir yazlık sinema, bir askeri fırın, çok sayıda bağ, bahçe, tarla, dükkân, ağıl ve çok sayıda küçükbaş hayvanla birlikte o zamanın parasıyla 675 bin TL borç kalmıştı. Annem kimseyle pazarlık yapmadı.

Annem, "Ben madem Kurt Hüseyin'in karısıyım, onun gibi davranmam gerekir. Neyimiz var neyimiz yok satar borçları-

mızı öder ve kimseye de muhtaç kalmayız,” diyerek sözü kes-
tirip attı.

Babam öldüğünde kız kardeşlerimden biri bir, diğeri üç yaş-
larındaydı. Ben sekiz, ağabeylerim Rifat on, Fevzi yirmi ve İs-
mail ağabeyim yirmi iki yaşlarındaydı.

* * *

Biz, Kurt ailesi olarak o günden sonra, borçlarımızı sırala-
yıp tarihlendirerek mallarımızı elden çıkarmaya başladık. Önce
hayvanlar satıldı. Hayvanlar satılınca ağıllara da gerek yoktu.
Ağılları arazileriyle birlikte elden çıkardık. Ardından yazlık si-
nema ve dükkânlar satıldı. Ailem, babama layık olabilmek için
elinden geleni yapıyordu. Tam tamına 675 bin TL borç öde-
dik o zamanın behrinde. Elde oturduğumuz ev, biraz da ara-
zi kalmıştı.

* * *

Evimizde, “sen ben”, “senin paran benim param” diye bir
kavram yoktu. Her şey ortadaydı. Herkes üretebildiği kadar
üretiyor ve tükettiğinden daha fazlasını da talep etmiyordu.
Aile bireylerinin ihtiyaçları ne kadarsa o kadarıyla yetiniyor-
duk. Evimizde istense de, istenmese de basit bir sosyalizm nü-
vesi kurulmuştu. Feodal de olsa, bu küçük sosyalizm kendin-
den hayata geçmişti ailenin içinde. Bu yaşama biçimi, babamın,
Kurt Hüseyin’in sağlığında filizlenmişti. Sosyalizmin “S”sini
bilmeden kendi kendine, insan olmanın onuruyla, bir insanda
olması gereken en önemli erdemin sevgi ve paylaşma olgusu-
nu kendince yaratmıştı. Ve yaşamdan da öyle göç edip gitmişti.

Hayat Var Yüz Paraya!..

Kırklareli'nde kalmamız için bir neden yoktu artık. İstanbul'a göç etmeye karar verdik.

Artık İsmail ağabeyimi baba yerine koymuştuk. "Ölün!" dese, tüm aile ölecek kadar ona saygı ve sevgi besliyorduk.

Yeni takımında forma giyme şansını yakalayamayan İsmail ağabeyim takıma girmiş, maçlara çıkmaya başlamıştı. Oynaması, babamı kaybettikten sonra, geçiş sürecinde olmuştu. Ağabeyim bize Karagümrük Acıçeşme'de bir ev tuttu ve taşındık. O zamanlar çok çocuklu ailelere mal sahipleri ev kiralamak istemiyordu.

Benden iki yaş büyük Rıfat ağabeyimle hafta sonu tatillerinde Karagümrük'te bütün günlerimizi harçlıklarımızı çıkartmakla geçirir, "Hayat var yüz paraya, iki tane beş, dört tane on!" diye bir mani tutturur, Hayat şekeri satardık. Yolda ya da herhangi bir parkta bir kızla bir erkeği yan yana gördüğümüzde, kızın peşinde vicdan yaparak aslında oğlana seslenip, "Abla alır mısın?" diye koşuştururduk. Hayat şekerlerini sattıktan sonra sıra kazandığımız paralarla Şehzadebaşı'na "Dört Film Birden"i seyretmeye giderdik. İki kardeş, Tarzan filmlerine bayılır, hangi sinemada Tarzan oynuyorsa onu tercih ederdik. Eğer sinema kalabalıksa ayakta kalanlara yerlerimizi satar, en ön sıranın

İki kardeş futbolcu, değişik zaman diliminde İnönü Stadyumu'nda Galatasaray formasıyla: İsmail Kurt (üstte soldan üçüncü), Metin Kurt (altta soldan beşinci) (Aile arşivinden).

önünde yere bağdaş kurarak, yüzlerimiz neredeyse tavana dönük, kaygısız ve mutlu filmi izlerdik. Ve akşam eve gittiğimizde, ellerimizde muhakkak dolu bir kesekâğıdı ya da iki ekmek olurdu. Evin ihtiyacı olan herhangi bir şeyin küçük bir parça-

sını evimize götürdüğümüzde evdekilerin yüzleri gülerdi. Bizim yaptıklarımız, evimize küçük yaşta sahip çıkmanın sembolik bir göstergesi olduğu için ailemiz tarafından memnunlukla karşılanıyordu.

Yazları Babaeski'ye akrabalarımızın yanına gittiğimizde, pazarlarda güneşin altında dolaşmaktan bayılacak hale gelmiş insanlara su satardık. Bu da ihtiyaçtan değildi. Güya tatildegidik ama evimizden uzak olduğumuzdan, aylak olmayalım diye, sembolik sorumluluklarımızı sürdürürelim diye, ailemiz buna göz yumardı. Sonuçta çocukken sorunlu değil, sorumlu büyüdük. Evden bir şey götürmek değil de eve bir şey götürmenin sorumluluğu bizde o yaşlarda temelini çoktan atmıştı. Bu bir beceriydi ve beceri olduğu kadar da bizim için büyük bir mutluluktı.

* * *

Ağabeyim İsmail, daha sonra bu semtte bizlerin ziyan sebil olacağını düşünerek, ailemizi Galatasaray'ın antrenman yaptığı Ali Sami Yen Stadi'nın yakınlarında, çevresini bağ ve bahçelerin sardığı Mecidiyeköy'e taşıdı. Böylelikle antrenmana gidişi gelişi daha kolay olacak ve bize de göz kulak olacaktı.

Ağabeyim Galatasaray'da sağ, sol bek, iki kanat fark etmez, oynuyordu. Ağabeyim İsmail, Türk futbol tarihine orta sahayı geçen ilk bek olarak geçmiştir. Zira o güne kadar hocalar beklerin orta sahayı geçmelerine izin vermezlerdi. Ağabeyim, ileri çıkarak orta yapan ilk bektir. Bek oyunculuğunu "kalıp kıyafeti verinde adam" tari-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://mail.kurt.org> (Aile arşivinden).

finden, yani "kapı gibi futbolcu!" tanımından çıkaran bir futbolcuydu. Çevik, hareketli, markajcı ve bir orta saha oyuncusu kadar topu iyi kullanarak oyuna sokan bir oyun stiline sahipti. Formda zamanlarında takımının sigortasıydı.

Gayrettepe'den Yıldız'a uzanan yolda, Bulgaristan Konsololuğu'nun yanında, şimdilerde PTT olan binanın karşısındaydı yeni evimiz. Yol çamurlu, saplanır kalırız diye, sürücüler arabalarını o yola sokmazlardı. O yılların, bir bakkal dükkânının bile zor bulunduğu Gayrettepe'sini anımsayanlar, ekmek almak için Mecidiyeköy'e kadar gitmeleri gerektiğini çok iyi bilirler. Emekli Subay Evleri henüz yapılmamış, Gazeteci Evleri daha bitmemişti.

Mahallede sadece üç apartman vardı ve kiralık evimizin bahçesi yoktu. Diğer evler bağlı bahçeli villaydı. Sahibi belli belirsiz bağlar, bahçeler, yeşil alanlar biz mahalle çocukları tarafından engelleme olmaksızın rahatlıkla kullanılabiliyordu. Dutlar, incirler, üzüm, ayvalar, elmalar, kirazlar, vişneler, erikler velhasıl tüm meyveler dallarını mahalle çocuklarına cömertçe uzatıyordu. Biz çocuklar özgürdük ve taştan yaptığımız iki kale arasında sabahtan akşama top oynuyorduk. Oynarken kendimizi bir baskı içinde hissetmiyorduk. Her çocuk için oyuna katılabilmek için arzu etmek yeterliydi. Kimse seyirci olarak kalmıyor, oynayabiliyordu. Oyunculardan birinin yeteneği fazla bile olsa bu ona bir üstünlük, bir ayrıcalık sağlamıyor, dolayısıyla diğerleri ezilmiyordu. Takımlar, oyuncular tarafından uzlaşmalarla saptanıyor, hatta bir takım diğer takıma açık bir üstünlük sağladığında oyuna ara veriliyor, takımlar yeniden eşitlenerek oyunu sürdürüyorduk. Kısacası, yenme yenilme endişesi taşımadan, özgürce, neşe içinde yarışuyorduk. Oyun süresince oyuncular arasında oluşan dostluk, kardeşlik, arkadaşlık duyguları her geçen gün daha da güçlenerek geleceğe taşınyordu.

Kırklareli'ndeyken ağabeyim Rıfat'la birlikte Beşiktaş taraftarıydık. Kırklareli'nde mahallemizde Ali Ağabey'imiz vardı. Bak-kaldı Ali Ağabey ve koyu bir Beşiktaş taraftarıydı. Mahallenin çocuklarına siyah-bevaz forma almış, bir takım kurmuştu. Bak-

kal Ali'yi sabahları alışverişe gittiğimde, arada bir dükkânında kahvaltı yaparken görürdüm. Onun sadece beyaz peynir ve siyah zeytin yediğini unutmadım. Belki de bugün konuşulan bu hikâye o Bakkal Ali'den kaldı. Bunu kim bilebilir? İşte öylesine Beşiktaş'a bağlı, koyu bir taraftardı Bakkal Ali. O yüzden mahallenin tüm çocukları gibi ben de Beşiktaş taraftarıydım.

İstanbul'a taşındıktan sonra İsmail ağabeyim Galatasaray'da oynadığı için biz de Galatasaraylı olduk. O zamanlar futbolcular oynadığı maç ve kazanılan maç başına prim alıyordu. Galatasaray maçı kazanmışsa ağabeyim de maçın primini soyunma odasında diğer futbolcular gibi alıyordu. O, Galatasaray'dan primini alıyordu, biz de primlerimizi ondan alıyorduk harçlık olarak! Her galip gelinen maçın sonucunda ağabeyim bizi prim kuyruğuna sokardı. Yaş sırasına göre paylarımıza düşeni sırasıyla alırdık. İşte bu yüzdendir ki, ben ve kardeşlerim forma rengi değiştirdik. Spor, renk aşkı, forma aşkı cazibesini yitirmişti. O günlerde spor, bizim için ağabeyim İsmail Kurt'un takımının kazanması demekti. Spor sadece ailemin geçim kaynağıydı. Evin çok büyük bir giderini ağabeyim İsmail Kurt karşılıyordu ama paraya çok sıkışıldığında kalan tarlaların kıyısından köşesinden satışa çıkarılıyordu.

Bu da mı Ofsayt Hakim Bey?..

Biz Mecidiyeköy'ün Gayrettepe'sine taşınınca, ailem Şişli 19 Mayıs İlkokulu'na kaydımı aldı ve ben tahsilime orada devam ettim. Ardından, dördüncü sınıfta Mecidiyeköy Taşocağı İlkokulu'na gittim. Başarılı bir öğrenciydim. Dersleri okur, sınıfa anlatırdım. İlkokulun birincisine teşvik için Emniyet Sandığı bir kumbara oluşturur ve açtığı hesaba her ay 15 TL yatırır-
dı. O yıl ödülü bana vermişlerdi.

Daha o zamanlarda aklımdan çok soru geçmesine karşın futbolcu olmak benim için bir hayaldi. Ta ki bir gece yazlık sinemada bir film seyredene kadar. O zamanlar Gayrettepe'de yazlık sinemalar vardı. Bu sinemalardan Büyük Sinema'da seyretmişim o filmi. Filmin adı: "Şakayla Karışık"tı. Başrol oyuncular Sadri Alışık ve Filiz Akın'dı. Filmi dün gibi hatırlıyorum:

"Kardeşimi kurtaran adam olmasan da seni deli gibi seviyorum."

"Kim olduğumu bilmeden mi?"

"Evet..."

"İnanmam be olamaz..."

"Evet, yemin ederim."

"Bir insan senin kadar iyi olamaz. Ya ben bir serseri olsaydım?"

“Beraber serserilik ederdik!”

“Ya ben viranelerde sabahlayan, yiyecek bir lokma ekmek bulabilmek için köpek gibi dolaşan, yerden izmarit toplayan bir berduş olsaydım?”

“Gene yanında bulurdun beni.”

“Ya herkesin alay ettiği, tekmeleyip attığı bir ofsayt olsaydım? Ofsayt nedir bilir misin? Hayatta bi... bi şey olamamış, dikiş tutturamamış, bir... bir kere bile gol atamamış bir beceriksiz olsaydım?”

“Golünü atıncaya kadar sana top taşırdım.”

“Olamaz be... Sen bi rüyasın!..”

* * *

Sadri Alışık'ın filmdeki adı Ofsayt Osman'dı. Oynadığı rol icabı çevresindekilere hizmet için çok caba sarf eden bir insan tipi. Ofsayt Osman, hayatta hiç gol atamamış, hep ofsayt pozisyonunda kalmış bir adam... Beceriksiz, ama çok iyi kalpli. Çizgili beyaz gömlek, kahverengi yelek, kışın da ceket giyerdi. Serseri takımına uyan bir rolü vardı ama serseri değildi. Külhanbeyi denilse, o da değildi. Kabadayı da değildi. Filmin sonu seyirci için etkileyiciydi:

Ofsayt Osman mahkeme salonundadır. Osman, künye okunduktan sonra gözlüklü ceberut hâkimin can alıcı sorusunu yanıtlar: “Ne iş yaparsın?..” “Serseriyim...”

Filmde oynayanlar mahkeme salonundan çıkacak kararı beklemektedir. Osman konuşmaya başlar:

“Hayat da bir futbol oyunu değil mi be? Sizler, hepiniz hakem olun ağabeyler. Ya bu maç be, tıpkı bir maç ama böyle hayat sahasında oynanıyor. Oyuncuları bizleriz. Topumuz da namusumuz, vicdanımız, insanlığımız... Ben Osman... Ofsayt Osman...”

“Söyleyin be... Allah rızası için söyleyin be... Gene mi atamadım golü, ha!.. Bu da mı gol değil be!..”

Adaletine, insanlığına kurban olayım hâkim bey, bu da mı gol değil?..”

Hâkim, gözyaşları içinde, mahkeme salonundakilerle birlikte hep bir ağızdan, “Gol be!.. Gol!..” der.¹

* * *

Ben bu filmi seyrettikten sonra, gece eve giderken hem insan hem de sporcu olacağıma dair, küçücük aklımla, kendi kendime telkinler yapmıştım.

* * *

İlkokulu başarıyla bitirdim ve Nişantaşı’nda Nilüfer Hatun Ortaokulu’na başladım. Ortaokulda, ilkokuldaki kadar başarılı değildim. Çünkü büyüyordum ve ilkokulda tohumu atılan çelişkilerin zarları patlamış, nüveler oluşmaya başlamıştı. Yaşam artık iyice dayatıyordu, “Ne yapacağım, ne edeceğim?” sorularını kendi kendime sormaya başlamıştım. Büyüdükçe zorlaşmaya başlayan hayata ve geleceğe dair sorulardı bunlar.

Ağabeyim Fenerbahçe’ye transfer olduğunda, ben ortaokul ikinci sınıf öğrencisiydim. Fenerbahçe’nin maç kazanmasını dört gözle bekler olmuştuk. Formanın rengi yine değişmişti. Ağabeyimin takım değiştirip transfer yapması, forma rengimin değişmesine ve takım sevgimi de beraberinde yeni renklere götürüyordu. Bu gelgit, lise öğrenimi başlayıncaya kadar sürdü.

* * *

Mahalledeki birçok arkadaşımla Beyoğlu Erkek Lisesi’ne kayıt yaptırdım. Ağabeyim artık ünlü bir futbolcuydu. Onun adı, okulda diğer öğrencilerden bir ölçüde farklı olmama neden olmuştu. Ben, İsmail Kurt’un kardeşiydım. Yeni Fenerbahçeli, eski Galatasaraylı milli bir futbolcunun kardeşi... Atatürk Erkek Lisesi’ne bu yüzden havalı bir öğrenci olarak başladım!..

O zaman havalı bir genç olabilmenin başka kuralları da vardı. Kendinden hesap sormama, ama karşındakinden hesap sorma özelliği bunların başında geliyordu. Bu özelliğe çok çabuk

1 Sinematek Alternatif Sinema Kütüphanesi blogu <https://rantey.org>

adapte olmuştum. Okul ve mahalle kabadayıları içinde buldum kendimi. "Ali kıran baş kesendim" bir anlamda. Bu İsmail ağabeyimin ününden çok, yanımdaki arkadaşlarımdan da kaynaklanıyordu. Aslında kavgacı değildim ama yanımdaki en yakın arkadaşlarım kavgacı olduğundan, onlarla birlikte aynı potada eriyordum! İki yakın arkadaşım vardı. Cengiz, zayıf ve çelimsizdi ama zengindi. Diğeri, Feriköylü Turan. Okul takımında futbol oynayan Turan bizim üçlü çetenin reisi konumundaydı! Paralı ama fizik olarak çok zayıf olan Cengiz ise sürekli dayak yediğinden ancak parasıyla dengeyi sağlayabiliyordu. O kimden dayak yemiştir, Turan'la gidip dayak atanı döver, o da bizi ödüllendirmek için Çiçek Pasajı'na götürürdü. Pasaj'ın kapı girişinde ayaküstü birer bira içerken kokoreççi Pehlivan'dan da çeyrek porsiyon kokoreç yerdik; yaptıklarımızın karşılığı olarak. Bu bizim lisenin ilk yılında Beyoğlu'nda yaşadığımız en büyük lükstü. Lisedeki o dönemki kabadayılığımız kendi çapında işte böyleydi.

* * *

Öğrencilerin sürekli bindiği otobüsler vardı. Mecidiyeköy'den o otobüslerden birine bindiğimde, eğer otobüste beğendiğim bir kız varsa, onun yanına kimse oturamazdı. Olan biteni anında fark eden kızsaa, durumu umursamazlığa vurur, tek başına özel bir arabayla seyahat eder gibi, gideceği yere kadar yanı boş giderdi.

Beş hatlı otobüsleri kaçırmazdım. Taksim'den Esentepe'ye gitmem gerekiyorsa önce bir Kurtuluş yapar, Kurtuluş'tan tekrar Taksim'e gelir, ardından Beşiktaş'a iner, oradan da Esentepe'ye çıkardım. Önceleri kızlara bakmakla yetinmem, sonraları arkadaşlık teklif etmelere yerini bıraktı. Bir gün bir kadına arkadaşlık teklif etmem bu huyumun karanlıklara gömülmesine neden oldu. Kadının, "Utanmıyor musun? Bu onuncu oldu. Sanki okulu bitirdin, ardından askerliğini de yaptın, o da bitti. Artık bir buna mı kaldı sıra?" sözleriyle taş kesildim. Yer yarılsaydı içine girseydim ve yer yeniden açıldığı gibi kapansaydı... Çok utandım orada. Herkes bana bakıyordu. Belki de ba-

na öyle geldi, sanki başımdan aşağıya kaynar sular dökülmüş-
tü. Her yanı yanıyordu. Ateş basmıştı bedenimi ve kıpkırmı-
zı ateş gibi bir suratla ilk durakta kendimi otobüsten dışarı at-
tım. O gün, bir kez daha böyle bir şeyi asla yapmayacağıma da-
ir kendime söz verdim ve yemin ettim. Çok utandığım bu ola-
yı hiç unutmadım.

* * *

Kız arkadaş edinmenin o kadar kolay olmadığı, edinildiğinde
ancak elinin tutulabildiği, karşılıklı fotoğrafların verilip pem-
be veya mavi plastik kaplarının üzerlerine kalp ve çiçek, kü-
çük çocuk figürlerinin işlendiği anket defterlerinin doldurul-
duğu zamanlardı benim gençlik yıllarım. Üzerinde bir çiçek, iç
içe geçmiş iki kalp, boynu bükük bir genç resmiyle süslü plas-
tik kaplı, pahalısının eften püften bir kilide sahip olduğu def-
terlerin elden ele dolaştığı günlerdi. Zamanım gençler arasında
işte böylesine sadece kenarları süslü kâğıtlara yazılanların ha-
yalleriyle gelip geçiyordu.

* * *

Daha sonra langırt salonları değerlendirildi. Bu salonlar bizim
için çok önemliydi. Çünkü langırtta başkalarını yenmek, üst-
ünlük sağlamak bir varoluş biçimiydi. Günümüzde az da ol-
sa önemini yitiren Atari salonlarının benzeriydi langırt salon-
ları. Yenilen, masa parasını ödüyordu. Ben bu oyunda ustalaş-
mıştım. Tek başıma iki kişiye karşı oynuyor, sürekli karşımda-
kilere beş avans vererek, yine de rakiplerimi yeniyordum. Za-
man geldi artık beni oynatmamaya başladılar.

* * *

Sonra, cinsel açlık ve gençlik hayallerimin artist resimleri-
ne bakarak, “üçü birden” filmlerinin seyredilerek geçirildi-
ği bir döneme girdim. Daha gençken “dördü birden”ler şimdi
“üçü birden”e terfi etmişti. Sinemada gösterilen bir filmde bir
kadının göğsünü değil, etekleri biraz açılarak bacaklarını gör-
mek, biz lise öğrencileri için büyük bir nimetti. Filmin sanat

yönü değil, et yönü bizi etkiliyordu. Zaten bu tür filmlerde pek sanata da rastlanmıyordu ya! Zamanın iri memeli yıldızlarının filmleri bizim için bir nimetti, o filmleri kaçırmak asla olmazdı. Amerikan filmleri, zamanımın gençleri için sinemalarda bir olaydı ve epey tantanalı günler yaşırdık o devirde!

Beyoğlu sinemalarının üst balkonları Beyoğlu Atatürk Erkek Lisesi'nin bıçkın öğrencilerine aitti. Yeni Melek Sineması'nın üst balkonu da, "üç film birden" in en uygun yeri idi. Zaman zaman okuldan kaçarak orada konuşlanırdık. Her birimizin kadın artist sevgilisi vardı; beyaz perde buluştuğumuz bir köşe başı, koltuklar bir parkın bankı, bir garsoniyerdi artık!..

Zaman öldürücü yaşam, lisenin ikinci sınıfına kadar sürdü. Bu kadar haytalığa karşın lisenin birinci ders yılı benim için başarılı geçti. Az çalışın, ama derslerde öğretmenlerini iyi dinleyen, zeki bir öğrenciydim. Birinci sınıfı, karneme zayıf getirmeden geçtim. O yaz, mahalleler arasındaki arsalarda top kovaladım. Fiziksel yapımın gözle görülür biçimdeki değişimi, arkadaşlarımla arasında fark edilmemi sağlamaya başlamıştı.

Sonunda ısrarlara dayanamadım ve mahalle arkadaşlarımla okulun futbol takımının seçmelerine katıldım. Arkadaşlarımla elendi. Okul takımına mahalleden bir tek ben seçildim.

Okul takımında öyle bir dayatma vardı ki, mahalledeki oyuncu uzlaşmasının ve eşitliğin esamisi bile okunmuyordu. Birdenbire okul takımına seçilen oyuncularla kendimi kıyasıya bir rekabet içinde bulmuştum. Okul takımında oynamanın bir tek kuralı vardı. Bu kural da, “Ne yapıp edip, arkadaşlarının arasından sıyrılıp formayı kapacaksın,” sözleriyle özetlenebilirdi. Ayrıca gerek antrenmanlarda, gerekse maçlarda kafama göre takılıp oynayamıyordum! Antrenman ve maçlarda beden eğitimi öğretmenimin isteklerini yerine getirmek zorunda kalıyordum. Açıkçası özgürce oynayamıyor, dışarıdan güdüliyordum. Oynadığım futbol futboldu, ama bu müdahalecilikle

mahallede oynadığım futboldan bir farklılık ortaya çıkıyordu. Bu güdölmeyi içime sindirip maçlarda başarılı olduğumda sırtım sıvazlanıyor, okulda “ayrıcalıklı öğrenci” muamelesi görüyordum. Ayrıcalıklı öğrenci olmanın avantajlarını yitirmek istemiyorsam, her geçen gün biraz daha fazla topa yakın olmak zorundaydım. Bu durumu anlamak benim için çok geç olmadı. Yerine getirilmesi gerekenin ne olduğunu anladığımda, o günden sonra, son sınıfa kadar okulda derslerimle ilgili bir sorun yaşamadım.

Bu arada amatör kulüplerden çağrılar almaya başlamıştım. Beyoğlu Yeniçarşı'da futbol oynayan liseden bir arkadaşım takımında oynamamı istiyor, ısrarla, “Sen İsmail Kurt'un kardeşisin, gel Yeniçarşı'ya, oradan lisans çıkartalım,” diyordu. Ben oynamamakta dirotiyor, ağzımdan sadece, “Oynamam!” diydordum. Yeniçarşı, gayri federe bir takımdı ve İstanbul Üniversitesi Spor Kulübü'ne bağlıydı. Sonunda ikna oldum ve açık tribün serbest giriş kartı karşılığında lisans çıkartmayı kabul ettim.

Lise ikinci sınıf ders yılı başlamıştı. Okul takımında tek başıma forvet oynuyordum ve belli bir mevkiim yoktu. Futbol oynamanın verdiği avantajla, lise ikinci sınıfı da zahmetsiz geçtim.

Üçüncü sınıfa başladığımda, ilki babamın ölümü olan, hayatımın dönüm noktalarından ikincisi geldi çatı.

Bir gün, İsmail ağabeyim özetle, “Ben evlenmeye karar verdim. Bu saatten sonra sizi okutamam. Lise son sınıfa geldiniz. Üniversiteye gönderemem. Başınızın çaresine bakacaksınız,” dedi.

Aile reisi ağabeyimin evlenmesi ve bizleri evine daha önceden alınan sözle davet etmesi içimizde bir kırgınlık yaratmıştı. Yine de ağabeyimin kendine göre haklı olduğunu düşünüydük. Bu olay biz kardeşlerin sorumlu bir fert olarak büyümesine etken olmuştu. Sorumluluğumuz tüm yaşamımız boyunca sürecekti. Sorumluluk verilmez, kalan bireyler kendi kendine sorumluluğu üstlenirlerdi ailemizde. Çok çocuklu bir aile, aile reisini kaybetmişse, aile içinden biri çıkacak ve sorumluluğu üstlenerek ailenin bakımını üstlenecekti. Şimdilerde ailenin sorumluluğunu Gülten ablam ve Semiha ile Gülcan kardeşlerim üstlenmekte.

Baba Kurt Hüseyin'siz, Ağabey İsmail Kurt'un düğün günü aile bir arada. Soldan sağa, Abdürahim Enişte, Gülten abla, anne Fatmagül, Gülcan kardeş, Rifat, Fevzi ağabeyler, Semiha kardeş ve Metin Kurt (Aile arşivinden).

Birinin aile reisi olması gerekiyordu. “Ne yapabilirim?” diye sordum kendi kendime. Fevzi ağabeyimi düşündüm. Artık oydu reis, ama aileye bakacak kadar maddi durumu iyi değildi. Okuması gereken kız kardeşlerim vardı. Önümde futbolcu olmaktan başka bir çare göremiyordum.

Hayatıma yön verecek kararımı verdim. Futbolcu olacaktım. İsmail ağabeyim nasıl olduysa, ben de olabilirdim! O zamanlar sadece göstermelik olarak birkaç büyük kulüpte altyapı eğitimi vardı. Bu eğitimi almadan futbolcu olmaya, amatör kümeden adım adım yükselmeyle çabalayacaktım. Bu kararımı mahalle arkadaşlarıma açtım. Bu bir hayaldi arkadaşlarım için ve bu ütopya aralarında alay konusu oldu. Bana deli gözüyle baktılar.¹

1 Gladlyatör oyunları halk tarafından tüketilen bayağı eğlencelerden ibaret değildi. Oyunlar Antik Roma'nın siyasi ve kültürel hayatında temel bir rol oynamıştır.

Bir grup gladyatörün yaşamları hakkında çok fazla bilgimiz olmamasına karşın, bireylerin yaşamları hakkında çok şey bilmemiz kayda değer bir ironidir. Elbette ki bu yazıyı yazan da yazılmıyş birer kayda günümüze ulaş-

Okuldan kaçmaya başladım. Sürekli antrenmana ve maça gidiyordum. Şansızlığım Rıfat ağabeyimin sabahçı, benim öğlen-ci olmamdı. Her okuldan kaçışımda anında yakalıyordu beni. Yine okuldan kaçtığım bir günün ertesinde Rıfat ağabeyim sınıfa geldi ve sınıfın ortasında bana bir tokat attı. “Okuldan bir daha kaçarsan daha fena yaparım,” dedi. Kendimden çelimsiz ağabeyimden tokadı yedim ve “gık” bile çıkartamadım.

Okul takımı ve Yeniçarşı... O kadar kararlıydım ki, bu iki takımın malzemelerini bile topluyordum. Antrenman ve maçlara herkesten önce geliyor, geceleri ışık altında topla saatlerce çalışıyor, duvara kireçle çizdiğim bir yuvarlağa çektiğim şutlarla iki-üç günde bir meşin yuvarlak eskitiyordum. Okuldan gelir gelmez, her gece rakibim o duvardı. Futbol topu yapım endüstrisi, futbolun diğer malzeme endüstrisi gibi, günümüzdeki kadar gelişmiş değildi. Meşin yuvarlaklar aşınıp eskiyor ve akabinde çabuk patlıyordu. Futbol topları saraçlarda el yapımı olarak hazırlanıyor ve pahalıya satılıyordu. Siboplu toplar daha yeni piyasadaydı ve daha da pahalıya satılıyordu. Futbol toplarının çoğu memeli tabir edilen, iç lastiği meşininden ayrı, memesinden şişirilip, yine memesi bükülerek ipile bağlanan ve meşin dışın içine sokularak kayış kopçasıyla ağzı adeta diki-len hantal toplardı. Kazara topa kafa vurulduğunda memeli kısmı vuranın alınına isabet etmişse “vay” onun haline. Hele bir de yağmur yağmış, saha balçık çamursa...

Okulun beden eğitimi öğretmenleri ve Yeniçarşı idarecileri çalışmak için götürüp de patlamışını geri getirdiğim toplar yüzünden söylenmeye başlamışlardı ama benim bu çalışma azmim hoşlarına da gitmiyor değildi. Gece gündüz demeden çalışıyordum. Çıldırılmış gibiydim. Çalışmaya başladığımda gözüm

madığını söylememize gerek yok. Yeterli bilgi olmamasının diğer nedeni ise fazlasıyla basittir: Gladyatörlerin çok azı kendi dönemlerinde meşhur olacak kadar uzun yaşamışlardır.

Antikçağ gladyatör oyunlarında savaşılar, özgür insanlar arasından da çıkabiliyordu. Örneğin, vergi borçlarını ödeyemeyen bir orta sınıf vatandaş, borçlarını ödeyene kadar tarlasını sürmeyi engellemek için toprağına serpiştirilmiş *Talen* taşlarını (yaklaşık tanesi 350 kg. ağırlığında) para kazanıp kaldırtmak için gladyatörlerle dövüşerek hürriyetini kazanıyordu. (a.g.e.)

hiçbir şeyi görmüyor, duymuyor; adeta körleşiyor, sağırlaşıyordum. Bu kararlı durumumu pencerelerden izleyen arkadaşlarım, başlarda verdikleri “delirdi, çıldırdı” hükmünü, yavaş yavaş takdire bırakmaya başlamışlardı.

Altyapısız futbolcu nasıl olunurdu? Günlerce bu sorunun cevabını sordum kendime ve buldum. Önce çevik olmak gerekiyordu. “Doğada kim çevik?” diye sordum kendine: “Maymunlar...” O halde onlar gibi muz yemeliydim. “Doğada kim hızlı koşar?” Cevap: “Tavşanlar...” O halde ben de, onlar gibi havuç yemeliydim. İnsanların iş dönüşüne rastlayan akşamüzerlerinde mahalle manavında muz ve havuç karşılığı bir saat çalışmaya başladım. Bu arada anneme kasaptan büyük dana kemikleri aldırıp kırdırdım. Her gün, üzerindeki yağ jel üç kez alınarak kemik kaynatırıp, içindeki ilikleri yiyiyordum.²

Kemik iliği ve suyu, çok ucuz ve vitamin kaynağı bol bir besindi benim için. Amcamın oğlu bacağını kırdığında doktorun tavsiyesinden öğrenmiştim bunu. Bir gün kasap anneme, “Hanım siz evde köpek mi besliyorsunuz?” diye sormuş, annem kızaran başını öne eğerek yanıt vermemiş.

Bir süre sonra gereği kadar güçlenmişim. Yeşil-sarı renklere sahip 3. Amatör Küme takımı İstanbul Üniversitesi Spor Kulübü’nde (İÜSK) başarılı oldum. Amatör küme maçları lise 3. sınıfın ilk sömestri bitmeden sona erdi. Göze batmışım. Şans ibresi benden yanaydı ve Anadolu Adalet takımına amatör olarak transfer oldum. Alibeyköy, Adalet’i satın almış ve mahalli lige geçmişti. Artık İstanbul futbol piyasasında parlamışım. O yıllarda Taksim, Yedikule, Emniyet, Süleymaniye, Sirkeci gibi takımların futbol oynadıkları Profesyonel Mahalli Lig vardı, şu andaki 2. Türkiye Ligi düzeyinde.

Transferden 3 bin TL aldım. Tarih 1963. Transfer parasını

2 Antikçağda gladyatörleri kuvvetlendirmek ve adalelerini geliştirmek üzere özel bir gıda rejimi uygulanmaktaydı. Bu rejimde en önemli yeri, bakla ve arpa unundan yapılan yiyecekler ve sakatat ezmeleri almaktaydı. Bu arada çalışmalardan sonra gladyatörlere *Mustum Lixium* adı verilen ve yaş üzümün bekletilmesinden elde edilen bir şurup içirilirdi. Gladyatörlerin yemek servisi *Ministri* adını alan kişilerce yapılırdı. Bu arada okullarda görevli hekimler (*Medici*) hastalanan ya da yaralanan gladyatörleri iyileştirmekle yükümlüydüler. (a.g.e.)

çaldırmamak için cebimin içinde avcumda sımsıkı tutarak, Tak-
sim'den Mecidiyeköy'e kadar durmadan koşarak gittim. Oradan
Esentepe'ye eve. Caddelerde deli gibi koşan genç bir adam. Her-
kes bana bakıyordu. Eve vardım ve anneme, "Al anne," dedim,
"bundan sonra korkma, artık eve ben bakacağım..."

Dört Yüz Gramlık İlk Aşk: Meşin Yuvarlak!..

Sporcu olmaya karar verince, hayatım varsa yoksa futbol olmuştu. Kahveye gitmek yoktu. Hele hele sigara ve içki asla. Kendimi daha o ilk günden, geleceğim, dolayısıyla ailemin geleceği için kampa almıştım. O dönemde, “Adam olacak, okuyacak çocuk sokak lambasının altında bile ders çalışır ve olur...” derler ya, işte, ben de öylesine meşin yuvarlaktan başka bir şey düşünemez olmuştum. İsmail ağabeyimin Gündüz Kılıç’tan duyduğu bir sözünü, o zamanlar, hiç aklımdan çıkarmadım. Şi-ar edinmişim o sözü: “Futbol topundan başka bir şey seven futbolcu olamaz...”

Artık benim futbolcu olmaya karar verdiğim andan itibaren tek sevgilim vardı. O da, dört yüz elli gram ağırlığında meşin yuvarlak. Neredeyse onunla yatacak, onunla kalkacak kadar bir sevgi bağı oluşmuştu aramızda. Üzerime sinen meşin kokusu her geçen gün daha da artıyor ve arınacağı da hiç benzemiyordu. Çantam değişmişti. Daha önceleri ders kitap ve defterlerini koyduğum çantamın yerini, içini futbol malzemelerinin doldurduğu iri bir çanta almıştı. Nerede boş bir arsa varsa oraya gidip futbol oynuyordum. Gezgin sokak çalgıcıları gibiydim. Mahalle takımlarında da artık tanınmaya başlamıştım. Boş arsası, sahası olan mahalleleri dolaşıyor, hangi takımda ek-

sik adam varsa, sahanın kenarında hemen soyunarak oyuna giryordum.

* * *

Bir gün matematik sınavıyla çakışan iyi bir film oynuyordu Beyoğlu'nda. Bu film, bizim iki haftadır özlemle beklediğimiz bir filmdi! Okuldan kaçtık ve sinemaya gittik. Ertesi gün çalışmadığım için matematik sınavında boş kâğıt verdim ve "sıfır" aldım. İkinci sınav geldi çattı ve o gün neyse ki okuldan kaçıp gidilecek bir film yoktu. Ciddi ciddi yazmaya, soruları çözmeye başladım. Ertesi ders, öğretmen hışım ile sınıftan içeri girdi ve "Kurt hemen tahtaya kalk!" dedi. Kopya çektiğimi sanmıştı. Öğretmen soruyordu, ben yapıyordum. Sordukça sordu kadın öğretmen. Sonunda, "Olamaz!" dedi, başka bir şey demedi. Ardından, "Tarih, coğrafyada olur ama matematikte bu olmaz. '0' alan adam nasıl olur da son imtihandan '9' alır?" diye söyleyip durdu. Öğretmen yine ikna olmadı. Tekrar sordu, ben yine çözdüm teoremleri. Cebirden sordu, denklemlerin köklerini buldum, teoremleri ispatladım. Sonunda sınıf öğretmeni olan matematik öğretmeni Perihan Hanım beni sınıf mümessili yaptı. Onunla lise son sınıfa kadar iyi bir iletişimim oldu ve onu önemsedim. Beni atom mühendisliğine layık görüyordu. Gösterilen özel itina aramıza futbol aşkı girene kadar sürdü.

Tercihimi futboldan yana yapınca beni çok seven Perihan Hanım'ın sert tepkisiyle karşılaştım. Öğrencileriyle iletişimi çok iyi ve öğrencileri tarafından çok sevilen bir öğretmen olan Perihan Hanım'ı hayal kırıklığına uğratmıştım. Okula gelmiyor, gelsem de derslerle ilgilenmiyordum. Bu durum öğretmeni çok üzüyordu. Bir gün beni bir kenara çekip, "Seni düşündükçe uykularım kaçıyor, ne oldu sana?" diye sordu.

Sonraları çok zengin olduğunu öğrendiğim öğretmenimle aramızda aşağı yukarı şöyle bir diyalog geçti: "Bir şey yok..." "Var var!.." "Efendim ben futbolcu olmaya çalışıyorum, ailemin geçinmeye ihtiyacı var. Para kazanmaya çalışıyorum ve bu yüzden de derslerle ilgilenemiyorum." "Ne kadar kazanıyorsunuz?" "Şu anda 250-300 TL kazanıyorum ama ileride daha faz-

la kazanacağım.” “Bak, ben sana her ay 300 TL vereceğim. Sen yine eski öğrenci ol yeter.” “Yok efendim, bundan sonra artık iş isten geçti, ben artık bu yolda yürüyorum, futbolcu olacağım.”

Öğretmenim zaman zaman rüyalarımın giren ve bedenimi zangır zangır titreten bir bakış fırlatırken, “Yazıklar olsun sana!” diyerek patladı. Bir süre konuşmadı ve zil çaldı, derse girdik. Perihan Öğretmen sınıfa hitaben söyle konuştu: “Bu ülkeye en büyük kötülükleri Metin gibi zeki insanlar yapıyor. Sizler kolay para kazanmanın yollarını arıyorsunuz, bu yüzden bilim ve teknikte geri kalıyoruz.”

Perihan Öğretmen çabasının boşa gittiğini anlamış ve o günden sonra bana karşı olan ısrarından vazgeçmişti.

O günden sonra futbolu tahsil hayatıma tercih etmiş, yolu mu futboldan yana çizmiştim.

* * *

Topla yatıp kalkmayı seçen öğrencilerden biri olmuştum. Okul dönüşü artık ders çalışmıyor, topla çalışıyordum. Takım arkadaşlarım artık dostum değil, rakiplerimdi. Ele geçirdiğim formayı onlara kaptırmamak için çok çalışırken bol havuç, bol muz tüketimi de sürüyordu. Tadı hoş gelmemesine karşın ilaç niyetine kemik sularını içtikçe içtim. Rakiplerim olan maymun ve tavşanlardan ayrıcalıklı olabilmem için yapmam gerekenleri fazlasıyla yapıyordum. Daha hızlı koşabilmek için yokuş aşağıya koştukça koştum. Beşiktaş yokuşunda sürekli koşuyordum. Bu yöntemi İsmail ağabeyim öğretmişti. Şimdiki gibi, kondisyoner bir nezaretçiyle çalışılan güç merkezleri, aletli jimnastik salonları yoktu ki o zamanlarda. Benim fizik kondisyon salonum, katlarına duvar örülmemiş geniş apartmanların boş katlarıydı. İşçiler el ayak çektikten sonra gündüzden bellediğimiz bu yarım apartmanlara gider, sütunlar arasından falsolu şut çalışmaları yapardık. Hedeflediğimiz noktalara sağ sol ayakla vuruşlar yapar, birbirimize puanlar verir, eleştirirdik.¹ Mahalle aralarındaki duvarların benden çektiği azap görülmeye değer-

1 Antikçağda gladyatörlerin dövüş becerilerini geliştirmek için kullandıkları tahta talim direğine *Palus* denilirdi. (a.g.e.)

di. Raketten çıkan pingpong topuna dönen meşin yuvarlak, her iki ayağımla seri, duvardaki kireç boyalı noktaya sayısız kere-ler vurur ve neticede aşınmaya dayanamaz patlar giderdi. Daha önce söylediğim gibi, bana artık top dayanmıyordu. Teknolojisi geri o zamanın topları yamularak armutlaşıyor ya da patlayıp telef oluyordu!

* * *

Yıldız Yokuşu'nda belediye otobüsleriyle yarışıyordum, Beşiktaş'tan Etiler sapağına kadar... Otobüs, duraklarda durup yolcu indirip bindirdiğinde duruyor, nefes alıp vererek kültür fizik hareketleri yapıyordum. Hareket ettiğinde yine yarış başlı-yordu, gelecek durağa kadar. Etiler sapağına kadar süren bu yarış, o noktadan sonra aşağıya, Beşiktaş'a kadar devam ediyordu.

Artık otobüs şoförleri bile tanıyordu beni. Seneler sonra Galatasaray Futbol Takımı'nda oynadığım zamanlarda da bu yöntemi yine aynı güzergâhta kullandım. Bir gece, durakta duran otobüsün camından başını çıkaran bir otobüs şoförü, "Yine eski günlerdeki gibi değil mi Metin?" diye sordu.

* * *

Antrenmanlar çift kaleydi. Öyle özel idman metotları geliş-memişti. Salı-perşembe çift kale idman maçı, hafta sonu resmi maç...

Daha da güçlü olabilmek için indığım yokuşları tırmandık-ça tırmandım. Gümüşsuyu merdivenlerini, kollarımı yere paralel gelecek şekilde tutup, dizlerimi değdirmeye çalışarak defalarca inip çıktım ve geceleri lamba ışığında duvarın karşısına geçip topla seviştikçe seviştim. Bu çalışmalarım semeresini verdi. Anadolu Adalet Genç ve A Takımı'nda sürekli oynamaya başladım.

Futbolla birlikte öğrenimin sürmesi çok zor. Ya futbol olacak ya da öğrenim. İkisinin bir arada, beraber yürümesi çok zor-du. Antrenmana gitmeyen takıma giremiyordu. Okulda da en önemli derslerin olduğu zaman antrenman oluyordu. Oynayamazsam para kazanamaz, dolayısıyla eve boş dönerdim. 50 ile

100 TL arasında prim alıyordum maç başına. O zamanın değerine göre bu para az değildi. Fevzi ağabeyim 200 TL muhasebeci aylığı alırken, ben 300 TL'ye yakın prim alıyordum.

* * *

Futbolda İstanbul'da kendi çevreme göre bayağı bir şöhret olmuşum. Cumartesileri Alibeyköy Adalet Genç Takımı'nda, pazar günü A Takımı'nda santrfor oynuyordum.² İdman yapmama gerek yoktu. Haftanın beş günü maç yapıyordum ama yine de salı-perşembe idmana çıkıyor, çarşamba lise takımı maç, cuma İstanbul Genç Karma maçı³ ve geceleri de koşarak kendimi hazırlıyordum.

Direkt kaleye giden, yarıcı, gol atan, rakibi yıpratın, vuran, yıkan, her atılan topa koşan, yüzü sürekli rakip kaleye dönük top bekleyen bir topçuydum; daha futbolcu olamamıştım kendime göre. Her maçta en az üç kez filelerin tozunu alma-ma karşın.

* * *

Artık hedefe emin adımlarla ilerliyordum. Şimdi daha göz önündeydim. Zaman lehime işliyordu. İstanbul Genç Karma-sı'ndan sonra denenmek için Genç Milli Takım aday kadrosu-na çağırılmıştım.

Kampa katıldığım günü unutmam imkânsız. Aday Kadro Boğaziçi'nde Tarabya Otelinde toplanacaktı. Lüks otelden içeri

2 Antikçağda gladyatör olarak yetiştirilmek üzere gladyatör okuluna (*Ludus*) alınan kişinin önce kategorisi belirleniyor, sonra da *Doctor* adı verilen bir öğretmenin emrine veriliyordu. Bir *Ludus*'ta ne kadar grup varsa, o kadar da *Doctor* ve silah türü vardı. *Doctor*'lar, genellikle emekli, deneyim sahibi gladyatörlerdi. Gladyatör adayları derslerine *Rudis* adı verilen ağaçtan yapılmış bir kılıçla başlarlar ve yere çakılmış bir kazığın (*Palus*) önünde çalışırlardı. Bu çalışma sırasında gladyatör adayı diğer eline kalkanını alır ve *Palus*'u rakibi olarak kabul ederek baş, gövde ve bacak diye belirlenen kısımlara saldırı denemeleri yapardı. Bu çalışmalar sırasında gladyatör adaylarına teknik bazı terimlerle komutlar veren *Dictata* adı verilen bazı yardımcılar vardı. Bir gladyatörün bu teknik terimleri çok iyi bilmesi zorunluydu. Çünkü dövüş sırasında kendilerine kardan taktik verilirken bu terminolojiden yararlanılırdı (*a.g.e.*).

3 İstanbul'da genç takımlardan seçilen futbolcularla tertiplenen Federasyon karma futbol takımı – y.n.

girebilmek için dışarıda üç-beş dakika beklemek zorunda kaldım. Çünkü otelin kapısı bildiğim kapılara benzemiyordu. Boyuna dönüp duruyordu. Neyse ki kapıdan biri girdi ve ben de döner kapının sırrını çözerek, kendimi içeri zar zor attım! Diğer futbolcular yemekteydi. Mönüde spagetti makarna vardı. Genç futbolcular makarnayı yerken çatalla birlikte kaşık da kullanıyordu. Bu işi başaramayacağımı düşünerek makarnaya dokunmadım. Sofradan yarı aç yarı tok kalktım.

* * *

Takvim yaprakları düşüyor, futbolla dopdolu günlerim sürüyordu.

Ender Konca
(FotoSpor arşivinden).

Genç Milli Takım aday kadrosuna bu kez oynamak için çağrılmıştım. Ankara'ya gidecektim. Kadroda o zaman Kasımpaşa'da oynayan, daha sonraları Eskişehirspor, Fenerbahçe ve Almanya'nın Eintrach Frankfurt futbol takımlarında forma giymiş, A Milli Futbol Takımımızın değişmez sol açığı Ender Konca da bulunuyordu. İstanbul'dan ikimiz çağrılmıştık kadroya. Ender aradı ve Ankara'ya uçakla gitmeyi teklif etti. Ender'in bir yakını Türk Hava Yolları'nda (THY) çalışıyordu ve biletleri Ender alacaktı. Nasıl olsa Futbol Federasyonu hangi araçla olursa olsun bilet paralarını ödüyordu. Federasyon'dan bilet parasını alınca Ender'e verecektim. Ender'in teklifini kabul ettim. Şişhane'deki THY bürosunda buluştuk.

İkimiz de ilk kez uçakla seyahat edecektik. Bu nedenle çok heyecanlıydık. Havaalanına gitmek için THY'nin servis otobüsüne bindiği-

mizde biletçi, "Bilet!" dedi. Uçak biletlerini gösterdik. Servis ücretinin ayrıca ödendiğini bilmiyorduk. Çok utanmıştık ve hemen bilet parasını ödedik.

Uçakta yerimize oturup kemerlerimizi bağladık. Nihayet uçak havalandı. Bir süre sonra hostesler yemek servisi yapmaya başladılar. İkimizin de karnı öylesine açtı ki, zil çalıyordu. Ceplerimizde kısıtlı para vardı. Ender'e, "Burada yemek yemeyelim, çok pahalıdır, ödeyemeyiz ve rezil oluruz," diyerek yememeyi önerdim. Ender de hak verdi. Hostese yemek almaya-çağımızı söyledik. Bazı yolcular yemek yiyor, bazılarıysa yemiyorlardı. Daha sonra dikkatimizi bir şey çekti. Servisler toplandı, yemek yiyenlerin hiçbiri ücret ödemi-yordu. İçimize bir kurt düşmüştü. Yoksa uçakta yemek bedava mıydı? Konuyu aramızda tartışıyor ama hosteslere soramıyorduk. "Soralım mı, sormayalım mı?" derken, uçak Ankara'ya indi. Hosteslere teşekkür edip ayrılırken, Ender, "Ben soracağım arkadaş," dedi ve dayanamayıp yemeğin paralı mı, parasız mı olduğunu sordu. Kapıdaki güler yüzlü güzel hostes bedava olduğunu söyledi. Ender, otele kadar benle konuşmadı. Ben, uçakta yemeğin bedava olduğunu nereden bilebilirdim ki?

Ankara'da otele yerleşip, aynı odayı paylaştık Ender'le. Otelde hayatımızda ilk kez bir küvet gördük. Hemen sıcak suyla doldurup sırayla içine girdik. Bütün adaleler gevşemişti. Ertesi gün seçmede tel tel döküldük! Bu konularda bir bilgiye sahip değildik ve genç sporculara yol yordam gösteren, söyleyen, öğreten yoktu... Her sporcu el yordamıyla önce başını duvara bir kere vuruyor, doğruyu sonra kendi kendine öğreniyordu.

* * *

Bir jübile maçı için eskiden Beşiktaş'ta ve İzmir'in Altay Futbol

Arnavutluk Milli maç öncesi
(Aile arşivinden).

Takımı'nda top koşturan tecrübeli futbolcu Ender'in de içinde bulunduğu tecrübeli futbolcularla Karadeniz Ereğlisi'nde bir jübile maçına gittik. Jübile maçı bir organizasyondur.⁴

Beni, orada kurulan turist takımında sağ açık olarak kadroya aldılar. Takımdaki futbolcular Birinci Türkiye Ligi'nde top oynayan tecrübeli elemanlardı. O maçta iki gol attım. Ender, beni gözüne kestirmiş, "Bu çocuk Altay'a sol açık olur..." diyerek yöneticilerine rapor etmiş.

4 Antik Roma'da gladyatör gösterileri editör *muneris* adı verilen organizatörler tarafından düzenlenmekteydi. Bu kişiler bir gösteri *munus* düzenlemek istediklerinde, seçtikleri bir gladyatör grubuyla anlaşıyorlar ve gerekirse bir miktar prim ödeme yapıyorlardı. Ancak bir kişinin hem antrenör (*Lanista*) hem de editör-organizatör olarak etkinlik göstermesi de mümkündü. Dahası, köle konumunda olmamak koşuluyla deneyimli bir gladyatör bir grup kurabilir ve hatta organizatörlüğünü de yönetebilirdi (Alan Baker, a.g.e.).

İzmir'de Yalnız Günler

Alibeyköy Adalet Takımı'nda çok iyi bir sezon geçirmiştım. Transfer ayı yaklaşırken futbol simsarlarının çoğu peşime takılmıştı. Askıya aldığım okulda futbol hünlerim sayesinde son sınıfta okuyordum.

Simsarlar anlaşmayı bağlayıp beni bir an önce kapatmak için sıraya girmişlerdi. Simsarlarla transfer görüşmelerini İsmail ağabeyim yapıyordu.

O sene transfer ayında, bana, İstanbul kulüpleri 10 bin, Türkiye 1. Ligi takımlarından Altay 15 bin TL veriyordu. Fenerbahçe de talipti ve onlar da 10 bin TL teklif ediyorlardı. Fenerbahçe'de Dr. Reşat Dermanver vardı ve genelde transfer işleri Beyoğlu'ndaki muayenehanesinde bitiyordu. Ona gittim ve birlikte Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü'nün yolunu tuttuk. İmza atıp Fenerbahçeli olacaktım ama ortada transfer parası yoktu. Parayı sordum. Cevap, "Sonra!.." olunca imza atmadım. Çünkü tecrübeli İsmail ağabeyim, "Parayı almadan imzayı sakın atma!.." demişti.

Sonunda Altay yöneticileriyle anlaşılan ağabeyim, "Altay'a gideceksin!.." dedi. Altay kulübü beni hemen İzmir'e götürmek istiyor ve başka kulüplerin devreye girmesini istemiyordu. Açıkça, beni kaçırdılar. Yanımda futbolcu bir arkadaşım daha

vardı; Nişantaşlı Arap Faruk. Arap Faruk, İstanbul Genç Karma'dan futbolda başarılı bir arkadaşımdı. Özel bir arabayla İzmir'e, Altay Kulübü'ne gittik. Oysa lise bitirme sınavlarım vardı. Altaylı yöneticiler liseyi İzmir'de bitirebileceğimin sözünü verdiler, ağabeyim de bu öneriyi onayladı. İmzayı atarak Altaylı oldum.¹

Artık İzmir'de futbol oynayacaktım.

* * *

Mustafa Denizli (İTÜ Sözlük'ten).

Altay'a giderken, "Oh be!.. Bundan sonra hangi saatte gel, şöyle yap, böyle davran diyen olmayacak," diye özgürleşeceğimi sandım. Altay lokalinde Faruk'la aynı odada kalmaya başladık. Altay'da meşhur kaleci Varol ve benim Altay'a transferime önyak olan eski Beşiktaşlı Ender gibi eski futbolcular vardı.

Düşündüğüm gibi olmadı. İzmir'de birdenbire yalnızlığın içine düşüverdim. Korkunçtu bu boşluk. Çamaşırlarımı kendim yıkı-

yordum ve yemek sorunu vardı. Sonraları lokalde yemek çıkmaya başladı. Kısıtlı bir parayla yemek yemem lazımdı. Al-

1 Özgür (*Ingenuus*) bir antik Romalının gladyatör okuluna alınabilmesi için bir antrenör (*Lanista*) ya da editör ile sözleşme yapması ve bu sözleşmenin *Plep Meclisi*'nce onaylanması gerekmekteydi. Nitekim yaşı ya da güçsüz kişilerin gladyatör olma istekleri meclis tarafından reddedilmekteydi. Gladyatör okulunda eğitimini tamamlayan kişinin yasal bir gladyatör olabilmesi için bir başka bildirim yaparak, bir amfitiyatroda yakılmaya (*Uri*), zincire vurulmaya (*Vinciri*), dövülmeye (*Ververari*) ve silahla öldürülmeye (*Ferroque Necari*) hazır olduğunu belirtmesi gerekiyordu. Böyle bir taahhütte bulunan bir gladyatör adayı özgürlüğünü yitirmiyor ama bu sözleşme süresince antrenörün (*Lanista*) kölesi gibi yaşıyordu. (a.g.e.)

Altay'da 600 TL maaş alıyorum. Bu paranın 500 TL'sini eve gönderiyorum. 15 bin TL transfer parasından 500 TL alıp İzmir'e gitmiştim zaten. O paradan da üzerime kazak, gömlek, pantolon gibi giysiler almıştım. Altay'da futbol oynayacağız ya, biraz yakışıklı ve gösterişli olmamız gerekiyor. Bir çift ayakkabı almayı da ihmal etmedim. Hiç unutmam, içimde ukde kalmıştı. Ayakkabıları Beyoğlu girişindeki Mahmut'tan, elbiseleri de Sirkeci'deki Suraski mağazasından almıştım.

Tedirginlik ve boşluk yavaş yavaş futbolumu da etkilemeye başlamıştı. Bu kendime olan güvensizliğimden kaynaklanmaktaydı. Özel maçlarda oynuyordum ama resmi maçlarda oynamamak kendimde güvensizlik duygusu yaratmıştı bende. Bir süre sonra Altay'a İtalyan bir antrenör geldi. Adı, Rino Martini. Bu adam gençleri bir kenara itip, sürekli tecrübeli futbolcuları oynattı. Kendini garanti altına alarak riske girmiyordu. Biz genç takımda da oynuyorduk. O zaman Mustafa Denizli de bu genç takımın kadrosundaydı. Birlikte genç takımda oynamaya başladık. A Takım kadrosunda da vardım ama Genç Takım'da da oynuyordum. O zamanlar takımlarda oyuncu değiştirmek yoktu. Kadrolar 15 kişiyle sınırlandırılmıştı. İşte ben bu 15 kişinin içinde hep vardım. Ama yine üç-beş kişi değiştirildiği halde ben yine oynatılmazdım. Oynatılmamama karşın kadroda

Yıllar sonra SSCB-Türkiye A Milli futbol maçında Ender Konca ile rakip defansı zorlamada. Bu pozisyonda Metin'in atacağı şut direğin az yanından dışarı gidecek (FotoSpor arşivinden).

olmam yarım prim almamı sağlıyordu. O primlerle idare ediyordum. Mustafa Denizli, Çeşme'den gelmişti ama o da lokalde kalıyordu. Altay'dan önce Genç Milli Takım'a çağırılmışım ama oynayamamıştım. Altay'a gelince, Mustafa Denizli'yle birlikte yeniden Genç Milli Takım'a çağırıldık. Genç Milli'nin hazırlık maçlarında Mustafa Denizli santrfor, İstanbul'dan Ender Konca sol açık, ben de sağ açık oynuyordum.

* * *

Altay'da ilk on birde oynayamadığım için İsmail ağabeyime bir mektup yazdım. Yakındım mektupta. Gelen cevap, oynamamamı özel yaşantımın bozulduğuna bağlıyordu. Gerçekte, lokalden dışarı bir adım bile atmıyor, fuara dahi gitmiyorum. Çünkü param o kadar azdı. Özel yaşantımı bozacak para nerede? Ailem üzerime toz konduramıyordu. Benim büyük bir futbolcu olduğumu, ama neden oynayamadığımı bir türlü anlamıyorlardı. Bunu, ne kadar toz konduramasalar da özel yaşantıma bağlıyorlardı. Gerçekte aklım karıştı ve ruhum adalelerimin önüne geçmişti. Bunu aileme anlatamamanın sıkıntısını çekiyordum.

O zamanlar lokalde kitap filan okuyanlar vardı ama ben onların neden okuduklarının bile farkında değildim. Kafamın içini öylesine bir bulut kümesi sarmıştı ki, okumanın ne anlama geldiğini bile anlayamıyordum. Altay'daki günlerim çoğu kez acılarla, bazı günlerim de ekşi geçiyordu. İzmir bana yaramamıştı.

Milli Formayla İlk Buluşma

Genç Milli Takım'ın antrenörü Nazım Koka'ydı.¹ Altay'da ilk kez Romanya'ya karşı Genç Milli oldum ve maçı 1-0 kazandık. Golü Ender Konca attı ve ben çok sevindim. Çünkü futbola gönül verme işine neredeyse beraber başlamıştık. Kalede daha sonraları Galatasaray'da yıllarca birlikte oynayacağımız A Milli Takım'ın ve çok sonraları Yeni Dünya'da Pele'nin de oynadığı bir gösteri takımı Cosmos'ta kalecilik yapan Yasin Özdenak vardı. Ağabey'i santrfor Gökmen'in yaşı o sezon dolmuş ve kadrodan çıkarılmıştı.

* * *

Genç Milli Takım olarak Belçika'yı 4-0 yendiğimiz ikinci milli maçımda kramponlarımın kabaaraları dökülmüştü. Buna karşın bir gol atmıştım.

1 Antikçağda gladyatör gruplarını kuran ve çalıştıran kişilere *Lanista* adı verilmekteydi. Deneyimli gladyatörler hayli pahalı olduğundan *Lanistalar* köle pazarlarına yöneliyor ve buralardan ucuz fiyatlara satın aldıkları güçlü kuvvetli köleleri gladyatör olarak eğitiyorlardı. Bu nedenle bazı *Lanistaların* Akdeniz kıyılarına baskınlar yaparak adam kaçıran ve sonra köle tacirlerine satan korsanlarla yakın ilişkiler kurdukları bilinmektedir. Kimi *Lanistalar* da, gladyatör alıp satmak veya kiralamak üzere bürolar kurmuşlardı. Bu büroların yasallaşması MS 3. yüzyıla rastlar. (a.g.e.)

Yasin Özdenak ve Metin Kurt A Milli Takım formasıyla özel bir maça çıkarken. Arkalarında Cemil Turan ve Engin Verel (Hayat Spor arşivinden).

UEFA Avrupa Genç Milli Şampiyonası 1966 elemeleriydi. Eskişehir'deydi maç. Bu maçtan sonra Avrupa Kupası finalleri vardı genç milli takımlar arasında. Benim yerime Burasporlu Necati'yi oynattılar. Necati Bursalı'ydı. Genç Milli Takım'da oynuyorsun. Şu garibanlığa bak!.. Kramponların kubaraları dökülüyor. Niye? Çünkü malzemeci yok. Şimdiki gibi olanaklar yok. Kendin yapacaksın. Kendin çakacaksın. Genç Milli Takım üçüncülüğü kurayla almıştı.

Bu maçtan sonra Feriköylü, sonradan yıllarca Beşiktaş'ta top koşturan ve A Milli Takım'ın değişmez sol beki Zekeriya ile birbirimize söz vermiştik. Zekeriya da formda olduğu halde oynatılmıyordu. Galatasaraylı Özmetin oynuyordu o mevkide. Özmetin de sonradan Buraspor'a geçti. Yıl 1966. Zekeriya'ya, "Bak Zekeriya. Bu takım da ikimizin de oynaması gerekiyor. Ama oynatmıyorlar... Kalite aranıyorsa ikimizin de oyması gerekiyor. Şimdi oynatılmıyorduz, ama bu takımdan sadece ikimiz A Milli'ye gideceğiz. Bana söz ver, delikanlı yemini edelim," dedim. Zekeriya, göçmen kökenli, delikanlı bir arkadaşım. İkimiz de o günün heyecanı ile sözümüzü tuttuk. Önce ben, ardından bir sene sonra Zekeriya A Milli oldu. O önce Ümit oldu, ardından A Milli. Zekeriya, ilk kez Arnavutluk Ümit Milli maçında oynadı. Ne gariptir ki, Zekeriya'nın Ümit milli olduğu o maç Bursa'daydı.

İkinci Genç Milli maçını Eskişehir'de Belçika'ya karşı oynadıktan sonra haksızlığa uğradım. O maçta çok şanssızdım. Maçta yerli Beykoz Dinyakos kösele futbol ayakkabıları-

METİN VE ZEKERİYA

*Metin: Üstte ve sağda tek anımsanıyorlardı. Fakat defans varıldı, saati ile beklediği pozisyonlar
pasla. Zekeriya ise golü bulmuştu. Bir an önce. (Saha'yı düşünme geldi. Hemen engel
oldu. Ama yine de golünü yaptı.)*

Yıldırım AYAR - Editör

mın kramponlarının hepsi döküldü. Saha çim ve hava yağışlıydı. Yedekteki arkadaşlarımdan ayakkabı alamazdım. Zaten herkesin ayakkabısı kendine ve her mesleğin bir namusu olduğu gibi, ayakkabının da "futbolcunun namusu" olduğu, ilk öğrendiklerimden idi. Kimsenin namusu istenmezdi ki!.. Yedek ayakkabı gerekliliğini zaten söyleyen de olmamıştı. Sahada ayakta durmak o kadar zordu ki, sürekli kayıp düşüyordum. Yan yan basıyordum düşmemek için. Buna rağmen bir gol attım ve maçı 4-0 kazandık. Milli Takım'da oynayan bir futbolcunun kramponları dökülüyordu. O zamanın Milli Takımı'na bakın! Milli Takım'ın malzemecisi yoktu ki! Kramponlarımızı, örsü önümüze alıp çekiçe çakıp, domuz yağı sürerek bakımını kendimiz yapıyorduk. O maçtan sonra Nazım Koka beni oynatmadı. Avrupa Gençler Futbol Kupası finalle-

Diğer iki centilmen

METİN
(Dümeni)

ZEKERİYA
(Üçüncü)

(Hürriyet, 03.12.1974).

ri vardı. Halbuki galip gelen takımı değiştirmemesi gerekirdi. Yerime Bursa'da "Rüzgârın Oğlu" denilen, depar atacağı yeri eliyle arkadaşına işaret ederek toptan önce koşarak auta çıkan, daha sonraları Fenerbahçe'ye transfer olan Bursasporlu Necati'yi oynattı.

Halüsinasyon

Altay'da kulüp lokalinde bir sabah erkenden kalktım ve lokaldeki odamdan yüzümü yıkamak için dışarı çıktım. Bir de baktım koridorda çıplak bir kadın yürüyor. İleride bir odanın kapısını açtı ve içeriye girdi. Ben hayal gördüğümü sanıp, çapaklı gözlerimi ovuşturarak hemen odama döndüm. Oda arkadaşım Faruk da uyanmıştı. Korkudan bir şey söyleyemedim. Çünkü yalnızlıkla halüsinasyon gördüğümü sanacaklar ve dalgalarını geçeceklerdi lokalde. Zaten canı sıkılan abi futbolcuların dalga geçmekten başka en büyük eğlence ve zaman öldürme araçları yoktu. Yalnızlıktan halüsinasyon görmüş diye dalga geçmelerinden korktum. Çölde serap görmüş gibiydim. Yatağıma oturup, acaba ne oldu diye düşünüyorum. Arkamdan her şeyden bihaber Faruk lavaboya gitti. Biraz sonra o da öcü görmüş bir çocuğun beyaz yüzüyle odaya girdi ve yatağına oturarak kara kara düşünmeye başladı. Birbirimizin yüzüne bakıyorduk sadece. Bir şey söyleyemiyorduk. Sadece yüzümüze bakıyoruz. Sessizliği ben bozdum. "Yahu Faruk," dedim, "benim gördüğümü sen de gördün mü?" "Gördüm," dedi korkarak.

Meğer o gece Varol'la Ender pavyondan iki kadınla gelmişler kampa. Üç gün sonra iş lokalde patlak verdi. Varol ve Ender bu kez başka pavyona gitmişler. Bunu öğrenen ekilmiş kadınlar

lokali basıp rezalet çıkarmışlar. Mesele buydu. Yöneticiler olayı tabii ki hemen örtbas ettiler ve olay basına yansımada. İşte, futbolcu yaşantısının ne olduğunu o zaman anladım.

* * *

Hazırlık maçları yapmak için Bulgaristan'a gidecektik. Eski futbolcuları bir telaş almıştı ki görülmeye değerd. Daha doğrusu daha önce Bulgaristan'a gitmiş olanlar, kadın çorabından kadının giysilerine, turistik terliklerden incik boncuğa kadar yoğun bir alışveriş yapmışlardı. Bu, futbolcuların sefer hazırlıkları gibiydi. Bavullar dolusu kadın giysisiyle, incik boncukla, turistik terliklerle, özellikle de naylon kadın çoraplarıyla bir futbol takımından çok illegal bir ihracat şirketi gibiydik. Altaylı kadın avcılar, silahlarını dikleştirmiş av sahasına ulaşmayı bekleme-yeye koyulmuşlardı.

Uzun süren bir otobüs yolculuğundan sonra Bulgaristan'a vardığımızda, futbolcu ağabeyler dinlenmek yerine etrafta dolaşmayı tercih etmişlerdi. Bense parasız genç bir futbolcu olarak dinlenmeye çekilmiştim.

Turistik bir otele yerleşmiştik. Yemeklerimizi otelin restoranında yiyorduk. Akşam yemeği müzikliydi. Gerçekten çok güzel bir kadın akşam yemeğinde Bulgarca şarkılar, türküler söylüyordu. Tüm futbolcular şarkıcı kadına vurulmuşlardı. Tüm futbolcuların peşinde koştuğu şarkıcı kadınsa kimseye yüz vermiyordu. İnsanın maymundan geldiğinin açık kanıtı olan bir futbolcu arkadaş, şarkıcı kadını "arakladığını" ve akşam saat 23:00'te odasına geleceğini söyleyince kendisine kimse inanmamıştı. O ise söylediklerinin arkasında duruyor, tüm futbolculara meydan okuyordu. Bu arada parasına bahse girenler bile olmuştu. İyice meraklanmıştık. Akşamı zor ettik. Saat 23:00'te şarkıcı kadın bu futbolcunun odasına geldi. Yaklaşık yarım saat odada kalan kadın gidince, bütün dikizciler, bu futbolcunun odasına dolmuşlardı. Zafer kazanmış kumandan edasıyla konuşan oda sakini futbolcu, şarkıcı kadının sabah saat 06:00'da yeniden odasına geleceğini söyleyince iyice şaşırmiştık.

Futbolcuların büyük bir çoğunluğu sabaha kadar uyumamış,

şarkıcı kadını beklemeye başlamışlardı. Sabah 06:00'da şarkıcı kadın yeniden geldi ve odada yarım saat kaldıktan sonra gitti. Tüm futbolcular gördüklerine inanamıyorlardı. Yakışıklılığına toz kondurtmayan, zamparalıklarıyla övünen futbolcular hava almışlar, nal toplamışlardı. Hiç umulmadık bir futbolcu göz göre göre şarkıcı kadının işini, hem de iki kez, bitirmişti!

Şarkıcı kadının işini bitiren futbolcu bunu nasıl başardığını ballandıra ballandıra anlatmaya başlamıştı. Bu futbolcu Bulgaristan'a gelirken süper bir çift turistik kadın terliği getirmişti. Bir punduna getirip bu terlikleri şarkıcı kadına gösterip, Akşam 23:00'te odasına gelirse bu terlikleri kendisine vereceğini söylemişti. Uyanık futbolcu o gece kadın şarkıcıya terliklerden birini vermiş, şarkıcı terliğin ikincisini ancak sabah alabilmişti.

* * *

Altay'da birkaç maç oynadım. Başarılı olamadım. Bu sayı bir elin parmaklarını geçmez. Sezonun bitimine doğru altı-yedi maç kalmıştı ki İtalyan hoca kovuldu ve ben de tekrar oynamaya başladım. İtalyan'ın yerine Halil Bıçakçı adında idealist bir hoca geldi. Çok efendi bir insandı. Eğitimli değildi, ama Macar futboluna hayran bir adamdı. Ballandırarak "W" sistemini anlatan, teknik kapasiteli futbolcuları önemseyen, futbol âşığı ciddi bir adamdı. Kısacası Mahalle mahalle, sokak sokak dolaşır, çocukları getirir, eğitir takıma kazandırırdı. Altay'a birçok futbolcu kazandırmıştır.

Sezonun sonuna doğru üzerimdeki tüm ağırlıkları atmış, süper futbol oynamaya başlamıştım. Türkiye Kupası finalini oynayacağımız Göztepe maçından önce, son bir hazırlık maçı-mız vardı. Denizgücü'yleydi maç. O maçta çok iyi bir futbol ortaya koydum. 3-1 kazandık maçı ve ben iki gol attım. Göztepe maçında garanti ilk on birde oynayacağımı sanıyordum. Ancak maçtan önce idareciler geldi ve benim çok genç olduğumu, eğer bu maçı kazanırsak, Cumhurbaşkanlığı Kupası için Beşiktaş'a karşı kesin oynayacağımı söylediler. Ben içeri girdim. Hüngür hüngür ağlamaya başladım. Sadece ağlayabilirdim. Ağlamaktan başka isyanımı gösterebilecek bir tepkim olamazdı o zamanlar.

Maç kadro listesi okunurdu. Oynamadığım zamanlar çok üzülürdüm. Zaten bir futbolcunun oynamadığı yenilen son yemekte belli oluyordu.¹

Bunun belirtisi pilavdı. Yönetici ya da antrenör, “Sen, sen, pilav yiyebilirsiniz!..” dediğinde o oyuncuların oynamayacakları belli olurdu. Çünkü pilav yiyen insan ağırlaşır, koşamaz. Midesinde zor erir pilav, çöker adamın midesine. O yüzden sahurda da pilav hep yenir. Bana, “Pilav yiyebilirsin,” dediklerinde, ben, “Yine sahura kalktık,” diye üzülürdüm. Zaten yedeklik de yok ve her yerin adamı belli. Mevkilerde fazla adam değişmezdi o dönemin futbolunda. Bu futbolda geri kalmamızın nedenlerinden biridir.

Göztepe’yle 120 dakikalık amansız bir mücadeleden sonra 2-2 berabere kaldık. Uzatmalarda da sonuç değişmedi ve kurayla Türkiye Kupası’nın sahibi olduk. Eski yöneticilerden Mahzar Zorlu’nun Birinci Kordon’daki Bergama Restoranı’nda başta kaptan Ender ve kaleci Varol’la sabaha kadar eğlendik. Yöneticiler her şeyin serbest olduğunu söyledi! Aslında herkes eğlendi, ben hariç. Karışık düşünceler içindeydim.

O maçtan sonra Altay’dan ayrılmaya karar verdim. Birkaç kulüple konuştuk. En son da Ankara Şekerspor’la Şeker Fabrikaları’nda çalışan bir mühendis akrabamızın aracılığıyla konuştum. Amatör olarak 25 bin TL’ye sözde anlaştım.

Altaylı idareciler Göztepe’yi nasıl olsa yenemeyiz diye düşünüyorlardı. Beni öyle kandırmışlardı. Kazansaydık ve Cumhurbaşkanlığı Kupası’nı oynasaydık bir taşla iki kuş vuracaklardı. Kaybedersek de, “Ne yapalım, işte...” diyeceklerdi bana. İşin garibi Göztepe’yle berabere kaldık. Top yuvarlaktı ve kupa yazı turaya kaldı. Dolayısıyla geleceğim, paranın bir yüzeyinin, hakemin parmakları arasından çıkarken hızındaki dönüşüne, do-

1 Antikçağda gladyatörler, ya iki grup halinde dövüşür ya da daha yaygın olarak ardı ardına birçok dövüşler yaparlardı. Dövüşten bir gün önce gladyatörlerle *Cena Libera* adı verilen, birçoklarının son yemeği olacak bir şölen verilirdi. (a.g.e.)

layısıyla deyim yerindeyse pamuk ipliğine kalmıştı. Beşiktaş, Türkiye 1. Ligi Şampiyonu olmuştu. Cumhurbaşkanlığı Kupası'nı Ankara'da Cumhurbaşkanı'nın ya da temsilcisinin önünde oynayacaktık.

Şimdi de ben Cumhurbaşkanlığı Kupası'nda oynamayı istemiyordum. Zira maç Ankara'da ve Şekersporlu idareciler de maça gelip beni izleyecekler. Ya başarısız olursam diye korkuyorum.

İlk kez doping verilerek çıktığım maçı anlatmıştım, sonun başlangıcı olan maç... O maçta, dopingi bünyem kuvvetli olduğu için kaldırmıştı. Yoksa hayatımı kaybedebilirdim. Hayatımı riske atmışlardı. Dört saat önceden almam gereken hapları maçın başlamasından yirmi dakika önce almıştım.

İşte böylece o zamana kadar kendimi topçu sanan ben futbolcu olmuşum. Doping denilen illeti tatmış, yeşil sahalarda genç bir futbolcu, bir gladyatör...

Uçan Gladyatör Varol Ürkmez!..

Altay'da unutamadığım futbolcu Varol Ürkmez'di. Zamparalık konularında hakikaten soyadı gibi, ürkmez bir insan olduğu gibi sporculuğu da tam bir gladyatörün hayatıydı. Ürkmeyen bir gladyatör... Bambaşka bir sporcu, bambaşka bir yetenek ve insandı. Anlatmakla bitmez ama anlatacağım anım onun hakkında yeterli bilgiyi verecektir sanırım.

İstanbul'a, Beşiktaş'la yapacağımız deplasman maçına gemiyle gidiyoruz. Vapurun hareket saatine göre takı-

Bu defa elimden kurtulamazsın

Kâmil Varol Ürkmez

Kâmil Varol Ürkmez yanısı Sevil Memecioğlu

Resmî eşi Varol'u dava etti

A ŞK maceraları ve skandalı ile tanınan Kâmil Varol'un karısı, öldüğünü söyleyen genç bir kadın, kadının ispat edilemek için oturdığı mahkemeye şahit olarak mahkemeye getirecek.

Üsküdar Sallıniye'de otaran Sevil Memecioğlu adındaki genç kadın, Kâmil Varol Ürkmez ile onun aile üyeleri hakkında, kadına karşı yaptığı işleri ifade etmektedir. Varol'un evlerine içi güveyini girdiğini anlatan genç kadın, kocasının daha sonra başka kadınlarla yatacağına inandığını ve

Bir anımlar filmi yâhudı Fatma Giritli ile de varolan olan kadın Kâmil Varol Ürkmez, o günde filmi yâhudı ile girdiğini.

Rakip forvet elemanlarından ürkmeyen Varol Ürkmez, kadınlardan her zaman ürkmişti! (Hürriyet, 15.07.1969).

min tüm futbolcu ve idarecileri hazırlanmış, bir tek Varol Ağabey ortada yok. Hareket saatine doğru idarecileri bir telaş aldı. Bir süre sonra bir pavyonda sabahladığı haberi alındı ve oraya giden idareciler, resmen hastanelere hasta taşınan sedyeyle arabadan indirdikleri Varol Ağabey'i vapurdaki kamarasına yerleştirdiler. O kadar sarhoştur ki, yürüyecek hali yoktu.

Öğle saatlerine kadar kamarasında uyudu. Eşofmanlarını giyerek güverteye çıktı ve tek başına idman yapmaya başladı. Atlıyor, kalkıyor, jimnastik hareketleri yapıyor, ters, düz salto atıyor... Velhasıl tek başına yapılması gereken tüm hareketleri yaptı. Vapurda onu gören turistler alkışlamaya başladılar.

Varol'un bir kurtarışı (Hayat Spor arşivinden).

Karşılarındaki adam sanki bir animatördü. Varol Ağabey terden, düşün altından çıkmış gibi kamarasına gitti ve dinlenmeye çekildi. Aldığı bütün alkolü güvertede güneşin altında fazlasıyla atmıştı.

Ertesi gün, Başıktaş'tan tek puan aldık. 0-0 berabere kalmamız Varol Ağabey'in tek başına Beşiktaş'a karşı verdiği savaşla oldu. İşte öylesine bir gladyatördü. İdmanlarda inanılmaz çalışırdı. Herkes idmanı bitirip düşünu almaya gittiğinde o fazladan hâlâ çalışırdı. Örneğin bir ip gerer, sağından soluna, solundan sağına üzerinden kedi gibi uçarak atlardı. Antrenmanlarda gösterdiği yüksek çalışma temposuyla bir emekçiymi.

İnsan olarak çok iyi ve mükemmel olmasına karşın şike denilince akla ilk o, Varol Ürkmez gelirdi. Futbol oynadığı ve bıraktıktan sonra da şikenin ilk ismiydi. Altay'dayken ben zaten on yedi yaşında bu işlerden anlamayan genç bir futbolcuydum. Şike nedir zaten bilmez, anlamazdım. Altay takımından başka yerde kendisiyle oynamadım, ama hep söylenirdi, anlatılırdı. Ben tanık olmadım Altay'da ama zamparalık yapardı. Maç anında bile pazarlık yapan, şike yapan bir futbolcu olduğu hep söylenirdi. Rakip futbolcuyla konuşarak, kale arkasındaki top topalayıcıyı aracı yapıp, rakip takım idarecileriyle şike yaptığı anlatılırdı. O zamanlar hakkındaki bu dedikodular sadece bir ağızdan çıkmaz, futbolla ilgili herkes tarafından dile getirilirdi.

Gladyatör Başkent Pazarı'nda

Sonuçta PTT'li olmuşum. Artık PTT formasını¹ ıslatacaktım Ankara arenalarında. Beyoğlu Postanesi'nde mukavele imzalamıştık. Paramı da hemen vermişlerdi. Fevzi ağabeyim yanımdaydı ve parayı yanına almıştı. Altay kulübünden tehditler gelmeye başladı. Sonuç olarak bir şey yapamadılar. İşte böyle PTT'de profesyonel futbolcu oldum.

* * *

Ailemin maddi durumu iyileşmişti. PTT lokalinde kalacaktım. Prim de alacaktım sözleşmeye göre ve her öğün yemek yiyeceğim yer de gösterilmişti. İyi de maaş alıyordum. Altay'da antrenmanları Alsancak'ta, PTT'de ise Ankaragücü sahasında yapıyorduk. Bahçelievler 3. Cadde'de de kulüp binası vardı.²

1 Gladyatör oyunlarında önemli bir noktada arenaya çıkan her dövüşçünün kendi ülkesini simgeleyen giysiler içinde, yine kendi ülkesine özgü silahlarla dövüşmesiydi. (a.g.e.)

2 Antik gladyatör oyunlarında gladyatör okulu *ludus*'un hemen yanında arenaya çok iyi benzetilmiş oval bir alan vardı ve burada gladyatör namzetleri çalışır, gelecekteki rakiplerine üstünlük sağlamak için gerekli ölümcül yetenekleri geliştirirlerdi. Bu alanda çalışırken kullanılan tahta kılıçlar normalden daha ağır olduklarından gerçek silahların kullanılması dövüşlerde kendilerine avantaj sağlamaktaydı. Daha ağır aletlerin kullanım amacı, savaşçılara önlerinde ken-

Ankara'yı bilenler bilir. Tipik bir Bahçelievler eviydi lokal. Bahçe içinde iki katlı bir yapı... Alt katta salon ve mutfak, üst kattaysa yatak odaları. Bekâr futbolcular olarak bu odalarda iki kişi kalıyorduk. Esen Ali, Musa, Köksal, Aydın gibi bekâr futbolcularla birlikte bu odalardan birinde kalıyordum.³

Futbolcuların sosyal yaşamı şu anki gibi çok geniş bir alana yayılmamıştı o zamanlar. Sporcuların gittikleri tek bir kafeterya vardı Ankara'nın Çankaya'sında. Sporun bütün dallarındaki sporcular söz birliği etmişçesine o mekâna giderlerdi. Mütevazı ve içkisiz bir yerdi. Sohbet edilir, arkadaşlıklar kurulurdu. Ankara'nın kapalı bir ortam olması sporcuları birbirlerine yaklaştırmış, adeta bir aile havasına sokmuştu. Zaten Ankara'dan pek fazla futbolcu yoktu ve çoğu dışarıdan gelmişti. Futbolcuların Ankara'da gece hayatları yoktu. Tek lüksleri bu kafeteryadaki makaralı büyük teypti.

* * *

O sezon benimle birlikte Tomislav Tavşan adında Yugoslav bir kaleci de transfer olmuştu PTT'ye. Tomislav, futbolculara göre çok âlem bir adamdı! İki ayda Türkçe öğrenip Türk futbolculardan daha iyi Türkçe konuşmaya başlamıştı. Konuşmaları teybe kaydedip öyle öğrenmiş Türkçeyi. Teybin karşısında kendi kendine konuşuyormuş.

O zamanlar kulüp binalarında ve kamplardaki otellerde zaman geçirilecek fazla aktivite olmadığından, akla hayale gelmeyecek muziplikler yapılırdı; biz PTT takımı oyuncularını için de

dilerini bekleyen uzun, güç bırakmayan dövüşlerde ihtiyaç duydukları dayanıklılığı kazandırmaktı. (a.g.e.)

- 3 Antik Roma'da her gladyatör okulunda gladyatörlerin hücreleri, talim alanları, bir silah deposu ve bir demirci ocağı bulunurdu. Gladyatörlerin kendilerinden başka, okullarda eğitmenler, zırhçılar ve hekimler bulunurdu. Bu mekânlar, sahipleri sürekli olarak gladyatörleri eğitime, onların yeteneklerini hazırlama, korkutucu silahların eğitilmesi ve bakımı ve arenada öldürücü olmayan yara alanların tedavi edilmesi işleriyle uğraşan koşuşturmalı küçük topluluklardı. Her biri okulun yönetiminden sorumluya *Promrator* denilirdi ve bu, çok önemli kişiydi. (a.g.e.)

geçerliydi bu. Türkçe bilmediğini sandığımız için bir gün Tomislav'la dalga geçmeye çalışmıştık, o da Türkçe konuşarak bizi madara edip mosmor etmişti. O günden sonra onun bu kadar kısa sürede Türkçe öğrenmesinin sırrı günlerce konuşulmuş ve kendisine şaka yapılmamıştı. Sağ bek Yetik, bir gün soyunma odasında Tomislav'la atışmıştı. Yetik, güçlü kuvvetli birisiydi ve Gazi Eğitim'de beden eğitimi öğretmeni olarak çalışıyordu. Tomislav, "Bana iki tane vur. Yıkamazsan ben bir tane vuracağım, var mısın, işine geliyor mu?" diye sormuş, Yetik'ten cevap alamamıştı.

Çok güçlü ve görenlerin inanamayacakları irilikte elleri vardı. Top neredeyse avcunun içinde kaybolurdu. Bir gün karşı takım oyuncularından biri onu elindeki topu çıkaramaması, degaj yapamaması için perdelemeye kalktı. Tomislav topu atar gibi yaptı. Rakip oyuncu arkasını dönüp topu aramaya başladı. Tomislav durmuş, rakibe bakıyordu. Hakem ve diğer futbolcular da durmuş onlara bakıyorlardı. Tomislav rakibinin omzuna vurup topu göstererek, "Bak!" dedi, "Aradığın burada..."

* * *

PTT'ye transfer olduğum ilk sezonda, 1968 yılının Şubat ayında A Milli Takım açıklandı. İlk kez A Milli Takım kadrosuna çağrıldım. Bir ay sonra, Tunus ile 0-0 berabere kaldığımız maçta ilk kez A Milli Takım'da forma giydim. İzmir Alsancak Stadı'ndaki maçta Beşiktaşlı Faruk Karadoğan'ın yerine ikinci devrede sol açık olarak maça girdim. Pek başarılı olduğum söylenemezdi. İlk kez milli olmanın verdiği heyecan,

PTT formasıyla (FotoSpor arşivinden).

kendini kabul ettirme arzusunun verdiği acelecilik ve takımı tanımamak başarıma engel olmuştu.

* * *

Ankara'daki ilk sezonda günlerim iyi geçiyordu. Bu kez tanımadığım ikinci kentte kalıyordum. Kenti tanımaya çalıştığım, yeni arkadaşlar edindiğim günler çabuk geçmişti, yine kabuğuma yavaş yavaş çekilmeye başlamıştım. Günler geçti ve yine yalnızlık kâbusu üzerime çökmeye başladı. İzmir'de Altay Futbol Takımı'nda yaşadığım yalnızlıktan kaynaklanan sıkıntılar yeniden baş gösterdi. Geceleri uykularım kaçmaya başladı. Üç ay sonra A Milli Takım'a çağırıldım. Şöhretse şöhretti. O dönemde Ankara'nın tek A Milli Takım'a çağrılan futbolcusuydum ama yedektim, oynamıyordum. Fevzi Zenzem, Ogün Altıparmak, Ziya Şengül, Ercan Aktuna, kalede Ali Altuner gibi futbolcular vardı kadroda. Antrenör Adnan Süvari, daha çok Göztepe ağırlıklı bir Milli Takım kurmuştu. Yıldız olduğumda çok mutlu olacaktım gibi geliyordu. Ama mutluluk ortada yoktu, az da olsa ucunu şöyle köşeden çıkartıp göz bile kırpmıyordum.

Milli formayla (Aile arşivinden).

Eskiden aile tasam vardı ama PTT'ye transfer olup da profesyonel olunca, o da ortadan kalkmıştı. Ama şimdi yine de mutlu degildim. Büyük bir kalabalık vardı çevremde. Kız arkadaş mı istiyordum? İstedğim kadar vardı. Elbise, giyim kuşam mı istiyordum, o da istediğim kadar vardı. Artık modayı takip edip ona göre giyiniyordum. Özel terzim vardı ve Anıtkabir'e gidiyor, orada Atatürk'ün giysilerine özenerek aynılarını yaptırmaya çalışıyordum. Ama içimde yine

de tarif edemediğim, bir yerlere koyamadığım büyük bir boşluk vardı. Ne olduğunu bir türlü anlayamıyordum.

O sırada aklıma, o zamana kadar hiç ilgimi çekmeyen dini olgular geldi. İçimdeki boşluğun nedenini buna bağladım. Dinin vecibelerini yerine getirmek için namaz öğrenmeye karar verdim. Lokali temizleyen, beş vakit namaz kılan bir hademe vardı. Ona giderek namaz öğretmesini istedim. O da öğretti. Dini kitaplar aldım. İçimde yine boşluk vardı. Yıldızdım ama yalnızdım. Dini kitapları okudum ama beğenmedim. Kendi kendime, “Bunlar da ne?” dedim. Hiç kafamı sarmadı. *Kuran*’ın Türkçe mealini satın almıştım. Okumaya başladım ve bir süre sonra onu da bir kenara bıraktım.

* * *

PTT’ye transferimin ikinci sezonunda A Milli Takım’da kadroda olamamama karşın, 8-0 yenilerek hezimete uğradığımız meşhur Polonya maçı dahil olmak üzere yedi maçta kadroya giremedim. Bu maçlar içinde sadece RCD Kupası maçında Pakistan’ı 4-2 zorla yenme başarısı gösterebilmiştik.

* * *

İlk milli olduğum maçın üzerinden daha bir ay geçmemişti ki, şu an dahi belleklerden silinemeyen, genç kuşakların kendilerinden önceki kuşaktan örnek olarak dinledikleri meşhur Polonya mağlubiyeti geldi çattı. Maçtan önce gazeteler muhtemel kadroda beni göstermesine karşın, maçta sadece yedek kalmakla yetindim ve A Milli Takım gol atamadan tam sekiz gol yiyerek Polonya’nın altın, kendinin paslı demir tarihine geçti.

Polonya’nın Chorzow kentinde Silezya Statı’nda 60 bin seyircinin önünde o tarihi hezimetini yaşamıştık.

Lubanski adlı futbolcuları Milli Takımımızı hallaç pamuğu gibi attı! Kalecimiz Ali Altuner Polonya akınlarını durdurmak için insanüstü çaba sarf ediyordu ama birini kurtarıyor, ikicisi gol oluyordu. İlk on dakikada iki gol yemiştik. Sonra gerisi geldi. 90 dakikada sadece bir akın yapabildik Polonya yarı sahasında. Sanlı Sarıalioğlu götürdü, Ayhan Elmastaşoğlu’na verdi.

A Milli Takım, Polonya hezimetini sonrası gümrük kontrolünde. Sağda Metin Kurt. O dönem Milli Maç kazanıldığında gümrük geçişlerinde kontrol yoktu! (FotoSpor albümünden).

Onun şutu hakeme çarparak kaleyi bulmadan dışarı çıktı ve ilk yarı şeref sayımızı atamadık.

İlk yarı 2-0 mağlup bitirdik ki, buna şükrediyorduk. İkinci yarı gollerin ardı arkası gelmeye başladı. 4-0'dan sonrası ne tuhaftır belleğimde değil. Sanlı sakatlanıp çıktı, yerine Eskişehirsporlu İsmail Arca girdi. Sanlı Ağabey, yüzündeki acıyla maçtan sonra soyunma odasında, "Sakatlandım. Yürüyordum, tabela 4-0'dı. Saha kenarına kulübeye geldim 5-0 oldu. İçeri gittim, düş yapıp geldiğimde skor 7-0 olmuştu," dedi.

Kalecimiz Ali, cansiperane Polonyalıları karşı mücadele verirken çoğu arkadaşımız Polonya yarı sahasından savunmaya gelip çaba sarf etmediler. Maksatları goller yenilirken foto muhabirlerinin deklanşörlerine yakalanmak istememeleriydi.

Bu maçtan sonra, Bulgaristan ve K. İrlanda ile yaptığımız maçları da kaybettik. Bu maçlarda da yedektim ve oynamadım.

* * *

PTT'de ilk iki sene Bülent Giz'le çalıştım. Aslında fotoğrafçıydı... O zamanlar Batı Almanya'da basıma gönderilen *Hayat* mecmuası için futbol takımlarının fotoğraflarını çekiyordu.

Bülent Giz, bilimsel bir hoca değildi ama futbolcudan anlar-

di. Onun inandığı bir on bir vardı. Aklındaki o on biri hiç de-
ğiştirmezdi. Sakatları olsa da, o on birle devam ederdi. O za-
manki PTT’de ilk senemde on bir şöyleydi: Cavit - Yetik, Ay-
dın, Enver, Yusuf - Zeki, Altan, Köksal - Feridun, Ertan ve ben.
Bu on bir, ikinci sene de aynıydı. Ertan, gol kralıydı. Köksal,
Ankaragücü ve sonradan Adanaspor’a transfer oldu. Birlikte
Milli Forma’yı giymiştik.

* * *

Bülent Giz döneminde Eskişehir’le oynadığımız lig maçı-
nı unutamam. Türkiye Kupası’nda Trabzon’u elemiştik. Eski-
şehir’in en güçlü dönemleriydi. Trabzonspor maçında futbol-
cu arkadaşlarımdan birçoğu sakatlandı ve cezalıları da vardı. As
takımdan yedi futbolcu yok. Zaten on bir kişi çıkıyorsunuz ve
bu on bir değişmiyor. Bugünden çok farklıydı futbol o zaman-
lar. Daha önce bu duruma değinmiştım. Hocamız Bülent Giz’in
zaten kafasında bir on bir var ve onu değiştirmiyordu. Yani on
ikinci adam yoktu kafasında. Eskişehir maçına yedeklerle genç
takımdan takviyeyle çıkacaktık. Bülent hoca beni yanına çağır-
dı maçtan önce ve, “Bundan önceki maçlarda sana çalım yapma
derdim. Bugün sana tam tersini söylüyorum. Yapabildiğin ka-
dar çalım yap. Zaman çal. Yeter ki top sende kalsın. İstersen to-
pu al ve evine git,” dedi. Onun verdiği taktik üzere 1-9-1 oyun
düzeninde oynadık! Maçı benim attığım golle 1-0 kazandık.

Eskişehir takımı kendi sahasında ilk kez yenilmişti. Gol şöy-
le oldu: Ben, Bülent hocadan aldığım “topu eve götürme” takti-
ğiyle vakit geçirmek için, sol açıktan topu alıyor, sağ açığa ka-
dar çaprazlama gidiyorum. Bu tür çapraz top sürerken çalım at-
mak, adam geçmek kaleye dik giderken yapılanlardan daha ko-
laydır. Zira, topu kese kese gidersin. Neyse, bir sağa bir sola gi-
dip gidip duruyorum. Top iki ayağımın arasında sanki mekik
dokuyor. Bir, üç, beş... Bir ara ben de takat kalmadı. Pilim bit-
ti! Kafamı kaldırdım, Eskişehir ceza sahasının çaprazının dışın-
dayım. Kendi kendime, “Vurayım da top benden gitsin, nere-
ye giderse gitsin. Takım da rahat nefes alır,” dedim. Kalan var
gücümle topa vurdum. Başımı kaldırdım, gözlerim dışarıya gi-

den topu arıyor. Topu göremedim ve tribünler sus pus... Yere iğne atsan duyulacak bir sessizlik var ortalıkta. Stadı unuttum, Eskişehir tümüyle susmuştu! Bir daha baktım top kalenin içinde, ağlarda. Eskişehir'in kalesinde Mümin vardı. Sonradan öğrendim ki, o böyle bir şut çıkaracağımı sanmadığından kapattığı köşeden topu içeri almış. Hakem de şaşırmış, o da topu arıyordu ve bir süre geçtikten sonra golü verdi. Çaprazdan vurduğum için zaten nereye gittiğini görememiştim. Son gücümle ne kadar sert vurduysam, topun kaleye mi, yoksa dışarıya mı çıktığını ben de anlayamamıştım. Benim anlayamadığım gibi orta hakem, futbolcular ve tüm stat da anlayamamıştı.

O maçtan aklımda kalan ilginç bir kesit, maçın devre arasında, belediye vidanjörünün seyirciyi serinletmek için üzerlerine su sıkmasıydı. İkinci devre başlayacaktı. Üç-beş dakika erken çıkmış ısıniyorduk. Seyirci, "Belediye... Belediye..." diye tempo tuttu. Kırmızı bir vidanjör belirdi ve seyircinin alkışlarıyla yaklaştı. Sıkıdığı suyla bağıryanık ve ateşli Eskişehirspor taraftarını serinletti ve yine alkışlarla arenayı terk etti.⁴

O maç sayesinde A Milli Takım'da oynamam süreklilik kazandı. O zaman Eskişehir'in hocası Abdullah Geciç, A Milli Futbol Takımı'nın başına teknik direktör olarak getirilmişti ve beni o maçtan sonra A Milli Takım'a tekrar çağırarak, sürekli oynamamı sağladı.

* * *

Bülent Giz bir Galatasaray maçında sakat futbolcularla takımı maça çıkarmış ve üç gol yedirmişti. Yaptığı takıma o kadar sadıktı. Aslında antrenörden çok, takımda ağabeylik görevi yapan bir insandı. Bugünkü menajerlik müessesesinde çok iyi iş yapardı. İdmanlarda kendimiz çalışırdık. Zaten hep çiftkale yapardık. Başka bir çalışma bilmezdik. Öyle taktik çalışması filan yoktu. Koşardık ve kendi aramızda çiftkale maç yapardık. 5'e 1, 5'e 2 bile yapmazdık. Antrenman yaptırmaz ve, "Futbolu

4 Antik gladyatör oyunlarında bir boru sistemiyle seyircilerin üzerine esanslı su fışkırtılırdı. Seyirciler bu şekilde ferahlatıldıktan sonra, kıyım listesinin bir sonraki maddesine hazır olurlardı. (a.g.e.)

futbolcu, futbolcular oynar,” derdi. Eski kafalıydı ama futbolcudan anlardı. Takımı dengeli kurar, herkesi yerli yerinde oynatırdı. Futbolcuları oyun içinde serbest bırakır, oyunun akışını futbolcuların kişisel yeteneğine bırakırdı. Kesinlikle futbolcunun işine karışmazdı! “Sahada şöyle oyna, böyle oyna, çalım atma,” gibisinden lafları çok sıkışmadıkça ağzına almazdı. Çıkıp oynardık. Yedekler ağzıyla kuş tutsalar takıma giremezlerdi. Ancak sahaya çıkamayacak durumda olan bir futbolcu olur, mesela, bacağı filan kırıktır, o zaman mecbur kalır yedek oyuncuyu kullanırdı.

Ona göre, değişen takım başarısızdı ve, “Bir takım kurarım, sonuna kadar onunla oynarım,” derdi.

* * *

İkinci sezonumda kaptan Yusuf'tu PTT'de. Beşiktaş'a gidip tekrar geri gelmişti. Orduluydu ve takımın liberosuydu. Gol kralı Ertan santrfordu. Feridun, Köksal ve Zeki vardı. Takımın orta sahası süperdi. Kalecimiz Cavit'ti. O da daha önce Beşiktaş'ın formasını giymişti. Esenali, Yetik, Enver müdafaa elemanları ve yine orta sahada Altan (Kel Altan) vardı. İleride Feridun, Ertan Ağabey ve ben oynuyordum.

PTT futbol takımı: Sağdan ikinci Metin Kurt (Mehmet Durupınar albümünden).

PTT Futbol Takımı ilk devreyi kurtarır, üç büyüklerin altında yerini alırdı. İkinci devre ne olduğunu anlayamaz, bir alt lige düşmekten kendini zor kurtarırdı. Ortalarda ligi bitirirdi. Takımın seyircisi yoktu ve biraz sıkısa ligi üç büyüklerin arasında sonlandırabilirdi. Kadrosu oturmuş ve tecrübeli oyunculardan kuruluydu. O sıralar Ankara'da beş adet 1. Türkiye Ligi futbol takımı vardı: Şekerspor, Demirspor, Ankaragücü, Gençlerbirliği ve PTT... Bir tek Gençlerbirliği kurum takımı değildi.

* * *

O sıralar Ankara'da Coşkun Özarı ki, ağabeyim İsmail Kurt'un da arkadaşıydı, bir ayakkabı mağazası açmıştı. Gazetelerde futbol maçı kritikleri yaparak yazarlık yapıyordu. Benim neden A Milli Takım'da oynatılmadığıma dair bir iki kez yazı yazmıştı. Ardından Gündüz Kılıç, "A Milli Takım'da yarının futbolcusu..." diye bir yazı yazmıştı.

Bu yazılar *Milliyet* ve *Hürriyet* gazetelerinde çıktı. O dönem A Milli Takım'ın hocası İzmirli Adnan Süvari'ydi ve A Milli Takım'ın iskeletini, Avrupa Fuar Şehirleri Kupası'nda çeyrek finale kadar çıkma başarısını gösteren kendi takımı Göztepe'den, kendine göre haklı olarak, kuruyordu.

* * *

Üçüncü yıl PTT'ye Tamer Güney antrenör olarak geldi.

Bir yıl sonra Meksika'da Dünya Kupası olduğundan 1969-70 sezonu hepimiz için çok önemliydi. Elemeleri geçerse, finalere gidecektik. Hayallerimizden çok çabuk kendimize geldik. Sabun köpüğü gibi uçtu gitti hayallerimiz. Yüzümüz nedense hiç gülmüyordu. Kuzey İrlanda'ya 4-1 ve 3-0 yenildik. Milli Takım sanki anlaşılmış gibi hep üçer fark yiyordu. İki özel maç yaptık. Suudi Arabistan'ı zar zor 2-1 yendik. Polonya'ya 3-1 yenildik ve RCD Kupası'nda Pakistan'ı 4-2 yendik. Biraz olsun nefes aldık. Bu maçlarda yedektim. Üç gün sonra İran'la RCD Kupası maçı için Ankara 19 Mayıs Stadı'ndaki maçta, Mesut Ağabey'in (Şen) yerine girerek ikinci kez A Milli oldum.

Mesut Ağabey'le çok iyi anlaşıyor, A Milli Takım kamplarında aynı odayı paylaşıyorduk. Mesut Ağabey çok iyi bir insandı, efendiydi, yüzü devamlı güler ve arkadaşlarına sürekli yardım ederdi. Benimle iyi dostluk kurmuştu. Onun yerine Milli Takım'da oynayacağım aklımın ucundan bile geçmiyordu.

Mesut Ağabey, futbol tekniği olarak ne zaman ne yapacağı belli olmayan, bazen oyunda on-on beş dakika gözükmeyen, sonra maçın bitimine bir dakika kala fırtına gibi eserek ya gol atan ya da, "Al da at!" dercesine yüzde yüz gollük paslar vererek takımını kurtaran, ancak Abdullah Geciç'in futbol anlayı-

Garrincha Mesut Şen Bursaspor formasıyla (FotoSpor arşivinden).

oyuna beni aldı. Taç çizgisinin kenarında Mesut Ağabey başarı temennisiyle elimi sıkarken onunla göz göze geldim. Yine her zamanki gibi gözlerinin içi gülüyor, “Hadi bakalım göster kendini,” dercesine, oynamamı istediğini gösteren bir yüz ifadesiyle yine ağabeyliğini yapıyordu. Oyuna girer girmez bir gol attım. Sahadan 4-0 galip ayrıldık. Bir hafta sonra İstanbul’da İsviçre’ye karşı A Milli Takım’ın ölüm-kalım özel maçı vardı.

* * *

Mesut Ağabey’i biraz daha anlatmak istiyorum. Çünkü yaşamımda önemli bir yer tutar. Çok az, nadir yetişen, İngilizlerin George Best’i gibi bir futbol yıldızıydı. Futbol stili bir yana, ge-

şına ters, ona göre kolektif futboldan uzak, topu çok seven, ayağından topu çıkarmayan ve neredeyse maç bittiğinde topu evine götürcek kadar seven bir futbolcuydu. Gegiç oynatmak istemiyordu ama elden ne gelirdi ki! O, devrinin en gözde futbolcusuydu. Seyredenleri arenadaki canbazvari hareketleri ve attığı çalımlarla büyüleyordu.

Önümüzde İran maçı vardı. Maç günü, Ankara’nın kavurucu bir yaz günüydü. Oyun sırasında güneşi hiç sevmeyen Mesut Ağabey, maçın daha yirmi dakikası dolmamıştı ki, oyundan sakatlığının nüksettiğini ileri sürerek ayrıldı. Bu, Abdullah Gegiç için çok iyi bir fırsat olacak ki

rek fizik, gerekse yüz olarak da ona benzerdi. Onun futbolcu olarak büyüklüğünü kabul etmiştim. Hayran olduğum bir insandı. Futbolculuğunun yanı sıra insani yanı da çok ağır basan biriydi. Biz aslında A Milli Takım'da mevki olarak rakibiz ve o oynamazsa ben oynayacağım. Aynı odada kalırdık kamplarda ve ondan futbol adına çok şey öğrendim. Çapkınlık adına bir şey söyleyemem!.. Kamptan kaçır, ara ara bir yerlere giderdi! Ben, o yönlerini öğrenmek istemezdim...

İkimiz de açık oynuyorduk. Stil olarak benden çok estetik bir futbola sahipti. Gerçi o dönemde Türkiye'deki tüm futbolcular stil olarak bu günden daha estetikti. Dönemin en önemli ve güçlü müdafaa elemanlarını kafa kafaya çarpıtarak piste çıkar- dığı çok olmuştur. Onu seyretmek ayrı bir zevkti. Brezilyalıların Pele'den önce en büyük futbolcusu Garrincha gibi sağ açıktan gider, ayağındaki topu kimse alamazdı. O zamanlar televizyon yoktu ve Mesut Şen'i Türkiye ve Dünya Futbolu tam olarak tanıyamadı, her kayıp yiten yıldız gibi ona da yazık olmuştur. Futbolda estetik arayanlar onu örnek verecek ve öyle sanıyorum ki, jeneriklerde hâlâ o gösteriliyor olacaktı. Bu bir abartma değildir, bilenler bilir.

Neyse... Stil olarak ben de kıvraktım ama o teknik olarak çok ağır basardı ve benim güç olarak öne çıkan yeteneğimi, o tekniğiyle bastırırdı. Rakibin önüne topu alıp geçtiğimde topu benden sökmek çok zordu. Kol ve bacak dirseklerim dışarıya doğru çalışırdı, iki ayağımın arasında topu sürerken. Rakip yaklaşamazdı. Mesut Ağabey bu işi teknikle çözerdi. Rakibin üzerine gelmesini ister, geçtiği rakibe dönerek bir daha üzerine gider ve yine geçerdi. Çok kıvrak ve kısa mesafede çok süratliydi. Benim kıvraklığım, onun gibi değildi. Ben kısa mesafede süratli değil, uzun mesafede süratliydim. Kısa mesafeden, diyelim on metreden sonra beni yakalamaları mümkün değildi. Örneğin ilk on metrede, Cemil, B. Mehmet ve Can Bartu Ağabey benden çok hızlıydı ama yirmi metrede ben onları geçtim. Can Ağabey, her hareketiyle sahada "rahat" futbolcuydu. Topu kontrolüne aldıktan sonra yapamayacağı şey yoktu. Ayak bileklerini harikulade kullanırdı. Faydalı futbolcu özelliğinden çok güz-

lin hayranı bir sanatkâr, bir futbolcu tipi çizirdi sahada. O zamanlar bazı futbol otoritelerine göre sol ayağını dünya yüzünde en rahat ve güzel kullanan futbolculardan biriydi.

Ben, nasıl Mesut Ağabey'den milli formayı devren aldıysam, ya da o bana bıraktıysa, ben de Milli Takım formamı Trabzonsporlu Ali Kemal'e (Denizci) bıraktım. O dönemde Futbol Federasyonu Başkanı Hasan Polat, aşağı yukarı tüm yetkileri bana bırakmıştı Milli Takım'da. Kadroya müdahale yetkisi bende idi.

Ali Kemal'in futbolunu beğenirdim. Süratli ve seriydi. Benden sonra forvette benim yerime oynayacak oydu. Onu Milli Takım'a seçtiren, çağırta n benim.

* * *

3-0 skorla, galibiyetimizle biten İsviçre maçına dönersem, o maçı tek başıma aldığımı söylemem hiç de yanlış olmaz. O zamanın medyası Can Ağabey (Bartu) için, "Şahane gol attı," diyerek onu öne çıkardı.

İlk kez İstanbul seyircisi önünde Milli Maça çıkıyordum. İlk yarının başlarında ayağımın altından pas kaçırdım. Tribün-

"Türk Futbolu'nun Sinyor lakaplı Can Bartu'yla fikirlerimiz asla uyuşmazdı" (FotoSpor albününden).

den homurtuları duyar gibiydim. O hırsıyla aldığım bir topu az sürdürdüm ve var gücümle vurdum. Topu İsviçre kalecisi bile görememişti. 15. dakika civarıydı. İran'a attığım golün ardından A Milli formayla ikinci golümü atmış oldum. Bu bana büyük moral oldu ve İsviçre defansı beni tutamadı.

İkinci golü Beşiktaşlı Nihat'a (Yayöz) attırdım, ilk devre bitmeden. İkinci devrenin başında ceza sahasında düşürüldüm. Penaltı olması gerekirdi. Hakem çift

vuruş verdi. Can Ağabey kullandı ve gol yaptı. Maçın tümünü ben götürdüm, ama o dönem basın beni değil, Can Ağabey'i değerlendirdi, ne yapalım? O dönemin basınının tutumu bugünkü medyadan farksız.

O dönemde Amerika'dan gelmiş çok popüler bir dansöz vardı. Adı, Ö.T. Süper güzel bir oryantaldi. Tüm gazetelerde manşetti. Tarabya Oteli'nde İsviçre milli maçı için kamptayız. Ö.T. de gelmiş, çevresi insan ve gazetecilerle dolu.¹

Ben kampta Mesut Ağabey'le aynı odada kalıyorum. Mesut Ağabey geldi ve, "Sen oynayacaksın ilk on birde!" dedi. Öğrenmiş o. Şaşırdım. Nasıl olurdu? Ben onun yerine oynayacağım!.. Mısır maçında, teknik direktör Abdullah Geciç, Mesut Ağabey'in sıcaktan bunalıp, sakatlanmayı bahane etmesini ve benim bir gol atmamı fırsat bilip beni ilk on bire almıştı. Hayatımda ilk kez A Milli maçta İstanbul seyircisinin önüne çıkacağım. İstanbul'da büyüdüm ama seyirci beni tanımıyor. Çok heyecanlandım. Odamdan çıkmıyor ve sürekli maçı düşünüyordum. Gece oynanacaktı maç ve bir kere şansım vardı. İstanbul her şeyin merkezi. Orada kendini kabul ettirdin, ettirdin. Ettiremezsen bir kez daha formayı bulmam hayal... Günümüzdeki gibi değil. İyi oynamadıysan ve hele hele forvetsen yandın demektir. Zaten bir yılda topu topu iki-üç A Milli maçı var. Bir kez oynama şansın var, o da çok iyi olmalı. Bu şartlarda, "Nasıl oynamalıyım?" diye düşünüp duruyordum.

Böyle düşünüp dururken kapı çaldı. "Gir," dedim. Baktım

1 Antikçağda gladyatörler yalnızca genç kızların sevgilisi değillerdi. Aynı zamanda varlıklı soylu kadınların aşklarının da hedefiydiler. Bu tür sevdaların nasıl geliştiğini düşünmek zor değil. Halkın çektiği çilelere ve yaşam koşullarındaki iniş çıkışlara alışık olmayan, toplum içinde yüksek bir sınıfa ait bir kadın için sıkıntı, aşağı yukarı her zaman yanında olan bir arkadaş olsa gerekir. Terli ve kana bulanmış kaslı vücutlarıyla gladyatörler arenada birbirleriyle çarpışırken, sözünü ettiğimiz bu kadın, arzu etmesi kuvvetle muhtemel olan o heyecanı ve kıyımı oyunlarda bulabilirdi. Aslına bakarsanız, bu gibi kadınları hazın derinliklerine çeken şey, belki de yaraların ta kendisiydi. Bu haz, insanın aklını başından alan –kanlı yaralar, esneyen kaslar, vahşi ölüm– ve yasak olan his olmalıydı. Çünkü gladyatörler fahişelerden farklı görülmezlerdi. Zina yapmak zaten çok kötü bir olguydu ama bir gladyatörle zina yapmak, bu kadınların yasak tutkularını en az yüz katına çıkarmış olmalıydı. Bu kadınların taptıkları tek şey kılıçtı!.. Alan Baker, *a.g.e.*

meşhur Ö.T. “Ne işin var senin burada?” dedim şaşkınlıkla. Dedim ama o kadar güzel bir kadın ki, odama ışık doldu sanki!.. Kendimi çabuk toparladım. Ö.T, “Benden fotoğrafımı istemişsiniz, ben de getirdim,” dedi. Birisi onu göndermiş ama ne maksatla göndermiş bilemiyorum. Sezgilerim beni yanıltmaz. Belki beni sınamak ve bir daha milli formayı giyememem için gönderdiler! Bunu da bilemiyorum. Bildiğim tek şey ve gerçek, karşımda eşikte duran ilah kadar güzel kadındı. Nazikçe, “Çıkar mısınız? Fotoğrafınızı vermek istiyorsanız, lobide verirsiniz,” dedim.

Maç sonrası lobide karşılaştık, beni çoktan unutmuş, yüzüme bile bakmadı. Beni tanımamıştı. Bu durum, benim de işime gelmişti.

* * *

1970 Dünya Kupası eleme maçlarına döneyim. Kuzey İrlanda'ya iki maçta da yenildikten sonra aynı kolaylığı o zamanların dağılmayan Sovyetler Birliği'ne de gösterdik. Üçer gol de onlardan yedik ve sadece Ender'in (Konca) attığı bir golümüz vardı. Sıfır puanla Meksika Dünya Kupası hayal oldu.

A Milli Futbol Takımı Tarabya'da kampta (Aile arşivinden).

İlk maçımızı Sovyetlerin Kiev kentinde Central Stadı'nda oynadık. Teknik direktörümüz Abdullah Gergiç, sahaya şu on biri sürdü: Sabri (BJK), K. Mehmet (Göztepe), Ercan (FB), Yılmaz (FB), Ergün (GS), Kamuran (Eskişehirspor), Ayhan (Eskişehirspor), Sanlı (BJK), Metin (PTT), Can (FB) (K), Ender (Eskişehirspor).

Bu maçlarda aklımda kalan, kaptanımız Can Ağabey'in topu verdikten sonra tekrar kendine istemeseydi. Maçtan önce yanıma gelerek, verilen taktiklerin iyi hoş olduğunu, ama Sovyetler'in çok güçlü bir takım olduğunu, ayağımızda top tutup birbirimizle paslaşırsak az gol yiyerek bu maçlardan kazasız belasız sıyrılacağımızı söylemişti. Topu veriyor, sonra hangi şartta olursa olsun yine kendine istiyordu. Önüm boş gitmeyeceğim ve topu gene ona çıkaracağım!.. Önüm açık, gitmem gerekiyor. Yok, illa ona vermem gerekiyormuş.

Sovyetler'in dünyaca ünlü Teknik Direktörü Kaçalin her iki maçımızda da oyunumuzu beğenmemiş, "Topu ayağınızda gelyorsunuz!" gibisinden sözler etmiş, "Eğer futbolcunuz Metin Kurt benim takımımda olsa, Dünya Kupası'nı evime götürürdüm," demişti.

İstanbul'daki Türkiye-Sovyetler Birliği rövanşı sonrasında, yine futbol dünyasının bir büyük otoritesi, 1966'da İngiltere'yi dünya şampiyonu yapan tek sorumlu Alf Ramsey izleyecek ve o da futbolumuz hakkında acı konuşacaktı. Alf Ramsey, "Dostça söyleyeyim mi?" demişti, "döneriniz, futbolunuzdan daha güzel... Şaka bir yana, döner adlı yemeğinizi yedim. Çok sevdim. Futbolunuza gelince... Seyrettim. Pek bir şey anlamadım. Türk takımındaki oyuncular sanki birbirleriyle yeni tanışmış gibi oynuyorlardı. Övülen yıldızlarınızı da övüldüğü kadar bulmadım. Arada iyi şeyler yaptığınız oluyor. Ama çoğu zaman da oyuncularınızın ne yapmak istediği anlaşılamıyor. Takımınızdan aklımda kalan oyuncu 7 numaralı genç..."

Ramsey'in beğendiği futbolcumuz, PTT'li, daha sonra Galatasaray formasını giyen Metin Kurt'tu. (Halit Kıvanç, *Gol Diye Diye*, Hürriyet Yayınları, 1983)

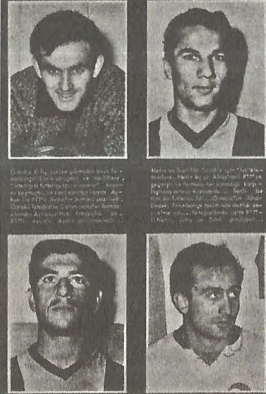

SSCB, A Milli maçı (Halit Kıvanç, Gol Diye Diye, Hürriyet Yayınları, 1983).

* * *

Kılıç ve listesi

Ümit Milli maçlarım ilginçtir. A Milli maçlarda oynadıktan sonra Ümit Milli Takım'a çağırıldım. Yaşımın küçük olduğunu daha sonradan öğrendi herhalde federasyon! A Milli Takım maçı kadrosunda bir maç için kamptayken, yetmiş iki kişilik geniş bir pilot Ümit Milli Takım kadrosu açıklandı. Ben o kadro içinde yoktum. Şimdi, hangisi olduğunu pek hatırlayamadığım bir A Milli maçı oynadık, dönüyoruz. Bir baktım açıklanan on sekiz kişilik Ümit Milli Takım kadrosundayım. Maçta yedektim. Son 10 dakika maça girerek ilk kez Bulgaristan'a karşı Ümit Milli oldum. Uçakla gelirken bir baktım yine açıklanan A Milli Takım kadrosundayım. O zamanlar Balkan Kupası maçları vardı. Art arda 8 kez giydim Ümit Milli Takım formasını.

(FotoSpor albümünden).

Doğru Bildiğini Söyle, Mutlaka Kazanırsın!

PTT Kulübü'nün malzemecisi Aydoğın beni çok seviyordu. Boş vakitlerimde onunla Gençlik Parkı'na gider sohbet eder, yalnızlığımı giderirdim. Aydoğın ismi gibi aydın ve sürekli kitap okuyan bir arkadaşıtı. Bir gün geldi ve üç cilt kitap getirip önüme bıraktı. O güne kadar hayatımda değil okumak, romanın kapağını bile görmemiştim. Kitaplar Victor Hugo'nun *Sefiller* adlı kitaplarıydı. Malzemeci Aydoğın, "Al bunları ve oku!.." dedi. Aradan üç gün geçti. Bir gece lokalin üst katındaki odamda yatmaya hazırlanırken malzemeci Aydoğın geldi. Üstü başı çamur içindeydi. Elleri de dirseklerine kadar çamura bulanmıştı. Ya toprak Ankaragücü sahasının çamurunun bulaştığı antrenman forma ve eşofmanlarını yıkıyor ya da kösele kramponların arasına sıkışmış katılaşmış çamuru kazıyordu. Aklına nereden geldiyse gelmiş, soluğu yanımda almıştı. "Okudun mu?" diye sordu.

Şaşırmıştım. Bir an onun üç gün önce verdiği kitapları hatırladım. "Okumadım!" diye cevap verdim. Aydoğın, "Bana bak!" dedi, "Maaşımın beşte birini bu kitaplara verdim. Okumazsan bir daha benimle arkadaşlık yapma," dedi.

"Malzemeci!" demek, çok önemliydi o zamanlar ve bir futbolcunun can damarıydı. Ayakkabıların tamirini yapıyor, ek-

sık kramponları sahanın konumuna göre; çamurluysa üç tane, çimse iki tane yuvarlak kalın kösele kabarıyı üst üste küçük çivileri kullanarak çakıyordu.

Aydoğan'ın verdiği kitapları söyle bir karıştırdım. Sayfaları karıştırdıkça, kelimeler gözümde büyüdü, harfler gözbebeklerimi karıncalandırarak batmaya başladı. Bir şeyler yapmam gerekiyordu, ama ne?.. Sonunda kitapları başından, ortasından ve sonundan okuma kararı aldım ve öyle de yaptım. "Sorar!" diye, bir yerini sürekli okumaya çalıştım ama çabuk sıkıldım.

Bir gün sonra yanına gelen Aydoğan, yine aynı soruyu sordu: "Okudun mu?.." Bu adam, onca işi arasında hiç unutmuyor ve hiç üşenmiyordu kitap okuma konusunu!.. "Okudum!" diye cevap verdim bu kez kendimden emin. "Ne anladın?" diye sordu. "Ya abi! Aslında sen söylesene?.." dedim, sorusuna soruyla karşılık vererek. Biraz durdum. Bilgiç gözlerle Aydoğan'ı süzerek, "Şu Paris'in kanalizasyonları ne kadar da genişmiş..." dedim. Aydoğan, "Anlaya anlaya bunu mu anladın, Paris'in bok işlerini mi anladın? Aferin sana..." diyerek güldü.

Az sonra birden ciddileşerek konuşmaya başladı. Konuştu, konuştu, konuştu. Birçok şey anlattı. Anlattıklarının çoğunu anlamıyordum. Türkçe konuşuyordu ama ben konuştuğularından bir nebze bir şey anlamayarak aval aval onun yüzüne bakıyordum. Neler anlatıyordu, nelerden bahsediyordu bu adam? Söylediği bazı kelimelerin anlamını bilmediğim gibi, ilk kez duyuyordum ama dinlemek zorundaydım. Trene bakar gibi dinledim! Aydoğan konuşmasını bitirdi ve "Bu işler işte böyle Metin kardeşim..." diyerek, elini omzuma vurup gitti. Giderken, onun yine gülümsediğini gördüm.

O bir malzemeciydi ve gelip Ankara'nın tek A Milli futbolcusunun canına okuyup gitmişti. Aydoğan'ın anlattıklarından ne demek istediğini anlamamıştım. Ona ağzımı açıp bir şey diyememiş, bir iki kelime laf edememişim.

İntikam hırsıyla hemen kitapçıya gitmeye karar verdim. Birkaç kitap alıp okuyacak ve onun canına okuyacaktım! Görsündü bakalım o, dünyanın kaç bucak olduğunu!

Kitapçıların adresini futbolcu arkadaşlarıma soramazdım.

Gülerlerdi bana. Hele hele Aydoğan'a hiç soramazdım, çünkü ona karşı açacağım savaşa gizli hazırlanmam gerekiyordu. Ertesi gün antrenman sonrası kitap satanların nerede olduğunu sordum soruşturdum. Zafer Çarşısı'nda kitapçılar vardı. Ankaragücü sahasından çıkarak Tandoğan Meydanı'na yürüdüm ve üniversite öğrencisi olabilecek, gözüme kestirdiğim gençlere sordum kitap satılan Zafer Çarşısı'nı. Çarşıda kitapçı vitrinlerine bakmaya başladım. O zamana kadar farkına varamadığım bir olguyla karşı karşıya geldim. Kitapçı vitrinleri ve içleri tıka basa kitaplarla doluydu. Bu işe hayret ettim. Bu işte bir iş vardı. Çünkü bu kadar kitap varsa bu kadar kitabı yazan insan da vardı ve bu insanlar vakit ayırıp yazmışlardı onları. Vitrinleri karşısında şaşkın şaşkın dolaştım durdum. Kendi kendime birtakım sorular sordum ve çoğunun yanıtını bulamadım. Sonunda oraya kitap almaya geldiğimi hatırladım. Vitrinlerden birinde bir kitap dikkatimi çekti. Adı, *Fazilet Mücadelesi*, yazarı John Fitzgerald Kennedy'di. Çocukken bize çok sevdirdikleri Amerika Birleşik Devletleri Başkanı'nın yazdığı bir kitaptı. O öldüğü zaman tüm ülke ağlamıştık. Matem tutmuştuk. Çünkü o çok iyi bir insandı. Bizi, Türkleri seviyordu. Ta uzaklardan süt tozu göndererek bu ülkenin insanlarına sevgisini olağanüstü sunmuştu.

Kitapçıdan içeri girerek hemen kitabı satın almak istedim. Kitapçı beni tanımış kitabın parasını almak istememiş, ben de direktmişim ama kitapçı yine de kitabı hediye etmişti. Bu olay çok hoşuma gitmişti. Ankara'da olan şöhreti sadece genç kızların hayranlıklarından öte, bu, kıyıda köşede kalmış tozlu raflı bir kitapçıda tanınmış olmanın hazzıydı. Demek ki, yarım saate yakın bir süre gezerek sorular sorduran ve kafamı karıştıran bu garip dünyada da beni tanıyanlar çıkabiliyordu. Hayret ettim!

Kulüp binasına gelerek hemen odama çıktım. Kitabı okumaya başladım. Kitabın başlarında bir cümle çok hoşuma gitmişti: "Doğru bildiğini söyle, mutlaka kazanırsın..." Bu cümle bana yetmişti. Kitabın sonunu getirmeden yarıda bıraktım. Gerisini okumama gerek yoktu. Artık bilgili bir okur olduğumu çevreme gösterme zamanı gelmişti. Fırsat kollamaya başladım.

Nihayet aradığım bu fırsat önemli bir maçın bir gün önce-
si elime geçti.

Antrenör Tamer Güney, ileri görüşlü, sürekli okuyan, kendi-
ni geliştiren ve dürüst bir futbol teknik adamıydı. O, benim na-
sıl bir cengâver olduğumu görecekti. Sadece ayaklarımla değil,
beynimle de bir şeyler yapabileceğimi Tamer Hoca'ya göstere-
cek ve kendimi ispatlayacaktım.

Biraz gerilere, PTT'deki ilk yıllarıma gidelim.

PTT Takımı'nın sarı sendikacı bir genel kaptanı vardı. Hak-
kında herkes "götürücü" olarak konuşuyor, arkasından söy-
leniyor; karşı karşıya geldiklerinde, dudaklarını kıpırdatıp bir
kelime dahi edemiyorlardı. Adam işi o kadar azıtmıştı ki, kulü-
be alınan limonu bile fazla gösteriyordu. Bu adamı gözüme kes-
tirmiştim. Çünkü herkes onun hakkında, "Şöyle yapmış, böyle
yapmış, şu kadar rüşvet yemiş, şu kadar parayı cebe indirmiş..."
gibisinden konuşmalar yapıyordu.

PTT'deki birinci sezonun sonu bir gün lokale genel kaptan
geldi. "Bülent Giz'i kovduk!.. Bundan sonra Bülent Giz antre-
nör değil," dedi ve çıkıp gitti.

Tüm futbolcular şoktaydık. Olayın sıcaklığı daha dağıлма-
dan, on dakika kadar sonra, kulüp lokaline Bülent Giz geldi.
Gülerek, "Küçükbaş buradaydı, daha yeni gitti değil mi?" di-
ye sordu. "Küçükbaş"tan kastı neydi, bizler onu çok iyi biliyor-
duk. Onun kovulduğunu öğrenen bizler ağzımızı açamazdık.
Susmakla yetindik. Bülent Giz konuşmasını gülerek sürdürdü:
"Küçükbaş ne dedi size?" Sustu ve PTT Genel Müdürü'nü kas-
tederek, "Büyükbaş'la anlaştım. Küçükbaş'ın haberi yok, bilmi-
yor. Küçükbaş attaa!.." dedi. Böylece yiyici Küçükbaş, PTT ku-
lübünden kovulmuş oldu.

Küçükbaş ne yaptı ne ettiyse ikinci sezon yine başımıza geldi
ve Bülent Giz'le çalıştı. Bülent Giz gitti, o kaldı ve Tamer Gü-
ney'le üçüncü sezon yine çalışmaya başladı.

Bir maçtan iki gün önce, son antrenman bitiminde duşları-
mızı almış, giyiniyorduk. Her fırsatta paşa dedesinden kalan
Mısır hayali servetiyle övünen genel kaptan sazı eline almış ko-
nuşmaya başlamıştı. Antrenörden daha antrenördü ve bir tiran

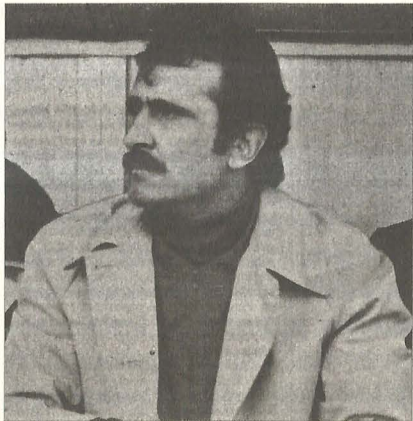
gibiydi. Soyunma odasında bizden çıt çıkmıyor, herkes başı öne eğik onu dinliyordu. Sesi, rutubetle karışık krem kokan soyunma odasında çın çın çınılıyordu: “İyi oynayacaksınız... Galip geleceksiniz... Oynamayanı ayağından asarım, keserim!..” Biraz daha atıp tutan genel kaptanın sesi, yüksek perdeden çıkan sesim tarafından kesildi: “Kimsin sen?!”

Başı öne eğik futbolcular başlarını kaldırdı. Antrenör Tamer Güney ve birkaç yönetici bana baktı. Sinek uça kanatlarının sesi duyulurcasına sessiz ortamda konuşmamı sürdürdüm: “Sen kimsin?.. Sen git de, dürüst bir adam gelsin başımıza... Senin gibi sahtekâr genel kaptan istemiyoruz...”

Genel kaptanın sıhhatli kırmızı yüzüne daha da kan yürümüş, kıpkırmızı olmuştu. Dili tutulmuş, konuşamıyordu. Biraz eveledi geveledi ve sustu.

Devreye Tamer Güney girdi ve genel kaptanın bıraktığı sazi bu kez o aldı! Kimsenin konuşmaya cesaret edemediği bu durumda ağır ve tane tane konuşmaya başladı. Bir anda Antik Yunan’dan, demokrasiden, Sokrat’tan girdi, bir yerlerden çıktı. Kimse bir kelime olsun araya girmiyor, sadece dinleyerek neler olacağını, bu işin sonunun nereye varacağını pürdikkat kesilmiş merakla bekliyordu. Tamer Güney’in anlattıklarından zaten bir şey anlamıyorduk ki! Hocamız anlattı anlattı, biz dinledik. Anlattıkça coştı, bu kez Fransız İhtilali’ne girdi, biz yine dinledik.

İçimden beni övdüğünü düşünerek, içim içime sığmıyordu. Beni de öveceği ve arkadaşlarıma örnek göstereceği şüphesizdi, kaçınılmazdı! Tüm benliğimi bir coşku denizi kaplamıştı. Ama zaman aktıkça tarihten derslerle konuya girip, yine tarihle devam eden Tamer Güney bir türlü

Tamer Güney (Sportmence albümünden).

benden söz etmiyor, yaptığım bu güzel çıkışa gönderme yaparak, nedense beni övmüyordu. Konuşması boyunca beni öveceğini beklemiş, “Aferin Metin,” diyerek, tüm futbolculara dönerek, “Arkadaşlar, işte Metin gibi olmak gerekir. Sizlerden de böyle bir davranış beklerdim...” gibisinden, övgü dolu cümleler bekliyordum.

Tamer Güney konuşmasını biraz daha sürdürdü ve sustu. Herkes bir şeyler daha anlatacak diye beklerken, bana dönerek, “Pılını, pırtını topla. Burayı hemen terk et. Kadro dışı-sın!..” dedi.

Çok şaşırmıştım. Ne yapacağımı, nasıl davranacağımı unutmuş, adeta felç olmuştum. Sadece başımı sağa sola defalarca çevirip çevremdekilere bakarak, bu işin neden kendi cephemde olumlu olarak neticelenmediği doğrultusunda umar aramıştım.

Söylediklerim doğruydu ama doğruluğunda hiç kimse bana sahip çıkmadığı gibi, bir Allah’ın kulu kafasını kaldırıp yü-züme dahi bakmamıştı. Birkaç kez daha soldan sağa ve sağdan sola soyunma odasını gözlerimle taramış ve çareyi, malzemele-rimi toplayarak giyinmekte bulmuştum. Aceleyle giyindim ve soyunma odasını terk ederek, kulüp binasının yolunu tuttum.

Hemen odama çıkarak “hain!” kitabı yeniden elime aldım. Sayfalarını karıştırarak benim için en önemli sözün geçtiği yeri buldum. “Acaba yanlış mı okudum?” diyerek, tekrar tekrar aynı cümleyi okudum. Okuduğum cümle aynıydı ve bu cümleden de aynı anlam çıkıyordu. Öyleyse nedendi bu başıma gelen? Hocamın beni kayırması, bana destek vermesi gerekmiyor muydu? Neden böyle olmuştu ve tüm PTT âleminin bildiği bu adam karşısında yenilerek kadro dışı kalmıştım. Hata neredeydi?

Kitabı yanıma aldım. Bahçelievler’den bir taksi tutarak hemen takımın kamp yaptığı otele gittim ve Tamer Güney’in yanına çıktım. Yorgun hoca uyuyordu. Kapısını çalarak uyandırdım. Karşısında beni gördüğünde pek şaşırmadı. Beni tanıyor ve bir işi tuttuğumda bırakmayacak, sonuna kadar götürecektir bir mizaca sahip olduğumu çok iyi biliyordu. Soğuk bir sesle, “Ne var?” dedi. “Bak hocam burada ne yazıyor?” diyerek doğrudan söze girdim ve Kennedy’nin kitaptaki sözünü okudum.

“Ben yanlış bir şey mi söyledim?” dedim. Yüzü gevşeyen ve hatta biraz da gülücüğe bürünen Tamer Güney mahmurlu gözlerle tane tane, “Sen kötü bir şey söylemedin,” dedi. “Peki hocam siz de dahil herkes bu adam hakkında benim konuştuğum gibi konuşmuyor muydunuz? Beni niye kadro dışı bıraktınız?” dedim.

Tamer Güney gülerek, “Genel Kaptanı mı kadro dışı bırakacaktım?” dedi ve devam etti: “Sen... Bir: Kendi gücünü hesap etmedin. İki: Karşındakinin gücünü hesap etmedin. Üç: Harekete geçeceğin zamanı iyi tayin etmedin.” Şaşkın, “Bunlar nerede yazıyor hocam?” demekle yetindim.

Tamer Güney aydın bir hoca olmasına karşın öğreticiydi de. Şefkatle omzuma elini koyarak, kitap isimlerini sıralamaya başladı. Gözlerimin önüne gelen değişik şekillerle beynim uğuldamaya başlamıştı. Artık önümde başka dünyaların hikâyeleri vardı.

O an, içimdeki boşluğu ve yalnızlığımın nedenini okumamaya, bir insanı çağın gerisinde bırakan bilgisizliğe bağladım ve o günden sonra sürekli kitap okumaya başladım. Tamer Güney’in verdiği öğüdü futbol hayatı boyunca hiç unutmadım ama isyankâr ruhum bu öğüdü dinleyip hiçbir zaman yerine getirmedi. Ruh isyan halindeyse hiçbir şey, hele hele hiçbir kural ve onun sıralaması, sınır ve set tanıımıyordu ki...

* * *

Ertesi gün maç toplantısı için lokale çağırıldım. Toplantıya herkes gelmişti. Gündemin ilk konusu, bir gün önce antrenman sonrası genel kaptana yaptığım çıkıştı. “Özür dile,” dediler. “Dilemem...” dedim.

Toplantıda yine fırtına öncesi sessizliği esti. Yine ben konuştum: “Arkadaşlarıma soralım. Bir oylama yapalım. Kadro dışı kalmamı istiyorlarsa tamam, kabul ederim. Yok, kadro dışı kalmamı istemiyorlarsa yarın çıkar oynarım, ama ben bu adamdan özür dilemem.”

Acele bir kapalı oylama yapıldı ve bu oylamadan kadroda kalmam ve ertesi günkü maçta oynamam çıktı. Maçta oynadım

ve o olaydan sonra genel kaptan görevine devam etti, ben de futbola... Yöneticiler ve antrenör yaşadıkları bu olayı benim cahilliğime verdiler ama aynı zamanda da şaşırdılar. Çünkü akıllarından sürekli geçirdikleri, ama bir türlü hayata geçiremedikleri bir şey yapmıştım. Ellerinden bir şey de gelmiyordu. Ligin ve takımın gol kralı Ertan'dan sonra en fazla gol attıran ve Ankara'dan Milli Takım'a çağrılan tek futbolcuydum. Sıradan bir topçuya asla böyle davranmazlar, nasıl katı ve otoriter idareci olduklarını an geçirmeden gösterirlerdi. Ama idareciler kaşar adamlardı! Onlar için çıkarları önde gelirdi. Yöneticiler güldü geçti, durumumu ve kulüpte herkesin hakkında ne düşündüğünü bilmesine karşın, ar yeri köseleleşmiş genel kaptan da bu olaya gülüp geçti; durumu böylelikle sümen altına attılar.

Aklım hâlâ yaşadığım çelişkideydi. Kitaplar yazıyordu, okuyordum ve bastığı kadar kafamın içinde okuduklarımı irdeliyor, sonra yaşadıklarımla karşılaştırıyordum. Ortaya bir çelişki çıkıyordu ve bunu bir türlü anlayamıyordum.

Ankara'nın Futbol Pazarı

Futbolcu olarak kendimi kanıtladığım yer Ankara'ydı. O dönemde 1. Futbol Ligi'nde oynayan takımlarla 2. Futbol Ligi'nde oynayan takımlar, Ankara 19 Mayıs Stadyumu'nda aynı soyunma odalarını paylaşırdı, eğer aynı gün maça çıkacaksa.

Biz, PTT olarak 1. Lig'deyken, Ankara Güneşspor 2. Lig takımıydı. İlk maç 2. Lig takımına verilir, ardından 1. Lig takımı sahaya alırdı. Onlar ilk yarıyı bitirince biz girerdik onların soyunma odasına ve odanın yarısında biz hazırlanırdık. İki takım tek soyunma odasında soyunur, forma giyer ve müsabakaya hazırlanırdı; rakibinizde aynı şekilde. Bu, senelerdir tesislikten uzak sahalarımızda, amatör küme takım maçlarından bu yana mecburi (!) bir gelenektir. Çünkü futbol takımları fazla, tesisler yetersizdi. Kulüp sayısı, tesis sayısıyla hiçbir zaman atbaşı gitmemiştir ülkemizde.

Dolayısıyla ilk yarı sonunda, devre arasında, bizden önce maç yapan takımın hocasının ya da idarecisinin ya da başkanının konuşmalarını zoraki dinlerdik. Nasıl taktik veriyor, nasıl davranıyorlar, tanık olurduk.

Güneşspor'un başında, o zamanlar meşhur Avni B. vardı. Takımın her şeyi oydu. Türkiye'ce tanınmış bir simaydı. Avni B., bir dönem Güneşspor'a servet harcamış, sonrasında Güneşspor

üzerinden servet yapmış bir adamdı. Avni B., Türk Futbolu'na sporcu kazandırdığı söylemleri altında bir simsardı, futbolcu simsarı. Bulur, yetiştirir, satar ve bu işten para kazanırdı. Onu en iyi tanıyanlardan biri de; bulup yetiştirdiği, ki o zamanlar diğer takımların beğenmediği, ama Avni B'nin bir takım eşofman ve bir çift futbol ayakkabısına transfer ettiği, Erman Toroğlu'dur. Toroğlu, onun futbolcusuydu.

Burada önemli olan konuyu bir anımla açıklamaya çalışayım: Avni B. devre arasında futbolcusuna bağıyor. "Ulan!" diyor, "Ulan bilmem nenin çocuğu!.. Bugüne kadar yedektin. Ben seni neden oynattım? Sana kaleye şut mu at dedim?.. Ben seni bunun için mi oynattım? Dedim mi ulan, sana şut at diye?! Ya top direğe çarpmasaydı da gol olsaydı?"

O gün, küfürlü kâfirli devre arası taktiğini, uzun uzadıya günün bilimsel taktikleriyle başarıyla futbolcularına aktarmıştı B. Avni... Avni B., gerçekten buluyordu cevherleri. Bunlardan biri de az önce bahsini ettiğim aptal kutusu renkli ekranları-

*Yayla kartalı Erman Toroğlu (medya),
Metin Kurt'un (sporun) omzunda!..*

nın renkli futbol yorumcusu, Toros Dağı yayla-rının kartalı Toroğlu Erman Bey'dir!.. İşte burada, kendisini Ankara'nın kurak arsalarından alıp da futbolcu olarak yetiştiren Erman Toroğlu'nun, bugün şikenin kökenini çıkıp televizyon programlarında anlatması gerekir. Erman Toroğlu şikenin köklerinin nerele-re kadar gittiğini çok iyi biliyor, ama niye TV'de konuşurken bu hikâyeleri anlatmıyor merak ediyorum.

* * *

Bir anım daha var şikeyle ilgili PTT'de. Bir maçı berabere birtirmemizi istiyorlardı. "Olmaz," dedim. Çıktık oynadık ama ne gariptir ki, maç yine 1-1 berabere bitti.

Hikâyesi ilginçtir. PTT, seyircisi olmayan bir müessese takımıydı. Bu yüzden rahattık. Gelirimiz de arkamızda devlet olduğundan garantiydi. İlk başlarda topladığımız puanlarla ligu garantiye alır, küme düşmeden uzak rahat maça çıkar ve kazanırdık. Bizi herhangi bir şekilde dürtten yoktu, velhasıl her şey tıkrırında giderdi.

Ankara takımları arasında o dönemde, kulüp başkanlarının, idarecilerin dışında ittifaklar da kurulurdu. Bu ittifaklar kulüp bazında değil, futbolcular arasında olurdu.

1967-68 Sezonu Ankaragücü'nden PTT'ye transfer olan gol kralı Ertan Adatepe bakın neler anlatıyor: "Ankaragücü'nden gittiğim zaman, o sezon küme düşmesi beni de yaralıyordu tabii. Ben gol kralı oluyorum, Ankaragücü küme düşüyor. Ankaragüçlü topçularla o zaman da görüşüyoruz. Candan Dumanlı, rahmetli Yılmaz Yücetürk orada oynuyor. Devre arasında haber gönderdim malzemeciyle. Maç 0-0 berabere biterse Ankaragücü puan alıyor, biz yenersek çok tehlikeli bir duruma giriyorlar. '0-0'a oynayalım,' dedim. Haber şöyle döndü: 'Çıksın istediği gibi oynasın. Biz kabul etmiyoruz.' Benim iyi niyetim bir anda ters tepti. Ama bunu PTT'deki arkadaşlarım da duydu. 'Öyle mi?' dediler. Maç 3-1 bitti, iki golü ben attım. O sezon küme düştüler." (Cem Zammur, *Futbolun Yüce Tepesi: Ertan Adatepe*, TFF internet sitesinden)

Ertan Adatepe (Türkiye Futbol Federasyonu -TFF- arşivinden).

Zaten o zaman Ankara'da futbolcuların gittiği tek bir pasta-
ne vardı Çankaya'da. Bütün futbolcular orada toplanırdık boş
günlerimizde ve bazı bağlantılar orada kurulurdu! Puan olarak
ligde kötü olan bir Ankara takımıyla iyi olan bir Ankara takımı
futbolcuları, yönetim dışı arkadaşlık babında anlaşılabiliyorlardı.

Ben o zamanların bilinciyle idealist olarak davranıyordum.
Bu olaylara asla girmez, sahaya çıkar, takır takır, karşıma kim
gelirse tüm gücümü ortaya koyarak, futbolumu oynardım. Bu-
nu da takım arkadaşlarım bilirlerdi.

Ankara Demirspor maçıydı. Hoca bir ara dışarı çıktığında
kaptanımız ve kalecimiz Cavit Ağabey, "Arkadaşlar, bugün de-
likanlı gibi oynuyoruz!" diyerek, ellerinin baş ve işaret parmak-
larını "0" yaparak gözlerine götürdü. Gözlük yaptı! Gözlük,
0-0 demekti, yani maçın berabere bitmesi. Aynı şehrin takımını
arkadaşlık hatrına kolluyordu. Ben isyan ettim. "Çıkarım oynar-
m!" dedim. Cavit Ağabey daha ısrarcı olunca, "Ben oynamı-
yorum," dedim. Aydın da (Güleş), "Ben de oynamıyorum," de-
di. Bize Köksal da (Mesci) katıldı. O zaman "Tamam!" denildi,
"istediğiniz gibi çıkın oynayın..."

Biz de çıktık oynadık. Maçın sonucu 0-0 değil de 1-1 bitti
ve tesadüftür ki, yine arzulanan beraberlik sonucu alınmıştı.¹

* * *

PTT'de ilk sezonumda Adnan Süvari beni ilk kez A Milli Ta-
kım'a seçmeden önce Hacettepe maçı vardı. Benim haberim
yok, maç için anlaşılmışlar, berabere bitecek. Bir puan verecekler.

Yanlış yapmışlar! Zaten bana söyleyemezlerdi böyle bir şeyi,
korkuyorlardı herhalde!.. Şimdi sayısını hatırlamıyorum ama 2
mi 3 mü ne gol attım Hacettepe'ye o maçta. Maçın skoru 4-0'dı
galiba. Beraberliğe anlaşılmışlar halbuki. "Bu nasıl anlaşma?" di-
ye beni dövmeye gelmişler gece kulüp binasına. Bereket ben
yoktum. Maç bitince, A Milli Takım kampına yollanmıştım.

1 Antik gladyatör oyunlarında belirli bir galibin olmadığı bir dövüşü nitelemek
için *Stans* terimi kullanılırdı. (a.g.e.)

Talihsiz Bir Anı

PTT kulübünde, Ankara arenasında seyretmeye gelen özel se-
yircilerim vardı.¹ Bu üç yıl içinde futbol çıkışım çok iyiydi ama
Ankara, İstanbul'a nazaran yine de taşra sayılıyordu futbol pi-
yajasında.

Ankara'da, Mersin İdman Yurdu'yla oynuyoruz. Özel se-
yircilerim bana destek verirler ve bana tribünden seslenirler-
di, "Şöyle yap... Böyle yap... Sağından at, solundan geç... Ba-
cak arası yap, üzerinden aşır..." gibisinden. İsteğe bağlı futbol
oynardım!² Ne tuhaf! Şimdilerde kendime gülüyorum.

O maçta karşımdaki bek güçsüzdü. Ben zaten formumun zir-
vesindeyim. Tribündeki hayranlarım ne diyorsa onu yapıyo-
rum. Üzerinden aşırıp geçiyorum, sağından atıp solundan, so-
lundan atıp sağından geçiyorum. Karşımdaki rakip futbolcu
düşüyor, kalkıyor, koşuyor, çabalıyor ama benle uğraşamıyor-
du. Topu her alışımında isteğe bağlı geçiyorum, geri dönüp bir

1 Antikçağda gladyatör oyunlarında, farklı türleri olan gladyatörlerin her bir tü-
rünün, onların üzerinde bahisler oynayan kendi hayranları vardı. (a.g.e.)

2 Antik gladyatör oyunlarında bir dövüşün kanlı sonu yaklaştığı ve gladyatörler-
den biri yaralandığı zaman, bir teslim olma ve bir merhamet dileme işareti ola-
rak gladyatör sol elinin işaret parmağını havaya kaldırırdı. Bu sık sık seyircile-
rin şu haykırıışlarını da beraberinde getirirdi: 'Habet, hoc habet!' (İşini bitirdi.)
(a.g.e.)

daha geçiyorum. Böylece tribünler de eğleniyor, her atraksiyonumda “Oley!” çekiyorlar.

Bir ara baktım. Diğer kanadın beki geldi karşıma. “Ne o! Karşına almışın çoluk çocuğu dalganı geçiyorsun. Erkeksen benim tarafa gelsene!” dedi, kabadayı edasıyla. Sanki mahalle kavgasındayız. Ben de, “Fark etmez. Sen hazır gelmişsin işte,” demeye kalmadı bir top geldi ikimize doğru sözleşmişçesine. Fırladım, topa bastım ve hamle yapar gibi vücut hareketi yaptım. Onun saldıracağını bal gibi biliyordum. Topu bıraktım ve ters-ten piste çıkarak topun arkasına dönmek için çark ettim. O, hırsın verdiği akıldışı hareketle kayarak çift daldı ama boşa kaydı. Bu arada ben dönerken bunun koluna basmışım kazara. Hatırlamıyorum. Sakatlandı ve dışarı çıktı. Beni sakatlayacaktı, kendi sakatlandı.

Bu arkadaşın adı Cihat Erbil. Futbolu bıraktıktan sonra hakemlik ve antrenörlük yaptı. Kendisi hakem olduğu için hocalık yaptığı takımlarda futbolu değil, hakemleri iyi analiz ediyor, bu yüzden çalıştırdığı takımlarda bir hayli başarılı oluyordu.

Geçen yıllarda, “Kanser oldum!” diye demeçler verdi. Kolunun nasıl kesildiğini o zaman benim kramponumdan aldığı yaraya bağlayarak gazetelere demeç verip poz poz fotoğraflar çekti. Aradan otuz yıla yakın bir zaman geçmiş. Güldüm geçtim.

Mahkemeye başvurup hukuk yoluyla hakkını arayacağını söyledi. Hâlâ ne arayan var, ne soran!..

Futbol oynadığım dönemin haklı mücadele günlerinde, 1976 sezonunun sonundaki transfer ayına yaklaşıldığında Türk Futbolu'nda garip bir olayla karşılaşılmıştı.

Her şeye günden güne büyük zamlar geliyor, ülkede yokluk yaşanıyordu.

Transfer ayında İzmir'in Altınordu futbol takımı adeta günümüz süpermarketlerinin yaptığı gibi damping yapmış, iki futbolcusunu 10'ar TL'ye satışa çıkardığını Futbol Federasyonu'na bildirmişti. Burada garip, enteresan ve gerçek, satışa konan bu futbolcu arkadaşlara, eldeki talimatnamelere göre, önce açık artırmayla müşteri aranacak, eğer alıcı bulunamazsa, eski kulüpleri ile sözleşmeleri bir yıl daha uzayacaktı.

Olayın ikinci trajikomik yanı ise, bu durumda her iki futbolcuya satış bedellerinin yüzde 60'ının yarısı olan 3 TL 150 kuruşluk kısmı beş ay ara ile iki taksitle ödenecekti.

O zamanlar Altınordu kulübünün yöneticileri Türkiye'de futbolculara büyük paralar ödendiğini ve bütün bunlara rağmen futbolcusunun kulübüne gereken önemi vermediğini belirtmiş, Türk futbolcusunun transfer ücretini hak etmediğini söylemişlerdi.

Bu kara mizah durumu Gündüz Kılıç, o zamanlar *Hürriyet*

İzmir’de Altınordu’lu iki futbolcunun kulüpleri tarafından 10’ar liraya satış listesine konmasının akisleri devam etmektedir. Bu konuda düşüncelerini öğrenmek istediğimiz Futbol Federasyonu’nun bir yetkilisi, “Bugün transfer borsasında harcanan astronomik rakamlar futbol yapımızın ve kulüplerin imkânlarının çok üstündedir. Üstelik bu rakamlar kulüplere gizlendiği, küçük gösterildiği için vergi kaçakçılığına da yol açmaktadır. Biz kaç aydır kulüplerimizi uyardık. Gizlenen rakamlar yüzünden gerek kulüpleri, gerek futbolcuların çok ağır cezalara çarptırılacaklarını ciddi olarak belirttik. Gördüğünüz gibi bu tedbirlerimiz iyi sonuçlar vermeye başladı. İzmir’de Altınordu kulübümüzün iki futbolcusunu 10’ar liraya satışa arz etmesi bunun en büyük delilidir. Ancak biz Türk futbolcusunun bu derece işportaya düşmesini de istemiyoruz. Bu yüzden gelecek yıl federasyonumuzca yönetilecek Tanzim Satış Büroları açmayı düşünüyoruz. Böylelikle aracıları ortadan kaldırıp kulüplere daha ucuz futbolcular temin edebileceğimize inanıyoruz,” demiştir. (Hürriyet, 27.06.1976)

(Hürriyet, 25.06.1976 ve 27.06.1976).

Futbolcunun geleceğiyle ilgili bir anım var. Yeri gelmişken anlatmak istiyorum.

Fenerbahçe’de futbol oynamış Zeki Ağabey (Temizler) vardı. Benim saygı duyduğum bir ağabeyimdi. Yeteneklerini beğendiğim, güvendiğim santrfor, golcü bir ağabeyim. Ben, PTT’ye transfer olduğum yıl, o, Vefa’nın Ümit Milli futbolcusuydu. Gol krallığına adaydı.

Transfer ayı futbolcunun “harman” ayıdır. Kaliteli bir futbolcu bu ayda ne yaparsa yapar, 20 ile 30 yaşları arasında dünyalığını bu “on” yıla bağlar. O zamanlar 100’er binlerin alınıp verildiği transfer ayında, bir “mal” olarak görülen ve sadece ayakları işleyen futbolcuların beyinlerinin işlediği görülür.¹

Buna örnek, transferi ve gelişen olaylarıyla o zamanlardan bu yana aklımdan hiç çıkmayan Zeki Ağabey’in hazin hikâyesidir.

30 Haziran’a kadar transfer listesine dahil edilmiş bulunan futbolculara istekli kulüpler bu isteklerini yazılı olarak 1-15 tarihleri arasında satışa çıkarılan futbolcunun mensup olduğu bölgelere bildirirler. Müddetin sonuna kadar yapılan taleplerdeki transfer bedellerinin arttırılması mümkündür. Her kulüp talebi ile beraber ödemeye hazır bulunduğu transfer bedelinin yüzde 20’sini teminat olarak nakden ya da banka mektubu vermek suretiyle bölgelere teslim mecburdur. Bu hükme uymayan talepler dikkate alınmaz. Transfere istekli kulüpler tarafından bildirilen bedelin en yükseği, transferi istenen futbolcunun transfer bedeli olarak tespit edilir. Bu bedelin yüzde 60’ı, futbolcunun eski kulübüne, yüzde 40’ı ise futbolcuya ödenir.

1 Antikçağda gladyatörler rakiplerine karşı iyi, becerikli bir dövüş çıkartarak kalabalığın takdirini toplayacak deneyimli gladyatörler çok aranan mallardı! *Munera* düzenlemenin bu kadar pahalı olmasının nedenlerinden birisi de, özellikle de dövüş yetenekleri onları birçok zorlu ve kanlı dövüşten sağ çıkarmış ve halk tarafından iyi tanınan deneyimli gladyatörlerin oyunlarda kullanılması karşılığında *Lanista* tarafından talep edilen yüksek ücretlerdi. Bu tür deneyimli adamlar *Lanista*’larını çok zenginleştirecek gelir kaynaklarıydı. Tabii ki, arenadaki koşullar içinde bir sonraki dövüşte öldürülmeleri her zaman olasıydı. Bu durumda *Lanista*’nın muhteşem kazanç kapısı kaybolacaktı. (a.g.e.)

Temmuz pazarının malları

SABRİ
(Kapanın elinde)

İSMAİL
(İsteyen çok)

ZEKİ
(Bursaslılar kapırdı)

AYDIN
(Kulübünde kaldı)

(Hürriyet, 01.07.1969).

Futbolcu, teklif edilen transfer bedelinden daha düşük bedelle istediği herhangi bir kulüple anlaşma yapmakta serbesttir. Bu takdirde teklif edilen en yüksek bedel üzerinden eski kulübüne isabet eden miktarı tamamlamaya mecburdur. Transferin yapılabilmesi için en yüksek bedelin yüzde 60'ı verilen talebin olması şarttır. Teklif edilen bedel yüzde 60'tan küçük olursa bu takdirde eski kulübü istediği transfer bedelinin yüzde 40'ını vererek futbolcusu ile mukavelesini 2 sene daha uzatabilir.

Transferi yapılacak futbolcu, kendisi için yapılan taleplerden hangisini seçtiğini 16-20 Temmuz tarihleri arasında bölgeye bildirir.

16-20 Temmuz tarihleri arasında kulüp seçeceği beyanında bulunmayan futbolcu en yüksek bedeli teklif edenle mukavele yapmaya mecburdur. En yüksek bedeli birkaç kulüp teklif etmişse, bu kulüplerin birini tercih hakkı futbolcunun eski kulübüne aittir. Futbolcunun mukavele yapacağını bildirdiği kulüp 21-25 Temmuz tarihleri arasında profesyonellik mukavelesi yapmaya mecburdur. (Adnan Akın, Hürriyet, 04.07.1969)

1970 sezonuna girerken Zeki Ağabey'in transferi yılın bombasıydı ve akabinde bir futbolcunun transfer ayında mal gibi alınıp satılmasının çarpıcı da bir örneği idi.

Transferin ilk günü, Fenerbahçe'nin de peşinde olduğu Zeki Ağabey Bursaspor'la 200 bin TL'ye anlaşmış, bu parayı cebe at-

Vefa'da bir yılı amatör olmak üzere beş yıl hizmetinin karşılığı olarak eline 50 bin TL transfer ücreti geçmiş. Bunun 10 bin TL'sini de "Oynamam!" diye diretince ödemişler.

24 yaşındaymış, Ümit ve Genç'lerde 8 defa milli olmuş. Şehremini Güzelhisar'da futbola başlamış. Oradan Altınoluk ve Beşiktaş genç takımı. Yani avcunu yalayanlar arasında Beşiktaş da var.

Yaramaz bir çocuk görünümündeydi. Biraz utangaç, biraz heyecanlı. Fakat hepsinden fazla da saygılı.

"Ne yaparsın Bursaspor'da sen?" "Bu sene 6 maç oynadım. 12 gol attım. Bursa'da 10 gol fazlasını atacağım. Bursaspor'dan memnunum. Onları da memnun edeceğim." "Çok attın Zeki!" "Göreceksiniz."

Zeki, giderayak Fenerbahçe'ye bir nanik çekti ve "Açık artırmadaki hakkımı Bursaspor lehine kullanacağım," dedi. (Hürriyet, 04.07.1969)

Fenerbahçe'nin o yıllarda bir Semai Ağabey'i vardı ki aman Allah'ım!.. Futbolcu gaspı nedeniyle kendisine "hırsız" deniliyordu. Bursasporlu yöneticiler ulu cami yakınındaki bankaya parayı yatırmışlardı ki, o, Zeki'yi punduna getirip Pontiac'ıyla İstanbul'a çoktan uçurmuştu bile!

Daha sonraki gelişmelerde de transferini yılan hikâyesine döndürmüştü Zeki Ağabey. Bursaspor'la anlaşmasını feshedip, 200 bin TL'sini geri gönderdi ve Fenerbahçe ile anlaştı. Bursasporlular, "Zeki resmen bizim malımız, bir yere gidemez, bir yere giderse futbol hayatı söner," demeçlerini gazetelere verdiler.

Tahsin Öztin, *Hürriyet* gazetesindeki köşesinde, "Bir Günün Zeki'si" adlı yazısında şunları yazdı:

Transfer ayı, futbolcunun yalnız kulüp değiştirme, cebine para girme ayı değil, aynı zamanda "AHLAK" ayı galiba.

Sözümü Vefalı Zeki'ye getirmek istiyorum. Transfer malı olan bu delikanlı evvelsi gün öğleye kadar bizim Spor Servisi-mizdeydi. Oturdu 4 saat konuştu. "Bursalı oldum," dedi. "Yaşım 24, dört yıl sonra Bursa beni satarsa, verdiği parayı yine cebine atar," dedi. "200 bin TL aldım," dedi. "Eski kulübüm Vefa'nın kasasına 240 bin TL kazandırdım," diye övündü. Otur-

du. Orhan Aldinç'le bir de röportaja konu oldu. "Beni Fenerbahçe uyuttu," dedi. "Bu kulübe gitmek de istemezdim," dedi. "Orada kimler yok olmadı ki?" dedi. "Fenerbahçe'de yok olmaktansa Bursa'da oynarım, parlarım," dedi. İki gün evvel Bursa'da imza atarken 200 bin TL'yi karısıyla sayarken çıkardığı fotoğraflar gibi bizim Spor Servisi'nde de resimler aldırdı. Konuştu, konuştu. "Benim transfer işim kapandı artık," dedi. Hepimizin elini sıkıttı ve gazeteden ayrıldı.

Nereye gittiğini ertesi gün gazetelerden öğrendik. Boy boy resimler... Zeki, Fenerbahçeli idarecilerle... Fenerbahçe kulübü arması altında hatıra resimleri ve Zeki konuşuyor: "Ben Fenerbahçeliyim..."

Her şeyde ölçü şarttır. Sözde, zamanda, oyunda, eğlence, şakada bile. Milli formaya kadar gitmiş bir futbolcunun iki portresi beni enikonu düşündürdü.

Bu ne ölçüsüzlüktür Yarabbim! Mahalle takımında oynayan bir çocuğun bile yapamayacağı bu küçüklüğü Zeki rahatça yapabiliyor ve resim aldirmaktan bile çekinmiyordu.

Futbol bir oyun değil, bir meslek, bir spordur. Spor da bir ahlaktır.

Tahsil, terbiye, kabiliyet bir yana, bir insanda ölçü denen nesne olmazsa diğer üç meziyet, "Al da rafa koy!" olur.

Galatasaray'ın Metin'i, Fenerbahçe'nin Şerefi meslek kabiliyetlerinden önce "ölçüleriyle", "ahlaklarıyla" sahalarda tanınmışlardı. Bu iki futbolcu bu meziyetleriyle zirveye ulaştılar ve zirvede kaldılar.

Bu sözlerim, üç günde üç perende atan Vefalı Zeki'ye küpe olursa Zeki olur, aksi halde hebâ...

İkinci yolun yolcusu olan Zeki bu yazımı kesip Bursa'dan aldığı 200 bin TL'yi yanına koyarsa kendisine bir ahlak sigortası da yaptırmış olur. (Hürriyet, 05.07.1969)

Olaylar bu kadarıyla da kalmadı. Zeki Ağabey'in transferiyle ilgili Faruk Ilgaz, haberi olmadığını söylerken, Bursasporlular konuyu dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'e kadar götüreceklerini söylüyorlardı.

Açık arttırmada Fenerbahçe'den yana tercihini kullandı Zeki Ağabey. Temmuz ayının, yani transfer ayının ortalarına doğru Vefa ile anlaşılan Fenerbahçe 425 bin TL vererek Zeki Ağabey'i renklerine bağladı. Bursaspor açıkta kaldı. Vefa 225, Zeki Ağabey 200 bin TL aldı.

Vefa kulübü ile olan anlaşmaya göre, Fenerbahçe Kasım ayındaki ara transferinde durumları müsait olan futbolcuları Vefa kulübüne verecektir.

Fenerbahçe Kulübü Başkanı Faruk Ilgaz dün yaptığı basın toplantısında, "Zeki'yi bıraksınlar. Bursaspor'a bir seneliğine bir forvet elemanı verelim," demiştir.

Başbakan Süleyman Demirel'in telefonda kendisini aradığını söyleyen Faruk Ilgaz, "Evvela şunu söylemek isterim ki, Başbakanımızın bana Zeki için telefon etmesinin politik hiçbir cephesi yoktur. Sanırım Demirel, her memleket meselesi gibi, bu konuya da eğildi. Bursaspor idarecileriyle anlaşmamızı söyledi," demiştir.² (Hürriyet, 06.07.1969)

Bizler o zamanlarda bak-gör yöntemine göre yetiştirilen futbolculardık. Mesela Metin Oktay gibi yürümeye çalışıyorduk. Onun gibi yürürsek onun gibi goller atacağımıza inanıyorduk. İşte, Zeki Ağabey de böyle futbolculardandı ve böyle bir ortamın bilinçsiz sporcularından, layık olduğu değere ulaşamamış yetenekli futbolculardan biriydi.

Zeki Ağabey iki sene Fenerbahçe'de futbol oynadı. Başarılı olamadı. İkinci senenin sonunda Mersin İdmanyurdu'nda parlayan Osman Arpacıoğlu için Mersin'e üzerine 200 bin TL verilerek transfer edildi. Çok değil, iki sezon öncesinde aynı meblağa ve üzerine futbolcu verilerek Fenerbahçe'ye dolambaçlı yol seçerek transfer olmuştu.

Yıllar su gibi aktı. Karların epey yüklü yağdığı bir kış günüydü. İstanbul'u bilenler bilir, yağmur, kar yağınca taksilere bir şeyler olur. Taksiler vızır vızır geçiyor ve müşteri almıyor-

2 O dönemde Bursa, Süleyman Demirel'in başkanı olduğu iktidar partisi olan Adalet Partisi'nin oy potansiyeli bakımından kalesiydi. Faruk Ilgaz da aynı partiden geçmiş dönem milletvekiliydi – y.n.

lardı. Epey bir süre geçtikten sonra bir taksi durdu önümde ve beni aldı. Sevindim. Arabanın arkasına oturdum ve Bahçelievler'e gideceğimi söyledim. Karagömrük'ten binmiştim. Yolda giderken bir şeyi fark ettim. Şoför sürekli bana bakıyor dikiz aynasından ve yüzünde ince bir tebessüm var. Beni eski futbolculuğumdan tanıyan bir taraftar sandım ve pek ilgilenmedim.

Evin önüne geldik. Parayı uzattım. Şoför, "Utanmıyor musun? Baksana, tanımadın mı beni Metin? Ben kimim?" dedi. Biraz dikkatli baktım. Zeki Ağabey'di!

*Zeki Temizler Vefa takımı formasıyla
(FotoSpor arşivinden).*

Mahirler, Denizler...

Babadan kalma zaten sosyalist nüve taşıyorduk ve yıldız futbolcu olmuş, tek başıma köşeyi dönmüştüm. Bütün insanlar bana hayrandı! Ya da öyle sanıyordum. Kendimi mutlak, egemen, güçlü, her şeyi beceren olarak addediyordum. Birçok insan da bunu destekliyordu gösterdikleri tavırlarla. Çocuklarına ismimi verenler dahi vardı. Biz sanki ilah olmuştuk, gladyatörler misali.

Tersine düşündüğüm konu şuydu: Esas benzememiz gereken insanlar, Deniz'ler, Mahir'ler, Ulaş'lar, Cihan'lar, yani '68 kuşağının, gençliğinin mücadele eden ve birbirlerinden kapasite, mücadele gücü olarak ayrılmayan sol görüşlü devrimcileri olmalıydı. Bir yığın insan futbolcu olan bana benzemeye çalışırken, ben aslında onlara, ülkemin bu onurlu insanlarına benzemeye çalışıyordum. Sporseverlere göre kahraman biz futbolculardık, oysa kahraman, gerçek kahraman onlardı.

Sol bilinç o zamanlar gelişti bende. Sürekli okuyordum. 1970'lerin başında, arkadaşım Veysel Atayman vardı yanımda. Onun verdiği kitapları okuyordum. Veysel kafamı çok karıştırdı, Alman Edebiyatı, Aydınlanma gibi konularda!.. Aydınlanma felsefesi üzerine tartışırdık. Hegel ve Marx'ı o dönemde okudum.

Oradaki ortamı ve insanların yaşayışlarını gördüm. O ortamda da eşitsizliklerin, adaletsizliklerin olduğunu gördüm. Bunları tartışıyorduk. Zaten sol bilinç bende bu tür tartışmalarla gelişti.

Neyse, pastanede kalmıştık. Konuşup tartışıyorduk. “Ne olacak?” birbirimize sorduğumuz en önemli soruydu. Radyo açıktı. Radyoda yayın bir anda kesildi ve haber okunmaya başladı. Haber Kızıldere’de Mahir’lerin öldürüldüğüydü. Hepsini öldürmüşler. Onlar Deniz’leri kurtarmak için İngiliz teknisyenleri takas için kaçırmışlardı Kızıldere Köyü’ne.

Veysel’e baktım. Kafamıza bir balyoz inmişti sanki. İnanılmaz ve tarifi mümkünsüz bir acı duydum. Ben hayatımda bu kadar derin bir acı yaşamadım, hem sosyal hem de fiziksel. Sahada yediğim tekmelerin haddi hesabı yok. Aşıl tendonum koptu, adalelerim yırtıldı ama o zaman duyduğum acıyı hayatımda hiçbir zaman duymadım. Veysel de aynı durumdaydı. İkimiz de sustuk. Sadece sustuk. Ne kadar zaman geçti bilmiyorum. Sadece birbirimize baktık, o kadar.

Mahir’ler kuşatılmışlar ve yok edilmişler. Umutsuzdular orada. İçimden yanlarına gidip, yalnız olmadıklarını haykırmak gelmişti. Bunun için yanıp tutuşuyordum. Bu isteğim o an sadece düşüncemde kaldı. Koşullarımdan ötürü gidecek durumum yoktu ve o an bilincimi de yitirmiş gibiydim. Onların orada ya da başka bir yerde öldürüleceğini biliyorduk, ama yanlarında yoktuk. O kadar vicdan azabı duydum ki, anlatamam. Öldürülmelerinden mâdâ, vicdanıma bir anda çöreklenen acıydı, kafama inen balyoz!

Pastaneden çıktık ve anlamsızca yürümeye başladık. Nereye gittiğimizi bilmiyorduk. Öylesine yürüdük. Bu yürüyüş, ülkedeki sosyalizmin belirsizliği gibi bir şeydi.

Sonra Deniz’leri astılar. Aynı acıları daha katmerli yaşadım...

Sol bilinç babadan öğretiydi ama kuşağıma yapılan haksızlıklar, katletmeler, işkenceler beni daha da solcu yaptı. Öğrendikçe ve yaşadıkça daha sosyalist oldum.

Sen Metin Kurt musun?

Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş ve Eskişehirspor'a PTT formasıyla ben ve gol kralı Ertan Adatepe tam bir baş belası olmuştuk. Tek başımıza ligin büyüklerini adeta dağıtmıştık!..

* * *

O sezonun sonunda yani PTT'deki üçüncü yılın sonunda Fenerbahçe, o yılın en astronomik parasını 300 bin TL'yi vererek beni transfer etmek istiyor ve bu paranın dışında PTT'ye futbolcularından Serkan, Erdinç ve Raşit'ten ikisini ve ayrıca bir açık oynayan futbolcu teklif ediyordu. O dönemde amacım Avrupa'da futbol oynamaktı. Daha önceki dönem İsviçre'den birkaç teklif gelmiş ama gidememiştim. O zaman askerdim. PTT, Fenerbahçe'nin teklifini kabul etmedi. O zaman temdit olayı vardı. Mecburen mukaveleyi uzattım. Bütün bunlar, PTT'de birinci sezonun sonunda olmuştu. Daha o zamandan bana kancayı takan Fenerbahçe kulübü başkanı Emin Cankurtaran, ağabeyim İsmail Kurt'un arkadaşıydı ve beni transfer etmek için çok uğraşmıştı. Ben, üçüncü sezon Galatasaray'a gidince de devreye girmiş ve ilk teklifine 100 bin TL daha eklemişti, ama ben Galatasaray'a transfer oldum.

Galatasaray'a transferim şöyle oldu:

Metin Kurt
Forvet

7

(Galatasaray Futbol Takımı
arşivinden).

PTT'deki ikinci sezonun sonunda Fenerbahçe astronomik para teklif etti, PTT gene de satmamıştı beni. Ağabeyim İsmail'in Arto isminde bir arkadaşı vardı. İsviçre'de yaşıyordu. Ona haber göndermişti. Askere gittiğimi ve iki sene sonra İsviçre'ye gelmek istediğimi bildirmişti. Amacım orada lisan öğrenmek ve futbol oynayarak, futbol eğitimi almaktı. Ankara Etimesgut'ta askerliğimi yapıyordum. Kırklareli'nden tankçılar oraya sevk oluyordu. Askerliğimin birinci yılının sonunda Coşkun Özarı beni dükkânına çağırdı. Beni Galatasaray'a alacağını söyledi. Ben de bu transferin müm-

kün olamayacağını, PTT'nin beni serbest bırakmayacağını söyledim. Bunun üzerine Coşkun Özarı, bu işe karışmamamı, sadece gönlümün olup olmadığını sordu ve benden evet yanıtını aldı. Rıfat ağabeyim de aynı yerde askerdi. PTT'nin beni serbest bırakacağından umudumu kestiğim için askere gitmiştim. O zamanlar temdit vardı. İki sene mukavele, iki sene de temdit. Başka bir takıma, mukavelesi olan futbolcu, adımını bile atamıyordu. Ancak dört seneyi tamamlaması gerekiyordu futbolcuların.

Coşkun Özarı benim kiralık futbolcu olarak Galatasaray'a transfer edileceğimi söyledi. O sezon sonu, Suphi ve Aydın'la birlikte Kınalıada'ya götürdüler ve transfer için orada beklettiler. Sonunda transfer ayının ilk günü imza attık ve Ankara'dan İstanbul'a transferim gerçekleşti. Askerlik naklimi, transferimle birlikte İstanbul'a yaptılar. Ayrıldığım İstanbul'a kesin dönüş yaparak Galatasaraylı oldum.

* * *

Galatasaray'da bir sene kiralık oynadım. Peşin 225 bin TL almıştım üç seneliğine. İstedğim yere o sezonun sonunda gidebilirdim, ama söz vermişim. 1971 yılının Temmuz ayıydı. Sezon sonu gelen transfer tekliflerini "İstanbul'u verseniz yine de Galatasaray'dan ayrılmam. Söz verdim, anlaşma önemli değil..." diyerek dile getirdim. Bu açıklamalarım gazetelerde çıktı.

* * *

Galatasaray'da ilk zamanlar Coşkun Özarı sorumlu antrenördü. Sonra Brian Birch'le çalıştık. Kulüp binası Beyoğlu Hasnunun Galip sokaktaydı. Takım, Mecidiyeköy'deki TMT otelinde kampta kalıyordu. Avantajlıyım. Çünkü ailemin kaldığı eve kamp yaptığımız yer çok yakındı.

Ailemin maddi durumu Galatasaray'a transferimden sonra daha da düzlüğe çıktı. İsmail ağabeyim de kendisine göre bir ölçüde memnun ve mutluydu. Ailesine karşı bir yere kadar sorumluluktan kurtulmuş oldu. Amacına ulaşmış, kardeşini futbolcu yapmış ve o sezonun en yüksek parasıyla Türkiye Ligi'nin üç büyüklerinden birine transfer etmişti. Transferimden tam tamına 225 bin TL almıştım. Transferim üç seneliğineydi. Rıfat ağabeyim de futbol oynuyordu. Diğer ağabeyime Şişli'de bir büfe açtık. Sonuç olarak ailem tamamen toparlanmış oldu.

* * *

Galatasaraylı olduktan sonra Ankara'dan tamamen kopuş günü akşamı, zamanın meşhur bir seyahat şirketinin otobüsüyle İstanbul'a dönüyordum. Otobüs şirketinin sahibi koyu Galatasaraylı'ydı ve uçakla İstanbul'a gidersem kendisini affetmeyeceğini söylemişti. Otobüsün 1. ve 2. koltukları rahat etmem için bana ayrılmıştı. Şoför bana göz kulak olacaktı! İstanbul'dan Ankara'ya ve Ankara'dan İstanbul'a giden otobüslerin ortak konaklama yeri, yine aynı turizm şirketine ait Bolu Dağı'nda lüks bir işletmeydi. Yemek ve çay içmek için otobüsten indim ve tesise girdiğimde, beni birçok kişi karşılamıştı. Kendi-

me hazırlanan bir masaya oturdum ve siparişlerimi verdim. Tesise sanki bir devlet büyüğü ya da önemli bir politikacı gelmişti. Öylesine izzet ve ikramla karşılanmıştım ki!

Az sonra karşımdaki bir masaya güzel bir bayan oturdu. İlgimi çekti. Sürekli bana bakıyordu. Kadınla göz göze geliyorduk. Gözlerimi kaçırıyordum ama ne zaman başımı çevirip kadına baksam, kadının sürekli bana baktığını görüyordum. Bana gösterilen bunca ilgiden sonra, kadının da bana ilgi gösterdiğini sanmıştım. Bu arada dikkatimi bir şey daha çekti. Kadına da tesiste büyük bir ihtimam vardı ve garsonlar masasının çevresinde dört dönüyorlardı. Yemek mi yemiştik yoksa birbirimizi mi?.. Kalkar gibi yaptım. Göz ucuyla baktığımda kadının da kalktığını gördüm. İkimiz de ayakta, camın arkasından çam ağaçlarıyla kaplı tepelere bakmaya başlamıştık. Mevsim yazdı ve aylardan haziran ya da temmuzdu. Transfer zamanı. Birdenbire nasıl olduysa oldu, yan yana geldik. Ters bir cevap alırım diye heyecanlıyım. Cesaretimi toplayarak, “Merhaba, nasılsınız?” diye sordum. Cevap gayet nazikçe ve güleç bir yüzle geldi: “İyiyim, siz nasılsınız ve ne iş yaparsınız?” Bana gösterilen şatafattan ötürü böyle bir soru yönelttiğini sandım. Futbolcu olduğumu söyledim böbürlenerek ve kendimi tanıtırsam kadının daha da mest olacağını düşündüm. Kadını etkilemeliydim. Tam bunları düşünürken kadın, “Sen yoksa Metin Kurt musun?” dedi. “Evet!” diye cevap verdim. Kadın, “Daha bir maç oynamadan zamparalığa mı başladın?” dedi.

Galatasaray’ın Ankara sorumlusunun eşiymiş. Ona tesislerde gösterilen ilginin nedeni de buymuş.

Ankara’ya her deplasmana gidişimizde bu hanımefendi kampa özellikle gelip, şakayla “Metin, anlatayım mı?..” diyerek, bana takılmadan edemezdi. Ben de, “Aman ablacığım, ben ettim sen etme!..” derdim ve karşılıklı gülüşürdük.

* * *

Galatasaray’da yine A Milli Takım’daydım... Milli Takım’da, İstanbulspor’dan Cemil Turan vardı. B. Mehmet vardı Galata-

A Milli futbol takımı Mithat Paşa Stadı'nda. Ayaktakiler: (Soldan sağa) Ergun (yüzü silik), Muzaffer, Sanlı, Ercan, Ziya, Ali. Çökenler: (Soldan sağa) Kamuran, Cemil, Alpaslan, Ender, Metin Kurt (Aile arşivinden).

saray'dan ve her maçta forma giyemiyordu. Eski arkadaşım ve o günlerde Eskişehirspor'un sol açığı Ender Konca da A Milli Takım'daydı ve yine buluşmuştuk. Fenerbahçeli Yaşar ya da Göztepeli Kel Nihat da arada bir milli formayı giyiyorlardı. Cemil Turan bazı maçlarda ikinci yarıda oyuna giriyordu.

* * *

A Milli Takım'ın hocası Sabri Kiraz'dı. Batı Almanya Milli maçı geldi çattı. Meşhur 1-1'lik maç. Almanya'dan ne kadar az gol yersek o kadar iyiydi. Sabri Kiraz çok iyi bir savunma kurmuştu. Uzun adamları oynatacaktı. Almanya'nın sağ ve sol kanadında Grobowski ve Matheus vardı. Libuda diye bir futbolcuları daha vardı, orta sahalarında oynayan. Libuda sağda, Grobowski soldaydı ve sürekli rakip sahaya bu kanatlardan bindirme ve orta yapıyor, rakip savunmayı allak bullak edi-

yorlardı. Milli Takımımızın¹ göbeğinde Ercan ve Muzaffer ya da Yılmaz vardı. Alpaslan Eratlı ilk kez bu maçta sol bek olarak milli olmuştu. O da Cemil gibi İstanbulspor'da oynuyordu. Kalecimiz Göztepeli Ali çok formdaydı.

Oyun başladığında, seri mağlubiyetlerin ezikliğini üzerimizden atmış gibi bir görüntü vermeye başladık. 1-9-1 taktiği uygulayacağımızı sananlar yanıldılar. Savunma ağırlıklıydık ama nadir de olsa hücumda da çıkıyorduk. Kalecimize maçın başından itibaren korkacağı top gelmemiştir.

Maçta sağdan bir pozisyon oldu. Aldığım topu götürdüm ve Eskişehirsporlu Kamuran'a ortaladım. Almanların Sieloff adında bir liberosu vardı. Kesmek istedi ama ondan önce hamle yapan Kamuran oldu ve topu aldı. Vücut çalımıyla geçti ve karşısında put gibi hareketsiz ve ne yapacağını şaşırmış kalecileri Sepp Maier'in altından uzanamayacağı köşeye topu bıraktı. 1-0 öndeydik. Bu maçtan önce, Alman kalecisi Maier, "Bu maçta gol yersen saçlarımı kazıtırım," demiştir. Gol yemiştir ama sözünü tutmamış, saçlarını kazıtmamıştır.

Seyirci, Almanların ünlü oyuncuları Maier, Beckenbauer, Vogts, Overath, Müller, Grobowski gibi oyuncuları bırakmış, Anadolu'nun bozkırının ortasından, küçük bir kentinden çıkmış Kamuran'ı Köln'ün elli bin kişilik Müngersdorf Stadı'nda alkışlıyordu.

Golden sonra Cemil çıktı sahneye. Şutlarını atıyor, Maier zor çeliyor, gole izin vermiyordu. Almanlar şaşırmıştı ama Maltalı hakem şaşırmamıştı. Bu kez o çıktı sahneye. Muzaffer'in Müller'e yaptığı hareketi penaltıyla ödüllendirdi. Almanlar bu maçtan sevinerek 1-1'e razı boyunları bükük sahadan ayrıldılar.

Ertesi gün gazeteler, 17 Ekim 1970, 1-1'lik bu maçın Türk Futbol Tarihi'nin Rusya ve Macar başarıları kadar önemli bir başarı ve onur kaynağı olduğunu yazdılar.

* * *

1 O maçta A Milli Takımımız değişik bir kadroyla sahaya çıktı: Ali (Göztepe), Ergün (GS), Muzaffer (GS), Ercan (FB), Alpaslan (İstanbulspor), Kamuran (Eskişehirspor), Ziya (FB), Sanlı (BJK), Metin Kurt (GS), Cemil (İstanbulspor), Ender (Eskişehirspor) (TFF arşivinden).

Doksan dakika, gençleşen kadronun verilen taktiğin dışında kişisel becerileriyle berabere tamamlandı. Milli Takımımız birkaç kez rakip sahaya gitti ve gol attı.

Bu maça kadar takımı-mızda taktik yoktu. Sadece verilen tek öğüt vardı: “Aslansınız, yenersiniz, çıkın oynayın. Haydi bakalım canavarlar yenin de dünya âlem sizi görsün!..” Taktik olarak “Çanakkale Geçilmez” şıardı ve her milli maçtan önce bize dedeleri-

mizin Çanakkale siperlerinde kanları, canları uğruna verdikleri mücadeleler hatırlatılır, ama yine hüsrana uğranırdı. Futbolda bilimsellik vardı, ama Milli Takımımızın hamisi federasyon ve onun atadığı antrenörlerin bilimselliğin “B”sinden zırnık haberleri yoktu. Maçtan önce, soyunma odasında yere takunyalar dizilerek sözde taktik veriliyor ve sırtlar sıvazlanarak, “Çıkın oynayın!..” deniliyordu.

Sabri Kiraz bütün bunları yıkan bir hocaydı. Almanya maçında bu taktik ve telkinler yoktu. Sabri Kiraz, ondan önceki hocalara göre bilgiliydi ve tabiri gereği, işi biliyordu. Almanya maçına kadar takunya ile verilen taktikler, Sabri hocayla kara tahtaya geçti. Sabri Kiraz yazdı ve çizdi kara tahtada, gereğini bey-nimize adeta işledi. Koskoca dünya futbol devi Almanya, o zamanlar futbol arenaslarında esamisi bile okunmayan Türk Milli Futbol Takımı’na ancak bir gol atarak maçı berabere bitirebilmişti. “Futbolda taktik, taktik uygulayana uygulanır,” kaidesi bu maçta bir kez daha hayata geçmişti.

Maçtan sonra bir resepsiyon ve yemek verildi.² Resepsiyon-

Metin Kurt, İrlanda’ya karşı oynadığı A Milli maçında rakibiyle mücadelede (Mehmet Durupınar arşivinden).

2 Antik gladyatör oyunları sonrası verilen ziyafetlerde sadece en güzel ve en egzotik yemekler sunulurdu. Giriş olarak marul (sindirim açısından iyi bir yar-

na büyükelçimiz de gelmişti. Büyükelçi elinde peçeteye sarılmış limonata bardağıyla konuşmaya başladı: “Biz...” dedi, “Bir zamanlar...”, “Biz dört kıtaya hükmedenler...”, “Kıtaların padişahı Süleyman...”, “O, sefere çıkarken şeyhülislama gider fetva alır ve şeyhülislam ona derdi ki, mağrur olma Padişahım senden büyük Allah var...”, “Evet, biz Almanlara futbol öğretmeyiz. Almanlar bizden üstün. Ama biz Almanlara mağrur olmanın ne denli ucuz bir olgu olduğunu öğrettik...” dedi ve konuşmasını bitirdi. Çok büyük bir politik konuşma yapan büyükelçi günün anlam ve önemini belirtmişti!

Başta ben olmak üzere Sabri Kiraz dahil gücümüzün sınırının ne kertede olduğunu farkında olanlar, konuşmanın kısalığından ötürü derin bir “Oh!” çekmiştik.

* * *

Futbolcularımızın futbol arenalarında kullandıkları en büyük silahı olan ayakkabıları, Beykoz yapımı Dinyakos marka kösele tabanlı, çiviyle kabaraları çakılı yerli malı kunduralardı.

Adını ustasından alan Dinyakos futbol ayakkabılarının sahibi Beykozlu bir Rum kunduracı ustasıydı. O zamana kadar postaldan bozma kalçın futbol ayakkabıları kullanılıyordu. Dinyakos Usta, o zamanlar kullanılan atlet ayakkabılarını aldı ve tabanındaki uzun çivileri sökerek, yerine meşin kabaralar çaktı. Eskisinden çok hafif bu yeni futbol ayakkabılarının mucidi olmuştu. Kramponların dilinde mavi bir kumaş parçası üzerinde adı yazıyordu.

Eritilmiş domuz yağı sürülerek o zamanlar tarlayı andıran balçık sahaların suyunu emmesi ve çamurunun yapışmaması sağlanırdı. Ayak numarasından bir numara küçük seçilen bu ayakkabıların domuz yağı sürülünce derisi gevşer ve futbolcunun ayağını bir çorap gibi sarardı. Ta ki, kuruyuncaya kadar.

dımcı olarak görülürdü) ve pırasa. Ardından da yumurtalarla süslenmiş salamura ton balığı. Bu giriş yemeği, biraz daha yumurta, peynir ve zeytin ile son bulurdu. Bir sonraki yemek, birçok yemeğin bir araya getirilmesinden oluşurdu. Bunlar arasında domuz memesi, yaban tavuğu, çiftlik tavuğu, erkek domuz, antilop, yaban tavşanı, ceylan ve hatta flamingo bile vardı. Alan Baker, a.g.e.

Bize, 1-1 skorla biten Batı Almanya maçından önce eşantiyon olarak o zamanlar dünya modası olan Adidas marka futbol ayakkabılarından birer çift, firma tarafından hediye edilmişti. Bu jest aynı zamanda reklam ve promosyon içindi. Çoğumuz yeni ayakkabıları giydik. Maçın sonunda hepimizin ayakları yara içinde kaldı. Bir haftada zor geçti yaralar. Ve biz, ülkemizin A Milli futbol takımına kadar yükselmiş kalburüstü bazı futbolcuları, yeni futbol ayakkabısıyla müsabakaya çıkılamayacağını, yeni ayakkabıların antrenmanlarda dört beş kez kullanılarak ayağı alıştıırma gerekliliğini o maçtan sonra öğrenmiş olduk. Belki de Alman Futbol Federasyonu bir olta atmış, futbolcularımızın yeni ayakkabılara karşı zaafını kullanmıştı. Bunu kim bilebilirdi ki...

Ben de yeni ayakkabılardan giyenlerdendim. O günden sonra nefret ettim ve çok nadir Adidas marka futbol ayakkabısı giydim. Futbolu bırakana kadar hep Dinyakos giydim. Bazı toprak sahalarda Adidas'ın dışında sürekli Dinyakos kullandım.

Fenerbahçe kalecisi Yavuz Şimşek'in bir antrenman sonrasındaki yukarıdaki durumu, o zamanlar futbol sahalarımızın ve koşullarının göstergelerinden biriydi (Hürriyet, 28.02.1975).

Futbolcu Grevi Kivılcımları

Dünyayı saran 68 değişiminin rüzgârları ülkemizde de esmiş, gelişen toplumsal olayların bir sonucu olarak bazı sporcular da bundan etkilenmişti.

Profesyonellik talimatnamesinin bağlayıcı hükümleri bir aya kadar değiştirilmediği takdirde futbolcuların greve gideceği demecinin Profesyonel Futbolcular Sendikası Başkanı Tekin Bilge tarafından basına verilmesi o tarihlere rastlar. 1970 yılının sonlarıydı.

Bu madde kulüplerin çıkarlarını korumaktan başka bir şey sağlamamaktadır. Diğer taraftan transfer ücretini alan bir futbolcu ikinci bir transfere kadar kendini kızağa çekmekte, dolayısıyla Türk Futbolu'nda bir ilerleme görülmemektedir. Bu konuda Bakanlığa ve Futbol Federasyonu'na yaptığımız teşebbüsler bir netice vermemiştir. Biz, bir futbolcunun kulübüyle yaptığımız anlaşmanın bir, en fazla iki yıl olması taraftarıyız. Bu müddet sonunda futbolcu kayıtsız şartsız serbest kalmalıdır.

İlgililere bu maddenin değişmesi için 1 ay bir süre tanıyoruz. Aksi takdirde genel grev kararımız kesindir. İşveren durumunda olan profesyonel kulüplerin Sosyal Sigortalar kapsamında bulunan futbolcuların, kulüpleri tarafından bu sigorta

kapsamından çıkarılma çalışmaları yapıldığını belirten sendika yöneticileri, böyle bir çalışmanın da tam karşısında olduklarını belirterek, Sosyal Sigortaların futbolcuya sağladığı avantajların inkâr edilmeyecek kadar fazla olduğunu sözlerine eklemiştir.

Verilen demeçte, antrenör konusuna da değinilerek, kulüplerin antrenörlerle olan anlaşmaları tek taraflı feshetme yetkisi yerilerek, "Kulüpler, antrenörlerin şahsiyetleriyle istedikleri gibi oynamaktadır," denmiştir. (Hürriyet, 17-10-1970)

Greve gitmeye dair verilen demecin hemen akabinde, futbolcular, sendikanın aydınlatıcı bilgi verdiği takdirde greve gitmeye hazır olduklarını, bu kararı benimsediklerini gazetelere bildirdiler.

Transfer talimatnamesinde bulunan kulüplerin temdit hakkının birçok meslektaşlarını güç durumda bıraktığını belirten futbolcular bunun yanında kulüpler işveren durumunda olduğuna göre Sosyal Sigortalar kapsamına girmelerinin en normal hakları olduğunu belirtmişlerdir.

Ancak prensipte benimsenen grev kararının alınmasından önce profesyonel futbolcular, sendikadan aydınlatıcı bilgi istemektedir. Futbolcular bugüne kadar Profesyonel Futbolcular

Sendikası ile pek yakından ilişkileri olmadığı için Sendika'nın faaliyetlerine uzak kaldıklarını belirtmişlerdir. Bazı konularda aydınlatılmalarını isteyen profesyonel futbolcular, sendika yönetimi ile bir toplantı yaptıktan sonra kesin kararlarını vereceklerini söylemişlerdir. (Hürriyet, 18-11-1970)

(Hürriyet, 17.10.1970).

Bir ay sonra, 1971 yılının ocak ayının başlarında biz futbolcular, Futbol Federasyonu Başkanı Hasan Polat, Fenerbahçe Kulübü Başkanı Faruk Ilgaz, Galatasaray Ku-

A Milli Takım'ın Arnavutluk maçı kadrosu (Aile arşivinden).

lübü Başkanı Selahattin Beyazıt, Cihat Arman ve Coşkun Özeri'nin katıldığı bir açık oturum yaparak sorunları masaya yatırdık. Yatırdık ama masaya yatan, yattığıyla öylece kalakalmıştı.

* * *

13 Aralık 1970, Arnavutluk'la yaptığımız Avrupa Kupası eleme maçının¹ devre arasında hatalı gol yiyen kaleciyi takım kaptanı evire çevire dövmüştü koridorda. Kaleci değil hareket etmek, elini bile kaldıramamıştı. Hatalı bir çıkış yaptı, boşta kaldı ve arkasında biten Cemil (Turan), belki de hayatının en rahat golünü kafasını topa dokunarak attı. Kaleci hata yaptı, hatalıydı, ama bunun cezası herkesin ortasında dayak yemek olmamalıydı.

1 İstanbul İnönü Stadı. Hakem: Macaristan Federasyonu'ndan Yanos Brotski. Türkiye: Ali Altuner (Göztepe, Kaptan), Ergün Acuner (GS), Ercan Aktuna (FB), Muzaffer Sipahi (GS), Alpaslan Eratlı (İstanbulspor), Kamuran Yavuz (Eskişehirspor), Sanlı Sarıalioğlu (BJK), Ziya Şengül (FB), Metin Kurt (GS), Cemil Turan (İstanbulspor), Ender Konca (Eskişehirspor) (Yaşar Mumcuoğlu-FB). Arnavutluk: Dinela (Rama), Kales, Berisha, Ziu, Sani, Vaan, Çeco, Regan, Bizi, Pana, lega. Goller: Metin Kurt (Dk. 3), Cemil Turan (Dak. 43), Ziu (Dk. 22) (TFF arşivinden).

Çok sonraları aklıma bu olay geldiğinde, reel sosyalizmi hep sorguladım.

* * *

Arnavutluk'u 2-1 yendiğimiz maçtan önce enteresan olay gelişti. Teknik Direktör Doğan Andaç'tı. Asker kökenli ve disiplinliydi Andaç. Maçtan bir gün önceki gece futbolcuları toplantıya çağırdı. Maç öncesi böyle acil toplantılara alışık değildik. Odalarımıza çekilmiş istirahat ediyorduk. Tek tek telefon ederek bir odaya topladılar bizi. Doğan Hoca'yı bekliyoruz. Yirmi dakika kadar zaman geçti gelmedi. Sonunda geldiğinde yüzü allak bulaktı. Kıpırmızı suratıyla öfkeyle bizlerin suratına tek tek bakarak, "Arkadaşlar, yarın çok önemli bir maçımız var, biliyorsunuz değil mi?" diye sordu. Biz ne diyeceğini beklerken, aniden adeta gürlercesine, "İstifa ettim," dedi ve hışımına çekip gitti.

Ne olduğunu anlayamamıştık. Birbirimizin suratına aval aval bakıp ne olduğunu sorgularken, az sonra durum anlaşıldı. İki futbolcu arkadaş, odalara bakan hizmetçi kadınlara sarkıntılık etmiş, onlar da şikâyetle bulunmuş. Doğan Andaç istifa etti. Yerine Cihat Arman geldi. Milli takımlarda sürekli yenilgiler baştaki hocayı alaşağı ederdi ama Doğan Andaç'ı başarısızlık değil, sarkıntılık mağlup etmiş, galebe çalmıştı ne yazık ki... Bu olay basından gizlendi. Futbolcu arkadaşlar da maça çıkıp Ay-Yıldızlı formalarını terlettiler.

* * *

25 Nisan 1971, Avrupa Kupası Eleme Maçı.²

Almanya'da 1-1 berabere biten maçın rövanşında 3-0 yenildik Batı Almanya'ya, İstanbul'da.

2 Hakem: K. Kruashvili (SSCB Federasyonu) Türkiye: Ali Altuner (Göztepe, Kaptan), Mehmet Işıkal (Göztepe) (Dk. 61 Zekeriya Alp-BJK), Ercan Aktuna (FB), Muzaffer Sipahi (GS), Alpaslan Eratlı (İstanbulspor), Kamuran Yavuz (Eskişehirspor), Sanlı Sarılioğlu (BJK) (Dk. 73. Fethi Heper-Eskişehirspor), Ziya Şengül (FB), Mehmet Oğuz (GS), Cemil Turan (İstanbulspor), Ender Konca (Eskişehirspor) (Yaşar Mumcuoğlu-FB). F. Almanya: Maier, Vogst, Beckenbauer, Weber, Patzke, Wimmer, Koeppel (Dk. 77 Flohe), Netzer, Grobowski, Müller, Heynckes. Goller: Müller (Dk. 43 ve 47), Koeppel (Dk. 73) (TFF arşivinden).

Bulgaristan hazırlık maçı öncesi (Aile arşivinden).

Maçtan önce, Bulgaristan'la bir hazırlık maçı yaptık. İki gol birden attım, bir de attırdım. Şimdi asist diyorlar ya, işte ondan. Tam doksan dakika boyunca oynadım. Zaten Almanya ile yaptığımız 1-1'lik maçta da oynamıştım ve önümüzdeki maçta oynamam kesindi. Çünkü önceki maçta yenilmemiş, berabere kalmıştık. Bu maçın kadrosu bozulmazdı ve ayrıca aradaki hazırlık maçında, biri röveşatayla iki gol ve bir de gol pası... Oynamam kaçınılmazdı.

Maç günü geldi çattı. Kampta kadro açıklandı. Ben ilk on birde yokum. Yedeğim. Yerime B. Mehmet kadroda. Cihat Arman'a haber gönderdim, "Yedek soyunmuyorum!.." diye. Zaten B. Mehmet forvet değil, orta saha oyuncusu o zamanlar. Daha sonra forvette oynadı. Burada bir dümen daha döndü. Sol görüşlü olmam gündemdeydi yine.

Odama kitaplarımı alarak çekildim. Böyle zamanlarda gerçek dost insanın kitapları oluyor. Kapı çaldı. Cihat Hoca'ydı gelen. "İsyanına hak veriyorum," dedi. Ardından, "Ben de olsam aynı şeyi yapardım," diye ekledi. "Direnemedim, o kadar çırpındım

*Gladyatör Cihat Arman gençlik yıllarında kaleciyken (solda)
(FotoSpor arşivinden).*

ama direnemedim,” diye üzüntüsünü dile getirdi. “Sen haklısın. Sana söz veriyorum, ben bu takımın başında olduğum sürece bundan sonra bütün maçlarda seni oynatacağım,” diyerek odadan çekip gitti.

O maçtan sonra ömrü vefa etmedi. Rahmetli oldu. Üzerinden yağmurlar eksik olmasın. Ondan sonra başka teknik direktörler geldi A Milli Takım’ın başına. Ben, B. Mehmet ve Cemil for-

vet olarak milli formayı sırtımızdan senelerce çıkarmadık.

* * *

Tiran'da 1971 yılının Kasım'ında Arnavutluk A Milli Takımı'yla oynadığımız milli maçta da yetim kaldık! Rövanşta ne saha ne de adam markajı yapabildik ve yakından gelen Arnavut gollelerine boyun eğdik. 3-0 yenildik.

O maçın sonunda kaldığımız otelin lobisinde toplandık ve kendimizi eleştirerek, gazetecilerin isteği üzerine, kendimize yıldız vermiştik. Enteresan sonuçlar çıkmıştı sonunda. Mesela B. Mehmet'e üç kişi (***) vermişti. Aynı şekilde bana ve Samsunlu Temel'e de (***) yıldız verilmişti.

(Hürriyet, 07.12.1971).

Sen Çık, Oyuna Ben Gireyim!..

6 Aralık 1971 tarihinde Polonya ile ölüm-kalım milli maçını¹ İzmir Olimpiyat Stadı'nda yetmiş bin kişi karşısında oynadık. İkinci yarının başında sağdan getirip ortaladığım topa Cemil Turan o kadar güzel vurdu ki, kaleciye, ağlara giden topa sadece bakmak kalmıştı. Vasatın altında bir maç çıkarmıştım. O maçın kritiklerinde medya, başım önde eğik, ray üzerinde giden banliyö katarına benzetmişti beni.

Maçın hakemi Bulgar Nikolaev, "Böyle oynayacağınızı tahmin etmiyordum," diyerek maç topunun beyaz kısımlarını bizlere imzalatmıştı.

O maçta enteresan bir olay oldu. Milli Takım'ın teknik danışmanı Petrescu tribünde, kulübeye yakın bir yerde oturuyor, oradan bağırarak talimatlarını veriyordu. Teknik Direktör Coşkun Özarı. Coşkun Hoca zaten onu pek dinlemiyor. Petrescu oradan bağırıp bağırıp bir şeyler anlatmaya çalışıyor. Maçın sonuna doğru Zekeriya sakatlanır gibi oldu. Coşkun Hoca, Bur-

1 Avrupa Kupası eleme maçı. Hakem: Nikolaev (Bulgaristan Federasyonu) Türkiye: Yasin Özdenak (Galatasaray), Ekrem Günalp (Galatasaray), Muzaffer Sipahi (K) (Galatasaray), Özer Yurteri (Göztepe), Zekeriya Alp (Beşiktaş), Ayfer (Altay), Mehmet Oğuz (Galatasaray), Vedat Okyar (BJK), Metin Kurt (Galatasaray), Cemil Turan (İstanbulspor), Ender Konca (Eskişehirspor), Çetin Erdoğan (Boluspor). Gol: Cemil Turan (Dak. 52) (TFF arşivinden).

A Milli Takım, Polonya karşısında İzmir Atatürk Stadyumu'nda (Aile arşivinden).

sasporlu Vahit'e (Doğan), "Git bak bakalım, Zekeriya oynayacak mı, oynamayacak mı?" demiş. Vahit, Zekeriya'nın yanına gidiyor ve "Sen çık ben oynuyorum," diyor. Bir baktık Vahit içeride, ısınmadan maça çoktan girmiş bile. Maçın bitimine birkaç dakika kala Zekeriya'yla yer değiştirerek milli oldu. Petrescu tribünden çok bağırdı ama dinleyeni yoktu ve kulübünün arkasındaki tellerin oraya gelene kadar, Vahit oyuna çoktan girmişti bile.

* * *

Vahit'ten söz açılmışken anılar tazelendi gözlerimin önünde. Benden çok çekti Vahit. O zamanlar çok formdaydı. İskoç takımı Dundee United'a uzaktan bir gol atmış ve fiyakasından yanına yaklaşılmıyordu. O sezonki bir Bursaspor maçında sahaya çıkmadan önce yanıma gelerek, "Metin, bu maçta hoca seni tutma görevini bana verdi. Çok iyi hazırlandım. Kendime çok iyi baktım, hatta hızımı kesmesin diye, bacaklarımdaki kılları bile kazıdım. Sana bugün hayat yok, adım bile atamayacak-

sın sahada ona göre,” dedi. “Tamam Vahit, sahada görüşürüz,” dedim. Maç başladı. Vahit gölgem olmuş, peşimde dolaşüyor ve sürekli konuşuyor.

Ben de sürekli Uğur Ağabey’i gözlüyorum sol açıktaki. Zira Uğur Ağabey çok formda ve çok kolay sürüklüyor akınları. Bir baktım, Uğur Ağabey, sol açıktan topu almış götürüyor. Vakit gelmişti. Vahit’e döndüm. Omzuna vurarak, “Hadi Vahit bana eyvallah, sonra görüşürüz,” dedim. Çaprazdan depara kalktım. Baktım arkamdan geliyor ama yetişmesi imkânsız. Uğur Ağabey ortaladı. Ben yükseldim ve çaktım kafayı, yere düşerken baktım Vahit altımda. Top kaleci Osman’ın bakışları arasında ağırla gitti. Gol oldu. Vahit, “Ben şimdi hocaya ne diyeceğim?” deyip yakınmaya başladı. Sonra güldük geçtik.

Bursaspor maçında gladyatörlerin bir karambol ânı (Hayat Spor arşivinden).

Kramponumun Bağı

Polonya'yı 1-0 yendiğimiz milli maç öncesi beni etkileyen bir anımı anlatmak istiyorum. Futbolumuzun üzerine bir kara bulut çöreklenmişti o dönem, az önce anlattığım gibi. Genel durum hiç de iç açıcı değildi. Ay-Yıldızlı on bir, art arda yediği tokatlar sonucunda şaşkına dönmüş, tüm sosyolojik sorunlarını bir kenara bırakmış, futbolumuzdan ötürü tüm toplumumuzu umutsuzluk ve karamsarlık kuşatmaya başlamıştı. Tüm bu umutsuzluk bulutlarını dağıtacak bir rastlantı, tarihi bir Macar, bir Alman, bir Rus yengisi gerekiyordu.

Futbol federasyonu alarına geçmişti. Onlar da Polonya maçının son şansları olduğunu biliyorlardı. Önce peşi sıra gelen yenilgilerin etkisiyle yıpranan kadro değiştirildi. Yeni kadro yöneticilerle bütünleştik. Var gücümüzle maç hazırlıklarını sürdürdük. Ve yıllar gibi uzun bekleyişten sonra sorumluluğu büyük olan görev anı gelip çattı. Herkes halkımızın yeni bir yenilgiyi hoş görmesi olasılığının kesinkes olmadığını bilincindeydi.

Stadyumu futbolseverler Ay-Yıldızlı bayraklarla süslemişlerdi. "Dağ Başını Duman Almış" marşı bir gök gürlemesi biçiminde stadın dışında yankılanıyordu. Yenilgilerin sonucunda statları boynu bükük terk etmek zorunda kalan halk, bugün boynu dik olarak sahadan ayrılmak özlemiyle yanıp tutuşuyor-

du. Bu arada son hazırlıklarımızı tamamlamış, sahaya çıkış anını beklemeye koyulmuştuk. Ve o an geldi. Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Sessizce birbirimizle kucaklaştık, sonra çıkış tüneline doğru yürüdük.

Ay-Yıldızlı on bir çıkış tüneline görüldüğümüzde, stadyum bir anda bayram yerine döndü. Gökler gürdüyor, "Milli Takım çok yaşa!.." sesleri kulaklarımızda uğulduyordu. Bu tezahürat maçın sonuna kadar sürdü. Sonuçta başarmıştık. Polonya'yı İzmir Atatürk Stadı'nda dize getirmiştik. Futbolseverlerimizin özlemini gerçekleştirmiş, bu güç görevi yüz akıyla tamamlamıştık. Büyük sevgi gösterileri arasında soyunma odamıza döndük. Tüm futbolcuların yüzünde görevlerini başarıyla yapmış kişilerin mutluluğu vardı. Soyunma odası tıklım tıklım dolmuştu. Bir an ben de bu duygusal coşkunluğa kendimi kaptırmış, bu galibiyetin de daha öncekiler gibi belirli çevrelerce kullanılacağını ve halkımızın gene statlardan boynu bükük ayrılmak zorunda kalacağını gözden kaçırmıştım. Ve bu duygusal coşkunluk içinde yolların boşaldığını söyleyen görevlinin sözüne uyarak, stadyum dışındaki otobüsümüze doğru yürüyüşe başladık, ama bu yürüyüş stat koridorlarının bittiği yerde sona erdi. Bir anda kendimizi omuzlarda bulduk. Tarihi boyunca tutsak olmayı kabullenmemiş bu halk, arka arkaya gelen yenilgileri de kabullenememiş, içindekileri dışarı vurarak, böyle bir galibiyeti beklemişti. Otobüse kadar böyle geldik.

Otobüsün içinden dışarıyı seyrediyor, sevinç gösterilerini izliyordum. Birden çocuklar gördüm kalabalığın içinde. Yedi ila on dört yaşları arasındaki çocuklarımızı. Biri tam benim önümdeydi. Pencereyi açmamı istiyordu. İstedğini yerine getirdim. Ayakkabı bağımı istiyordu bu genç. Bir an gözlerim buğulandı. O anda gerçeğin sert ve kemikli eli ağır bir balyoz gibi başıma indi. Ayakları çıplak, üstü başı perişandı ama ayakkabı bağımı istiyordu. Ayakkabı bağım ile bu gencin yoksulluğu arasındaki bağı hiçbir güç bana bu olaydan daha açık anlatamaz, yüzüme vuramazdı. Ondan sonraki yolumu aydınlatan bir meşale olan bu olayı gözlerimden, sözlerimden irak tutamadım, tutmadım.

Adım “Çizgi Metin”e çıkmıştı, meşin yuvarlağı taç çizgisinin üzerinden sürerdim çoğunlukla ve bacaklarımın arasında mekik dokuyan topu kimse alamazdı. Bu aslında –her ne kadar bir stil olsa da– verilen bir taktiğin sahada uygulanmasından başka bir şey değildi.

Beni izleyenler, o zamanlar sahaların taç çizgilerine yakın bölümlerinin çim olduğu için o yönde futbol oynadığımı sanırlardı. Düştüğümde sakatlanmamak için burada top sürdüğüm izlenimi verirdim. Bu izlenimimden uzaklaşmak için çizginin halka en yakın yer olduğunu, halka en yakın yerde olmak istediğimi soranlara aktarır, yedek kulübesi ve şeref tribünü önündeki çizgide değil de, halkın tercihi açık tribün önünde top koşturmaya özen gösterirdim.¹

1 Antikçağda ilk gladyatör dövüşleri son derece basit, ilkel olaylardı ve daha sonraları antik Roma’nın amfitiyatrolarında ve diğer kentlerinde tanık olacağımız aşırı zalimliklerden uzaktı. Gerçekte, ilk zamanlarda bu dövüşler sıkış sıkış oturarak önlerinde sergilenen kanlı eylemleri izleyebilmek için birbirini itip kakan ve diğerlerinin üstünden boyunlarını uzatmak zorunda kalan az sayıda seyirci tarafından takip ediliyordu. İzleyicilerin yeterince iyi bir açığa sahip herhangi bir yer bulur bulmaz çöktükleri bu kaba topluluklar, ileriki yılların büyük gösterilerinin tohumlarını atmıştır. O zamanlar, kadınların gösterileri izlemelerine izin verilmezdi. Ne var ki, tribünlere oturakların eklenmesi ve seyircilere kiralınması uzun sürmedi. Böylelikle seyirciler gladyatör dövüş-

(Aile arşivinden).

Sahadaki bu stilim dikkat çekerdı tabii ki. Bu konuda bana yöneltilen sorulara, yine onlara yönelttiğim sorularla cevap verirdim. Halka en yakın yer neresi? Çizgi. Ben de çizgide topu bekler ve oradan атаға kalkarım. Teknik direktörlerin, idarecilerin ve politikacıların olduğu tarafta oynamayı sevmiyorum. Halk nerede? Açık tribünde. O zaman, kapalı tribünün önünde oynamak yerine açık tribün önünde bir devre sağ açık, bir devre de sol açık oynadığımda görevimi kendi görüşlerime göre yerine getirmiş olurum. İşin mizahi yanı budur.

Çizgi olayının aslı şudur: Kendilerine göre büyük takımla, güçlü takımla oynayan rakip takım ister istemez müdafaa ağırlıklı oynar. Bu istemsiz, kaçınılmaz küçük takım psikolojisidir.

lerini izlerken daha fazla konfor satın alabilir hale geldiler. Antik bir Roma amfityatrosunun oturma düzeni, toplumun tabakalarının da göstergesiydi. Elbette ki imparator ve ailesinin arenada yaşanan kıyımı izledikleri kendilerine özel bir locaları vardı ve senatörlerle kumandanların da kendi ayrı bölmeleri mevcuttu. Askerler ve siviller birbirlerinden ayrı otururlardı, tıpkı evlilerle bekârların yaptıkları gibi. Erkek çocuklar ve delikanlılar hocalarıyla birlikte otururlarken, kadınlar amfityatronun en üst katında en fakir erkeklerle otururlardı. Tribün oturma düzeni buydu. Alan Baker, a.g.e.

Savunma ağırlıklı oynar; kalabalık savunma ve ardından belki bir kontratak golü ve tekrar savunarak golün üzerine kapanma.

Savunma kalabalık olduğunda onu yarmak zordur. Önünüzde altı kişilik bir blok oluşur; bu yüzden meşin yuvarlağı çizgiye taşır, rakibi oraya çeker, oradan sürer ve fırsatını bulduğunda içeri keserek rakip ceza alanına sarkardım. Bu şekilde, takım arkadaşlarımın rakip savunmaya sarkmasını sağladım. Dolayısıyla sahayı genişlemesine kullanırdım.

Topu çizgiden sürmek basit bir oyun tarzı olarak görülebilir. Seyirci topu seyrederek, oyunu çözümleyip oyunun akışını seyretmez. Top nerede oraya bakar. Sahanın tümüne bakmaz. Zaten seyircimiz futbol kurallarının tamamına yakını bilmez. Seyirciyi bırakın oynayanlar bile bilmez. Öyle ki, Süper Lig'de top oynayan bazı ünlü futbolcular bile taç atarken kural ihlali yapıyor. Bazı hakemlerimiz onların ünlerine, starlıklarına halel gelmesin diye, taç faul vermiyor.

Seyircinin arenaya gelmesinin sebebi, biz gladyatörleri ve meşin yuvarlağın onların sihirli ayaklarından çıktıktan sonraki maharetini izlemektir. Seyirci, altı kişiyle yapılan savunmayı, savunmada boşluk, derinlik yaratmayı nereden bilsin? Seyirci top nerede onu bilir. Kaç adamla rakibi yakaladın, ona bakmaz bile. Gerçek, rakibi kaç adamla yakaladığıdır sahada, topun nerede olduğu değil. Gol, top nerede olursa olsun, rakibi az adamla yakaladığın zaman.. işte o zaman gelir...

Doping... Futbolun Vebası!

Fenerbahçe, o sezon ligi lider götüren Mersin İdmanyurdu'yla yapacağı maçtan önce, o zamana kadar nedense konusunu etmediği bir savı ortaya atarak, doping kontrolü istedi. "Doping" lafı, aldı başını gitti. Günlerce gazetelerde manşetti. Maç oynandı. Gereken testler yapılmadığı için, maçtan sonra konuşulanların gerçeklik payının ne kadar olduğu da tarihe gömüldü.

O zamanlar adımızın ne olduğunu bildiğimiz kadar gerçek olan, dopingin Türkiye'de yaygın bir alışkanlık olduğuydu. Dopingi savunan ve yaptırmayı âdet edinen hocalar vardı takımların başında.

Maçtan önce Fenerbahçeli yöneticiler bir ihbarı değerlendirek dilekçe yazmışlardı.

Fenerbahçe Kulübü Başkanı Faruk Ilgaz, Futbol Federasyonu'nun doping baskını yapmasını istemiştir. Pazar günü maçta ihbar aldıklarını fakat şikâyeti iletecek bir ilgili bulamadıklarını söyleyen Başkan bu konuda şöyle konuşmuştur: "Doping konusunda hiç kimsenin şaibe altında kalmaması için federasyonun doping konusunu önemle ele alması zamanının geldiği kanısındayım. Batı memleketlerinde olduğu gibi federasyon ilgilileri ani baskınlarla maçlardan önce doping kontrolü yapmalıdır. Bunu ısrarla istiyoruz."

Mersin İdmanyurdu yöneticilerinden Erol Tarhan ise, “Başarımızı gölgelemek istiyorlar,” diyerek, sözlerine şöyle devam etmiştir: “Eğer durumu bize intikal ettirseydiler, maçın ertelenmesini ister, doping kontrolünü bizzat yaptırırdım.”

Emeklilik devresinden bir anda iki deplasman maçıyla liderliğe yükselen Mersin İdmanyurdu’nun başarısının gölgelemeye çalışıldığını ve yapılan hareketin çok çirkin olduğunu belirten Erol Turhan, konuşmasında özetle şunları söylemiştir: “Doping Türkiye’de atıcılıktan gelir. Ben atçıyım. Bunun ne büyük bir felaket olduğunu bildiğim için yıllardan beri bunun mücadelesini yaparım. Ne garip tecellidir ki, kulübüme bu isnat ve iftira, mazisiyle övündüğümüz Fenerbahçe’den gelmiştir. Doping enerji sistemi üzerinden belki kısa bir süre için olumlu bir sonuç verir. Fakat muazzam olumsuz sonuçlar da doğurur. Oyuncunun ömrünü, kuvvetini ve kudretini perişan eder. Kulübümüzün sağlık kuruluşu, birçok kulübe örnek olacak şekildedir. İdare heyetinde üç doktor arkadaşımız vardır. Çocukların tansiyonlarından kan tahlillerine varıncaya kadar her hafta kontrolleri yapılır. Başarılı para harcamada, adam kaçırmada Fenerbahçeli idareci arkadaşlarıma bizim kazandığımız doping formülünü vereyim: 1-ciddiyet, 2-Sadakât, 3-Forma aşkı, 4-Karşılıklı itimat ve sevgi, 5-Profesyonel hayat düzeni.”

Bu konuda futbol Federasyonu Başkanı Hasan Polat, “Bu bir tıbbi meseledir. Sağlık kurulunu ilgilendirir. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak çalışan kuruluş dopingi tespit eder. Bizimle ilgisi yok. Sağlık kurulunda futbolcu da, güreşçi de muayene olur. Bize yapılan ihbarı değerlendiririz,” demiştir.

Sporcu Sağlığı Merkezi Başhekimisi Selahattin Aksel ise ilginç konuşmasında, Türkiye’de yıllardan beri doping yapıldığını ifade ederek, takım halinde kulüplerin münferiden futbolcuların bu işin içinde olduğunu belirtmiş ve “Hatta Milli Takımlarda bile bazı oyuncuların doping yaptığını biliyoruz. Fakat bunu ispatlamak zor. Ortaya çıkaramıyoruz. Dopingi bilir bilmez, idarecilerin ve antrenörlerin bu konuda neler yaptığı da bize bildirilenler arasındadır. Bunların tesirlerini müşahade ettik. Doping illeti olmadan doping tespit edilemez. İlaçlarımız, mütehassıs-

larımız, laboratuvarlarımız var. Makinemiz yok. Beş-altı yüz lira için telefonu bile kesilen sağlık merkezine bu makine alınmadıkça zamanında yapılan ihbarlarla dahi dopingi tespit etmek imkânsızdır. Kaldı ki, mevcut olayda zaman geçmiştir. Maç saatlerinde alınarak, üç-dört tüp idrarda yapılacak tahliller dopingi ortaya çıkarır,” demiştir. (Hürriyet, 30.11.1971)

* * *

Yetkililer, “Gayriresmi ihbarlar oluyor!” diye doping sıkıntısını ağızlarında çiğner, bazıları da, “Bizi ilgilendirmez!” cümlesiyle sorumluluktan kaçarlardı. 1971 yılının sonlarında futbolu bırakıp antrenörlük yapan ve şimdilerde özel televizyon kanallarında futbol yorumculuğu yapan Ogün Altıparmak ile Galatasaray ve Bursaspor’da teknik direktörlük yapmış Toma Kaloperoviç, o zamanlar doping hakkında hayli ilginç açıklamalarda bulunmuş, açıkça konuşmuşlardır. Bu açıklamalar o zamanlar futbol ortamında bomba tesiri yapmıştı.

Dört yıldan bu yana memleketimizde antrenörlük yapan Kaloperoviç, “Türkiye’de 8 futbolcu tanıyorum ki, bunlar doping-siz sahaya adımlarını atmazlar. Artık bu illetin tiryakisi olmuşlardır. Ancak isimlerini açıklayamam,” demiş, eski Fenerbahçeli Ogün Altıparmak ise, “Türkiye’de doping yapmayan futbolcu var mı, bunu sorun. Ben bile bir maçta doping yaptım,” sözleriyle başlattığı açıklamasında, ilaç alan bir futbolcunun fiziksel ve ruhsal durumunu kendinden örnek vererek anlatmıştır.

“AEK ile yaptığımız Balkan Kupası maçına çıkacaktık. Arkadaşlardan biri elinde bir kutu olduğu halde hem dolaşiyor hem de ‘Kuvvet Macunu!’ diye bağırıyordu. ‘Nedir bu?’ dedim. ‘Al da bak!’ diye cevap verdi. İçtim, maça çıktım. Allah Allah... Bir değişiklik, bir değişiklik, yerimde duramıyorum. Karşımdaki bekin etrafından vızır vızır hem kaçıyor, hem de gülüyorum.”

“Çocuk şaşırmış beni seyrediyor, ben kendimi tutamıyor, sürekli gülüyorum. Maçı kazandık. Ben iki gol attım. Ama hızımı alamamışım ki, eve gittikten sonra hanıma, ‘Hazırlan, bu akşam gece kulübüne gideceğiz,’ dedim. O gece sabaha kadar gözüme uyku girmediydi. Ancak ertesi gece uyudum. On beş gün

OGUN AÇIKLIYOR:

“Ben de doping yaptım”

“Hayatımda bir defa aldığım hapla AEK’yi devirdim.”

“Milli maça çıkarken bile ilaç isteyenlere rastladım.”

(Hürriyet, 02.12.1971).

sonra da Amerika’ya gittim. Amerikalı doktor muayenem sırasında bana, ‘Enerji hapi aldın mı?’ diye sordu. ‘Evet’ dedim. Bir daha kullanmamamı söyledi ve tehlikelerini anlattı.

“Ben bir defa doping yaptım, bin defa pişman oldum. Futbolcu arkadaşlarıma, kardeşlerime tavsiyem bu yola girmesinler. Türkiye’de futbolcu tembeldir. Ağır kondisyon çalışmalarından kaçmakta ve maçlarda aciz durumda kalmamak için dopinge başvurmaktadır.

“On altı yıllık futbol hayatımda bu ilaçları alan oyuncular defalarca gördüm. Bunu idareciler de bilir. Hatta milli maça çıkarken kafile doktorundan resmen ilaç isteyenlere rastladım. Verilmediği zaman ‘Oynamam!’ diye tehdit savuranlar gördüm. Ben kendimi bir örnek olarak söyledim. Türk futboluna hizmet etmek isteyenler varsa, cesaretliyseler Türkiye’de doping illetini başlatan antrenör, idareci ve onların talebelerini açıklarlar.” (Hürriyet, 02-12-1971)

* * *

Günümüzde amatör küme maçları doping savaşları olarak geçmektedir. Bazı takımlar, bırakın antrenman yapmayı, antrenörsüz maç kazanmaktadırlar. Sebebi gayet basit. Çünkü doping var. Şimdi kazanıyorlar, ama daha sonra gencecik bedenlerin iflasını görüyoruz. Çalışmadan ilaçla depolanan fizik kondisyonun sonuçları ortada. Bu yüzden bu ülkeden futbolcu çıkmıyor. Avrupa’da üç milyon Türk var, onların içlerinden futbolcu çıkıyor, ülkemizden çıkmıyor.

Bir Garip Gladyatör: Yildo...

Yildo, yani gerçek adı Yıldırım Benayyat. Müthiş bir gladyatördü!

Türkiye Doping Kontrol Merkezi Başkanı Prof. Dr. Aytekin Temizer'in TBMM Şike Komisyonu'nda gündeme getirdiği ve bir gazetenin manşetten duyurduğu 1971-74 yılları arasında Galatasaray'da forma giyen futbolculara doping ilacı verildiği iddiası, Türk Futbol Dünyası'nı karıştırmıştır. O dönemde Galatasaray'da oynayan "Yildo" lakaplı Yıldırım Benayyat, teknik direktör Brian Birch'in kendilerine ilaç verdiğini doğrularak, "Bize verilen ilacın doping mi, vitamin mi olduğunu bilmiyorum," dedi. Birch'in teknik direktörlüğü döneminde ilk on birde fazla yer bulamadığını anlatan Yildo, "Aradan bunca yıl geçmiş. Şimdi yeniden niye gündeme getiriliyor? En iyisi susmak gerekir. Şimdi yeniden gündem oluşturulmak isteniyor. Bence bu yanlış," diye konuşmuştur. Israr edilen sorular karşısında o dönemde futbolcuların ilaç aldığını kabul eden Yildo, "Kardeşim sen ilaç almıyor musun? Bize de ilaç veriliyordu. Bunun vitamin mi yoksa doping mi olduğunu nereden bileceksin? Bunu tespit etmek çok zor," diye sözlerini sürdürmüştür. (Yeni Şafak, 18.02.2005)

Yıldı, adele geliştirme antrenmanında!.. (Boyalı basından)

Bir zamanlar televizyonların gösteri dünyasının vazgeçilmez ismiyle aynı dönemin futbolcularıydık Galatasaray'da. Aslında gerçek gladyatör örneği Yıldı'dur. Şimdi kendini hacı, hoca-ya vermiş ama oradan da pasaportu almış galiba! Tek tük maçta ikinci devre forma giydi. Gladyatör olarak aklıma ilk gelen odur. Brian Birch, Yıldı ve bazı arkadaşları antrenman futbolcusu olarak kullanırdı, kalecileri çalıştırmak için. Vur, kır gibisinden antrenmanlarda boksörler gibi kullanırdı.

Bir gün, Spor Yazarları Kupası'ydı galiba, Beşiktaş'la oynuyorduk. Brian Birch onu son on beş dakikada maça aldı. Saha çim. Yıldı topu aldı. Gitti gitti, sürdü ve orta için vurdu. Top, kaleci kontrpiyede kaldığı için ters taraftan içeri girdi ve gol oldu. Yıldı kendini yere attı ve sevinç gösterisi olarak yüzükoyun çimleri elleriyle dövmeye başladı. Yanına gittim ve golün sevincini paylaştıktan sonra, "Yıldı," dedim, "dövme çimleri, öp!.. Seyirci senin otladığını sanacak. Ya da git pisti öp..." O da gitti, pisti öptü.

Galatasaray'daki ilk yılının sonunda PTT'li idareciler, kiralık dönem geçince, transferimi yılan hikâyesine döndürdüler. PTT'li yöneticilerin ellerinde hiçbir belge olmamasına rağmen, benle ilgili ısrarlarını sürdürüyorlardı. Öyle ki, yeni sezon açılışı için bana davetiye bile göndermişlerdi. PTT'den Galatasaray'a kiralık gelmiştim, ama anlaşma üç yıllıkta. Asker futbolcu olarak transfer yapamadığımdan transferim mümkün olmamış, bonservisim PTT'de kalmıştı.

Ben, "Ölsem de Galatasaray'dan başka bir yerde futbol oynamam. Arkadaşlarımı ve kulübümü o kadar çok seviyorum ki, icap ederse sarı-kırmızılı formayı giymek için üzerine para bile verebilirim," demiştim. Turgan Ece de, "Galatasaray'ın Metin diye bir problemi yoktur," şeklinde açıklamalarda bulunmuştu, haklı mücadelede daha sonraları başına geleceklerden habersiz!

1970-71 Sezonu'nun özetini söyle yapabilirim:

Sezon sonuna geldiğimizde Galatasaray'a¹ İngiliz futbol ekolü aşısının tutuşunu hem biz futbolcular, hem tüm Türkiye, dolayısıyla basın da görmüş oldu. O sezon Futbol Federasyonu averaj sistemine yenilik getirmişti. Buna göre averaj, atılan gol-

Metin

**"Ölsem bile
G. Saray'dan
başka bir
yerde oynamam,,**

**İKİNCİ BAŞKAN TURGAN ECE, "G. SARAY'IN
METİN DİYE BİR PROBLEMİ YOK,, DEDİ.**

AZİZ AKTEL

PTT

KULÜBÜ ile olan transfer-şifalı bir yılan hikâyesine dönen Metin Kurt, "Ölsem bile, Galatasaray'dan başka kulüpte futbol oynamam. Arkadaşlarımı ve kulübümü o kadar çok seviyorum ki temp ederse Saray - lacımlı formayı giymek için üzerine para bile veririm,, demiştir.

**PTT sporcuları arasında bir tek par olmanan-
radırm ve diğer bir karekte
gösterici sentaj yapar. İsta-
diorial üst alım Metin
Kurt, PTT kulübü ile sa-
mada olan kulübünü 1970
yılına kama vermiş Metin**

**PROFESYONEL
FUTBOLCULAR
VE CİGARTA**

(Hürriyet, 10.07.1970).

1 1970-71 Sezonu Türkiye 1. Futbol Ligi Şampiyonu Galatasaray Futbol Takımı'nın Kadrosu: Yasin Özdenak, Nihat Akbay, Ekrem Günalp, Tuncay Temeller, Muzaffer Sipahi, Aydın Güleş, Savaş Yarbay, Telat Özkarlı, Samim Yağız, Olcay Başarır, Ergün Acuner, Ahmet Akkuş, Mehmet Oğuz, Suphi Soylu, Cengiz Erkazan, Gökmen Özdenak, Metin Kurt, Uğur Köken, Ayhan Elmastaoğlu, Yıldırım Benayyat, Avram Kalpin. En Çok Gol Atanlar: Gökmen Özdenak: 10, Metin Kurt: 10. (TFF arşivinden)

Galatasaray Futbol Takımı, 1970-71 (Hayat dergisi arşivinden).

den yenilen golün çıkarılmasıyla değil de, atılan golün yenilen gole bölünmesiyle hesaplanacaktı.

O yıla kadar Yugoslav, Romen, Macar ve Türk teknik direktörler deneyen Galatasaray benim transferimle birlikte, yeni kan değişikliği arayarak yeni sezonda İngiliz Brian Birch'ü takımın başına getirmiş, efsane isim Coşkun Özarı da danışman olarak görev almıştı.

Lige iyi bir giriş yapamamıştık. Ben PTT transferimden ötürü ilk maçlarda oynayamamıştım. İlk hafta Galatasaray'ın eski hocası Kaleperoviç'in çalıştırdığı Bursaspor'a kendi sahasında 1-0 yenilmiştik. Maçın tek golünü Mesut atmıştı. Beşiktaş'tan tek puanı Suphi'nin attığı tek golle zor kurtarmış, Mersin İdman Yurdu'na da evinde yenilerek zor günlere adım atmış olduk. Daha sonra toparlandık. Bunda rakiplerimizin aldığı istikrarsız sonuçların payı da var. Seri galibiyetlerimiz ardı arkası gelmeksizin başladı. İlk yarıyı eski takımım PTT'yi 7-1 yenerek lider olarak kapattık.

Derbilerde pek başarılı olamıyorduk. Fenerbahçe ve Beşiktaş'la berabere kaldık. O sezon unutamadığım maç nisan ayın-

Şampiyonluk turunda kupa Metin'in elinde (Mehmet Durupınar arşivinden).

da Eskişehirspor maçıydı. Eskişehirspor, şampiyonluğun iddialı takımlarındandı ve maçı kesin almak istiyordu. Tuncay penaltıdan bir gol attı ve öne geçtik. Ardından ikinci yarıda bir karambol oldu ve Eskişehirsporlular, Ekrem'in kaleye giren topu elle çıkardığını iddia ettiler. Hakem kararını vermişti ve değiştirmede. Ortalık karıştı. Sahaya giren Eskişehir taraftarları hakem Nejat Sayar'ı kovalamaya başladı, bu yüzden maç yarım kaldı. Daha sonra federasyon maçı 3-0 bizim lehimize tes-cilledi.

Bir hafta sonra Fener derbisi vardı ve attığım gol, Yılmaz ve Ogün'ün gollerine yetmedi. Fener derbiyi yine kazandı. İki hafta sonra Ankaragücü'ne de yenildik ve ligi riske soktuk. Ligin son haftasına biz kırk, Fenerbahçe otuz dokuz puanla giriyordu. Biz Ankara'da PTT ile, Fenerbahçe ise Mithat Paşa Stadyumu'nda Beşiktaş'la oynayacaktı. Fenerbahçe Beşiktaş'ı yendiği takdirde, Ankara'dan alacağı bir beraberlik haberi onları şampiyon yapacaktı. Sarı-lacivertliler Beşiktaş'ı yendi. Biz de PTT'yle oynuyorduk. Fener maçından sonra Galatasaray 1-0 mağlup diye anons yapılmış stadyumda.

Tarih 06 Haziran 1971. O zamanlar Fenerbahçe Kulübü'nde çalışan ağabeyim İsmail Kurt gelişen bu son haftadaki olayı daha sonra bana şöyle anlatmıştı:

Ankara'dan gelecek mutlu haberin hayaliyle Fenerbahçeliler stadın tüm tribünlerini tıka basa doldurmuşlar. Maç başlamış. Ligde hiçbir iddiası olmayan Beşiktaş onurlu direniyormuş Fenerbahçe'ye. İlk devre golsüz kapanmış. Ancak önemli bir sorun varmış. Ankara ile bağlantı kurulamıyormuş. İkinci yarı 80. dakikada Fenerli Ogün Altıparmak gol atmış. Bu golün sevinciyle Ankara'dan Galatasaray'ın PTT önünde 1-0 mağlup olduğu haberi gelmiş.

Başkan Faruk Ilgaz ve yöneticiler sevinçlerinden ne yapacaklarını şaşırılmışlar. Başkan saha kenarına kadar inerek futbolcularına, "Dayanın çocuklar. Galatasaray 1-0 mağlup. İki dakika kaldı, dayanın," diye bağırmaya başlamış. Fener maçı bu skorla bitirmiş. Coşkun seyirci sahaya girerek futbolcuları omuzlarına alarak sahanın pistinde zafer turu, şampiyonluk turu atmış. Şampiyonluğu kutlamak için soyunma odasına indiklerinde TRT'den gelen haberle gerçek anlaşılarak, soyunma odası buz kesmiş, ölüm sessizliğine bürünmüş.

Herhalde 06 Haziran 1971, futbol ligi tarihimize, Fenerbahçe'nin şampiyon olmadan, şampiyonluk turu attığı müstesna bir tarih olarak geçecek.²

Fenerliler şampiyonluk sevinci yaşamaya başlamışlar ama sevinçleri kursaklarında kalmıştı. Evet, biz 1-0 mağluptuk ama maç bitmemişti. İlk yarıda olduğu gibi yedi gol attık. Bu maçta ilk ve son golü ben attım ve 7-1'lik bir skorla sahadan galip ayrılarak şampiyonluk turu attık.³

Bir sezon öncesi ligde fırtınalar koparan eski takımım PTT ve Ankara Demirspor, yani iki başkent ekibi küme düşen takımlar oldu. PTT'nin küme düşmesindeki en büyük nedenlerinden biri olarak, oturmuş kadrosundan benimle birlikte Aydın

2 Bursaspor'un Süper Lig şampiyonu olduğu sezonda (2009-10), Fenerbahçe son maçı oynanırken yanlış yapılan anons yüzünden kısa bir süre şampiyonluk sevinci yaşamıştı. (y.n.)

3 Başarılı gladyatörlere verilen en önemli ödül bir palmiye yaprağı (*Palma*) olup, bu ödülü alan gladyatör arenada bir tur atardı. Her galibiyette bir palmiye yaprağı kazanıldığından, bir gladyatörün başarısı onun kazandığı palmiye yaprağı sayısıyla ölçülürdü. PRIM: Rakibini yenen gladyatöre organizatör tarafından bir miktar para verildiği gibi, dövüştürülen galip çıkan her gladyatör halkın arasında dolaşır ve kendi için para toplayabilirdi. Alan Baker, a.g.e.

ve Genç Milli Takım'ın en iyi elemanı Tuncay'ın Galatasaray'a transferlerini söyleyebilirim.

* * *

Brian Birch'le 1971-72 sezonu, yani ikinci sezon işler iyi gitmiyordu. Takım, puan cetvelinde gerilerde kalmıştı. Bu durumu bazı arkadaşlar çok çalışmaya, antrenmanlarda fazla yüklenmeye bağlamışlardı.

Kaptan Muzaffer Ağabey'e gittim. Yaptığımız antrenmanların zayıf olduğunu söyledim, basında çıkanların aksine. Altı kere 200 koşuyoruz, toplam 1200 metre. Dört kere 400 koşuyoruz, toplam 1.600 metre. Aslında 3.200 koşmamız gerekir, zira kitaplar öyle yazıyor! Durumumuzun nedeninin Birch'in yaptırdığı antrenmanlardan kaynaklanmadığını söyledim ve durumu arkadaşlara açıkladık. Arkadaşlar ikna oldu. Başı çektiğimiz bu olayla daha fazla çalışarak takım toparlandı, liderliği yakaladı ve ikinci sezon yine şampiyon olduk.

* * *

Bir maçın devre arasında, soyunma odasında Gökmen'le tartıştık. Aslında ben değil, Gökmen benle tartıştı. Benim yaptığım orta stilini eleştiriyordu. Ben, kaleye paralel sert orta yapıyorum, o benim kaleye şut attığımı sanıyordu. Bana Brian Birch'in verdiği taktik buydu. Çilli Mehmet ön direğe gidiyor, Gökmen de arka direkte kalıyordu. Bu durumda kendisine pas atmadığımı sanıyordu. Biz tartışınca Birch duydu. Gökmen'i oyundan aldı, takımdan kesti ve araları açıldı.

İngiliz hoca, "Oyuna uygulamak istediğim sisteme uymuyor," diyerek, Gökmen'i adeta aforoz etti. Coşkun Özarı, Gökmen'i Lüksemburg Milli maçının kad-

(Hürriyet, 31.10.1972).

A Milli Takım topun ağzında! Soldan sağa: Metin, B. Mehmet, Sabri, Ekrem, Ziya, Özer, Muzaffer, Cemil, Osman. Göbekte: Mehmet, Zekeriya (FotoSpor arşivinden).

rosuna aldı. Demek ki Gökmen Milli Takım'ın oyun düzeni-
ne uyuyor, Galatasaray'a uymuyordu. Galatasaray'dan Milli Ta-
kım'da başta ben olmak üzere çok futbolcu vardı yan yana oy-
nayacağımız. Bu nasıl olacak? Bu bir çelişki değil mi?

Gökmen, Milli Takım kampında çok hırslı çalıştı. Lüksem-
burg maçı için teknik heyet onun forvette kilit adam olduğü-
nu söyledi. Hemen uygun taktik bulundu. Sahada yayılma 4-3-
3'e göre değil, 4-4-2'ye göre olacaktı. Çünkü Gökmen rakip de-
fansı dağıtacak, Osman'a gol yollarını açacaktı. Çift santrfor oy-
nayacaktık.

Osman golleri attı. Attı ama gol yollarını Gökmen değil, be-
nim yaptığım garanti yüzde yüzlük ortalar açtı!

Siz Sosyalist, Biz Sosyalist!...

Spartak Moskova maçıını oynuyoruz. Muzaffer (Sipahi) ile A Milli Takım maçından gelip Galatasaray kafilesine katılmıştık. Hava sıcaklığı Moskova'da eksi otuz ile otuz beş derece arasındaydı. Maça çıkacağız. Sağ olsun rakip takım bize külotlu yün çorap gönderdi. Biz delikanlıyız ya! Reddettik. Biz hiç külotlu çorap giyer miyiz? Sahaya bir çıktık. Aman Allahım! O ne soğuk? Soğuğu biliyoruz ama bir şort bir fanilayla çıkmışsın o soğuga. Bir bakıma seni o soğukta çıplak sokağa koymuşlar! Doğru koştuk çoraplara. Öyle bir giyişimiz var ki, anlatamam. Hem gülüyor hem de alelacele giyiyoruz. Neredeyse iki çorabı üst üste giyeceğiz.

Anlamamız gerekirdi. Soyunma odalarında sahayı gösteren ve sadece o stadyum için kurulu kapalı devre televizyon vardı. Yedek kulübesi yok, içerden seyrediyorsun maçı. Dışarıda oturmanın imkânı yok. Biz, bu ekranlar ne diye aval aval bakıyorduk. Kimse de söylemedi. Zaten sahada, maç anında, biraz durup dinlenmenin olanağı yok, terlisin ve donarsın. Bizde o tabiat şartlarına göre kalın forma, krampon yok tabii. Teknik heyet ve futbolcular içerde kapalı devreden maçı izliyorlar. Öyle bir havada sahada buzdan eser yok. Tabandan ısıtma sahaya ilk kez orada şahit oldum.

Ne tuhaf! Şimdi olsa öyle mi olur? O zamanlar yabancı bir maça gidiyorsun, oranın tabiat şartları hakkında bir bilgi bile alamıyorsun. Alsan zaten, malzeme olarak o duruma göre tedbirli olursun.

O şartların takımı Spartak Moskova'ya 3-0 gibi küçük bir skorla yenilerek bu macerayı kapamış olduk. Küçük skor diyorum, zira skor daha kabarık olabilirdi ama bizim Aydın (Güleş) sağ olsun, bizi farklı yenilgiden kurtardı! Sahada ayakta duracak halimiz yok. Adamlar başladı golleri bir bir sıralamaya. Aydın gitti, önünde oynayan açığa el kol hareketleriyle, "Siz sosyalist, biz sosyalist, yeter artık üzerimize gelmeyin," gibisinden uyuşmuş dudaklarıyla bir şeyler anlatmaya çabaladı. Ardından aleni bir hareketle orta çizgiyi gösterip, bizim sahayı işaret etti. "Buradan, buraya geçmek yok. Bu taraf sizin, bu taraf bizim. Artık buraya geçmek yok!" Yüzümüz gözümüz donmuş olayı gören birkaç arkadaşla güleceğiz, bir türlü gülemiyoruz.

Aydın'ı anladı mı karşısındaki futbolcu kimdi bilmiyorum ama gerçekten Ruslar üzerimize gelmedi. İlk üç sayıya kadar fırtına gibi esip dalga dalga üzerimize gelen takım, rüzgârı kesilmiş denizin ortasında, yelkeni sönük tekneye benzedi ve maç 3-0 skorla, hezimet olmadan bitti.

* * *

11-12-1972. Lüksemburg ile oynadığımız milli maçı 3-0 almıştık. O maçın yıldızıydim. Açıkça, tek başıma Lüksemburg'u perişan etmiştim, diyebilirim. Maçın daha dördüncü dakikasında penaltı yaptırmıştım. Ben, topu getirip getirip ortalıyordum, Osman (Arpacıoğlu) kaleye yuvarlıyordu.

Ertesi günü gazetelerden birinde benim için şu yorum çıktı:

(Hürriyet, 12.12.1972).

Lüksemburg'u yenen A Milli Futbol Takımımız (FotoSpor arşivinden).

Lüksemburg kalesinde gol arayan Metin Kurt ve Osman Arpacioğlu (Aile arşivinden).

Bir Metin vardı ki sahada, fırtına desem değil, kasırga sanki. Tufan gibi kasıp kavuruyor, tozunu attırıyor. Adamları inci dizzer gibi sıra sıra diziyor. (Tahsin Öztin, *Hürriyet*, 12.12.1972)

Sahada bir Metin vardı ki, aman Allahım! Topla birlikte gidiyor ve sol çizgiye diziyor rakiplerini, korner noktasına varmadan ort alıyor. “Alın atın” diye, kaç orta yaptı, sayısını maçı seyredenler bile unuttu. (Halit Kıvanç, *Gol Diye Diye*, Hürriyet Yayınları, 1983.)

Bu maçtan sonra antrenör Metin Türel istifa etti, Teknik Direktör Coşkun Özarı yoluna devam etti.

Saç ve Sendika Örgütlenmesi

Futbolumuzda o yıllar kaydettiğimiz en büyük aşama saçlarımızdı. Ne liglerimizdeki kalitemizi yükseltmemiz ne de milli maçlarda aldığımız neticeler bizi etkiliyordu. Varsa yoksa saçlarımız... Sahalarımızın o zamanki yıldız futbolcuları olan bizler günün modasına uyarak saçlarımızı uzatıyorduk. O zamanlardan aklımda kalan, saçlarını ilk uzatan futbolcu sanırım Altaylı Ümit Milli Mithat'tı.

Futbolumuzda o yıllar Milli Takımımız sönük galibiyetlerin dışında her maçta yenilmesine karşın en belirgin aşamayı az önce belirttiğim gibi, kısa saçtan uzun saça geçerek göstermişti.

Avrupalı meslektaşlarımıza futbollarıyla benzememiz gerekirken, benzemenin daha kolay yolunu hemen keşfedebilmiş, böylelikle futbolumuza değil, futbolculuğumuza şekil kazandırmıştık.

Benim saçlarım kıvrıcık olduğundan uzatamıyordum. Ancak favorilerimi uzattım. Üç sene sonra saç uzatamamamın hırsını sakallarımı uzatarak çıkaracaktım! O yıllarda saç uzatmada bir gelişim aranacak olsaydı son üç yıl içinde aldığımız 8-0'lık Polonya ve 2-0'lık Lüksemburg yenilgilerine bakmamız gerekirdi, diye düşünüyorum gene de. Bu durum, hezimetlerden dem vuran bazı medyanın da odak noktası olmuştu o zamanlar.

SAC

YUSUF

**SAÇINIZIN AĞIRLIĞI,
BEYİN AĞIRLIĞINIZIN YARISINI GEÇERSE, YANDINIZ**

[illegible][illegible][illegible]

Saç, ayda 9 mm. büyür. Diyelim 10 mm. Bırakırsanız bir yılda 12 cm. eder. Üç yılda 36 cm. Altı yıl kesilmeden bırakılırsa ceket boyu olur. On yıl uzatılan pardösü bo-

Beyin ağırlığı aşağı yukarı 1350 gramdır. Futbolcular saçlarını uzatırken ara sıra da tartmalıdır. Söylemesi bizden. (Orhan Aldinç, *Hürriyet*, 27-12-1972)

* * *

Ankara'da Tamer Güney'in başını çektiği bir hareket bu. Bu

170

hareketten o zamanlar üst kademe sadece para kazanıyor. Alt tarafta olanlar sosyal haklardan mahrum kalıyorlar. Yani örgütleyenler kazanıyor, örgütlemeyenler kazanamıyor. Göstermelik, kendilerine göre bir yol çizmişler, öylesine gidip duruyor işte. Bu işten büyük paralar kazanacağını uman bir başkan vardı o zamanlar: Avukat Tekin Bilge. Beş-on kişiyi bir araya getirerek göstermelik bir sendika kurdular. Adı sendikaydı ama ne olduğu belli değildi. Ne toplantı yapıyordu ne de açıklama. Sadece aidat topluyorlardı. Sporcuların sadece avukatlığını üstlenerek, sözde günümüzün menajerlik görevini üstleniyorlardı.

Bu durum tutmadı. 1972 yılında A Milli Takım'ın kampında bir toplantı yaptık. Muzaffer Ağabey'i (Sipahi) başkan seçtik.

Ben ikinci başkan oldum ama Tekin Bilge'yi yine ihraç edemedik sendikadan. Çünkü bütün formaliteyi ve o güne kadar yapılan tüm yazışma ve bilgileri biliyordu.

Daha sonraki günlerde yaptığımız bir toplantıda, "Hepimiz zengin olacağız!" dediğinde yolu gözüktü. "Sen yürü bakalım arkadaş," dedik kendisine. Evrakları aldım. Beni, "Evrakları çaldın!" diye mahkemeye verdi. Ben ikinci başkanım zaten. Evrakları neden çalayım ki?..

Beni mahkemeye verince yanıma İstanbulspor'un o zaman ki kalecisi ve şimdi Beşiktaş Jimnastik Kulübü'nün futbol altyapısında çalışan Mete'yi yanıma alarak yazıhanesine konuşmaya gittik. İçeride kendi yoktu, kendini eşi olarak tanıtan bir hanım vardı. Çok güzel bir hanımefendiydi. Hanımına, "Bir kocanız olacak adama bakın, bir de hanımefendiliğiniz, güzelliğinize bakın! Kocanız size hiç yakışıyor mu?" dedim ve hayranlıkla bakan Mete'yi de alarak dışarı çıktım. Tüm sinirim uçmuş gitmişti bir yerlere. Kavgaya gelmiştik ama güzel bir film seyredip, sinirlerimiz yatışmıştı! Tekin Bilge'yle konuşmadan Mete'yle birlikte yazıhaneden çıkıp gittik.

Beş yıldan beri resmi faaliyeti olan, ancak bugüne kadar ağırlığını ortaya koyamayan Profesyonel Futbolcular Sendikası son yapılan kongre ile faal futbolcuların eline geçmiş ve Sendika Başkanlığı'na Muzaffer Sipahi getirilmiştir.

**PROFESYONEL FUTBOLCULAR
SENDİKASININ KASASINDA 340 LIRA VAR**

GALATASARAYLI MUZAFFER BAŞKAN SEÇİLDİ. İDARE HEYETİNİN DİĞER ÜYELİKLERİNE İSE ŞU FUTBOLCULAR GETİRİLDİ: METİN KURT (G. SARAY), AYDIN GÜLEŞ (G. SARAY), SABRİ DİNO (BEŞİKTAŞ), ERCAN AKTUNA (F. BAĞÇE), METE BOZKURT (İST. SPOR) ve TEKİN BİLGE.

Sendikaya faal futbolcular el koydu...

METE BOZKURT

1 - Sezon içinde, sendika kendi hesabına iki maç oynayacak. 2 - 107 profesyonel kulüpte oynayan iki bin üzerinde futbolcudan aidat kesilecek. 3 - Futbol yüzünden sakat kalmış olan Samsunsporlu Abidin, FTF'li Yusuf, Demirsporlu Yalçın, Toprakolisli Yalçın, en değerli profesyonellerle mayne atılıyor, gerekirse tedavileri için yurt dışına gönderilecek. Ayrıca sakat futbolculara aylık bağlanacak.

Nezih AKKUTAY

(Hürriyet, 17.03.1972).

İstanbulsporlu Mete Bozkurt seçilmişlerdir.

Yeni yönetim kurulu, sendikayı kasasında bulunan 210 TL ile devir almıştır. Yeni Başkan Muzaffer Sipahi: "Bugüne kadar hiçbir faaliyeti olmayan sendikanın bir programı bile yok. Önümüzdeki günlerde toplanıp kendimize bir yol çizeceğiz. Profesyonel futbolcuların haklarını koruyabilmeleri için kuvvetli bir sendikaya ihtiyacı var. Bu nedenle bu defa işe kendimiz talip olduk ve haklarımızı kendimiz koruyacağız," demiştir

Yönetim kurulu henüz hiçbir karar almış olmamasına rağmen mutlak suretle gerçekleştirmek istediği tasarıları bulunmaktadır. Bunların en önemlisi sakat futbolculara maaş bağlanmasıdır. Bu futbolcular en değerli profesörlerce tekrar muayene ettirilecekler ve gerekirse yurtdışına gönderileceklerdir. Sendika bütün profesyonel futbolculardan aidat toplayacak ve sezon başında kendi hesabına bütün şöhretli futbolcuların yer alacağı bir karşılaşma yapacaktır. Bu arada kulüpleri tarafından cezalandırılan ve mukaveledeki maaşlarının altında para alacak futbolcuların maaşları tamamlanacaktır. Sendika profesyonel futbolcuların mukavelelerinin en çok 2 yıllık olması için de teşebbüse geçecektir. (Nezih Akkutay, Hürriyet, 17.03.1972)

* * *

(FotoSpor arşivinden).

1971-72 sezonunu şöyle özetleyebilirim:

Önceki sezon İngiliz hoca Brian Birch ile şampiyonluğa ulaşmıştık, kadromuza Bülent (Under) ve Samim (Yağız) de eklenmişti. İkisi de önemli isimlerdi.

Ligin ikinci haftası Ankaragücü'ne yenildik. Derbide Fenerbahçe'yi Ahmet'in (Akkuş) golüyle yendik ve toparlanmaya başladık. Beşiktaş'a 2-1 yenildik. Şampiyonluğun iddialı takımı Eskişehirspor'la berabere kaldık ve Eskişehirspor, Fenerbahçe'yi 3-1 yenerek zirveye ortak oldu.

Bahar gelmişti ve o sezonun en önemli derbisini Beşiktaş'la oynadık. Gökmen bir gol attı ve sona bir adım daha yaklaştık. Giresun'a deplasmanda yenildik ve Eskişehirspor ve Fenerbahçe'yi umutlandırdık. Oynadığımız diğer maçların tümünü aldık. Son maçta Boluspor'u yine Gökmen'in golleriyle 2-0 yenerek şampiyon olduk.²

Bolu maçı sonrası Gökmen'le (Özdenak) Mehmet (Oğuz), kupaya doldurdıkları suyu içtiler.

2 1971-72 Sezonu Türkiye 1. Futbol Ligi Şampiyonu Galatasaray Futbol Takımı'nın Kadrosu: Yasin Özdenak, Nihat Akbay, Ekrem Günalp, Tuncay Temeller, Muzaffer Sipahi, Aydın Güleş, Savaş Yarbay, Samim Yağız, Olcay Başarır, Ahmet Akkuş, Mehmet Oğuz, Suphi Soylu, Bülent Under, Gökmen Özdenak, Metin Kurt, Uğur Köken, Ayhan Elmastaşoğlu, Yıldırım Benayyat. En Çok Gol Atanlar: Gökmen Özdenak: 10, Ahmet Akkuş: 7, Metin Kurt: 7. (TFF arşivinden)

Sosyalist Bir Futbolcu: Paul Breitner...

Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası'nda FC Bayern Munchen ile 1972 yılının Eylül ve Ekim aylarında iki kez karşılaştık. İlk maç kendi evimizdeydi ve Bayern'i elimizden kaçırdık. Maç 1-1 berabere bitti. Bu maçın rövanşı Münih'te tam bir hüsrarla bitti bizim için. Bayern'den tam altı gol yedik ve şeref sayısı bile atamadık.

* * *

Alman futbolcu Paul Breitner¹ ile iki kez FC Bayern Munchen'e karşı Avrupa Şampiyon Kulüpler maçında karşılaştık. Almanya'ya karşı oynadığım iki milli maçta Breitner Alman Milli Takımı'nda yoktu.

Bayern maçlarında çizgi-

*Paul Breitner ve Metin Kurt
Bayern maçı sonrası (Öküz dergisi
arşivinden).*

1 Paul Breitner, soğuk savaş Almanyası'nın sol görüşlü hareketlerinden Maoocu Rote Armee Fraktion'un (Kızıl Ordu Fraksiyonu) üyesiydi – y.n.

Breitner.

den top sürerek rakip sahaya aktığımı sanıyordum. Sahanın sonuna gelip beni sıkıştırdığında kendimi sahanın ölü bölgesinde buluyordum. O zaman, onun beni rahat bıraktığını, topu sürdürdüğünü ama nihai durumda ölü yere sürüklediğini anladım. Dünya'nın en iyi defans adamıydı o zamanlar. Klası şüphe götürmezdi ve zekâsından geliyordu. Demek ki ben-den daha solcuymuş! Breitner benim ünümü duymuş-

tu. Çünkü ikimiz de sosyalisttik. Maçtan sonra çat pat İngilizce konuştuk. Bana Maocu olduğunu söylemişti.

O arada İspanyol gazeteleri de bana büyük ilgi göstermişlerdi. İspanya'ya Galatasaray takımı olarak Atletico Madrid maçına gitmiştik (1973-74 sezonu). Bu olayı Oğuz Tongsir bir TV programında anlatmıştı. O zamanki İspanyol gazetelerinde bütün bir sayfa haber vardı benle ilgili. O haberde görüşlerimi anlatıyor, ilk kez sporcuların sendikalaşma hareketinin öneminden ve gerekliliğinden bahsediyordum. İlk mesajımı orada verdim. O haberlerde kravatlı büyük bir resmimi basmıştı gazeteler.

İtalya'ya Gitmeden Çizmeyi Aşanlar ve Satılık Kalemler

İtalya maçı için, Türkiye A Milli Futbol Takımı'nı oluşturan futbolcular olarak, Tarabya Otelinde toplanmıştık. 0-0 biten meşhur maçı bu. Tarihin 13 Ocak 1973'ü gösterdiği maçımızı deplasmanda, İtalya'nın Napoli kentinde oynayacaktık. Biz, milli futbolcuları, Avrupa futbolunun güçlü ekiplerinden İtalya karabasanı, adeta bir canavar gibi ağzını açmış, öylece beklerken, milli maçlarda iyi netice alamayan Milli Takım'ın futbolcularını hedef alan ve kendilerini spor basını olarak tanıtan bazı şarlatanlar da bu maçın falına çoktan bakmışlar, sonucu kendilerince çoktan açıklamışlardı: "Hezimet..."

Bu hokkabazların yazılarından derin üzüntü duymaktaydık. Kampı adeta matem havası kaplamıştı. Sonunda patladım ve "Spor Basını Kınıyoruz" başlığı altında bir bildiri kaleme aldım. Sonra da milli futbolculara imzalatarak, THA aracılığı ile tepkimizi tüm Türkiye'ye duyurdum. Ajansın o zamanki şefi Veysel Serçe beni telefonda arayarak bildiri yasağı olduğunu iletti ve bildiriye arkadaşlarım adına kişisel demecim olarak geçip geçemeyeceğini sordu. Olumlu yanıtladım. On beş dakika geçmedi ki otel karıştı. Otelde birden buz gibi bir hava esti. Ben önce bir anlam veremedim. Bütün futbolcuların suratları asıldı, tedirgindiler. Ziya (Şengül) geldi. Takım kaptanıydı.

“İmzamı silebilir misin bildiriden?” dedi. O zaman anladım ki, bildiri otele yansımış, basının tavrı yüzünden. Gazeteciler aramış futbolcuları. Ziya’ya, “Al. Senin gözünün önünde yırtıyorum bildiriyi. Bu bildiriyi ben yayınladım tek başıma. Neden korkuyorsun?” dedim ve olayı bütünüyle üstlendim. Ziya’dan tavır öyle gelince diğer futbolcu arkadaşlarımın da onu desteklediğini anladım.

Yazdığım bildiride spor basınına dar görüşlü ve yıkıcı olmakla suçladıktan sonra, dönemin ünlü Kalemşorlarına “Yalnızca İtalya ile mücadele etmek istiyoruz,” sözleriyle açıkça meydan okumuştum.

“İtalya’ya gitmeden çizmeyi aştılar...”, “Adaylar millete ve basına çattı...”

Milli Takım futbolcuları dün kendi aralarında toplanarak “Yalnız İtalya ile mücadele etmek istiyoruz,” demişlerdir. Arkadaşları adına bir demeç veren Metin Kurt şunları söylemiştir: “Türk Milli Futbol Takımı olarak milletimizi İtalya’ya karşı en iyi temsil edebilme gereği ile tüm dünya yaşantısı ile ilişkilerimizi, kendimizi modern bir hapishaneye kapatmış buluyoruz.

Bizi zorlamasızca özveri bekleyen bu davranışa iten kuvvet yalnız ve yalnız milletimize Ay-Yıldızlı formamıza verdiğimiz kutsal değerdir. Ligin birinci devresinde tüm futbolcu arkadaşlarımızın tatillerini geçirdikleri bu günlerde böyle bir kısıtlanmanın ne denli güç olduğu, ne denli büyük bir sevgi gerektirdiği apaçık ortadadır.

Durum böyle iken, gerek basınımızın bizleri karşılına alan olumsuz tutumları böyle ağır bir görevi severek sırtlarına yüklenen Türk futbolcularını derinden yaralamayla karamsarlığa, umutsuzluğa itmiştir.

Biz Türk Milli Takım’ı futbolcuları olarak yalnız İtalya ile mücadele etmek istiyoruz.” (Hürriyet, 10.01.1973)

Doğrusu, masumane bir futbolcu tepkisinin anlı, şanlı spor medyasını bu denli ürküteceğini hiç ama hiç hesaba katmamıştım. O dönemin yüksek tirajlı gazetelerinden Hürriyet, Milliyet,

Tercüman yazdığım bildiriye çok ağır yanıtlar vererek, İtalya'ya gitmeden çizmeyi aştığımı ve İtalya'da boğulacağımı öne sürmüşlerdi. Yazılanların özünde, yenileceğimize dair, "peşin mazeret aradığımız," belirtiliyordu.

Dönemin Futbol Federasyonu Başkanı Hasan Polat demokrat bir insandı. Spor basınıyla sürtüşmeme üzülmüştü ama benden yana tavır almakla kendisi açısından bir sakınca da görmemişti.

İstanbul'da sürdürdüğümüz İtalya maçı hazırlıklarını tamamlamış, uçmak için Yeşilköy Havaalanı'na gelmiştik. Milli Futbolcu arkadaşlarımla birlikte uçakta yerlerimizi almış, kemerlerimizi bağlamış, uçağın kalkışını beklemeye koyulmuştuk.

Uçak kalkışa hazırlanırken, yanımda iki kişi belirdi. Bu kişiler adımın Metin Kurt olduğunu öğrendikten sonra, konuşacaklarını söyleyerek, uçaktan inmeme yardımcı oldular! Yetkililerle birlikte birkaç oda dolaştıktan, bir sürü dosya inceldikten sonra uçağa geri dönebileceğim söylenmişti. Uçaktan neden alındığımı sorduğumda, biniş kartı doldurmadığım için yanıtını almıştım. Biniş kartını doldurduğum konusunda inadımı sürdürünce nihayet gerçeği öğrenmiştim. Asil ve yüksek karakterli, vatansever birkaç tosuncuk, anarşist olduğumu ve ülkemden kaçacağımı ihbar etmişti.

Bizim neşesi kaçık kafilede ünlü bir isim var: "Bildirici" Metin Kurt... İstanbul'da bir bildiri yayınlayarak seyircilere ve basına çatan Don Kişot Metin Kurt'un adı anarşiste çıkmış. Arkadaşları bazen ona, "Anarşist Metin," bazen de, "Sosyalist Metin," diyorlar. (İlyas Namoglu, *Hürriyet*, Napoli'den Bildiriyor.)

* * *

Hasan Polat, dürüst insanlardan biriydi. Federasyon benim kellemi isterken, o, başkan olarak beni hep kolladı. Trabzonluydu ve eski milletvekillerindendi. Eskiler anlatırlardı, futbolu da müthişmiş.

İtalya maçından önce, hava alanında bana, "Yanımdan ayrılma," demişti. Bir şeylerin, bana yönelik menfi bir şeylerin döndüğünden haberi vardı.

Hasan Polat (TFF arşivinden).

Maçın önceki gecesi, ben, otelin koridorunda volta atarken oradan geçiyordum ya da birileri söylemişti benim sıkıntılı olduğumu. Belki de tahmin etti. Maçı kaybedersek benim Türkiye'ye dönmem mümkün bile değildi. Çünkü maçtan önce bütün gazeteler, başta *Milliyet*, *Hürriyet* ve *Tercüman* köşe yazarları özel görüşlerini yazmışlardı. *Milliyet*'te, "Metin Kurt... Biz senin komünist olduğunu bilmiyor muyuz?.." gibisinden

söylemlerle. Ayrıca o maçtan önce *Hürriyet* gazetesi futbolcuları göstermelik bir şirkete sigortalayarak reklamını da yapmak istemişti. Ben futbolcuların sözcüsü olarak, buna karşı çıkmış, "Yapamazsınız. Reklam yok. Ancak prim verebilirsiniz," demiştim.

Maçın oynanacağı günden bir önceki gece uyku tutmamış otelin koridorunda turluyordum. Hasan Polat'ı da uyku tutmamış olacak ki, dolaşmaya çıkmış. Yanıma geldi. İmalı imalı bakarak, "Ne düşünüyorsun?" diye sordu. O zaman entelliğim mi tuttu, nedir!.. Ona, "To be or not to be!.." (Olmak ya da olmamak!) dedim. Güldü ve bir şey demeden yanımdan uzaklaştı gitti. Bu maçın sonucuyla, egemenlerce futbol yaşantımın bitirileceğinin bilincindeydim. Ertesi gün Türkiye, İtalya karşısında spor basınının beklediği bozguna uğramadı. 0-0 berabere kaldık.

Napoli, San Paulo Stadi'nda maç boyunca seyirciler susmadı. Tüm futbolcular maçtan önce o kadar heyecanlıydık ki, yanımızda top atılsa duymayacak durumdaydık. Teknik direktör Coşkun Özarı soyunma odasında bizi sakinleştirmek için, oyun taktiğini defalarca dikte etmek için dil döktükçe döktü. Ama konuşmaları bir kulağımızdan girip, diğerinden çıkıyordu. Çünkü

artık söze gerek yoktu. Çıkıp ne kadar gücümüz varsa sonuna kadar ortaya koyacaktık.

San Paulo Stadi'nda fanatik İtalyan seyircileri yeri göğü inletirken, ilk dakikadan itibaren akın akın gelen İtalyan futbolcularını durdurmaya çabaladık. Tribünde yüze yakın Türk seyirci vardı. Sonradan öğrendiğimize göre onlar orada okuyan talebelerimizmiş. Sahada oynayan bizleri asıl destekleyenler yedek kulübemizdeki arkadaşlarımızdı. Var güçleriyle bağırarak bizi pozisyonlarda uyarıyorlardı.

Orta sahada Ziya ve Fuat top çevirerek oyunu yavaşlattı, rö-lantiye aldı. Dolayısıyla İtalyanlar sahamıza yerleşti. Ben ve B. Mehmet kanatlarda görevliydik ama İtalyan hücum adamlarını başlangıç noktalarında bastırmakla görevliydik. Bu işi yapmaktan hücumla fırsat bulamadık. İtalyan futbolculardan top kimdeyse, hemen altı oyuncu çevresini çeviriyor, nefes aldırmiyorduk. Sahada inanılmaz yardımlaşma vardı ve bu maç sonrasında yabancı basın tarafından da övgüyle söz edildi. Ben bir kere çıktım. Maçın en rahat adamı olan İtalyan kaleci Dino Zoff'u kale direğini yalayan bir karış mesafeden auta giden topla elimden kaçırdım. Orta sahadan çektiğim şutu beklemiyordu. Ani gelişti pozisyon. Top direği yaladı ve dışarı gitti. "Kismet değilmiş!" dedik ve oyunumuza döndük. Öyle bir maçı ki, sevinmeye ya da hayıflanmaya bile zaman yoktu bizim için. Bu pozisyonum için maçtan sonra tek bir kelime bile edilmedi. Tüm sahanın beğenisi kalecimiz Sabri üzerineydi. Sabri arkadaşımız bunu haddinden fazla hak etmişti. Kale çizgisinde adeta devleş-

İtalyan kaleci Dino Zoff (FotoSpor arşivinden).

ti ve kaleyi etten duvar yaparak İtalyanlara geçit vermedi. Maçta adeta savaştık. Arkadaşlarımın o maçtaki savaşını ve kalecimiz Sabri Dino'yu unutmam imkânsız. Maçtan önce yerli basından bir gazete maçın sonucu hakkında kapalı zarfla sonucu ihaleye çıkarmıştı. Ben; Zekeriya Alp, Sabri Dino, Ahmet Doğan, Mehmet Aktan, Özer Yurteri, Bülent Under ile birlikte sonucu 0-0 olarak tahmin etmiştik.

Ertesi gün İtalyan gazeteleri, "Türkler, kaleci ve defanslarının hayret verici oyunları ile berabere kaldılar," diye yazdı. Avrupa'nın bir numaralı futbol otoritesi E. Casari, bizi şöyle değerlendirdi: Sabri (9), Mehmet (7.5), Özer (7), Muzaffer (7), Zekeriya (6), Ziya (7.5), Fuat (6), Bülent (6), Mehmet (5), Cemil (5), Metin (7).

Maçtan önce bir yığın hengâme yaşanmıştı. Maçtan sonra medya ne düşündüğümü sordu. Şu açıklamayı aynen yaptım: "İtalya karşılaşması öncesinde kalemlerine mürekkep yerine zehir dolduran akrepler, bu sonuç karşısında hemen şimdi ka-

Napoli'de İtalya maçı sonrası sevinç (FotoSpor arşivinden).

lemelerini münasip bir yerlerine itina ile sokup saklasınlar.” Bu sözlerimi duyanlar oldu ama okuyanlar olmadı. Çünkü bu sözlerim sansürün gadrine uğradı, yayınlanmadı.

Satılık kalemşorlardan biri de Talay Erker denilen gazetecidir. Kendisi, geçmişte Galatasaray’da verdiğim gerek alacaklarım, gerekse sendika mücadelemde bana en yakın duran, destek veren ya da öyle görünen basın elemanlarından biriydi. Sürekli, Milli Takım ve Galatasaray kamplarında yanımda, yanımdaydı. Haber yapmak, yazı çıkarmak için, söyleşiler için yanımdan ayrılmazdı. Yaşadığımız gerçekleri yakınımızda olduğu için çok iyi biliyordu. Yazılar yazdı, haberler yaptı ama ibre egemenlerden yana dönünce onun da ibresi o yana kaydı. Haklarımı aramak için verdiğim mücadelede Galatasaray takımında süresiz kadro dışı kaldığımda, eski eşimi aleyhimde konuşturarak yazı yazmaya çalıştı. 1971 yılında *Yeni İstanbul* gazetesinden *Hürriyet*’e geçmişti. Muhabirlik ve spor sayfasında şeflik yaptı. Daha sonra *Hürriyet*’ten kovuldu. Niye kovulduğunu bilenler bilir! O dönem Alp Yalman’ın dizinin dibinden ayrılmayan, onun işlerini kovalayan paralı kalemşördü, Talay Erker.

1972-1973 LİG ŞAMPİYONU GALATASARAY

**TUNCAY TEMELLER-K.MEHMET ÖZGÜL-AYDIN GÜLEŞ-MUZAFFER SİPAHİ-UĞUR KÖKEN-YASİN ÖZDENAK
METİN KURT-BÜLENT ÜNDER-KORHAN TINAZ-EKREM GÜNALP-B.MEHMET OĞUZ**

(FotoSpor arşivinden).

Eskilere gidelim. Alp Yalman bana Tatko'nun bayiliklerinden birini verecekti. Ben de, bir zamanlar benimle aynı evde kalan Ergun Gürsoy, Galatasaray'dan futbolcu arkadaşım Aydın Güleş ve Mete Sözgeçen'le birlikte bir şirket kurup, onlarla bu bayiliği ortak işletme kararı aldım. O zamanın parasıyla 250 bin TL'lik bir şirketti bu. Alp Yalman, aldığı karardan korkmuş ya da bir şekilde caymış olmalı ki, bugün yarın gibisinden laflarla bizi oyalıyor, verdiği sözü bir türlü yerine getirmiyordu. Bir gün yine böyle gevelerken, "Dansözlük yapma. Kıvırma. Verdiğin sözü yerine getireceksen getir, getirmeyeceksen dansöz gibi kıvırma!" dedim. Alp Yalman benim bu sözlerim üzerine –bu sözlerime ne dersiniz deyin, isterseniz hakaret deyin– beni kamunun gözünde düşürmek için dostu Talay Erker'i kullanarak *Hürriyet* gazetesinde sözde haberi manşetten yayınladı: "Metin Kurt Sokağa Düştü. Fatih Parkı'nda Şarapçılarla Yayıp Kalkıyor..."

Bana gazetenin akşam baskısını gösterdiklerinde, Taksim, Sıraselviler'deki Bilsak'ın (Bilim Sanat) barında arkadaşlarımla oturmuş sohbet ediyordum. Ertesi günün akşamı Fatih Parkı'na gittiğimde orada yaklaşık üç yüze yakın beni tanıyanın ve sevenin toplandığını gördüm.

Gerçekte bu olay başka bir işe yaradı. Yedikule Futbol Takımı'nın başkanı beni yeni sezonda yine hoca olarak göreve çağırmak için arıyormuş. Beni böylelikle bulmuş oldular!

Biz aile olarak geniş bir aileyiz. Parklarda neden sabahlayayım? Onun yapmak istediği, kanlı kalemini iftira aracı olarak kullanmaktı. Talay Erker şimdi ne yapıyor bilmiyorum. Eşsiz yeteneğiyle bir yere kapağı atmış çalışıyordur herhalde.

Atılan Golün Davası Olmaz

Bulgaristan'ı İzmir Atatürk Stadı'nda 5-2 skorla yendiğimiz maçı oynuyoruz. Balkan Kupası maçı. Tarih 18 Nisan 1973. Teknik direktörümüz Coşkun Özarı'ydı. Maçtan önce Coşkun Hoca, "Arkadaşlar... Frikik oluyor, biriniz geliyor ve 'dann!' diye vuruyor. Böyle olmaz. Top gidiyor bir yerlere. Bu, size çalışmamış, çalıştırılmamış bir takım izlenimi veriyor. Biz size birkaç frikik taktiği gösterdik. Ayıp oluyor! Bunlardan birini vecibesini, frikik pozisyonunun olduğu yere göre getirelim," dedi.

Sahada, rakibin soluna, b
cak olan frikiklerde, Coş-
kun Özarı'nın bize verdi-
ği taktik şuydu: B. Mehmet
(Oğuz) topun başında ola-
cak. Ben ve Cemil (Turan)
Mehmet'in biraz açığında
yanında olacağız. Önce ba-
rajın önünde bir çapraz ko-
şu yapacağız ve barajın ar-
kasına dönüp orada da bir
çapraz koşu yaparak, raki-
bin dikkatini dağıtacağız.

[illegible]

(Hürriyet, 09.04.1973).

Bu arada B. Mehmet topu kepçeleyerek barajın arkasına aktaracak, Cemil ya da ben topu kaleye gol vuruşu yapacağız. Nasıl bir taktikse bu!..

Sözleşmişçesine maçın ilk yarısında, bize göre sahanın sağından bir frikik oldu. Konuştuk verilen taktiği ve konuşlandık. B. Mehmet gerildi ve topun üzerine gelirken biz ilk çapraz koşuyu yaptık ve barajın arkasındaki çaprazı yaparken Cemil bana çarptı, yere düştük. Bizim bu şavalak durumumuza aval aval

(Aile arşivinden).

bakan Bulgarların dikkati dağıldı. Barajın disiplini kayboldu. Büyük Mehmet de topa hızla gelmiş, bir anda o da şaşırılmış ve topa öyle bir asılmıştı ki, top gitti köşeden ampul gibi ağırla takıldı. Bulgar kalecisi topu göremedi bile. Böylece verilen taktiği başarıyla yerine getirmiştik.

İlk yarı bitti. Coşkun Özari akıllı ve kültürlü bir adamdı. Soyunma odasında mutlaka bir şey söylemesi gerekiyordu. Zira maçtan önce taktik vermişti. Düşündü taşındı. Biz de bekliyoruz, “Ne söyleyecek?” diye. “Arkadaşlar...” dedi, “sayı sayıdır ve atılan golün davası olmaz!” Sonra, normalmiş, hiçbir şey olmamış gibi oyunumuzla ilgili görüşlerini ve yeni taktikleri dile getirdi. O maçta, B. Mehmet’in şahane golüne ek olarak Cemil üç, ben bir gol attım ve sahadan 5-2 galip ayrıldık.

* * *

1972-73 sezonunu şöyle özetleyebilirim: O yılların en renkli sezonu yaşıyordu. İngiliz hoca Brian Birch çok başarılı bir sistem oturtmuştu. Rakiplerimiz bizi yolumuzdan çıkarmak için önce teknik kadrolarını değiştirmekle işe başladılar. Fenerbahçe Brezilya’nın yetiştirdiği en büyük futbol adamlarından biri olan efsane Didi’yi göreve getirdi. Bu transfer Avru-

Galatasaray, 1972-73 (Aile arşivinden).

Her mevkide
3 adam
var...

**Sabri, Metin
Osman ve Mehmet
üzerinde itiraz
olmadı...**

Arlwata kəhat ilk partıan 13 həftən 329
marta pək pək fəthədgəz sələgə atəndə və
bu kəhatəvən qılınə həftə pərtəndəndə sələgə
təvənəndə sələgəndə, kəhatə və pərtəndə atəg
ləri de de pılən qılınəndə atəndə.

Uğur'un malikane emralı simsiyah kurtarılar beldir. İstediği her şeyi emsalsizlik kadar kolay bulabilir. Buğuluğ gırtlak ve dışkıları her kışın simsiyahla sürer. Her kış her kışta bu kışın sürer. Her kış her kışta bu kışın sürer. Her kış her kışta bu kışın sürer.

Pöytäkirja. N:o 10. Vuoden 1910. joulukuun 15. päivän kokouksen.

Abstract

olduk ama Tuncay'ın attığı golle Fenerbahçe'yi yenerek üst üste üç kez şampiyon olduk.¹ O sezon, Ankaragücü'nü 1-1 ve 3-1'lik skorlarla yenerek Türkiye Kupası'nı da kazandık.

Lige iyi başlangıç yaptık. İlk beş hafta gol yemeden geçti. İstanbul'da Göztepe'ye yenildik. Eskişehirspor'u 3-1 yendik ve Fenerbahçe'yi bir yıl öncesinde olduğu gibi Ahmet'in golüyle 1-0 yendik. İlk yarıyı yirmi iki puanla lider tamamladık. Bu arada İngiliz hocayla sorunu olan Gökmen (Özdenak) kadro dışı kaldı. En büyük sayı silahımızdan yoksun kaldık. Bu, hücum gücümüzü azalttı.

İkinci yarı çekişmeli geçti. Eskişehir'e 2-0 mağlup

1 1972-73 Sezonu Türkiye 1. Futbol Ligi Şampiyonu Galatasaray Futbol Takımı'nın Kadrosu: Yasin Özdenak, Nihat Akbay, Ekrem Günalp, Tuncay Temeller, Muzaffer Sipahi, Aydın Güleş, Savaş Yarbay, Tarık Küpoğlu, Arif Kuşdoğan, Olcay Başarır, Ahmet Akkuş, Suphi Soylu, Mehmet Oğuz, Bülent Under, Korhan Tınaz, Gökmen Özdenak, Metin Kurt, Mehmet Özgül, Uğur Köken. En Çok Gol Atanlar: Mehmet Özgül: 11, Metin Kurt: 9. (TFF arşivinden)

Baba Gladyatör!..

Brian Birch, tam profesyonel ve spordan para kazanmak için dövüşen baba bir gladyatördü. Kendisi asla eksik tamamlamazdı. “Ben!” derdi, “bu ülkeye, ülke sporunu, futbolunu geliştirmek için gelmedim. Ben, kendime İngiltere’ye döndüğümde ev almak için geldim.” Onun dürüst tarafı buydu. Çok açık ve net konuşurdu. İşinin dışında alavereye, dalavereye girmezdi. İş-

Brian Birch, eski öğrencisi Metin Kurt’la bir söyleşi sırasında (Sportmence arşivinden).

ni bilir, işini yapar ve "Ben işimi yapacağım ve bundan paramı alacağım..." derdi. Onun için işini yapan futbolcuları sever, işini sevmeyenlerle asla bir arada olmazdı.

Onunla birlikte çalıştığımız dönemde, önemli bir gazetenin spordan sorumlu müdürünü Galatasaray soyunma odasından kovduğunu çok iyi bilirim. O döneme kadar hiçbir takımın teknik direktörünün, önemli bir gazetenin spor müdürünü soyunma odasından kovduğu görülmuş bir olay değildi. Çünkü gazetelerinde çarşaf çarşaf aleyhinde yazarlar da yazarlar, sezon sonuna kadar insanla uğraşır, yıpratır ve kaçırırlar. Ama Brian Birch işini yaparken, başta söylediğim gibi, asla işinin dışında kimsenin kölesi değildi.

Birlikte çalıştığımız, mesai saatlerinde en sevdiği elemanı takımda bendim. Hatta benim onun oğlu olduğum bile mecazen söylenirdi. Verdiği taktikleri ve öğrettiklerini ben sahada hayata geçirdiğim için bana sevginin ötesinde saygı da duyardı.

Bir çalışmada ağırlığa önem vermiş, ha bire halter kaldırıp duruyorduk. Bir kitapta okuduğumu söyleyerek zararlarından, bize verebileceği sıkıntılardan konuştum. Bana verdiği cevap, "Ben buraya insanların sağlığını düşünerek gelmedim. Benim görevim takımı başarılı yapmak. Takım başarılı olursa paramı alırım. Benim amacım o parayı almak..." gibi bir şeydi.

Öznur Kalender'in fırçasından
Brian Birch.

Burada önemli olan konu şu zannedersem: Asla çalışma disiplininden ödün vermezdi; bu zararlı olsa da. Antrenmanlarda kim çalışırsa onu takıma koyardı. İşin ilginç tarafı, para kazanmak için bu ülkeye gelmesine karşın, burada kimsenin piyonu olmamıştır.

Son senesinde, "Türk sporunda mafya var!" dediği için uzaklaştırılmıştır. Üçüncü senenin sonuna doğru üçüncü şampiyonluk da garantilenince gönderilmesi için tüm oyunlar oynanmaya başlan-

mişti. Bolu'da, Boluspor maçından sonra olaylar çıktı. Bazı futbolcu arkadaşlarla Brian Birch'i tutuklama emri çıkarıldı.

* * *

Mağlup bitirdiğimiz bir maçın devre arasında Brian Birch formayı yere atıp, bizim çok güçlü bir takım olduğumuzu ve rakibimizi yeneceğimizi, formamızı neden ayaklar altına aldığı-mıza dair uzun ajitasyon çekmişti. Bunu yaparken Galatasaray formasına basmayı da ihmal etmiyordu. Bu hareketi tabii ki, bi-zi motive etmek için yaptı. Brian Birch, ekmek yediği kapıya as-la ihanet etmez, hele hele takımının formasını bilerek ayaklar altına almaz ve aldırılmazdı. Bu hareketi yine o forma, o formayı giyen futbolcular için yapmıştı.

Futbolda motivasyon, alınacak sonuca en fazla yüzde 10, bilemedin en fazla yüzde 20 kadar etki edebilir. Eğer bu etki daha fazla olabilseydi bizim dönemimizde A Milli Takımımız bu kadar başarısız olmazdı. Her maça, "Vatan!.. Millet!.. Sakarya!.." nidalarıyla çıkıyor, bilemedin üç, beş, sekiz gol yiyip oturuyor-duk aşağıya. Eğitim ve çalışma varsa başarılı olursun ve buna motivasyon en fazla yüzde 20 etkili olur.

Brian Birch ile ilgili söylemek istediklerimi şöyle özetleyebilirim: Brian Birch, oyun disiplinine son derece bağlı bir teknik direktördü. Kendi dönemine göre futbolda devrim yapmış bir hocaydı. Çoğu insan onun Galatasaray'daki başarısını kondis-yona bağlar. Başarısı kondisyon değildi. Oyun disiplinine bağ-lydı dediğimizde, antrenman disiplininin tutun da, genel ya-şam disiplinine kadar silsile bir disiplin... Bu disipline uyma-yan hiçbir futbolcuyu takımda tutmazdı. Bu disiplin hayatın her alanında geçerlidir. Bu konuyu açıklayacak güzel bir anı-mı anlatayım:

Uzun bir mili takım seyahatinden dönmüştük Muzaffer'le (Sipahi). O dönem zaten Galatasaray'dan ikimiz vardık Mil-li Takım'da. Stoper oynayan Muzaffer Ağabey, Brian Birch'e çok yorgun olduğunu, dinlenmesi gerektiğini yarım yama-lak söylemişti ki, Brian Birch, "Ben zaten seni kadroya alma-yacaktım, çünkü sende oynama gücünün olmadığını görüyo-

rum,” demişti. Milli Takım’dan geliyorsun, seni kadroya bile almıyor!..

* * *

Galatasaray’da ilk üç sezon art arda şampiyonluktan sonra, Kayseri’ye sürülmeme kadar lig maçlarında attığım goller hep puan golleri idi. Ben bunun farkında değildim, ta ki çok seneler sonra takım arkadaşım Şevki’nin (Şenlen) bu durumu bana anlatana kadar. Örneğin maç 1-1, ben bir gol atıyorum 2-1 alıyoruz. Ya da 1-0 mağlupken bir gol atıp, bir puanla kapatıyoruz maçı. Dolayısıyla çok puan toplamışım. Galatasaray takımı diyelim ki 3-0 galip de ben bir tane atmışım ve 4-0 olmuş. Böyle skorlar çok ender.

Siyasi görüşüm ne olursa olsun, işimin en iyisini yapmak için çaba, emek sarf ederdim. Brian Birch kulüp yönetimiyle il-

(FotoSpor arşivinden).

gili sorunlarda hiçbir zaman taraf olmamıştır. Taraf olmayı hissettiğinde benden yana tavır koymuştur. Hiçbir zaman benim yönetimle yaptığım mücadeleye karışmamış ve bunu hiçbir zaman saha ya ve benimle olan ilişkisine yansıtmamıştır. Yasin’le ben onun iki kolu gibiydik. O zamanki gazete-

ler bunu konu eden yazılar yazmıştı.

Yıllar sonra Brian Birch, tekrar Galatasaray takımını çalıştırmak için Türkiye’ye geldiğinde gazeteciler ve belli bir taraftar topluluğu onu havaalanında karşılamışlar ve gazeteciler kendisiyle ilgili haberleri okuması için gazetelerini uzatmışlar.

Brian Birch gazetelerin sürekli ön sayfalarına bakınca, gazeteciler kendisine spor sayfalarının gazetelerin arkasında olduğunu hatırlatmış. O da gayet sakin, “Metin Kurt’u arıyorum,” demiş, “Hâlâ başbakan olmadı mı?..”

Ben o sıralar *Sportmence* dergisini çıkarıyor ve amatör kulüplerle ilgileniyordum. Birlikte Galatasaray’da çalışmayı teklif etti. Ona, onunla ülkemde birlikte çalışamayacağımızı, ama ülkende çalışabileceğimizi söyledim.

Brian Birch ikinci kez Türkiye'ye, Galatasaray'ın başına geldiğinde işleri iyi gitmedi. 1980-81 sezonu. Türkiye'de en güvenilir adam olarak eski öğrencisi olan beni seçmişti. Çoğu akşamlar kendisiyle bir yerlere gider konuşurduk.

Bir Fenerbahçe maçı öncesiydi. Takım arıyordu!.. İsteddiği gibi bir futbolcu ve takım bulamamıştı. Şöyle diyordu: "Ben sihirbaz değil, futbol antrenörüyüm. Geçen dönemde Galatasaray'ın müzesi kupayla, bizim de ceplerimiz parayla doldu. Çünkü o zaman çalışmalar halı gibi zemini olan Ali Sami Yen'de yapılıyordu. Ayrıca elimde Türkiye'nin en yetenekli futbolcuları bulunuyordu. Düşündüklerimi onlara uygulamak kolaydı. Oysa şimdi antrenman yapacak doğru dürüst bir sahamız bile yok. Seçimler yaklaşıyor. Bundan ürken yöneticilerin baskısı üzerimizden hiç eksilmiyor. Sözün kısası, bu yıl Galatasaray'ın şampiyonluk umudu yok. Bu gerçeği futbolcularıma da söyledim. Planım tutarsa ligi üçüncü bitirebiliriz."

Takımda bir beynin olmadığını, dolayısıyla sahaya çıktıklarında yöneticinin olmadığını vurguluyordu. Ertesi gün maç var. Kireçburnu'ndaki Sera lokantasına gittik, oturduk. Kebap söyledik. O, rakı içmezdi. Bira ve viski içerdi. O gün çoştı! "Ben de rakı içeceğim!" dedi.

Çekine çekine kendisine şunu sordum: "Hocam yarın takımı nasıl oynatmayı düşünüyorsun Fenerbahçe'ye karşı?" "Yarın sabah karar vereceğim..." diye yanıtladı sorumu. "Ben," dedi, "maç anına kadar düşünürüm, maça çıkmadan bir saat önce karar veririm. O saate kadar maçı düşünürüm."

"Hocam," dedim, "affına sığınarak söylüyorum. Fenerbahçe'nin ileri üçlüsü İsa (Ertürk), Ali Kemal (Denizci) ve Selçuk'tan (Yula) kurulu. Bu üç adamın top kapma özelliği yok. Geriye gelme anlamında özellikleri olmayan futbolcular bunlar. Top kendilerine geldiği zaman oynayan, top kapmak için mücadele özellikleri olmayan futbolcular. Geride de Cem (Pamiroğlu) gibi, Alpaslan (Eratlı) gibi adamları var. Bunlar uzun top atıyorlar ve forvet bu topları aldıklarında bire bir karşı-

SPORTMENCE

**Birch,
Galatasaray'ı
bugünkü
duruma
getiren sihirli
formülü
açıkladı:**

*Sportmence dergisinin bir kapağı ve
Brian Birch.*

sındakileri geçip pozisyon-
na giriyor. Bire birde başa-
rılı adamlar. Bireysel yete-
nekleri çok yüksek arka-
daşlar.” “Sen,” dedim, “sa-
vunmada devamlı pas yap.
Bunlar o toplara koşmaz ve
kalmazlar. Böylelikle geri-
den uzun topların çıkması-
nı engellemiş olursun. Ani
bir kontratakla işi bitirir-
sin.”

Kendi sahandanda oyala ve
vur. Tabiri caizse “Kuçu
Kuçu” sistemi... Kapıda kö-
pek var! Dışarı çıkabilmek
için o köpeği çağırman la-
zım. Birch, beni dinledi.

Bütün bunları yarım yamalak İngilizcemle anlatıyorum ama
ortak bir dilimiz var. O da futbol. Bu yüzden meramımı çok iyi
anladı. Hiç yorum yapmadı. Ertesi gün maçı benim söylediğim
taktikle oynadı ve 1-0 sahadan galip ayrıldı.

Dolmabahçe'nin denize bakan yanında Akaretler'e doğru çı-
kış kapısında kendisini, taraftarlar ve gazetecilerle bekledik.
Çıkışta her zamanki muzaffer edasıyla sağ yumruğu havada be-
lirdi. Birden beni gördü ve “Kazandık... Kazandık...” diye İngi-
lizce bağırarak bana koştu ve bacaklarını yerden keserek boy-
numa sarıldı. Gazeteciler ve taraftarlar şaşkın bakıyorlardı ve o
hâlâ, “Kazandık...” diye bağırmaya devam ediyordu.

* * *

Laf hazır Brian Birch'ten açılmışken onun sahadaki taktik
anlayışı neydi, maça çıkmadan önce bana neler söylerdi, ne gi-
bi bilgiler verirdi? Biraz da bundan bahsedeyim. Onun kafasın-
daki oyun anlayışı bugünün modern futbol anlayışını andırı-
yordu. Yani bu anlayışı ondan sonra Türkiye'ye gelen hocalara

atfetmek bana göre yanlış-
tır. Örneğin "tandem"i bi-
ze Brian Birch oynatıyordu.
Şu andaki Zico'nun (2007
sezonu) Fenerbahçe'de oynattığı futbolu oynatıyordu. Dörtlü savunma, onun önünde oyun kuran bir ön libero. Ben de bu oyun tarzını 1978 yılında çalıştırdığım amatör takımında oynattım. Bunun kökeni 1966 Dünya Kupası'ndaki İngiliz Futbol Takımı'nın oyun tarzıdır. Abdullah Geçic de bunu Eskişehirspor'da oynattı. Akli başındaki tüm antrenörlerin oyun anlayışı budur. Bekleri ileri çekecek forveti dörtlüme ve kademeler arasında mesafeyi iyi ayarlayarak blok futbol. Şu anda en iyi oyun anlayışı, tarzı budur. Bu tarz rakibe göre, sahaya göre değişir. Elindeki malzeme, futbolcu da önemlidir. Bütün bunlara göre oyunu kurarsın. Elindeki sporcunun kapasitesi ve rakibin oyuncu potansiyeli çok önemli. Bu basit olarak böyledir. Tek bir ön liberoyla oynamak kolay değildir. Bana göre günümüzde modern futbol dediğimiz oyunda, çağdaş futbolda esas kilit adam ön liberodur. Çünkü beyin odur. Beyin için orta sahanın en ucunda oynayan eski tabire göre 10 numara derler ya, bana göre değildir. Ön liberodur beyin, çünkü hatlar arasında bağlantıyı sağlayacak, mesafeyi ayarlayacak, ilk topa basacak, oyunu açacak, oyun kuracak, kapanmayı sağlayacak vel-

Eski kaptanlar antrenörlerini anlatıyor

- Üç yıl içinde bir kere olsun gece hayatını kontrol ettiler görmedim.
- Eli sıkıdır. Sigara ve içki içen, içtiği sarmal futbolun çok bahadır.
- Mağlup olduğumuz maçlarda tek arada oyunun kumarcısıdır.
- Yumruğu ile tribünleri ayışa kaldırması, heyecanlı ve iştah olmasındandır.

BIRCH

Üçer KÖKEN (10. Barry'nin Kaptanı)

ŞÖRLE bir kaptanlık için bir yavaş yavaş bir şeyler bekler. Hissatları, kararlar, a ve yavaş da be-
mahlardan dolayı tutulmuş haldedir. Tazir Birin
Birinin elleri, dikkatleri, dikkatleri, ya da dikkatleri
arar, ya da futbol ve futbolun kaptanları olarak dikkatleri
Bir bu yıl içinde bir kere olsun gece hayatını kontrol ettiler görmedim.
Eli sıkıdır. Sigara ve içki içen, içtiği sarmal futbolun çok bahadır.
Mağlup olduğumuz maçlarda tek arada oyunun kumarcısıdır.
Yumruğu ile tribünleri ayışa kaldırması, heyecanlı ve iştah olmasındandır.

Bir kaptanlık için bir yavaş yavaş bir şeyler bekler. Hissatları, kararlar, a ve yavaş da be-
mahlardan dolayı tutulmuş haldedir. Tazir Birin
Birinin elleri, dikkatleri, dikkatleri, ya da dikkatleri
arar, ya da futbol ve futbolun kaptanları olarak dikkatleri
Bir bu yıl içinde bir kere olsun gece hayatını kontrol ettiler görmedim.
Eli sıkıdır. Sigara ve içki içen, içtiği sarmal futbolun çok bahadır.
Mağlup olduğumuz maçlarda tek arada oyunun kumarcısıdır.
Yumruğu ile tribünleri ayışa kaldırması, heyecanlı ve iştah olmasındandır.

Bir kaptanlık için bir yavaş yavaş bir şeyler bekler. Hissatları, kararlar, a ve yavaş da be-
mahlardan dolayı tutulmuş haldedir. Tazir Birin
Birinin elleri, dikkatleri, dikkatleri, ya da dikkatleri
arar, ya da futbol ve futbolun kaptanları olarak dikkatleri
Bir bu yıl içinde bir kere olsun gece hayatını kontrol ettiler görmedim.
Eli sıkıdır. Sigara ve içki içen, içtiği sarmal futbolun çok bahadır.
Mağlup olduğumuz maçlarda tek arada oyunun kumarcısıdır.
Yumruğu ile tribünleri ayışa kaldırması, heyecanlı ve iştah olmasındandır.

- Pas ve top çalışmalarımda ruptuğu hak-
retlerle bir ağırlıktırdı.
- Kötü oynadığımda, "Pabucuların
karşısını burkmasını çekinirler."
derdi
- Kazandığımız maçları değil, iyi oyna-
dığımız maçları sevirdim.

DİDİ

Nedim DOĞAN (17. Bana'nın Kaptanı)

BİRİN futbol için bir yavaş yavaş bir şeyler bekler. Hissatları, kararlar, a ve yavaş da be-
mahlardan dolayı tutulmuş haldedir. Tazir Birin
Birinin elleri, dikkatleri, dikkatleri, ya da dikkatleri
arar, ya da futbol ve futbolun kaptanları olarak dikkatleri
Bir bu yıl içinde bir kere olsun gece hayatını kontrol ettiler görmedim.
Eli sıkıdır. Sigara ve içki içen, içtiği sarmal futbolun çok bahadır.
Mağlup olduğumuz maçlarda tek arada oyunun kumarcısıdır.
Yumruğu ile tribünleri ayışa kaldırması, heyecanlı ve iştah olmasındandır.

Bir kaptanlık için bir yavaş yavaş bir şeyler bekler. Hissatları, kararlar, a ve yavaş da be-
mahlardan dolayı tutulmuş haldedir. Tazir Birin
Birinin elleri, dikkatleri, dikkatleri, ya da dikkatleri
arar, ya da futbol ve futbolun kaptanları olarak dikkatleri
Bir bu yıl içinde bir kere olsun gece hayatını kontrol ettiler görmedim.
Eli sıkıdır. Sigara ve içki içen, içtiği sarmal futbolun çok bahadır.
Mağlup olduğumuz maçlarda tek arada oyunun kumarcısıdır.
Yumruğu ile tribünleri ayışa kaldırması, heyecanlı ve iştah olmasındandır.

Bir kaptanlık için bir yavaş yavaş bir şeyler bekler. Hissatları, kararlar, a ve yavaş da be-
mahlardan dolayı tutulmuş haldedir. Tazir Birin
Birinin elleri, dikkatleri, dikkatleri, ya da dikkatleri
arar, ya da futbol ve futbolun kaptanları olarak dikkatleri
Bir bu yıl içinde bir kere olsun gece hayatını kontrol ettiler görmedim.
Eli sıkıdır. Sigara ve içki içen, içtiği sarmal futbolun çok bahadır.
Mağlup olduğumuz maçlarda tek arada oyunun kumarcısıdır.
Yumruğu ile tribünleri ayışa kaldırması, heyecanlı ve iştah olmasındandır.

(Hürriyet, 02.03.1974).

(Aile arşivinden).

hasıl oyunu çevirecek. İşte Brian Birch bütün bunları o zamanlar bize oynatıyordu. Başarısının, üç sene ardı ardına şampiyon olmamızın en önemli sebeplerinden biri de budur.

* * *

İngiliz futbol teknik adamlarının beğendiği bir futbol stilim vardı. Görevimi uygulama ve şu anda A Milli Takımımızdaki bazı futbolcularımızın müsabakayı son saniyelerine kadar bırakmama özelliklerim onların ilgisini çekiyordu.

Açık oynayan, hele hele birçok pozisyonda çizgiyi tercih eden bir futbolcu olarak attığım gollerin sayısı hayli fazlaydı ve attıklarımın bir kat fazlasını attırdım da. Yaptığım ortalar ya rakibe çarpar ya da arkadaşlarım tarafından gol olarak sayıya dönüştürülürdü. Sert orta yapardım.

PTT'de oynarken Ertan'a (Adatepe) –ki gol kralı olmuştur– ve Galatasaray'da da Gökmen'e (Özdenak) çok gol attırdım. Bana verilen taktik, dolayısıyla görev buydu ve ben de görevimi eksiksiz yerine getirmeye çalışırdım.

Topu nereye ortalayacağımı kestirir, ona göre keskin ve sert ortalırdım. Top adeta havada dururdu. Şut gibiydi ve rakip ol-

sun, kendi takım arkadaşım olsun topa şansına, rasgele çarpması bile yeterdi. Gökmen'in öyle golleri vardır. O günlerde tribünlerde şu slogan atılırdı: "Top havada durdu, durdu / Metin'in ortası Gökmeni buldu / Gökmen topa 'GÜM' diye vurdu. Şen ola cim bom, şen ola..." Yaptığım ortalar Gökmen'in kafasına, vücuduna rasgele çarpıp gol olmuştur.

Ben bu orta yapma tekniğini İngiliz hoca Brian Birch'ten öğrendim. Çoğu futbolcunun yaptığı gibi, aut çizgisine doğru topa dik gidersen yapacağın ortaların yarısına yakınını dışarı kesersin. Topu sürüp, yüzünü topun arkasına ve kaleye doğru alıp ortalarsan, topu saha içinde istediğin yere ulaştırırsın. Bu teknik için çok önemli. Dönüp vurmak gerekir. Topun arkasına az önce söylediğim gibi, içeri çevirmek için arkasına geçmezsen tüm gücünü topu çevirmek için harcarsın ve bileklerinin çok güçlü olması gerekir. Örneğin Mustafa Denizli ayak bilekleri çok güçlü futbolcuydu ve aut çizgisine dik gelir ve topu içeri keserdi. Sol ayağı ve bileği çok güçlüydü. O, müstesna. Normal ayak gücüne sahip bir futbolcu söylediğim tekniği kullandığında sert orta yapabilir. Nasıl kaleye şut atarken kale önünde topa davranırsın, orta yaparken de öyle olması gerekiyor. Kaleyi yandan ve topla bir hizaya alacaksın. Böyle bir teknikle tüm gücünü topu çevirmeye vermez, topu sert olarak aktarırsın.

Ön direğe aktaracağım ortada vücudumu öne eğer ve kaldırmazdım. Böylelikle orta sert olur ve top yükseklik kazanmazdı. Rakip kalenin arka direğine atacağım zaman vücudumu geriye bırakır ve topa yükseklik kazandırırdım. Arka direkte iki arkadaşım olurdu. Ben orta yapmadan pozisyona bakar, ona göre ön ve arka direği seçerdim. Genellikle çizgiye kadar inip ofsaytı kaldırdığımdan, ceza sahası yayına topu kaldırarak, kavisli orta yapmazdım. O yüzden yaptığım ortalar rakibe çarparak ya da arkadaşlarım tarafından gole çevrilirdi. Bütün bunlar teoride bilinen futbol olgularıdır. İş sahada biter. Sahaya çıkıldığında, pozisyon anında bunları hayata geçirebiliyor musunuz, işte bütün mesele burada biter. Futbol oyunu anlık silsileler bütünüdür.

**Yöneticiler de
patlamak
üzere**

**G. Saray'da işler ters dönünce
kirli çamaşırlar ortaya dökülüyor**

BIRCH'e tepki arttı

- Futbolcuların isteği var mı diye soyunma odasına gelen bir idareciyi kovdu...
- Başkanı, ayağına çağırta...
- Bir hafta evvel "En büyük korum", dediği elemanını, ertesi hafta kenarda oturtuyor.
- Bir üye de kulüpte şöyle bağırıyor: "Turgan onun için deli yahu bu adam derdi de, inanmaschki..."

(Hürriyet, 09.10.1973).

gözünden düşüren bazı olaylar da ortaya atılmış, İngiliz hocaya karşı olanların kozları da artmıştı. Birch, sezon sonunda Galatasaray'ı bırakacağını açıklamıştı.

1973-74 sezonu başladı. Üç yıl üst üste şampiyon olduktan sonra Galatasaray'da işler ters gitmeye başlamıştı. Bunun tek sebebi olarak okları üzerine çeken Brian Birch gösteriliyordu.

İşler ters gidince çamaşır bohçasından çıkarılan kirliler gibi, "İşin suçlusu budur!" diyerek, Birch'i yöneticilerin

Sakatlık, Hak Arayışı ve İtilaf

O sezon, Atletico Madrid'le oynadığımız, Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası ilk maçında çok iyi bir maç çıkardım. Maç İstanbul'daydı ve 0-0 bitmişti. İspanya basını benden bahsetti ve rövanş maçında en çekindikleri futbolcu olarak gösterdiler. Bu durum Fenerbahçe ile yapacağımız lig derbisinden önce rahmetli Yılmaz'ın (Şen) da dikkatini çekmiş olacak ki, maç esnasında bana olmadık numaralarını denedi. Bir pozisyonda top

(FotoSpor arşivinden).

bana geldi, aldım. Arkamdan Yılmaz'ın geldiğini biliyordum ve sert gireceğini de. Topu arkasına aşırıp, çizginin dışında çark ederek deparla geçmeyi düşündüm. Tabii bütün bunlar çok kısa bir sürede ve sürekli çalışmayla elde edilen yetiler. Topu başının üzerinden arkasına aktardım ve yandan depara kalkacağım sırada, beynimde şimşekler çaktı. Yılmaz, topa değil, bacaklarıma girmişti. Tek bacak üzerinde yakalandığım için sakatlandım. Sağ bacak bağlarım haşat olmuştu. O sezon uzun süre sakat kaldım. Maçtan sonra geldi özür diledi ama Yılmaz bu, ne yaparsın? Erken aramızdan ayrıldı. Mezarından ışıklar eksik olmasın...

* * *

1973 sezonunun devre arasında benim transfer alacaklarımdan kaynaklanan kulübümle itilafım başladı ve sezon sonuna kadar da devam etti.

1973 Temmuz'unda, yani transfer ayında, yani futbolcu borzasında, yani futbolcuların görücüye mal gibi çıkarılıp esir pazarında satıldıkları gibi satıldıkları ayda, Galatasaray Kulübü'nde benimle birlikte mukavelesi bitmiş 6 futbolcu vardı. 5'imizi transfer görüşmesine çağırdılar ve biz daha ağzımızı açmadan, "Size, 110 bin TL veriyoruz," dediler.

Yasal olarak, mukavelemizi iki seneliğine 28 bin TL temdit edebilirlerdi. Bu hakka kanuni olarak sahiptiler. Ben bu tür bir uygulamanın anti demokratik olduğunu düşünüyordum. Toplantıda, kendi istedikleri doğrultuda aldıkları kararı tebliğ ettiklerinde, "Ben böyle bir anlaşmayı kabul etmiyorum ve bu konuda konuşmuyorum," diyerek dışarı çıktım.

Tepkimin nedenini sordular. Ben, "Bir defa bana sorun bakalım. Ben ne istiyorum?" dedim. "Siz illâ bizi böyle değerlendiriyorsanız, mukavelemizi kanuni hakkımıza göre uzatın. Ben oynarım ama sizinle de kavgamı sürdürürüm..." şeklinde konuştum.

Söylediğim gibi oldu. Sakal bıraktım. Bu bir protestoydu.

Burada önemli olan aslında hepimize aynı paranın verilmesiydi. Tarık'a 70 bin TL verip, bizlere 110 bin TL vermele-

riydi. Transferi gelen futbolcuların, ki bu konuda ilk hak kulübündü, kendini değerlendirme hakkı yoktu. Galatasaray Kulübü altımıza da eşit uygulama yapmıyordu. Ben beş kişi değil, altı kişiyiz deyince, aslında onlar kaybettiler.

Parasını Almak Uğruna... Tanıdınız değil mi?..

Tanımaz olur musunuz
Galatasaraylı Metin'i?

Transfer anlaşmazlığının
dan sonra sakal bırakan
ve Temmuz'un son günle-
rinden beri yüzüne ustura
vurdurmayan Metin. Yeşil sahalarda kızıla kaçan sakalıyla fut-
bolcular arasında yeni bir modanın öncülüğünü almak yolun-
da mı? Galatasaraylı yöneticiler ya onun transfer parasını vere-
cekler, ya da bizler Metin'i sakalını yere sürterek topla koşar-
ken seyredeceğiz. Perdahlı tıraş olduğu gün de transfer parası-
nı anlayacağız Metin'in. (Hürriyet, 11.09.1973)

Metin Sorunu Çözülüyor...

Transfer ayında 110 bin TL kabul etmeyip kanuni hakkı 28 bin TL'ye mukavele yapan Metin Kurt meselesinin tatlıya bağlanmasına çalışılmaktadır.

Galatasaraylı yöneticilerden Doğan Akagündüz İspanya seyahatinde Metin'le birçok meseleleri konuştuklarını, fakat onun bir defa bile, "Benim meselem ne olacak?" demediğini, buna da çok şaşıtığını belirtmiş ve şunları söylemiştir: "Anlatılanlardan

ve dinlediklerimizden öğrendiğimiz hakikat, Metin'in kalabalık bir ailenin mesuliyetini taşıdığıdır. Buna rağmen prensiplerinden caymamış, kendisine, diğer arkadaşlarına olduğu gibi vermek istediğimiz 110 bin TL yerine kanuni hakkı 28 bin TL'yi temdit yapmıştır. Biz onun prensipleri yüzünden zarar görmesini istemiyoruz. Fakat bizler de yönetim kurulu olarak prensiplerimizden dönmeyiz. Bize müracaat ederek, 'Olanları unutalım!' demesi yeterlidir." (Hürriyet, 22.09.1973)

* * *

Türk futbol tarihinde ilk kez sakat olmasına karşın Milli Takım kadrosuna çağrılan futbolcuydum. Tarih, 19 Kasım 1973. Benden sonra belki olmuştur. Sakattım ve arkadaşlarıma moral vereyim diye İsviçre maçının kadrosuna alınmışım. Milli Takımımız maçı 2-0 kazanmıştı. Maç İzmir'deydi. Kulübede teknik kadro ve yedek futbolcularla izlemiştim maçı. Maçtan sonra galibiyet primi dağıtıldı. Bu parayı hakkım olmadığı için almayaarak, oynayan arkadaşlarıma eşit dağıtılmasını istedim.

İsviçre maçı sonrası Coşkun Özarı'nın yanında seyirciyi selamlarken (FotoSpor arşivinden).

Bu çocuk ya paranın ne olduğunu bilmiyor ya da parayı sevmiyor...

Galatasaraylı futbolcuların her şahit oldukları olaydan sonra şaşkınlıktan dilleri bir karış dışarıda kaldı ve neticede yukarıdaki kanaate varıldı.

Milli Takım'ın İsviçre ile yaptığı karşılaşmadan önce sakat olan Galatasaraylı Metin Kurt da kampa 'misafir futbolcu' olarak alınmıştı. Milli Takım'a bir kulüp havası

vermek isteyen Coşkun Özarı Metin'e, "Gel aramızda ol!" demişti. "Arkadaşların aramızda olmanı istiyorlar..."

Bu çağrıya uymuş, gidip Milli Takım kampına girmişti Metin... Sakat olduğu için çalışmamaktaydı. Ama herkes de hissediyordu ki, çalışma arzusu ile yanmaktaydı. Kampın bazı yasalarına uymak zorunda değildi. Ama kamp kadrosundakilerden daha büyük bir ciddiyetle bu yasalara uymaktaydı.

İşte bunun için, örnek bir futbolcu olduğu için arkadaşlarından ayırt edilmedi. İsviçre galibiyeti için futbolculara dağıtılan 6'şar bin lira prim ona da verildi. Hissesi ayrıldı.

Fakat...

Para kendisine uzatılınca almadı: "Hayır!" dedi. "Beni arkadaşlarımla arasına almanız zaten en büyük mükâfattı benim için. Ama ter akıtmadığım bir zaferde ter akıtanlarla aynı mükâfata layik olamam. Bu para benim hakkım değil." Ne dedilerse kâr etmedi. Primini almadı!

**Bugünkü ortamda
zor bulunur**

**Ya paranın ne
olduğunu bilmiyor
ya da parayı sevmiyor**

METİN KURT

OLAY 1: Frenaisierine ayırtı bulduğu için 110 bin yirine 24 bine inen atlı.

OLAY 2: Tedavi için gittiği İtalya dönüğü harcamadığı 400 doları kulübe iade etti.

OLAY 3: 6 bin liralık milli maç primini "Oynamadım, diye geri çevirdi.

(Hürriyet, 01.12.1973).

Sezon başında Galatasaray'da olanları da hatırlayacaksınız. Galatasaraylı idareciler temdit için bütün futbolculara 110 bin TL verecekti. Metin Kurt, "Adaletsizlik!" diye reddetti. Bildiriler neşretti. Yönetim Kurulu diretince de, "O halde temdit hakkım 28 bin TL mi? Mukavelemi bu rakam üzerinden yapın," diye meseleyi kesip attı. Kulübün vereceği 110 bin TL yerine 28 bin TL'yi aldı. Antrenmanda da herkesten fazla çalışarak mesele yaratmadı.

Garip bir insandı, ama arkadaşları pek fazla anlayamıyorlardı. Tedavi için İtalya'ya gittiğinde de kendine 800 dolar verilmişti. Dönüşte idarecilerine bunun 400 dolarını geri uzatmış, şunu söylemişti: "Hakkıma düşenin ancak yarısını harcayabildim. Diğer yarısını harcayamadığıma göre iade etmem gerekiyor, lütfen alın..."

"Bu çocuk ya paranın ne olduğunu bilmiyor ya da parayı sevmiyor," diyorlardı onun için.

Ailesinin bütün yükü onun üzerinde, tam on sekiz kişinin. Bu kadar ağır yük altındaki paranın ne olduğunu bilmez mi? Parayı sevmez mi?

Bilinmeyen, anlaşılmayan galiba Metin Kurt'un kendisi. Şu ortamın o kadar dışında ki... (İlyas Namoğlu, *Hürriyet*, 01-12-1973)

* * *

Artık Başkan Mustafa Pekin'le karşılıklı atışmalarda bulunuyorduk gazetelerde.

Başkanın, yaptığı açıklamalarla suçluluk duygusu içinde olduğunu, konuşmalarıyla beni aslında doğruladığını açıklamış, bana karşı verdiği mücadelesine kendisinin gölge düşürdüğünü söylemiştim.

Bunun üzerine Galatasaray Başkanı Mustafa Pekin, gerçekleri unuttuğumu belirten bir demeç verdi, basın toplantısı yaparak. Bu demeçte benimle artık son kez muhatap olduğunu, ertesi gün yapılacak Yönetim Kurulu toplantısında nihai kararı alacağını belirtiyordu.

Basın yoluyla polemik yaratmak istemezdim. Ne çare ki benim sükûtum, beni haksız suçlamalarla karşı karşıya bıraktı...

Metin Kurt mukavelesi biten bir sporcu değil. Elde mevcut Beden Terbiyesi Yönetmeliği gereğince temdide tabi idi. Beş futbolcumuz vardı bu durumda. Çok iyi hatırlıyorum. Bir seyahat dönüşü sırasında bana, biz tek değil, bir bütünüz, diyen Bay Metin Kurt, temdit sırasında Yasin, Gökmen, Bülent ve Tuncay'la aynı masada oturmayacağını, benimle özel konuşmak istediğini söyledi ve odadan çıktı gitti. Galatasaray olarak temdidi talimatname çerçevesi içinde yapmadık. Diğer dört arkadaşının –ihtilaf yaratmayacakları– bir rakamla karşılarına çıktık. Fakat o, daha fazla istedi. Biz diğerlerinden onu ayırt edemezdik.

Ben şahsen, Kulüp Başkanı görevim dışında hekim olmam dolayısıyla Bay Metin Kurt'un sıhhi problemi ile yakından ilgilendiğime inanıyorum. Sakatlandığında otelde yatıyordu. Otele telefon ettim. Bir profesör arkadaşımınla birlikte ziyaret edeceğimi, bizi beklemesini söyledim. Bizi beklememişti

Metin Bey. Evine ziyaretine gittim. Yönetim Kurulumuzun kendisini dışarıda tedavi ettirme kararı aldığını belirttim. Memnun oldu. İtalya ile temasa geçtik. Prof. Lacavo'yu tanıımıyordum. Zürih'te Prof. Muller'den radevu aldık. O kendisini bekleyecekti. Metin hem Zürih hem de İtalya'ya gidecekti. Kendi-

G. Saray Kulübü Başkanı Mustafa Pekin, basın toplantısında futbolcusuna son defa kaydı ile cevap verdi

“METİN KURT gerçeği unutuyor,”

GALATASARAY Kulübü Başkanı Prof. Dr. Mustafa Pekin dün yaptığı basın toplantısında, Metin Kurt'a son defa cevap verdiğini belirtti. “Benim kulüple ilişkimi yitirmişimdir. Ne süre ki kulüple ilişkimi, beni kulüple ilişkilerle ilgili konuşuyorum.” dedi. Pekin bu sözleriyle, Metin Kurt'un kulüple ilişkisini yitirmiş olduğunu belirtti.

YERİNE KENDİSİ
Metin Kurt kulüple ilişkisini yitirmiş olduğunu belirtti. “Benim kulüple ilişkimi yitirmişimdir. Ne süre ki kulüple ilişkimi, beni kulüple ilişkilerle ilgili konuşuyorum.” dedi. Pekin bu sözleriyle, Metin Kurt'un kulüple ilişkisini yitirmiş olduğunu belirtti.

KULÜPLE İLİŞKİSİ
Metin Kurt kulüple ilişkisini yitirmiş olduğunu belirtti. “Benim kulüple ilişkimi yitirmişimdir. Ne süre ki kulüple ilişkimi, beni kulüple ilişkilerle ilgili konuşuyorum.” dedi. Pekin bu sözleriyle, Metin Kurt'un kulüple ilişkisini yitirmiş olduğunu belirtti.

YERİNE KENDİSİ
Metin Kurt kulüple ilişkisini yitirmiş olduğunu belirtti. “Benim kulüple ilişkimi yitirmişimdir. Ne süre ki kulüple ilişkimi, beni kulüple ilişkilerle ilgili konuşuyorum.” dedi. Pekin bu sözleriyle, Metin Kurt'un kulüple ilişkisini yitirmiş olduğunu belirtti.

GALATASARAY Kulübü Başkanı Mustafa Pekin, Metin Kurt kulüple ilişkisini yitirmiş olduğunu belirtti. Pekin, Metin Kurt'un kulüple ilişkisini yitirmiş olduğunu belirtti.

(Hürriyet, 22.01.1974).

sine döviz olarak İsviçre Frank'ı ve İtalyan Lire'ti ödendi. O sadece İtalya'ya gitti. Prof. Lacavo o sırada Roma'da değilmiş. Buluşamadılar. Şimdi diyor ki, ilgilenmediniz. Ne yapabilir-dik başka?

Sezon başında oynadı. 4.200 TL tutan özel primi aldı. Ligin 1. Grup maçlarının primi 4.200 TL'ydi. Onu da aldı. 1. Grup maçlarında 2 puan elde edildiği için hiçbir futbolcumuz prim almadı. Bu maçlarda oynamayan Metin Kurt da elbette prim almayacaktı. Teşvik primi statümüz böyle. Bunu da biz hazırlamadık. Cumhuriyet'in 50. Yıl Kupası maçında Fenerbahçe'yi yenince prensip kararı alındı ve futbolcularımıza 1000 TL dağıtılmasına karar verildi. Özel bir kararla sakat olan Muzaffer, Korhan ve Metin Kurt'a da bu hak sağlandı. Karar defterimiz buradadır. İsteyene gösterebilirim. Fakat Metin Kurt bu parayı da almadı. Almıyor, sonra bana prim vermiyorlar diye feryadı basıyor. Bu nasıl iştir anlayamıyorum.

Dürüst sporcudur. Fakat üzüntüsünden bazı hakikatleri galiba unutuyor. (Hürriyet, 22.01.1974)

* * *

23 Ocak 1974 günü Mustafa Pekin'e verdiğim cevapta, onun, konuyu tam ve dürüst olarak yansıtmadığını belirttim. Gazetelere, "Mustafa Pekin, olayları kamuoyuna bir Galatasaray Başkanı'na yakışmayacak açıklık ve dürüstlikle tam ve doğru olarak yansıtmamıştır. Sezon başından beri perde arkasında oynanan oyunları tüm gerçeği ile ne yönetim kurulumuz ne de sayın Divan Heyetimiz bilmektedir. Bu nedenle bütün Galatasaray Yönetim Kurulu'na ve de Divan Heyeti'ne bir dilekçe yazarak kendilerinden hakkımdaki karar alınmadan önce beni dinlemele-rini isteyeceğim. Beni dinlemeden tek yanlı alınmış bir kararın hak ve adalet düşüncesini kökünden dinamitleyeceğini, bundan da tüm Galatasaray camiasının yara alacağını ayrıca belirtirim," diye demeç verdim ve takımla birlikte antrenmana çıktım.

Bütün bunlar olurken, medyanın güdümlü kalemşorları da boş durmuyorlardı. Aynı günkü gazetelerde aleyhimde ve söz-de ılımlı yazılar çoktan çıkmaya başlamıştı.

Metin olmak, Orhan Aldinç.

Galatasaraylı futbolcu Metin, önemli müesseseleri karşısına almaya bayılıyor. Geçen yıl Milli Takım kampında arkadaşlarını arkasına, basını karşısına alıp fetva çekmişti. “Sorumsuzlar, anlayışsızlar,” diye. Şimdi kulübünün yönetimine karşı aynı it-hamı savurmaktadır.

Galatasaray’ın Spor Başkanı Prof. Pekin, “Ona’ hasta dediğim asılsızdır. Yetkim dışında, ben operatörüm,” demiş. Metin de rızkının kesildiği iddiasında. O zaman Pekin’e sadece bir görev kalıyor Galatasaray’da. Mademki operatör, dilini kes-sin Metin’in.

Galatasaray Başkanı mı haklı, futbolcu mu haklı? Kamuoyu fazla uzatarak futbolda bir Dreyfus Davası¹ yaratabilir. Başka başkanların başka tasarrufları da var. Alın Fenerbahçe’yi, düşünün Ilgaz’ı, hatırlayın Fenerbahçe-Herta olaylarını. Biliyorum aklınıza Yılmaz gelir, sonra da “Onu cezalandıracağız,” diyen Ilgaz gelir. Ilgaz, Berlin dönüşü, “Yılmaz’ın hiçbir suçu yok,” diyerek kesip attı konuyu.

O da başkan, beri ki de.

Usule uyarak sözü Nasreddin Hoca’ya verelim. Hoca’nın sokağında kanalizasyon açılır. Mahalleli Hoca’ya, “Kanalizasyon hazır, yap yapacağını,” der. Hoca, “Yahu,” der, “biz evde işimizi yapıyorduk, bunu sokağa yapmanın alemi ne?” (Hürriyet, 23.03.1974)

Yakıştıramadık, Tahsin Öztin.

Günlerdir spor sayfalarındaki tartışmayı üzüntü ile izliyoruz. Bir aile çatısı altında kalması gereken anlaşmazlık mahalle ortasında bağıra çağıra devam ediyor.

Bir tarafta bir baba. Mustafa Pekin. Öbür tarafta çocuklardan biri Metin Kurt. Dün baba bir basın toplantısıyla aile anlaşmazlığını topluma mal etti. Küçük bir kulak çekmesi, yanağa iki fiske tokatla halledilecek anlaşmazlık hepimize mal oldu. Kim Mustafa Pekin, Galatasaray Kulübü Başkanı. Kim bu

1 Sözde casuslukla suçlanan, davası yılar süren ve bu suçlamayla hüküm giyerek yıllarca hapis yatıp sonra aklanan Fransız subay – y.n.

Metin Kurt... Galatasaray'da top oynayan futbolcu. Yakışır mı bir ailenin iç çamaşırlarını mahallenin ortasına dökmesi. Evlat hoyrat olabilir, zapta rapta gelmez, haşarıdır ama bir camiada bir fert ne olabilir? Buraya kadar getirilir mi bu anlaşmazlık?

Yakıştıramadık. İç huzursuzluklar içte hallolur. Dışarıya dökülmesi hele başkanın bir futbolcu için yaptığı açık oturum. Bence yürekler acısıdır. Pekala Metin'e "Gel buraya!" demekle iş biterdi. Bugün bu ortam kangrenleşmek istinadındadır.

Bence bir aile pürüzünü basına aktaracak kadar ölçsüz davranan iki taraf da haksız ve suçludur.

Galatasaray Divanı'ndan bir "Yeter!" bekliyorum. Bir ailenin çatı mahremiyetinin gazetelere ve dolayısıyla topluma aktarılmaz olduğunu iki tarafa da belletmelidir.

Dünkü basın toplantısını okurken sırtım terledi. Metin Kurt'a da, Galatasaray ismine daha saygılı olmasını tavsiye ederiz. (Hürriyet, 23.01.1974)

* * *

Ertesi gün Galatasaray Yönetim Kurulu toplanarak, beni, kulübün manevi şahsiyetini rencide ettiğim gerekçesiyle süresiz kadro dışı bıraktığını açıkladı. Basına açıklama şöyleydi: "Kulübümüz profesyonel futbolcularından Metin Kurt'un muhtelif tarihlerde basında çıkan beyanları ve yönetim kuruluna hi-

Birch şoke oldu

LONDRA'DA BULUNAN İNGİLİZ ANTRENÖR, METİN KURT'UN SÜRESİZ KADRO DIŞI BIRAKILMA HABERİNE İNANMAK İSTEMEDİ VE İLAVE ETTİ: "KİNCİ YARI LİG MAÇLARINDA ZORLU BİR MÜCADELE BİZİ BEKLİYORDU. BU KARARDAN SONRA EN ETKİLİ SİLÂHİMİZİ TRIBÜNLERE BIRAKMIŞ OLACAGIZ. AÇIKÇA İFADE EDEYİM, METİN OL-MAYINCA, GALATASARAY'DA SÜRAT FONKSİYONU DİYE BİR ŞEY KAL-MAYACAK. METİNİN GE-LİNCE, TAHMİN EDİYOR-UM, YİNE SUSMAMIS OLACAK..."

"Çok kötü haber.."

BIRCH
(Metin Kurt hakkında)

Hayat YILMAZ

Metin süresiz kadro dışı

G. Saray
İdare
Heyetinin
dün gece
aldığı
karardan
sonra
Sarı -
kırmızı
futbolcu
çalışmalara da
iştirak
edemeyecek

(Hürriyet, 24.01.1974).

taben yazmış olduğu 22.01.1974 tarihli yazısı Beden Terbiyesi Ceza Yönetmeliği'nin ilgili maddesine aykırı görüldüğü gibi, kulübümüzün şeref ve haysiyetini zedeleyici, Galatasaray Kulübü'nün şeref ve haysiyetiyle bağdaşmadığı mütalaa edildiğinden suçu sabit görülmüştür.

“Bu sebepten kendisinin süresiz kadro dışı bırakılmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.”

Klasik yazılmış bu basın bildirisinden sonra basının sorularını yanıtlayan sözcülerden Akagündüz, benim kadro dışı bırakılmamın dışında takımla antrenmanlara da çıkamayacağımı söylemişti.

* * *

Kar, kış demeden devre arası çalışmalarını sürdürüyordum. O yıl çok kar yağmıştı. Ali Sami Yen'de bir karış kar olmasına karşın, hiçbir şey olmamışçasına antrenör Tamer Kaptan'ın nezaretinde çalışmalarımı aksatmıyordum. Bu profesyonelliğimin bir gerekçesiydi ve öyle de olmalıydı ama devre arasının son antrenmanının sonunda, soyunma odasına dönünce, kadro dışı bırakıldığımı bildiren mektubu elden verip bir de imza aldılar. Soyunma odası matem havasına büründü. Tüm arkadaşlarım bu duruma çok üzüldüler. Yönetmelik hükümlerine göre, artık antrenmanlara da çıkmayacaktım.

* * *

Fenerbahçe Teknik Direktörü Didi, “Metin'e yazık oldu!” diyerek, bizim idarecilerle, “İstemiyorlarsa bize versinler,” diye, basına demeç vermiş, dalgasını geçmişti.

Kulübümle düştüğüm itilafta kimi beni, kimi kulübümü haklı bulurken, üzülenler çoğunlukta ydı.

Didi, futbolumu takdir eden ve benimle ilgili konuşmalarında benden, “çok yönlü adam” olarak bahseden geçmişin büyük futbolcusu ve o günün de önemli teknik direktörüydü. Onun bildiğı, benim Türkiye'nin en iyi çizgi açığı olmamdı. Kulübümle itilafımın sebebiniyse tam olarak bilmiyordu.

da toplantı odasına girdi. Yasin, Gökmen, Tuncay ve Bülent masada oturuyorlardı. 'Ben bunlarla aynı masada oturmayacağım. Sizinle ayrı görüşeceğim,' dedi ve çıktı gitti. Hani o yoktu, bir bütünlerdi?"

Bu olayın ilk günü...

Arkadaşlarına verilenden daha fazla istiyor. İsteddiği verilen, diğerlerinden ayırt edilemez. Onlara da verilsin. Güzel ama extra talep 1.5 milyon TL tutuyor. Bütçede karşılığı yok. Verilmiyor tabii. O zaman da Metin Kurt, "O halde kanuni hakkım ne ise ona imza atarım," diyor. 110 bin TL yerine 28 bin... Sonra bir konuşma: "Metinciğim sen tüm futbolcuların haklarını savunduğunu söylerken kendin kaybediyorsun. Bu bir çelişki olmuyor mu?" "Ben sonunda hakkımı nasıl olsa alırım. Ama şimdi bakaya çıkıp 28 bine top oynuyorum diye, kahraman olurum."

Bu konuşma Mustafa Pekin'e ulaştırılınca, memnun oluyor başkan, "Bravo, böyle düşünüyorsa, bravo. O, oynasın, kahraman da olsun. Biz ona başarı primi olarak bugün almadığını seve seve veririz."

Sakat futbolcuların hakları için!..

Sakatlandığı olaylar da başka. O başka dünyadaki olayları yazmaya kalksak tefrika olur...

Hastayken insan nazlı olur. Ne istiyor Metin Kurt? Yönetim Kurulu'nda "Hayır!" diyen yok. Yeter ki, bildiri neşretmesin Kurt!.. Yurtiçinde tedavisi yapılıyor. Yurtdışına da gitmek arzusu var. "Tamam. Hem sadece İtalya'ya değil, İsviçre'ye de gideceksin." Bu sözler de Mustafa Pekin'in İtalya'da Dr. Lacava ile randevu için İstanbul'daki büyük bir şirkette çalışan Aldo adındaki İtalyandan ricada bulunuluyor. Sonra Aldo'dan bir telefon Mustafa Pekin'e: "Sayın Pekin. Lacava şu an Roma'da yok. Bir konferansa gitmiş. Metin'e haber veremedim. Çünkü Metin, Galeri Metin adındaki bir arkadaşı ile Roma'ya gitmiş bile!.."

Prim meselesi...

50. Yıl Kupası'nı kazanınca 2000 lira çıkıyor futbolculara. Kulüpte görevlinin önündeki bordrolara bakıyor Metin Kurt.

Adı yok!.. Eyvah!.. Mustafa Pekin'i buluyor araçılar. Efendim böyle böyle... Metin mesele çıkardı, antrenmanları da bıraktı yine. "Sakat futbolcunun primi bordroda gösterilmez. Korhan, Muzaffer de sakat. Onlara da verilmesi için karar aldıracağım."

Onlar alıyorlar primlerini, Metin almıyor. Gerekçesi, “Muzaffer’le başa çıkamadılar. Onu susturmak için bana da vermek istiyorlar, istemiyorum...”

Yine bir konuşma...

“Metinciğim prim verilmiyor, dedin, problem yarattın. Veriyorlar almıyorsun. Bunu nasıl izah edersin acaba?” “Ben, tüm sakat futbolcuların, Türkiye’deki tüm sakat futbolcuların hakları için de mücadele ediyorum. Sakat olan futbolcuların primleri sadaka verilir gibi değil, hak olarak verilmelidir!..”

Şimdi saat kaç? Başkan'a on dört saat müddet...

Brian Birch, iyileştigiğine kesin olarak inandığı Metin'i ilk yarının son iki maçında oynatmak istiyor. Birch'in ona ihtiyacı

METİN'in gizli dosyası..

■ "Baykan Fabin's 24 saat lida. Ma sira dolundan basim toplanan yapon ve polimerlari 6-dondurgen kumaryona apiklanabilir." Arsenler bu tekniği, biquang alyimniten paktindiler.

■ İtalo İsrailiye primatı olarak ve gereğini açıkladı "Ben, Türkiye'deki tüm futbolcuların haklarını için mücadele edeceğim."

■ Son prin İbrahim duyulmuş Başbakan Fehin İsmail'de bu konusunu "Bu garib heminde ayıyır. Mende prin mende-iş deñil. Gökündüni yin oluy yur-tanah."

var. Açıkça söylüyor: “O benim sağ kolum!” Sağ yumruğunu son haftalarda sıkılaşmasının nedeni bu olsa gerek! Ama “Oynamam!” diye direniyor Kurt. “Hani primlerim?” diyor yine. Mustafa Pekin’in çok iyi bir arkadaşı Metin’le arasında arabuluculuk yapıyor. Pekin’e durum duyuruluyor. Bu arada Birch’in de İngiltere’ye giderken bıraktığı bir mektup var Pekin’e: “Metin’i kazanmamız için primlerini verip, moralini düzeltelim,” diyor İngiliz. Aracılar geliyor Başkan’a: “Metin zor durumda. Primlerini alamazsa olay çıkacaktır.” Pekin cevap veriyor: “Mesele prim meselesi değil. Bu çocuk benimle oynuyor. Ama mademki mesele prim meselesi diyorsunuz. Yönetim Kurulu’nu toplayıp karar aldıracağım. Şayet karar lehte çıkmazsa, siz kendisine cebimden ödeyeceğimi söylemeyin, alınır. 11 bin küsur TL tutan primi ödeyeceğim. Söyleyin kendisine.” Ve durum söyleniyor kendisine. Cevabı: “Şu anda saat kaç? Tam on dört saat müddet tanıyorum Başkan’a. Bu süre dolunca bir basın toplantısı yapmak ve primlerimi ödediğini halka açıklamalıdır. Böyle yapmazsa basına ben açıklamada bulunacağım.”

Bu bir “Ültime” değil mi? Koskoca bir profesöre nasıl söyler aracılar bunu? Rica ediliyor kendisine: “Birazcık sabırlı ol. Arkanda biz varız. İstedğin verilecek sana. Basına hiçbir şey sızdırma...” deniyor. Razi oluyor Metin Kurt: “Peki!” diyor.

Ve ertesi gün aracılar şaşırıp kalıyorlar. Çünkü gazeteler Metin’in basında çıkan demeçleriyle dolu.

Profesör Doktor Mustafa Pekin’in muayenehanesinde hasta dosyaları var. Bir başka dosya daha var: Metin Kurt’un dosyası. İtidalli Prof. onu ne pahasına olursa olsun basına açmadı. Yönetim Kurulu’nda açtı. Tedavi şekli orada tespit edildi: “Süresiz kadro dışı...”

Karar alınırken Metin’i sevenler –garip değil mi ceza verenler bile seviyorlar– bir noktada teselli buluyordu: “Şeriatın kestiği parmak acımaz. Kapısı affa daima açık süresiz kadro dışı cezası fazla önemli değil.” Önemli aslında, hem de çok önemli. Bu dava başka dava. Çünkü bu Metin, başka Metin. Bir gün ortaya çıkıp da, “Af mı dileyecek.” Diler mi? (Hürriyet, 25.01.1974)

Kurt Gürültüsü, Eşfak Aykaç,

Hayli uzun süreden beri bir Metin Kurt gürültüsü sürüp gidiyor. Mesele aslında bugüne kadar örneği çok görülmüş futbolcu dengesizliklerinden biridir.

Metin Kurt, Türkiye’de geçerli profesyonellik kuralları çerçevesi içinde imzaladığı bu mukavelenin Galatasaray Kulübü’ne tanıdığı hakları, Galatasaray kendisine aynı kuralların tanıdığı hakkın çok daha fazlasını vermiş olmasına rağmen, tanımıyor ve kendi değerini kendi biçerek, bir değerlendirmeye uymayan kulübünü suçlamak yolunu tutuyor.

Adaleti kendine silah yapan bu şamatacı adaletsizliğine Galatasaray Kulübü elbette kulak asmamış meseleyi kesip atmıştır. (Hürriyet, 27.01.1974)

* * *

Kadro dışı bırakıldıktan sonra yaptığım ilk basın toplantısında şunları söyledim:

“Öncelikle şunu söylemem gerekiyor ki, Galatasaray Yönetim Kurulu adına Mustafa Pekin ile olan sürtüşmem, bize yapılmak istenen haksız ve adaletsiz keyfi uygulamadandır. Mustafa Pekin’le şahsi olan çatışmam ise, gerçeğe uymayan sözlerle kamuoyu önünde ismimi lekelemek istemesinden doğmuştur. Bu arada çıplak bir gerçeği kamuoyuna yansıtmak istiyorum. Mustafa Pekin açıklamasında, bu yıl mukaveleleri temdide tabi beş profesyonel futbolcuları bulunduğunu ve tüm futbolcuları eşit tutarak bir ayırım yapmadıklarını söylüyordu. Bu sözler gerçek dışıdır. Çünkü Galatasaray Kulübü’nde temdide tabi futbolcu sayısı beş değil, altıdır. Ve bu futbolcuya yetmiş bin lira değer biçilmiştir. Bu durum hiçbir futbolcuya ayırım yapmadıklarını söyleyen Pekin’in tutarsızlığını kanıtlayacak açık bir delil olduğundan örtbas edilmek istenmektedir. Temdit ücreti ve prim konusunda Pekin’le olan itilafları da sürekli kamuoyuna açıklamıştım. Pekin, gerçeğe uymayan sözlerle ismimi lekelemek istemiştir.

Galatasaray Kulübü kasasına geçtiğimiz sezon, bir evvelki

sezona nazaran 1.5 milyona yakın hasılat fazlası girmiştir. Bu meblağ Sarı-Kırmızılı futbolcuların olağanüstü çabası sonucu ortaya çıkmıştır. Bu artış kırk maçta meydana geldiğine göre, maç başına düşen artış, yaklaşık olarak 37.500 TL'dir. Bu 11 futbolcunun ortak çalışmasıyla meydana geldiğine göre, bir maçta, bir futbolcunun katkısı yaklaşık olarak 3.400 TL'dir. On maçta doksan dakika ter döken bir futbolcu kasaya artık olarak 34.400 TL koyarken, kırk maçta doksan dakika ter döken bir futbolcu 136 bin TL katkıda bulunmaktadır. Galatasaray Futbol Takımı'nın tüm maçlarında oynayarak en fazla tteri akıtan bir profesyonel futbolcu olarak bölüşümde en büyük payı istemem en doğal hakkımdır. Bu konuda sayın Mustafa Pekin gerçekleri yansıtmadan, 'Arkadaşlarından fazla para istiyor,' diyerek, hiçbir dayanağı olmadan kulüpte para için huzursuzluk çıkaran bir futbolcu olarak kamuoyunu yanıltmak istemiştir. Benim istediğim para değil, futbolcu arkadaşlarımlın alın terinin doğru değerlendirilmesidir.

Profesyonel futbolcuların statüler karşısındaki yürekler acısı hali apaçık ortadadır. Yaptığım mücadele yalnız benim için değil, bütün profesyonel arkadaşlarımlın mücadelesidir. Şimdilik bu mücadelemi tek başıma yapıyorum, ama yakın bir gelecekte benim gibi düşünen, benimle beraber olacak çok kişi çıkacaktır. Hakça ve insanca yaptığım mücadelenin sonunda haksız ve adaletsiz bir kararla sahalardan uzaklaştırılmama hiçbir sporseverin göz yummayacağına inanarak çalışmalarımı sürdüreceğim."

Bu açıklamamdan sonra Beden Terbiyesi Genel Müdürü İ. Hakkı Güngör, hemen basına demeç vermek gereğini hissetti. Yönetmeliklerin sporcuların karşılarında bir engel olmadığını, bu yüzden keyfi olarak hazırlanmadığını ve zamanla oluşarak geliştiğini söyledi. Grev kararı almamızın da kendi bileceğimiz bir iş olduğunu söyleyerek kesip attı.

Bu karşılıklı demeçlerin akabinde Profesyonel Futbolcular Sendikası hemen devreye girdi. Genel Sekreter Tekin Bilge; süresiz kadro dışı bırakılmanın bir yok edilme olduğunu söyleye-

Genel Sekreter Bilge: "Kadro dışı buralıma cezası, açıkça bir profesyonel futbolcunun kalıdır. Para cezası verilmesi daha uygundu, ama bu yola gidilmedi..."

Sendika Metin'in

affını istiyor...

(Hürriyet, 01.02.1974).

rek, para cezasının daha uygun olduğunu ama bu yola gidilmediğini söyledi.

Gazetelerde, sendikanın affımı istediği manşetlere taşınmıştı. Oysa ben affın "A"sına bile yanaşmıyordum. Affedilmek, yenilmek anlamına gelir benim için. Haklı davamda affa yer yok, sonuna kadar mücadele vardı. Sendikanın

affımı istemesi sendikal mücadeleden anlamadığının bir göstergesi, bir kanıtı olduğu gibi "sarı"lığının da simgesiydi.

Bu, sendikanın sporcudan uzak ve sporcu mücadelesiyle hiç ilgisi olmayan bir tavrıydı. Ve sporcuları kullanan bir zümrenin, sendika adına ve kendi çıkarları doğrultusunda sporcuları alet ettiğinin açıkça göstergesiydi. Bu nedenle bizler sendikadan ayrılarak, gerçek sporcu derneği olan, Amatör Sporcular Derneği'ni (ASD) kuracaktık.

Bu arada sendikayı daha da güçlendirmek için, TÜRK-İŞ'le görüşmeler başlatıldı. TÜRK-İŞ Başkanı Halil Tunç'la olumlu temaslar yapıldı. Aidatlar ödenmediği için güçlük çekiyorduk ve sendika olarak futbolcuların güvenlerini tamamen kazanamamıştık. Bunun için TÜRK-İŞ, o zamanın şartlarına göre uygun bir çatı olarak öngörülmüştü.

* * *

2 Şubat 1974'te Hürriyet gazetesi kulübümle arama girdi, aracılık yaptı. Spor sayfasında manşetten; "Metin Meselesi Tatlıya Bağlandı", diyerek haberi verdiler.

Günlerdir kamuoyunu yakından ilgilendiren ve tüm sporseverleri üzüntüye boğan Galatasaray ile Metin kurt arasındaki anlaşmazlık, dün gazetemizin aracılığıyla tatlı sona bağlandı.

Gazetemiz Hürriyet'in aracılığı sonunda olanak kazanarak yapılan görüşmede Metin Kurt, "Benim hak ve adalet anlayı-

şım la Galatasaray Kulübü'nün profesyonel futbol yönetmeliğinden doğan hak ve adalet anlayışı bağdaşmıyor. Profesyonel milli bir futbolcu olarak Türk sporseverlerine ve Sarı-Kırmızı renklere karşı görev ve sorumluluklarımı yerine getirmek için yönetmelik uygulamalarını kabul etmişim ve görevimin bana iadesini istiyorum," dedi.

Bundan sonra söz alan Prof. Dr Mustafa Pekin, "Bu durum belirli bir zümrenin patlaması da. Bu, bana isabet etti. Ne Metin haksız ne de ben haksızım. Son 10 gün içinde hayatımın en zor günlerini yaşadım. İstifa etmedim. Ben, kulüp başkanı olarak, yönetmelikleri uygulamak zorundaydım ve uyguladım. Bütün bunlara rağmen Metin'i evladım kadar severim. Kendisine karşı hiçbir zaman kasıtlı bir hareketim olmamıştır. Zaten hayatta hiç kimseyi kırmadım. Bu olayın burada kapanması için bütün olanları unutmak istiyorum," şeklinde konuşunca, Metin Kurt nazik bir ifadeyle başkanın sözünü kesti ve "Benim Galatasaray Kulübü ile hiçbir problemim yoktur. Ben Türkiye'deki tüm profesyonel futbolcuları tek taraflı olarak bağlayan yönetmeliklere karşıyım. Mücadeleme, kulübüme hizmet ederek yönetmeliklerin değiştirilmesi için devam edeceğim," dedi.

Metin'in konuşmasından sonra söz alan Eşfak Aykaç, Metin'in tam bir profesyonel futbolcu olarak görevlerini yerine getirdiğini, prensiplerine son derece bağlı olduğunu dile geti-

Metin Kurt dün de konuştu...

**Döktüğüm
terin hakkını
isterim ...**

86 (Hürriyet, 29.01.1974).

rince, Mustafa Pekin, gülümser bir vaziyette, “Eşfakcığım Metin’i bana anlatmayın, kendisini çok iyi tanıyorum. Metin’i o kadar çok severim ki, bir kampta, Galatasaray’ın yapılacak olan tesislerinin temelini bile kendisine attıracağımı söylemiştim. Her kampta bir ilim adamı olarak, sürekli okuyup öğrenmek isteyen bir insana karşı ayrıca bir ilgim olmuştur,” dedi.

Daha sonra çikolata ikram eden Mustafa Pekin, “Metincığım senin haberin yok. Galatasaray Kulübü’nde prim meselesini de yönetmeliği değiştirerek hallettik. Bundan sonra sakat futbolcular da prim alacaktır. Bugüne dek bir başkan olarak bana verilen görevi yerine getirdim. Yönetmelikler bunu icap ettiriyordu. Haksızlık yaptığımı inanmıyorum. İnansaydım tutumumu değiştirdim. Mesela senin itirazın ile Tarık’ın durumu da ortaya çıktı. Kendisi yirmi beş maç oynamış olmasına rağmen 70 bin TL transfer ücreti almıştı. Ben bu durumu bilmiyordum. Birch’in de ikazıyla öğrendiğim an bu haksızlığı giderme yollarını aradım. Ve düzeltereğim.”

Hava iyice yumuşamıştı. Çaylar kahveler içildi. Mustafa Pekin’in, Galatasaray camiasında olmaması gereken bir davanın geç de olsa çözüme ulaşmasının tüm Sarı-Kırmızı renklere gönül verenlere vereceği mutluluğu yürekten duyarak gözlerinin içi gülüyordu.

“Temmuz ayından beri bu konu beni iyice üzmüştü. Hele son günlerdeki acılarım dayanılmazdı. Ben bugün hepsini unuttum. Hiçbir zaman hayatta kin tutmadım. Metin’i Yönetim Kurulu’nda savunarak, yeniden Galatasaray ve Milli Takım’a kazandırmaya çalışacağım.”

Bir buçuk saatlik görüşmeden ayrılırken yüzler gülüyordu. Ve başkan Pekin ile Metin Kurt, Galatasaraylılığa yakışır şekilde sarılıp öpüştüler. Gözler nemlendi ve başkan Pekin, Metin’e dönerek, “Futbolcu köle değildir. Haklı mücadelemene devam et. Fakat bilinçli olarak ve hedefini doğru seçerek,” dedi.

Hürriyet gazetesi kulübümle olan anlaşmazlığı çözümlemeye aracı olduğu için haklı olarak, kendine pay çıkarmaya çalışıyordu. Hakkımda, “Kurt... Murt...” diye yazılar yazan Eşfak Ay-

Futbolcular aracı olacak

Metin'e G. Saray idmanları yasak

GALATASARAY Yönetim Kurulu'nun aldığı "Kadro Harcı" kararı, Metin Kurt'a önemli gün. Ali Sami Yen Stadı'ndaki antrenman sırasında tebliğ edilmiştir. Antrenman bitiminden sonra stadyumun dışına çıkarak Metin Kurt'a "Kadro mektubu" ilezen verilmiş, tebliğ edilmiş olduğuna gidenlerin başta da kendisine ayrıca imza ettirilmiştir.

Günün Programı

2. TÜRKİYE LİGİ

- 13.00 Beşiktaş - Bursaspor
- 14.00 Beşiktaş - Bursaspor
- 15.00 Beşiktaş - Bursaspor
- 15.15 FTT - Bursaspor
- 15.30 Beşiktaş - Bursaspor
- 15.45 Beşiktaş - Bursaspor
- 15.50 Beşiktaş - Bursaspor
- 15.55 Beşiktaş - Bursaspor
- 16.00 Beşiktaş - Bursaspor

O anda diğer futbolcu arkadaşlarının yanında, İstanbul'da bir durum meydana gelmiştir. Kendi aralarında yaptıkları tartışmalar sırasında Metin Kurt'a hakları olan "Harc" ile ilgili olarak Metin Kurt, İstanbul'da kendisi ile aynı durumda olan arkadaşlarından yardım istediği bir anda, "Harc" diye konuşan futbolcular, kararsız bir durumda kaldılar. Bu kararsızlıktan dolayı Metin Kurt, İstanbul'da kendisi ile aynı durumda olan arkadaşlarından yardım istediği bir anda, "Harc" diye konuşan futbolcular, kararsız bir durumda kaldılar.

İSTANBULSPOR

METİN, aradığı Mustafa ile konuşuyor. Galatasaray futbolcu, stadyum harcı ile ilgili kararsızlık nedeniyle, diğer taraflardan da yardım istiyor. (Foto: L. N.)

(Hürriyet, 27.01.1974).

Hürriyet METİN SORUNUNU ÇÖZMEK İÇİN ÜÇ GÜN UĞRAŞTI

Yerli Kissinger Eşfak AYKAÇ

Galatasaray Futbolcu Metin Kurt'un sorununu çözmek için Hürriyet gazetesinde bir kampanya başlatıldı. Bu kampanya kapsamında Hürriyet gazetesinde bir kampanya başlatıldı. Bu kampanya kapsamında Hürriyet gazetesinde bir kampanya başlatıldı.

OLAYIN KAHRAMANI

Galatasaray Futbolcu Metin Kurt'un sorununu çözmek için Hürriyet gazetesinde bir kampanya başlatıldı. Bu kampanya kapsamında Hürriyet gazetesinde bir kampanya başlatıldı.

BİRCH HÜRRIYET İŞİĞİNDEN OTTI

Galatasaray Futbolcu Metin Kurt'un sorununu çözmek için Hürriyet gazetesinde bir kampanya başlatıldı. Bu kampanya kapsamında Hürriyet gazetesinde bir kampanya başlatıldı.

(Hürriyet, 03.02.1974).

kaç, bir anda yerli Kissinger² olmuştu. Bu konudaki arabuluculuğundaki hüneri, öne çıkarak, iki taraf arasındaki gel-gitleri, tavsiyeleri methedilecek ustalığı vurgulamıştı.

Aykaç, Galatasaray'da uzun yıllar futbol oynayan, kulüp yöneticiliğinde bulunan, federasyonda görevler alan, antrenörlük yapan, yorgun argın ülkemize gelen dünya devi Macaristan'ı

2 Henry Kissinger, o zamanlar, Alman asıllı ABD Dışişleri Bakanı'ydı. Sözde milletlerarası arabulucuydu! - y.n.

HÜRRİYET, Futbol Federasyonu ile Başkan Mustafa Pekin'in yaptığı gizli toplantıyı buldu ve izledi

Metin sorunu

çözümlendi

**Alfeden
futbolcu, Bolu
kadroşuna
alındı...**

Bu gece 12 ilerde, kulübü Tamer Karay, başkanına, Futbol Federasyonu (Futbol Federasyonu) ile Başkan Mustafa Pekin'in yaptığı gizli toplantıyı buldu ve izledi. (Bu gece kulübümüzün başkanına, Mustafa Pekin, Futbol Federasyonu ile Başkan Mustafa Pekin'in yaptığı gizli toplantıyı buldu ve izledi. (Bu gece kulübümüzün başkanına, Mustafa Pekin, Futbol Federasyonu ile Başkan Mustafa Pekin'in yaptığı gizli toplantıyı buldu ve izledi.)

GİZLİ TOPLANTI
Futbol Federasyonu ile Başkan Mustafa Pekin, Futbol Federasyonu ile Başkan Mustafa Pekin'in yaptığı gizli toplantıyı buldu ve izledi. (Bu gece kulübümüzün başkanına, Mustafa Pekin, Futbol Federasyonu ile Başkan Mustafa Pekin'in yaptığı gizli toplantıyı buldu ve izledi.)

BIRCH: Metin'i yine idmana çıkardı

Gazetemizin aracılığına Futbol Federasyonu da katıldı. Dün gece alınan karar, kulüp sözcüsü Akagündüz tarafından basınla açıklandı.

TAKIM EKLER

Metin'in bu gece yaptığı toplantı, Futbol Federasyonu ile Başkan Mustafa Pekin'in yaptığı gizli toplantıyı buldu ve izledi. (Bu gece kulübümüzün başkanına, Mustafa Pekin, Futbol Federasyonu ile Başkan Mustafa Pekin'in yaptığı gizli toplantıyı buldu ve izledi.)

FUTBOL TOPLANTISI

Bu gece kulübümüzün başkanına, Mustafa Pekin, Futbol Federasyonu ile Başkan Mustafa Pekin'in yaptığı gizli toplantıyı buldu ve izledi. (Bu gece kulübümüzün başkanına, Mustafa Pekin, Futbol Federasyonu ile Başkan Mustafa Pekin'in yaptığı gizli toplantıyı buldu ve izledi.)

Türkiye liglerinde REKOR..

GOL YEMEMEN SIKIRI - Türkiye'de rekorlar kıran futbolcular, 10 gol yemeyen rekorunu kırdılar. (Bu gece kulübümüzün başkanına, Mustafa Pekin, Futbol Federasyonu ile Başkan Mustafa Pekin'in yaptığı gizli toplantıyı buldu ve izledi.)

RAML 18 MAC'TA HİÇ GOL

(Hürriyet, 09.02.1974).

İLK GELEN

SÖN GELEN

Birch: "Bir kaza olmasa Bolu'dan gol yemeyiz."

Birch, "Bir kaza olmasa Bolu'dan gol yemeyiz." dedi. (Bu gece kulübümüzün başkanına, Mustafa Pekin, Futbol Federasyonu ile Başkan Mustafa Pekin'in yaptığı gizli toplantıyı buldu ve izledi.)

Didi: "Samsun'u yenmek sorundayız."

Didi, "Samsun'u yenmek sorundayız." dedi. (Bu gece kulübümüzün başkanına, Mustafa Pekin, Futbol Federasyonu ile Başkan Mustafa Pekin'in yaptığı gizli toplantıyı buldu ve izledi.)

Amasra lig sonuçları

Amasra lig sonuçları: (Bu gece kulübümüzün başkanına, Mustafa Pekin, Futbol Federasyonu ile Başkan Mustafa Pekin'in yaptığı gizli toplantıyı buldu ve izledi.)

Ali Sami Yen'deki antrenmana gittim. Antrenör Tamer Kaplan çalışmalara katılamayacağımı tebliğ etti.

Ertesi gün, Yönetim Kurulu'nun aldığı kararı hiçe sayarak, arkadaşlarla birlikte güle oynaya antrenmana çıktım.

Bu kararımı Brian Birch de olumlu karşıladı ve sevindi. Beni tekrar takımda görmek istiyordu. Bu her halinden belliydi. Takımın ligdeki durumu da hiç iyi değildi. "Ben çalışmaya gelen her sporcumu seve seve kabul ederim, kapım açıktır," gibisinden memnuniyetini belirten ifadeler kullandı.

Futbol Federasyonu da işe karışmıştı. 8 Şubat 1974 tarihinde yine gazetelere manşettim. Federasyon Başkanı Hasan Polat, Federasyon Üyesi Necdet Çobanlı, Galatasaray Başkanı Mustafa

Kavga bir şekilde sona erdi. Yaralananlar vardı. Karşılıklı şikâyetler oldu. Tuncay, nasıl oldu bilmem, sırta kadem bastı. Birden ortadan yok oldu. Bülent, Ekrem ve antrenör Tamer Kaptan'ı savcı tutukladı. Bütün sorun, Birch'in yumruğunda düğümlendi kaldı. Birch, yumruğunun anlamını "zafer" olarak yorumluyordu, kendisine bu konuda soru yönelten gazetelere. Ertesi gün mahkeme arkadaşlarımı tutuksuz yargılanmak üzere serbest bıraktı ama Birch için tehlike çanları son hızda çalmaya başlamıştı. Çünkü basın beni bırakmış, artık onu kısıkaçları arasına almıştı.

Özür ve Milli Maçlar

O günlere, verdiğim mücadele günlerine döneyim.

Yaptığım açıklamalardan sonra, medya da gereken hassasiyeti kendi uygulamaları çerçevesi içinde verdiğinden halkın desteğini aldım. Aleyhimde yazılan bile benim arkamdaydı aslında. Yönetimdeki bazı üyeler bile benim haksızlığa uğradığım kanısındaydılar. Onların istediği benim bir kez özür dilememdi. Özür dilersem, istediğim parayı vereceklerdi. Yan taraftan para vereceklerine dair zaten bana birçok kez teklif geldi. Kabul etmedim hiçbirini. Başkan, “Ben örtülü vereyim,” dedi kaç kere. Ben kabul etmedim, edemem zaten. “Biz,” dedim, “sizlere karşı işçiyiz ve haklı olduğumuz davada ben kendi adıma özür asla dilemem...”

Mustafa Pekin Başkan, ilk eşimin amcasının okul arkadaşıymış. Bu olaylardan sonra nikâh şahidim olmuştu. Evlendikten sonra bizi evine bir gün yemeğe davet etti. Yemekten sonra iki çuval getirdi ve salonun ortasına koydu. “Bunlar nedir biliyor musun?” dedi bana. Ben öylesine bakıyorum çuvallara. “Bunlar tüm sülaleme ve bana edilen küfürler!” dedi. İki çuval mektup gelmiş Türkiye’nin her yerinden kendisine benimle ilgili, dolayısıyla Galatasaray Kulübü’yle benim aramdaki anlaşmazlık yüzünden...

Verilen süresiz kadro dışı cezası kesinkes halkın gösterdiği tepkiyle kalktı.

Tekstil fabrikatörü ve Galatasaray Yönetim Kurulu üyesi Halit Narin, ki kendisini siyasetle ilgilenen herkes tanır, bana verilen cezanın kalkmasından sonra üyelikten istifa etti. Daha sonraları kendisiyle bir saunada karşılaştık. "Senin sayende Tekstil İşverenleri Sendikası Başkanı oldum. Galatasaray'daki görevimden istifa edince vaktim kaldı, beni tekstilciler başkanı yaptı," dedi.

Hayat işte!.. Bir şey yıkılıyor veya bir şekilde ortadan kalkıyor, yıkılan öbür tarafta başka bir hayat buluyor. Bilimsel öğreti de zaten bu değil mi? Ben orada kendi açımdan kazanmıştım, yaşamımın bir diliminde ama tekstil işçilerinin başına da dolaylı olarak bir bela sarmıştım. Bunu geçen zamanda işçi sınıfımın başına bela olan bu iş adamının işçi hakları konusunda açtığı dertleri kat be kat görmüştüm.

Halit Narin'in tekstil işçilerinin sosyal haklarını kollamak, vermek açısından soyadı gibi nasıl narin davrandığı daha sonra Türk işçi sınıfı tarafından olumsuz değerlendirilmiştir.

* * *

İzmir'de İrlanda'yla A Milli maçı oynuyoruz. Tarih, 20 Kasım 1974. 1-1 sonuçlanan maç. Kramponumun teki ayağımdan fırlayarak tribüne gitmişti o milli maçta!.. Aslında çok iyi oynadığım bir maçı. Sekseninci dakikaya kadar 1-0 galiptik. Bir gol

5 Mayıs 1974, Bulgaristan Milli Maçı, 5-1 yenilgi (Hayat Spor arşivinden).

13.Kasım.1974 Türkiye-Avusturya: 0-1. (Soldan) Ziya (Kpt.), Zekeriya, Yasin, Metin, Engin, Alpaslan, İsmail, Selçuk, Osman, Mehmet.

13 Kasım 1974, Avusturya'ya 1-0 yenilgi (Hürriyet, 20.11.1974).

yedik ve 1-1 bitti maç. Bizim golümüzü Cemil (Turan) attı. İrlanda'da Givens diye tehlikeli bir forvet vardı. Sağ açıktı.

Sekseninci dakikada, sol bekimiz Zekeriya, yanlış kademeye girdi. Ben, o dakikalarda sol açıkça deplase olmuştum. Givens boşalan alana sarkınca, hücumdan savunmaya depar atarak Zekeriya'nın boşalttığı alanı kapamaya çalıştım. Zaten bir önceki pozisyonda ileri depar atmışım. Defansa geldiğimde güç olarak tükenmek üzereydim. Ara vermeden iki tane 70 metrelik depar... Bir yandan Zekeriya'ya bağırarak uyarıyorum, bir yandan da koşuyorum. "Zekeriya kademeye gir!" diye bağırıyorum ama o içeriye terse girmiş. Top onun boşattığı alana aktarıldığında Givens da oraya depar attı. Ben ondan önce yetiştim ama pilim neredeyse tükenmişti! Topa vurayım, nereye giderse gitsin, biz de toparlanalım, diye düşünerek kalan gücümle dışarı doğru topa vurdum. Vurdum ama ne vurdum, iskaladım! Top Givens'in önüne armut gibi düştü. O, aslında oralardan hiç kaçırmazmış. Vurdu ve gol oldu. Tabela: 1-1...

Görünürde golün yenmesinde hata bendeydi ama bütün eleştirmenler, başta Metin Türel olmak üzere, hatam olmadığını, orada görevim olmadığı halde özveride bulunduğumu yazdı. O zamanlar bu tür pozisyonlara girmek görev değildi ama

şimdi görev. Aslında futbol bir takım oyunudur. “Onun yeri, bunun yeri” olmaz. Ben hâlâ o golde kendimi hatalı bulurum. Bir ıska gole neden olmuştu. Geçmişte de ben, bugünkü gibi düşünüyordum. Çok utanmışım o zamanlar. Aslında o yetmiş metrelik deparı atıp oraya gelmesem kimse bunun hesabını benden sormazdı. Kendi inisiyatifimle gitmişim. Başta stoper, sonra sol hafın Zekeriya’nın boşalttığı alana bindirme yapması, kademeye girmesi gerekirdi. O maçı izleyen İsmail ağabeyim, “Tribünde tek bir krampon bulmuşlar, sakın senin olmasın!” diye benimle dalgasını geçmişti.

1 Aralık 1974, İzmir’de İsviçre’yi 2-1 Yendiğimiz Maç

Ali Şen’in Müthiş İtirafı ve İfşaatı! Yooo, bu işte bir başka iş var! Ya bizim spor basınının üzerine ölü toprağı serildi ya da Ali Şen çaptan düştü... Ali Şen kalkacak, “Ben bir milli maçta, Yugoslav hakemi ayarladım, maçı kazandık!” diyecek de kimse sesini çıkarmayacak, olacak iş mi bu? Hayır, hayır! Bu işte, bir iş var!

Hikâye şu... *Vatan* gazetesinin 7 Eylül 2004 tarihli sayısında spor sayfasında bir haber vardı, başlık şu: Ali Şen: “30 yıl önce hakem şikesi yaptım / Bir İsviçre maçı öncesi hakemi Kordon’a götürdük, rakı içti sarhoş oldu, sana iyi not verecek, dedik ve maçı kazandık.” Ali Şen bu müthiş itirafı nerede yapmış? *Vatan*’daki habere göre “Lig TV”deki programda... Ali Şen 1974’te Milli Takım Koordinatörü’ymüş... İzmir’de, Atatürk Stadyumu’nda İsviçre’yle oynayacakmışız...

Gerisini Ali Şen anlatsın, dinleyin: “1974’te Dünya Kupası finallerini oynuyoruz. Ben o zamanlar Milli Takım’ın koordinatörüyüm. İzmir Atatürk Stadı’ndaki İsviçre maçı çok önemliydi. Maçın Yugoslav hakemi geldi, çok güzel bir yer vardı Kordon’da oraya götürdük. Rakı içtik, balık yedik. Hakem bizi çok sevdi, biraz sarhoş oldu. Aramızda müşterek dostlarımız vardı. Çok ünlü hakemdi. Yovanoviç müthiş bir adamdı. Nişli bir hakemdi. Maç delegesi de İskoç’tu. ‘Sen hiç merak etme, İskoç delegeyle seni otelde tanıştıracam. Sana en yüksek puanı verdireceğim,’ dedim. O da ‘Tamam, Türkiye maçı kazanır

o zaman,' dedi. Milli maça çıktık. İskoç delege hakeme, 'Sen merak etme, müthiş bir hakemsin,' dedi. Maç başladı. Ne yap-sak olmuyor. İsviçre bir de gol attı ve öne geçti. İlk yarı böyle bitti. Ben soyunma odasına gittim, baktım. Şimdi ne diyeyim, hakemin bir kabahati yok. 'Yahu senin on sekiz içinde düşen oyuncun da yok. Düşse penaltıyı vereceğim,' diyor. Bizim Me-tin Kurt vardı. Sağ açık oynuyordu. Ben futbolcuya düş diye-mem ki. Bunlar benim yapıma aykırı şeyler. Ben zaten bunları tenkit eden kişiyim." Tabii canım, hiç Ali Şen böyle şeyler der mi? Onun yapısına aykırı. O da öyle diyor, biz de öyle diyoruz!

Maçın ikinci yarısını yine Ali Şen'den dinleyin: "İkinci yarı başladı. On adım ileride Metin Kurt ofsayt, aldı gitti gol yaptı, durum 1-1. İsviçreli kiyameti koparıyor, sahayı terk etmek istiyorlar. Maç tekrar başladı. İtiraz, dışarı. İtiraz, dışarı. Arkadan iki gol, ikisi de beş metre ofsayt. Türkiye: 3-İsviçre: 1. Ertesi gün Turgay Şeren *Milliyet*'e yazıyor o zaman, Ali Şen: 3-İsviçre: 1 manşetini atmış. O biraz ayıp oldu. İsviçreli dostumdu, tabii vurduk da öldürdük derler ya, bizim hakem de öyle yaptı. Ama bu benim sevdiğim tarz değil. Hakemleri anlatmak istediğim için anlattım." Dedigi gibi, Ali Şen o, böyle şeyleri hiç sevmez, tarzı değildir.

Lakin *Vatan* spor sayfası sorumluları Ali Şen'in yazısına bir dipnot koymuşlar, iki satır ama çok önemli... Ali Şen ne di-yordu? Maç 3-1 Türkiye'nin galibiyetiyle bitti diyordu. Meğer maç 2-1 bitmiş! Ali Şen'e göre gollerden birini Metin Kurt at-mış... Hayır, Metin Kurt'un o maçta golü yok, ilk golü İsmail Arca 21. dakikada, ikinci golü de 85. dakikada Mehmet Öz-gül atmış,¹ bu durumda birinci devrenin 1-0 mağlubiyetimizle bitmesine de imkân yok.

Dedik ya, bu işte, bir başka iş var. Tabii var! Ali Şen böy-le müthiş, dehşetengiz bir ifşaat yapacak da onun "Şansalla-rı, mansalları" alkış tutmayacak, "En büyük başkan" diye televizyon programı yapmayacaklar, hakem satın almanın fazi-letini anlatmayacaklar... Bu işte bir iş var! (Hasan Pulur, *Mil-liyet*, 2004-09-12)

1 İkinci gol B. Mehmet Oğuz tarafından atılmıştır – y.n.

Yıldız Futbolcu Kimdir?

Ben o zamanlar direkt futbolcuydum. Yani rakibe direkt giderek futbol oynuyordum.

Brian Birch benim oyun tarzımı değiştirmişti. Ben de onun öğrencisi olarak onun önerilerini her zaman önemsemiş ve kabullenmişimdir. Benden sahada ne istemişse ben de yapmışımdır. Biz oyuncuyuz, tıpkı tiyatro oyuncularını gibi. Elimize verilen

(FotoSpor arşivinden).

Bursaspor'a atılan bir golden bir saniye öncesi. Kaleci Osman ve savunma oyuncusu Vahit'in umarsız yüz ifadesi (Aile arşivinden).

tekst neyse ve yönetmen bizden nasıl oynamamızı istiyorsa ve bizi nasıl yönetiyorsa biz öyle oynamak zorundayız. Tiyatroda rol yapan sanatçıdan bir farkımız yoktur. Takım ve oyun bir bütündür ve sana verilen rol neyse, sen onu hayata geçirmek zorundasındır. Verilen görevin en iyisini yapmalısın. Zaten iyi sporcu budur. Sana verilen rolü yerine getirirken kabiliyetini, özelliklerini ortaya koyarsın ve yıldız olursun. Yoksa kendi başına olmak, verileni olduğu gibi uygulamak değildir futbol. Futbol bir takım oyunudur. Şahsiliği kaldırmaz. Eskilerden –o oyun tarzının içinde– Lefter Küçükandonyadis örnek verilebilir. Kendi başına oynamak günümüz futbolunda yok. Yıldız futbolcu, modern futbolda, bana göre kendisine verilen görevi yaparken gerçekten iyi yapan ve bunu yaparken de yeteneklerini katandır.

* * *

Türkiye'de şu an yıldız bir futbolcuya örnek vermek çok güç.¹ Çünkü Türkiye'nin yıldız futbolcu anlayışı çok değişti.

1 Kitabın yazıldığı yıllar, (2008 yılı sonu) – y.n.

Geleneksel ile Etkileşimci'nin futbolcular, geleceğin müsabakalarından bir an. Metin Falt'lı grimeye çekiyor. Çekerek de anın gidişi Tughan'ın- kalıcılık ve yitimi gel olmayacak... (FOTO: HURRIYET - İLYAS NAMOĞLU)

(Mehmet Durupınar arşivinden).

Futbolcu bireysel mi oynamalı, yoksa birlikte mi? Takım için mi oynamalı futbolcu? Bana göre bir Alex de Souza yıldız bir futbolcu değil ama çok iyi bir futbolcu, o kadar. Belki bu yüzden ülkesinin ulusal takımında forma bulamıyor. Kendi özelliklerini kullanarak takımına katkı sağlıyor. Takım oyununda yok. Duran bir top olacak ve kullanacak ve sayı yapacak. Yarım bir futbolcu. Zira geri dönüşü yok. Mücadeleci değil. Defansa dönmüyor. Onun oyun faturasını bir başkası ödemek zorunda. Yıldız sporcunun tanımını çok iyi yapmak gerekir.

* * *

Daha açık anlatmaya çalışayım, gelecekte futbol kulüplerinin, futbolcularını her gün kamplara almayacağı kanısındayım. Bunu savunuyorum. İleride sporda demokrasinin gelişmesiyle, sporcunun özgürleşmesiyle her futbolcuya bir rol verilecek ve bu rolü futbolcu kendi hazırlayacak. Öyle "sahneye" çıkacak. Ancak bunun futbolcu ve kültürüyle organize edilerek hayata geçeceğini sanıyorum. Antrenmanlar bu anlama gelecek. Herkes kendini hazırlayacak ve bir araya takım için gelecekler.

Belki de her futbolcunun bir antrenörü, çalıştırıcısı olacak. Fizik kondisyon ve diğer donanımlar için başka antrenörleri de olabilir. Zaten buna doğru bir yöneliş var. Bazı futbolcular kulüp dışında da çalışıyorlar. Bu bir anlamda gelecekte ola-

kadar Türk vatandaşı futbolcu var? Sayılmayacak kadar... Almanya ve Türkiye’de takımları dolduranlar kim? Onlar... Ulusal Milli Takımlarımıza bakın, en altından yukarıya doğru. Hepsi Almanya’daki altyapı çalışma anlayışı eleğinden geçmiş sporcular. Bir de ülkemize bakalım. Yetmiş milyon vatandaşı-mız var. Kaç futbolcu kardeşimiz yetişiyor?

Türkiye Süper Ligi’nde futbol oynayan, top koşturan futbolcuların büyük bir bölümü Avrupa kökenli ve oranın eğitiminden geçmiş çocuklarımızdır. Demek ki bu mesele eğitim, beslenme, sosyal yaşam meselesi.

Bu mesele yetenek meselesi değil, çalışma, dolayısıyla çalışma anlayışıyla olur. Türkiye’de genel olarak eğitim ve öğretim sorunu var. Bunun paralelinde sporda nasıl olmasın ki? Ekonomik ve sosyal bir problem, birbirinden kopamaz...

Sonuç olarak, bu açıdan baktığımızda Türkiye’nin az gelişmişliğini, dolayısıyla sporun, hatta futbolun ne kadar az gelişmiş olmasından da görebiliyoruz.

Kitap Okuma, Başın Derde Girer!

Eşimin uzaktan akrabası olan Gündüz Kılıç bir gün, evlendikten sonra bizi evine yemeğe çağırmıştı. Gündüz Kılıç, bugün gazetecilik yapan Altemur Kılıç'ın ağabeyidir. Babası, Kılıç Ali diye bilinen Ali Kılıç, Atatürk'ün en yakın arkadaşlarından ve İstiklâl Mahkemesi'nin üç Ali'sinden biriydi. Ben de bir şekilde devlete damat olmuşum! Maçka'daki evine gittik eşimle. O gece karşılıklı anlattık. Ben, kararlılıkla, yeni bir sporcu türü yaratmak gerektiğini, halka karşı dürüst olmak gerektiğini, halka yan bakmamak gerektiğini, formasına ve taraftarına saygılı sporcu olmak gerektiğini, hakkını arayan bir sporcu tipi olması gerektiğini, idarecilerin kölesi olmayan bir sporcu tipi olması gerektiğini anlatıp anlatıp durdum.

Beni sessizce dinleyen Gündüz Kılıç sadece, "Metin Kurt, okuma!.." dedi ve devam etti: "Şimdi beni iyi dinle Metin Kurt! Sen, futbolun dışında başka şeyler düşünürsen bu camianın içinde kalamazsın..."

Gündüz Kılıç'ın o an ne demek istediğini anlamamıştım, ta ki Kayserispor'a sürgüne gönderilişime kadar. Gündüz Kılıç okuyan bir futbolcunun futbol sahalarında kalamayacağını bana ima etmişti. Bu sözü, yetmiş altı yılında anlamıştım.

Selahattin Beyazıt da aynı minvalde şeyler söylemişti bana o

Metin:

**"Gibbs tıraş kremi ve
Gibbs tıraş bıçağı
ekibi
bana sıhhi ve kolay bir tıraş sağlıyor..
diyor..."**

GIBBS tıraş kremi ve GIBBS tıraş bıçağı sabah
tıraşının çok kolay ve rahat geçmesini
sağlıyor. Çünkü GIBBS tıraş kreminin
yumuşatıcı ve cildi besleme özelliği
ile tıraş bıçağının keskinliği sayesinde cildin
hiç bir zaman tahriş olmuyor. İşte
bu vasıfından dolayı GIBBS
vazgeçemediğim ekipür.

Gibbs tıraş kremi ve
Gibbs tıraş bıçağı
zavklı bir tıraş sağlar

zamanlar. "Sen kapıları tama-
men kapatıyorsun. Kapıları bi-
raz aralık, açık bırak!" demişti.
Cevabım her zaman, "Sen ken-
di işine bak, ben kendi işime..."
olmuştur.

Galatasaray'da Muzaffer Bo-
zok vardı yönetici. Bir gün ba-
na, "Metin," dedi, "seni film
çektirmeye göndereceğim. Sa-
na 2 bin TL para verecekler..."
O zaman, PTT'den kiralık gel-
diğim için kadroya giremiyor-
dum. Paraya da ihtiyacım var-
dı. Gittim ve resim çektirdik.
Gibbs tıraş kremi reklamı için-
miş. Reklama çıkmış oldum di-
ğer futbolcularla. Çok utan-

dım. Bir daha böyle bir şey yapmadım.

O firma maçlardan önce binlerce kutu tıraş kremi tribün-
lere atarak reklamını yapıyordu, sadece İstanbul arenalarında
değil, yurdun tüm futbol arenalarında dağıtıyordu eşantiyon-
larını.

Gündüz Kılıç o akşam bana futbolcunun işinin reklamlara
çıkma değil, sahada futbol oynamak olduğunu söylemişti. Bu
sözler çok ağırım gitmiş ve bu reklam olayı hiçbir zaman ak-
lımdan çıkmayan yaptığım önemli hatalarından biri olarak bel-
leğime kazınmıştı.

* * *

Gündüz Kılıç'ın eşi vardı. Melahat Hanım. Biz adını "Kor-
kunç Yenge" koymuştuk. Saygıdeğer bir hanımefendiydi ve
gerçekten otorite bakımından korkunçtu. O kadar Galatasaray-
lıydı ki, takımın mağlup olduğu bir maçından sonra kocasıyla
birlikte intihara kalkıştığı o zamanlar anlatılırdı. Bir futbol-
cuya takmasın, hali perişandı onun. İflah olmazdı o futbolcu.

Hanımefendi futbolu yakından izlerdi. Hata yapan yarıncıydı. Davranış, giyim, kuşam onun için çok önemliydi. Galatasaray camiasında Gündüz Kılıç kadar değerliydi.

Gündüz Kılıç o dönemde *Hürriyet* gazetesinin sponsorluğunda tüm illeri gezererek mobil antrenörlük yapıyordu, *Hürriyet* gazetesinin eşofmanıyla. Her yerde krallar gibi, "Baba... Baba..." diye karşılanıyordu. Pankartlar, kalabalık, arabalar, kamyonetler gırla gidiyor, gittiği yerlerde insanlar adım bile atamıyorlardı. Davul zurna çalınıyor, horonlar tepiliyor, halaylar çekiliyordu.

Yanına eşini de alıyordu bu gezilerde. Bir gün bir Anadolu kulübüne dersler veriyor, ertesi gün başkasına. Kızmıştım ve o kızgınlıkla hitaben, "Sana Baba diyorlar. Sana hiç yakışıyor mu gazetenin eşofmanıyla do-laşmak..." dedim. Aslında krem firmasının reklamına çıktığımda bana söylediklerinin bilinçaltımda yer etmesinden kaynaklanan bir dışavurumdu bu.

Gündüz Kılıç, bana öyle bir bakmıştı ki, her şeyin ekonomiye bağlı olduğunu, ekonomiyle başlayıp ekonomiyle bittiğini gözleriyle söylemiş oldu. Söylemiş oldu da, benim yaptığım da ekonomik katkı içindi. O zamanlar bu çelişki beynimi epey meşgul etmişti.

Coşkun Özarı ve Gündüz Kılıç
(FotoSpor arşivinden).

Ergun Gürsoy, *Sportmence* Dergisi, Galatasaray'da Doping ve Turgay Şeren

Ergun Gürsoy, o zamanlar en iyi arkadaşlarımdan biriydi. Bugünlerde de ara ara görüşürüz. Özü ve sözü bir, dürüst bir insandır. Kardeşlik, dostluk ve aile ilişkilerini çok iyi bilen bir insandır. Bu konularda ona laf edilirse ilk ben karşı çıkarım. O, yanında bulunanlara asla yanlış yapmayan net bir insandır.

Galatasaray'da futbola başladığım zamanlar, Gayrettepe, Yıldız Posta Caddesi'nde bir evde Ergun Gürsoy'la birlikte kalıyorduk. Pazartesi günleri izin günüm olduğu için o gün o bekâr evinde arkadaşlarımızla toplanırdık. Bu arkadaşların içinde Başaran Ulusoy da vardı. Ergun Gürsoy, Başaran Ulusoy'un muhasebesinde çalışır, tahsilat işlerine bakardı. Bir gün Ergun Gürsoy bana, Başaran Ulusoy'un kendisini Uludağ'a tatile götürdüğünü ve tatil sonunda kendisine tatilde harcadığı meblağın yarısını senet olarak imzalattığını söyledi.

O akşam Başaran Ulusoy eve geldi ve Ulusoy'la tartıştık. Ergun Gürsoy işsiz kaldı. Karadenizli bir grup arkadaşının yardımıyla, İnan Kırac'ın yanına girdi. Daha sonraları Tofaş arabalarının bayiliğini alarak bugünlere geldi. Başaran Ulusoy, Ergun Gürsoy'u Uludağ'a tatile götürmese, hâlâ onun yanında çalışıyor olacak ve belki de bugünkü konumunda olamayacaktı!

İlginç sahnelere tanık olmuştu o ev. Bir gün benim hanım arkadaşlardan ikisi beni gittiğim yerlerde aramışlar ve bulamamışlar. Hanımlar mankendi ve bazı filmlerde küçük roller alıyorlardı. Neyse, beni bulamamışlar ve en son eve gelmişler. Kapıyı çalmışlar. Evde Ergun Gürsoy ve ağabeyi varmış. Kapıyı açınca ağabey, kardeş karşılarındaki güzelleri görünce çok şaşırmışlar. İçeri buyur etmişler ama onlar girmemiş ve ayrılmışlar. Ergun Gürsoy beni gördüğünde, “Bu güzel kadınlar sende ne buluyorlar?” diye sordu. Ben de, “Onlar benim solculuğuma geliyorlar!” diyerek esprili konuştum. Ergun Gürsoy’un verdiği cevap hayli ilginçti: “Ben bundan sonra Maocuyum!..”

Maoculuk o zaman aşırı sol görüştü...

Yıllar sonra Ergun Gürsoy’la karşılaştım. Hal hatır sorduktan sonra, “Yine solcu musun?” diye bana sordu. “Evet, solcuyum,” dedim. “Ne kazandın?” dedi. “Senin gibi zengin arkadaşlarım var! Daha ne isteyeyim,” diye cevap verdim.

* * *

Sportmence dergisinin çıkışında Ergun Gürsoy da vardır. Yıl 1981. Ergun Gürsoy ve Mete Sözügeçen, derginin çıkış sürecinde vardı. Mete, Ergun Gürsoy’un Trabzon’dan arkadaşıydı. Yeniçarşı kulübüne daha sonra ikinci başkan yapmıştım kendisini. Dergi çıkarma fikri Mete’den geldi. Masraflarını o karşılayacak ve bana da bu dergi için maaş verecekti. Ben, adının sadece dergide görüleceği şekilde teklifini kabul ettim. O, hiçbir şeye karışmayacaktı. Anlaşmayı yaptık ve dergi çıkmaya başladı. Zaman geçtikten sonra Mete dergiyi Karadenizlilere ve bankalara daha eğilimli hale getirmeye çalıştı. Karşı gelince Yeniçarşı ve dergiden ayrılmak zorunda kaldı. Ben de dergiyi kapatmak zorunda kaldım. *Sportmence* 10 sayı çıktı. Mahmutbey’de yedi dönüm babamdan kalan ve değeri 20 milyar TL’yi aşan bir arsayı borçlarıma karşılık Ergun Gürsoy’a devrettim. Ya ondadır hâlâ ya da satmıştır ama değerini Ergun Gürsoy şimdi iyi hesaplıyordur.

Davul boynumuzda, geziyoruz aranızda!

Yola "Sporda söylenmeyen ne varsa," diyerek çıktık. Şimdi davul boynumuzda, dolaşıyoruz aranızda... Gümbür gümbür gümbürdetin. Bilin ki, çıkan sesler ürkütmez bizleri...

Sen minik yavrum...

Senin yeşilliklerine göz dikenler oldu. Önce parsel parsel eylediler. Sonra kat kat sattılar. Küçük dünyanın karardı. Oyun bile oynayacak yerin kalmadı. Özlemin bizim de bağrımızı yakıyor. Anlıyorsun değil mi?

Futbolcu kardeşim...

Yıllardır çağdaş arenalarda gladyatörlük yaparsın. Esir pazarlarında haraç mezat satılırsın. Dopinge, şikeye alet edilirsin. Yetmedi mi gayrı?.. Getir sorunlarını birlikte gidelim üzerine...

Amatör sıfatlı sporcularımız...

Acı ızdırıp ve gözyaşından başka bir kazancı olmayanlar. Her gün kendi kendine "Tamam mı? Yoksa devam mı?" sorusunu yenileyenler. Sporda ulusumuzu güldürmek için bir ömür ağlamayı göze alan bizim yiğitler. Sizlere uzattığımız dost elidir. Haydi kucaklaşalım...

Antrenörlerimiz...

Nerede bir suçlu aransa ayağa kaldırılan dert küpleri. Spor aşkıyla seyyah olup, ellerinde bavulları Anadolu yollarını arşınlayanlar... Aklınızla, yüreğinizle, kavganızla gelin aramıza.

Spor Akademilim...

İşportacılık, bakkallık, manavlık, ayakkabı boyacılığı yapan uzmanım. Çilekeşim. Bilimle aydınlat sayfalarımızı...

Sportmence dergisinin ilk sayısı.

Sevgili öğretmenim...

Göstermelik Beden Eğitimi dersleriyle yok olan öğretmenim. Sağlıklı bir nesil yaratma uğraşımıza can kat.

Spora gönül vermiş yöneticiler...

Şeref ve haysiyetleri pazara çıkartılıp satılanlar... Siz de katılın bizlere...

Ve cefakâr taraftarlar...

Yemeden, içmeden biriktirip tırnak dışından stad kasalarını dolduranlar. Kâh çoşup, kâh ağlayanlar... Sizler için perdeyi aralamak boynumuzun borcudur.

Borcumuzu son kuruşuna kadar ödeyeceğiz...

(Metin Kurt, *Sportmence*, Sayı:1, Ocak 1981)

* * *

Doping illetinden biraz daha bahsedeyim, hazır Galatasaray konuşulurken. Galatasaray'da var mıydı, yok muydu?

Dopingi ilk Altay'da yaşamıştım. Ta oralardan Galatasaray'a kadar gelmek istiyorum. Doping, sporun başına dünya milletlerinin başına bela olan eroin gibi, veba gibi bir bulaşıcıdır. Dopingi PTT'de de yapanlar vardı. Ben PTT'de yapmadım, yapmazdım. PTT'deki futbolcular kendi aralarında alırlardı. Daha çok yaşı geçmiş, güçten düşmüş futbolcular dopinge müracaat ederlerdi. Galatasaray'da doping yaptım. Zaten Galatasaray'da sıradan herkese verilirdi hap olarak ya da şiringalanırdı. Galatasaray'da K. adında bir masör vardı. Kendisi de eski futbolcuydu. Beşiktaş'ta futbol oynamıştı. K., doping hapi almayan futbolcuyla kavga ederdi.

Söylendiğine göre Turgay Şeren futbol oynadığı dönemlerde bir maçtan önce kendisine iğne yapılmasını istiyor ve doping ondan sonra sistemleşiyor. Galatasaray Futbol Takımı'na dopingi getirenin, alıştırmanın, o zamanlar, "Deve" ve "Sürmeli" lakaplı Turgay Şeren olduğu fısıltı gazetelerinde anlatılırdı. Bana göre lakabına uygun adamdır. Deveye sormuşlar, "Neden boynun eğri?" diye. O da, "Nerem doğru ki?" demiş. Denilir ki onun döneminde iki olgu geçerliymiş. Bir ruhçuluk! İki, doping... Galatasaraylılık ruhu aldatmacası ve bu aldatma-

nın neticesinde doping. O zamanlar iğnesiz maça çıkılmazmış. Öyle ki, kulüp doktoru futbolcuların yüzüne su vurmuş, kendilerine gelsinler diye. Galatasayılık ruhuyla iğneyi vuruyorlar ve ardından suyla kendilerine getiriyorlar gladyatörleri.

Dopingi Brian Birch'in yaptırdığı söylenirdi. Brian Birch takıma doping yaptırmadığı gibi kondisyon da vermezdi ama basın tarafından çok iyi bir kondisyoner olduğu sunulurdu kamuoyuna. Benim futbol oynadığım sürede dopingin uygulayıcısı söylediklerimdir, idareciler ve malzemecilerdir.

Brian Birch'in ustalığı taktik anlayışındaki bilgileriydi. O zamanlar Türkiye'de oyun sistemi, disiplini, ritim, tempo denilen olgular hiç bilinmiyordu. Oyun disiplini, kademe, oyunda denge, oyunu anına göre hızlandırma, yavaşlatma bilinmeyen olgulardı. Brian Birch, Galatasaray takımında bütün bunları organize etti. Zaten oyun disiplinine uymayanı takımda oynatmıyor, kim olursa olsun kızığa çekerek yedek kulübesine gönderiyor, kadroya bile almıyordu. Kondisyonu aslanlar gibi Masör K. sağlıyordu hap vererek.

Altını tekrar çiziyorum. Futbol dünyasında doping vardı. Ben dahil bütün futbolcular doping yapardık.

Futbol oynadığım dönemde doping yaparak hazin sona erenlerin en somut örneği Fenerbahçeli Levent'tir. Sarı Levent... Erol Togay'ın bugünkü durumu içler acısıdır, televizyonlardan seyrediyoruz. Eskilere gidersek, Fenerbahçeli sol açık Nedim,

Turgay Şeren futbol oynadığı dönemlerde kalesine giren bir topun peşinde (Mehmet Durupınar arşivinden).

Napoli'de Italya'ya karşı dev gibi duran Ankaragüçlü sağ bek Mehmet, ki en son kamyon şoförüydü, takım arkadaşım Korhan, Eskişehirsporlu Necdet aklıma ilk gelenler. Bu arkadaşlarım genç yaşta kanserden vefat ettiler. Sporcu bir kişinin sağlıklı olması gerekir. Sporcunun kanser olması dopingden geçer. Daha çok sporcu, futbolcu arkadaşlarım var bu illetten muzdarip olan. Genç yaşta Yusuf Ağabey (Tunaoglu), Candan Tarhan... Bunlar 48-50 yaşlarında erkenden vefat ettiler. Vefatlarının kökeni dopingdir. Eskiden doping çok fazla yapıldı. Sistemli ve bilimsel spordan uzak futbolcular dopinge sarılırlar, ondan medet umarlardı. Şimdi kontrol var bir nebze olsa da.

Eskiden futbolcuların spor hayatlarının erken bitmesi, altıyapı şartlarının olumsuzlukları değildi. Sahaların, tesislerin yetersizliği değildi futbolu erken bırakmak. Dopingden etkileniyordu futbolcular. Sürekli alınan doping futbolcunun, tabiri caizse, pilini bitiriyordu.

* * *

Futbol camiasında dopingsiz maç yoktu. Doping, maç anında sporcularda hayati rezervlerini ortaya koyan bir hızlandırıcıdır, güç birimi olarak. Yağ ve şeker depoları ve hayati rezerv kaynağıdır insan bedeninde. İnsan bedeni dopingle, üçüncü, dördüncü devre maç yaptırır futbolcuya. Bunlar tıbbi olgular. Beni aşar. Benim bildiğim insan bedeninde bütün enerjiyi sonuna kadar kullanmasıdır, dopingin. Tabiri caizse insanın pilini sonuna kadar deşarj ederdi. İnsanı bitirirdi doping. O anlık verdiği enerjiden sonra, futbolcu haftalarca kendine gelemmez ve bir uyuşturucu gibi insanı kendine müptela eder, yavaş yavaş erittiği adalelerle yiyip bitirirdi futbolcuyu felç edene kadar... Bir kez daha altını çizerek tekrar edeyim: Doping, bir dahaki sefere daha fazlası alınması gereken, bir sporcu için eroin kadar tehlikeli ölümcül bir beladır.

* * *

Futbolu bırakan insanların, toplumdaki hayatının sonradan düzensiz olması, başka insanlarla uyum sağlayamaması büyük

ölçüde dopingden kaynaklıdır. Alkole kaçış başlar ve bunun birçok örneğine rastlarsınız. Doping nedir ve insan neden doping yapar? Kendine güvenen insan doping yapar mı? Doping, bir sporcunun kendine olan özgüvenini sağlayacak olan yedek bir araçtır. O anlıktır ve o bir müsabakalıktır. Ya sonrası? Dopingi destekleyenler ve sporculara enjekte edenler, müsabakanın bir gün sonrasında sporcunun yaşadığı acıları yaşadılar mı acaba? Yaşasalar yine de doping yaptırırlar mı?.. Bütün bunları bile bile yine de mamalar mıydı öğrencilerini?..

* * *

19 Kasım 1975'te *Hürriyet* gazetesi, Büyük Futbol Forumu yaptı. Konu, "Futbolun Sorunları ve Niçin İyi Futbol Oynamıyoruz?" Bu sorunun cevabı alınmaya çalışıldı, futbol dünyasının o zamanki konularında uzman kişilerinden. O günün futbolcuları olarak ben, Zekeriya Alp ve Engin Verel konuşmacıydık.

Oturumda, Türk futbolunun hiçbir zaman Avrupa seviyesine ulaşamayacağını söyledim. Hiçbir devirde temele oturmamış profesyonel futbolumuzun bir spor değil, bir iş olduğunu belirttim. "Kötü futboldan yakınmamızda suç bende olduğu kadar, sizdedir de aynı zamanda," dedim. Futbola egemen olanlara, "Cebinden çıkan paranın, stadlara harcadığınız paranın nereye gittiğini, nasıl bilinçsizce harcadığınızı bilmeden sahalara koşturuyorsunuz," dedim. Dedim de dedim. Ama dinleyen yoktu ki...

Öneri olarak ise özetle şunları söyledim: "Profesyonel futbol Türkiye'de bir yutturmacadır. Herkes spor kisvesi altında çıkarıcıdır. İlk önce bu düzene bir son verilmelidir. Bu sosyoekonomik bir sorundur. Kulüpler ya devletleştirilmeli ya da şirketleştirilmelidir. Günümüz futbolcularının çoğunluğu arka sokaklardan gelen az gelirli kimselerdir. Bunlar gençliklerinden hem güzel giysilerin, güzel kızların, lüks otomobillerin özlemi ile büyürler. Ve profesyonel futbolcu olup, büyük transfer paraları alıp bu özlemlerini giderdikten sonra gayelerine ulaştıklarını sanıp gevşerler. Halbuki ciddi şirket şeklinde yöneti-

len veya devletin ciddi kontrolü altında olan kulüplerde bu tür futbolcular barınamazlar. Bu düzen değişmedikçe güzel futbol beklemek hayaldir. Bir ülkenin sosyoekonomik yapısı düzelmeden spor da düzelmez.”

Spartaküs İsyanı!..

İsyan!.. Gelelim benim Galatasaray'daki isyanıma... Galatasaray'daki isyanım Spartaküs isyanına benzer.¹

Bir antrenman öncesi soyunma odasında futbolcu arkadaşlarla dertleşiyorduk. Aradan iki hafta geçmesine karşın, bazı prim alacaklarımız ödenmemiştir. Başımızda Galatasaray'ın ilk maaşlı yöneticisi, daha doğru bir deyişle ilk "paralı menajeri" Turgan Ece bulunmaktaydı. Türkiye'nin tek Dünya Güzeli Keriman Halis Ece'nin kardeşi olan Turgan Ece ile üç yıl arka arkaya, şampiyon olduğumuz dönemlerde de birlikte çalışmıştık. Futbolcuların sözcüsü olarak prim alacağı ko-

1 Spartaküs, MÖ 73 yılında arkadaşlarıyla birlikte köleliğe karşı ayaklanma başlattı. Aslen Trakyalı gladyatördür. Roma orduları karşısında sekiz kez başarı elde etse de sonunda yenildi. Çarmıha gerilerek öldürüldü. ("Belki bu dünyada kimse için huzur diye bir şey yoktur. Ama biliyorum ki, yaşadığımız sürece kendimize dürüst davranmamız gerekiyor. -Spartacus-) - y.n.

nusunu kendisine açmaya karar verdiğim sırada, Turgan Ece, soyunma odasına geldi. Ece'nin neşesi yerindeydi. Paralı menajere Ankaragücü'nü eleyerek Türkiye Kupası'nda yarı finale çıktığımızı anımsattım ve bu maçın priminin ne zaman ödeneceğini sordum.²

Turgan Ece sanki bu soruyu bekliyordu. Birden beni "komünist" olmakla suçladı, sonra da tüm futbolculara hakaretler yağdırdı. Kulüp çevrelerinde Başkan Selahattin Beyazıt'ın adamı olarak bilinen, kafasında kırk tilki dolaştığı söylenen ve güvenilemez bir kişiliğe sahip olduğu iddia edilen Turgan Ece'nin bu inanılmaz tepkisi soyunma odasının havasını soğutmaya yetti. Şaşırp kalmıştık. Çünkü birkaç gün sonra Fenerbahçe ile önemli bir maç oynayacaktık. Şampiyonluk için Fenerbahçe ile Trabzonspor yarışıyordu. Bu maçta, Galatasaray'ın Fenerbahçe'ye yatacağı ve böylelikle şampiyonluğun Anadolu'ya, Yani Trabzonspor'a geçmesini engelleyeceği spor kulislerinde fısıldanıyordu. Oyuna gelmemek için Turgan Ece ile yaptığım tartışmayı büyütmedim, ama yazdığı senaryo doğrultusunda birdenbire kendini "diktatör" ilan eden paralı menajere, yıllar içinde futbolcularla birlikte ter döken emekçilerin yani masörün, malzemecinin, temizlikçinin, sahanın bakımından sorumlu olanların mücadele vererek Galatasaray'da kazandıkları ekonomik-demokratik hakları, bir çırpıda gasp etmesine izin vermememiz gerektiğini düşündüm. Antrenman sonrası futbolcu arkadaşlarla toplanarak, Turgan Ece'nin tavrını tartıştık. Sonuçta, Turgan Ece'nin son tutumunu protesto etmek amacıyla bir gün sonraki antrenmana yarım saat geç gitmeye karar verdik. Antrenman saatinde Ali Sami Yen'de değil, TMT Oteli'nde olacaktık. Öyle de oldu. Fire vermeden TMT'de toplanmıştık.

2 Antikçağda, galip gladyatör, oyunları düzenleyen *Editör* tarafından ödülünü alırdı. Bu bir taç, bir çanak ya da altın paralar olabilirdi. Ayrıca kendisine zafeirin sembolü olan bir palmye yaprağı da verilirdi. Bütün bunlar, oyunlara katıldığı için alacağı paranın dışındaydı.

Gladyatör dövüşlerinin en çok rağbet gördüğü ve devlet tarafından desteklendiği dönemlerde başarılı gladyatörlere ev ya da arazi verilirdi. Ayrıca bu armağanlar arasında son derece pahalı ve süslü bazı silahlar ve gladyatörlerin yalnızca süs olarak taktıkları bilezikler de vardı. Alan Baker, *a.g.e.*

Fatih Terim Adana'da olduğundan aramızda değildi. Antrenman saat 10:30'daydı. Saat 11:00'de antrenmana gittik. Malzemeci Ahmet Ağabey, Turgan Ece'nin antrenmanı iptal ettiğini bildirdi. Az sonra Ece soyunma odasına teşrif etti. "Futbola anarşiyi soktunuz!" diyerek, büyük nutkuna başladı ve bana dönerek, "Bu anarşistlerin başı sensin!" dedi ve beni kadro dışı bıraktığını açıkladı. Müthiş hafiye Turgan Ece, baş anarşisti saptamakta yetinmemiş olacak ki, B. Mehmet ile Yasin'i de yardımcı anarşistler olarak belirlemiş, onları da kadro dışı bırakmıştı. Hızını alamayan o zaman kendisine taktığımız isimle "Faşist General Turganko", Ekrem ile Aydın'ı da daha sonra kadro dışı kervanına katmıştı.

*Turgan Ece ve Brian Birch bir maçtan sonra demeç verirken
(Hayat Spor arşivinden)*

Turgan Ece, soyunma odasını terk ettikten sonra, kendi aramızda yeniden toplanarak Faşist General Turganko'ya karşı, birlikte mücadele kararı aldık. Hep bir ağızdan Turgan Ece'nin kadro dışı kararını birbirimize haykırdık.

* * *

(Hürriyet, 26.27.1975).

ile birlikte yaptığımız basın açıklamasında Galatasaray'da isyan olmadığını, aksine Turgan Ece'nin provokasyonu ile karşı karşıya kaldığımızı vurguladıktan sonra, onu provokatörlüğe iten nedeni de açıkladık: "Şampiyonluğun Anadolu'ya yani Trabzonspor'a gitmesini engellemek..."

Yasin ile Ali Sami Yen Stadi'na döndüğümüzde acı bir sürprizle karşılaştık.

B. Mehmet, Aydın ve Ekrem dışında tüm futbolcular yöneticilerin baskılarına dayanamayarak kampa gitmişti. İsteseydik bu kampı dağıtacak gücümüz vardı. Ancak kampı dağıtırsak Turgan Ece'nin ekmeğine yağ sürmüş olacaktık. Turgan Ece'yi amacına ulaştırmamak için futbolcu arkadaşlarımızı desteklemeyi uygun gördük ve sustuk. Sonuçta Galatasaray eksik sayılabilecek kadrosuyla Fenerbahçe'yi yenerek, hem renklerine gölge düşmesini engellemiş hem de şampiyonlukların masalarında değil, sahalarda kazanılması gerektiğini apaçık ortaya koymuştu. Ancak bu arada Turganko "Futbolda kazanan her zaman haklıdır," kuralı gereği kahraman olmasa bile geçici olarak işin içinden kendini sıyırmayı başarmıştı. Trabzonspor şampi-

Kayserispor ve Gerçek Politik Mücadele

Ciddi politik mücadelem 1976 tarihinde başladı. O zamana kadar hep bilgi depolama ve konuşmalarla geçirmiştım zamanı. Aykırı bir duruşum vardı ama politik bir bilinçle içi doldurulmuş değildi söylediklerimin. Ayaklarım yere basmıyordu daha. Dürüst ve namusluydum, o kadar. Zayıfları korumak ve güçlülerle uğraşmak şiarımdı; dediğim gibi, sadece o kadar.

1976 yılında Galatasaray'dan Anadolu'ya, Kayserispor'a 2. Türkiye Ligi'ne adeta sürgüne gönderilir gibi transfer edildiğimde, benim için gerçek politik mücadele de başlamış oldu. Artık futbolun bir yutturmaca olduğunu açıkça, bilimsel temellere dayandırarak söylüyordum.

Sporu, daha sağlıklı, daha üretken bir toplum yaratmak amacıyla kişileri bedensel ve ruhsal açılarından geliştirmeyi

*Kayseri'deyken. Yıl 1978
(Hayat Spor arşivinden).*

Yasin Özdenak ve Metin Kurt... Yıllarca aynı forma için ter döken iki arkadaşın yolları artık ayrılmıştı: Biri Amerika'ya, diğeri Anadolu'ya... (Hayat Spor arşivinden)

öngören uğraşların tümü olarak tanımlıyor, başka bir deyişle bireyleri ekonomik yaşama hazırlayıcı bir araç olarak görüyordum. İkiye ayırıyordum sporu o zamanlar: Biri gerçek spor, diğeri spor adına gösteri, diye tanımladığım profesyonel karşılaşmalar. Spor adına sürdürülen profesyonel karşılaşmalar, bu işi yapanların doğrudan doğruya yaşam kavgasıdır. Burada tüketiciler için üretim yapan üreticiler vardır. Futbolcu veya bir boksör, seyir üreten bir emekçidir. Sporcu değildir. Gerçekten ne profesyonel spor olabilir ne de profesyonel sporcu.

Ülkemizdeki sporun hiçbir zaman halkın yararına kullanılmadığını söylüyordum. Çarpık bir seyir endüstrisinin üstüne monte edilmiş bir yutturmacaydı spor. Bu düşünceler üzerine fikirlerimi her yerde anlatıyor, basına demeçler veriyordum:

“Yığınları yaşam kavgasına daha sağlıklı, daha aktif olarak hazırlamak gereği üzerine bina edilmiş bu sistem, amacını gerçekleştirmek için yediden yetmişe tüm halka spor yaptırmayı planlayan bir spor yapısı kurar. Kitleleri suskunluğa, pasifliğe alıştırmak gereği duyan bir başka yapı ise halkın üstün yetenekli küçük bir bölümünün yaptığı gösterilerle yetinmesidir. İşte bu gerçeklerin ışığı altında ülkeler sosyoekonomik yapılarına göre ya sporu ya da seyir yutturmacısını bir toplumsal araç olarak kullanır.”

* * *

Gerçek ortaya çıkana kadar Turgan Ece ile mücadele edeceğimi her fırsatta, hangi gazeteci sorarsa sorsun anlatıyordum.

Ben bu başkaldırıyı, bu isyanı örgütlerken, bir hak arayışından yola çıktım. Ama silahlar çekilir çekilmez, “Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için,” ilkesiyle söz verdiğimiz arkadaşlar bizi yarı yolda bıraktılar. Para kimde? İdarecilerde tabii, yönetimde para... O halde onların peşinden gideceklerdi ve öyle de yaptılar. Beş kişi kaldık ortada: Enver, Aydın, Yasin, B. Mehmet ve Ben. Bu arkadaşlardan da, Yasin ve B. Mehmet yönetimden özür dileyerek aramızdan ayrıldı.

Verdiğim bu başkaldırı, bir iç savaştı Galatasaray’da aynı zamanda.

O hafta sonu kupa maçı vardı Ankara’da, Cumhurbaşkanlığı Kupası... Ankara’ya gidildi. “Para!.. Para!..” diye yanımdan ayrılmayanlar, istediklerinden fazlasını aldılar yöneticilerden.

Ben ne af diledim ne de, “Bir suç işledim, kusurumuz affolla!” gibisinden laf edecek kadar küçük bir eğilme karşılığında alabileceğimi de aldım. Sağda solda hakkımda konuşulanları kâh duyuyor, kâh da bir şekilde kulağıma gelerek dinliyordum. “Bu çocuk deli mi?..” diyorlardı. “Yalnız kalacağını kestiremedi mi?..” diyorlardı. “Meteliğe kurşun atılan devirde son cephe arkadaşları özür diledi. O neden dilemedi?” diyorlardı. Diyorlardı da diyorlardı işte, ama benim için ölmek var, dönmek yoktu...

Bütün bunlara karşı söylemim şundan ibaretti: “Dünya dönüyor dediği için tutucu güçler tarafından ölüme mahkûm edilen Galile bile ölümden kurtulmak için iddiasından vazgeçti. Arkadaşlarım için de parasızlık ölüm demekti belki!.. Ama Galile yargılandığı salondan çıkınca, ayağını inatla yere vurup bağırmıştı: ‘Dünya dönüyor da, dönüyor... Aksi ispatlanıncaya kadar da ben buna inanacağım.’ Evet, arkadaşlarımdan durumu bundan farksızdır zannediyorum... Huzura karşı baş eğdi ama vicdanları ile baş başa kalınca neyin doğru, neyin yanlış olduğunu biliyorlar elbette... Ben baş eğmedim, yapım bu demek ki...

Benden sürekli problem çıkaran, ortalığı karıştıran bir insan olarak söz ediliyordu. Egemen çevre borazanlarını öyle öttürü-

yordu çünkü. Hatta, 'Geçen yıl da bunu yaptı, bu defa da. Ama bu kez yumruk kafasında patladı!' gibisinden yazıyorlardı kanlı kalemleleriyle. Bu tür söylemlere gülüp geçiyordum. İnandığım ne ise, kalbimden geçen ne ise onu söylüyor ve tekrarlıyordum: Şu toz duman arasında neyin ne olduğunu, kimin kim olduğunu anlamak çok zor. Böyle durumlarda tahminle sonuca varmak istenir. İnancım şu ki, suç, vadesi uzun da olsa gizlenir ama asla kaybolmaz. Suçlu cezasını eninde sonunda görür. Bugün o suçlu sandalyesine beni oturtmak istiyorlar. Ama ilahi adalete inananlar, bir gün gerçek suçluyu görecekler ve beni kaldırdıkları sandalyeye gerçek suçluyu oturtarak yargılayacaklar. Açık söylüyorum, kulübüm Galatasaray'la hiçbir sürtüşmem yoktur. Benim sürtüşmem Turgan Ece'yledir. Bir gün Turgan Ece'nin bize karşı yapmak istediği oyun anlaşılacak, altındaki hesap ortaya çıkacaktır. Çünkü Turgan Ece suç işlemek yolunda durmayacaktır. Yapısı budur onun. Ve bir gün de muhakkak yakalanacaktır!.. Geçen yılki olayla bu defakini birleştirenlere ise söyleyeceğim tek şey var. Şayet ben o zaman haksız olsaydım, kulüp başkanımız sayın Prof. Dr. Mustafa Pekin, masama oturup nikâh şahitliğimi yapmazdı..."

Artık Galatasaray'ın beni gözden çıkarttığı aşikârdı. Başka takıma gideceğime kesin gözyle bakılıyordu ve şüphesiz bu kulüp merak konusu olmuştu. Bunu evli bir kadın örneğini vererek anlatmaya çalışıyordum. "Şayet kadın namuslu ise kocasından boşanmadan bir başkası ile flört etmez. Benim durumum da bu!.. Galatasaray'ın mukaveleli futbolcusuyum. Evvela Ga-

latasaray'ın beni boşadığını açıklaması gerekir ki, ben başka kulüple nikâh yapayım. Bunun aksi hareket edersem, namuslu olduğuma önce kendim inanmam..."

Turgan Ece, artık benim Galatasaray forması giymemin mümkün ola-

Besiktas, Metin'i alıyor

Fenerbahçe, Charzow antrenörü Vicesse ile anlaşma yolları arıyor. G.Saray Bursa'da Kemal'in peşinde

METİN: Bulbulün çektiği...

(Hürriyet, 01.06.1976).

Turgan Ece ile olan sürtüşmemiz gazetelerin sarı sayfalarına kadar konu olmuştu. Gündüz Kılıç *Hürriyet* gazetesinde “Pembe Gazete” adı altındaki köşesinde durumumuzu fotoğraflarımızı fotomontaj yaparak şakaya almıştı.

Geçen mevsim sonunda meydana gelen bir itilaf yüzünden dargınlıkları aylarca süren Turgan Ece ve Metin Kurt nihayet kucaklaşıp barışmışlardır.

Dünkü barışmadan çok memnun gözükün Turgan Ece, "Biz asil bir aileyiz. Aramızda dargınlıklar kırılganlıklar olabilir. Fakat asla kin tutmayız. Bildiğiniz gibi sonradan pişman olup af dileyen futbolcuları affetmiştik. Hatta bunlardan Yasin'ı jübile yapıp mükafatlandırdırma yoluna bile gittik. Onları affetmişken içlerinde hepsinden mertçe sonuna kadar inancından, verdiği sözden vazgeçmeyen Kurt'u neden affetmeyelim?.." demiştir.

Metin Kurt, "Ben her zaman her yerde Galatasaray'dan iyi kulüp bu-

[illegible]

lamayacağımı, oradan ayrılmayacağımı söyledim durdum. Sonunda insanların fikri ve düşüncelerinden dolayı cezalandırılmayacaklarını anlayan Turgan Ece'ye teşekkür ederim. Böylece sevdiğim kulübüme daha gönül rahatlığıyla hizmet edeceğim," diyerek mutluluğunu açıklamıştır. (Hürriyet, 27.06.1976)

* * *

Yasin ve B. Mehmet özür diledikten sonra, mücadeleyi tek başıma sürdürmekten başka bir seçeneğim kalmamıştı. Bu arada birçok kulüpten transfer teklifi alıyordum. Ancak Galatasaray'dan başka bir kulübe gitmeyi etik olarak doğru bulmuyordum. Galatasaray'da devam edemezsem futbolu bırakmayı kendime daha uygun görüyordum.

Bu arada Kayserisporlu yöneticiler ve teknik direktör Şükrü Ersoy beni aradı. Kayserispor'a gelip gelemeyeceğimi sordular. Kendilerine, Galatasaray'da mücadelemi sürdüreceğimi ama benimle birlikte, bana yakın oldukları için isimleri silinen B. Mustafa ve Enver'in transferlerini önerdim. Daha önce Metin Oktay'ın Altay'dan Galatasaray'a transfer ettiği fakat başarılı olamayan santrfor Yılmaz da Kayserispor'daydı. Kayserisporlu yöneticiler ve Şükrü Ersoy önerime uyup transferleri gerçekleştirdiler.

Ben futbolu bırakıp bırakmama kararımı düşünürken Enver (Ürekli) beni telefonla aradı. O sırada Kayserispor sağ açık olarak Güvenç Kurtar'la anlaşmış ama Kurtar anlaşmaya uymayarak başka takıma transfer olmuş. Enver, eski takımım PTT'de beraber futbol oynadığımız, sadece takım arkadaşım değil birçok olguyu paylaştığımız bir futbol emekçisiydi. Enver'in çağrısı beni heyecanlandırdı.

Anadolu'ya gidip mücadeleyi oradan sürdürmek, oradan yaratacağım taban örgütlenmesiyle İstanbul futbol oligarşisinin karşısına dikilmek düşüncesi bana Anadolu'nun yolunu açtı ve Galatasaray'dan ayrılmamın açıklamasını soran gazetecilere, "Kayserispor beni fikirlerimle birlikte istedi, ben de olumlu yanıt verdim," dedim.

1978-79 sezonunda tesadüfen Türkiye Kupası'nda Galatasaray'la eşleşmiştik. Galatasaray'ı Kupa'dan eledik. Gazeteciler, "İntikamını aldın mı?" şeklinde sorular sordular. Onlara cevabım şuydu: "Profesyonel futbolcuyum, sadece görevimi yaptım!" Çünkü benim Galatasaraylı sporseverlerle alıp veremediğim bir şey yoktu. Hatta bir ölçüde sporseverlerin rüyalarını gerçekleştirmek için arenalarda savaşıyordum.

* * *

Sonunda Kayserispor'da da kadro dışı kaldım. "Açların sofrasında toklara yer yoktur," dedim. Ben değişmediğime, yönetimi ellerinde bulunduran patronlar da zihniyetlerini kendiliğinden değiştirmeyeceğine göre, ara sıra kadro dışı bırakılmak olağandı benim için. Demek ki, Kayserispor beni fikirlerimle birlikte transfer etmemiştii.

Kadro dışı bırakılmanın kökeninde kulüp yönetimlerini ellerinde bulunduran yönetim ağalarının futbol emekçilerine bakış açıları ve de onların bekledikleri ile benim bakış açım ve görev anlayışımın temelden birbirine zıt olması yatmaktaydı.

Sözünü ettiğim çevrelere göre futbolcu, akli aut çizgisinde son bulan ayaktakıymıydı. Futbolcu, "Ben neyim?", "Nereye kadar varım?", "Ne-

Oğlu Yiğit'le (Aile arşivinden).

Kayseri'de ailesiyle (Hayat Spor arşivinden).

reden sonra yokum?”, “Yaptığım işin toplumsal boyutları nerede başlayıp nerede biter?” kısacası, “Kimler tarafından hangi amaçlar doğrultusunda kullanılıyorum?” sorularını soramazdı.

Bu soruyu soran ve egemen çevrelerce oluşturulmuş sis tabakasını aralayabilecek bilince ulaşmış futbolcular uydurulmuş öykülerle halkın yüreklerinden silinip atılmak istenir. Çünkü bu soruların yanıtları halkı uyandırabilir ve onlarca kurulmuş olan denge bozulabilir.

Anadolu'nun tam ortasında 1977'lerde az önceki soruları soran, söyleyen bir futbolcuyu kulüp barındırır mı? Kayserispor beni Türkiye'nin en iyi üç forvetinden biri olarak transfer etti. Bu da Galatasaray Kulübü'nün işine geldi. Dünden razıydılar ama Kayserisporlu yöneticiler, kendilerine her ne kadar adale gücümle yararlı olsam da söylediklerimle başa çıkamadılar ve beni kadro dışı bıraktılar.

Her yerde anlattıklarımın özeti aşağı yukarı şöyleydi o zamanlar: “Bu güçler egemenliklerini nasıl kurdular?.. Sistem, sü-

Kayserispor formasıyla (Hayat Spor arşivinden).

rekliliklerini nasıl devam ettiriyor?.." İşin sırrı burada yatıyor. Kendi kaynaklarıyla ödenmeyecek boyutlarda kulübü borçlandıran ilk yöneticiler aynı zamanda kulüplerin patronları da olmuşlardır. Çünkü bugünkü koşullarda onlarsız bir yönetim iş başına gelemez, gelse bile uzun dönem iş başında kalamaz.

Örnek vermek gerekirse, gerçekten iyi niyetli, kulübü çağdaş temellere oturtmak isteyen bir yönetimin iş başına geldiğini düşünelim. O anda tüm olanakları kuruyacaktır kulübün. Önce saha hasılatlarına eski borçların ödenmesi için temlikler gelecektir. Arkasından diğer kaynakların koruması en doğal sonuç olacaktır. Elbette ki maddi bakımdan büyük açmazlara düşen yönetim kaçınılmaz olarak görevden ayrılacaktır.

Dizginler, her zaman ön planda olsalar da olamasalar da daima kulübü ilk borçlandıran yönetim ağalarında kalacaktır. Ancak hem eski borçların ödenmesi hem de gelir giderlerin dengelenmesi için yan kaynaklara gereksinmesi vardır bütün kulüplerin. Bu nedenle kulübe gelir sağlayacak bir banka, bir belediye, bir elektrik şirketi vs. zaman zaman yönetim ağalarıyla işbirliği yapar ve onları ön plana çıkarır. Ancak gerçek yönetim daima sözünü ettiğim çevrelerin elindedir.

“Kulüplerin bu çevrelerden kurtulma ve halka açılma şansı yok mudur?” sorusunun cevabı, Türk sporunun ve profesyonel futbolumuzun geri kalış nedenlerinde yatmaktadır.

O zamanlardan bu yana kesinlikle inanıyordum ki, çeşitli kaynaklardan halktan topladıkları paraları kendi çıkar doğrultusunda kullanan sözünü ettiğim gizli profesyonel yöneticilerin oyunlarını bozmadan bu işin çözümü yoktur...

İşte!.. Bu düşüncelerin altından hangi kafa yapısına sahip bir idareci kalkabilir ya da hak verebilir. Aldım tası tarağı, ver elini Sivas... Hayret! Hâlâ bana kapılarını açan kulüp vardı. Orada da hararetle günler yaşadım. Halktan inanılmaz destek gördüm. Antrenörlük yaptım. Sivas'ta profesyonel antrenörlük hayatımı, bir süre sonra yöneticilerle çıkan anlaşmazlıklar yüzünden noktaladım.

1981 yılında Kayserispor'a antrenör olarak gittim. Oradaki antrenörlük ömrüm futbolcuların paralarını ödemedikleri için iki ay sürdü.

Bosman Yasaları ve Görüşler

Bugün, Avrupa futbolunun çehresini değiştiren “Bosman olayının” ilk kıvılcımlarını ben o günlerde atmıştım. Futbolcuların özgürlüğünü ilan etmesi gerektiğini, arkadaşlarıma, yöneticilere, gazetecilere anlattım ama kimse anlamadı.

1973 yılında Galatasaray’da mukavelem bitmişti. İki yıl kulüp isterse temdit hakkı vardı ama temdit hakkı genelde kullanılmıyordu. Bu anti-demokratik bir durumdu. Kulüp iki senelik maaş tutarını yatırıp sözleşmeyi iki sene daha uzatabiliyordu. Dolayısıyla yapılan iki yıllık mukavele dört yıllık oluyordu. Futbolcu isterse uzatamıyordu ancak kulüp mukaveleyi uzatabiliyordu.

Ben bu uygulamayı anti-demokratik bularak sakal bıraktım. Futbol arenasının tek sakallı futbolcusuydum. 28 bin TL karşılığında Galatasaray’da futbol oynadım. 110 bin TL verdiler, kabul etmedim. Bu durum Avrupa basınına da yansdı. O sırada Galatasaray’ın Avrupa Kupaları’nda Atletico Madrid ma-

Belçikalı futbolcu Bosman.

çı vardı. İspanyol gazeteleri benimle röportajlar yaptı. Çekilen büyük fotoğraflarla yapılan bu röportajlar Avrupa basınında büyük yankılar uyandırmıştı.

Aradan yirmi yıl geçti ve 90'lı yıllarda Bosman¹ adında Belçikalı bir futbolcu yasal yollara başvurarak, benim kamuoyunda dile getirdiğim tepkiyi yineleyerek Avrupa Yüksek Mahkemesi'nde hakkını aradı. Mahkeme futbolcunun haklı olduğunu kabul etti ve gladyatörlere örnek olan bu kararla onlar, serbest dolaşma hakkını elde ettiler.

Kulüpler, futbolcular için “yetiştirme hakkımız var”, “bonservis hakkımız var” diyorlar. Avrupa ülkelerinde futbolcular mukaveleleri bitince serbestçe gidebiliyorlar ve kulüpler artık onları alıp satamıyor.

Ben o zamanlar derdimi şöyle dile getirmiştım:

“Futbolcu işçidir. Futbolcular konumlarına göre işçidirler. Futbolcular işçiye emeğini satabilirler. Kendisi alınıp satılırsa köledir ve bonservis ücreti azat bedelidir. Bugünkü yasalar, yönetmelikler köle statüsüdür. Bütün bunlar demokratikleşmelidir.”

* * *

Futbolcuların hakları için verdikleri mücadelede taraftarı ayrı bir yere koymak gerekebilir. Aslında taraftar sade vatandaşdır ve günlük bunalımları vardır.

Vatandaşın sorunları bazen evde, bazen de işyerinde başlar. Sade vatandaş var olan düzenin çarkları arasında sıkıştırılmış, sorunlarını çözme olanağından yoksun bırakılmıştır. Spor arenaslarında taraftar olarak “ölmeye” hazır fanatiklerin öncelikle şu soruyu sormaları gerekmiyor mu: Spor ne işe yarıyor? Futbolda malı kimler götürüyor, kimler çile çekiyor?

Futbol tüm spor dalları arasında, kuralı gereği 90 dakikada sona ermesine karşın, oynanan sürenin saatlerce, günlerce ve hatta bazı taraftarlar için bir ömür sürmesinden ötürü en sevilenidir. Hakkında konuşulanlar kendinden daha önemli,

1 Bkz. Sonsöz, s. 330 – y.n.

Sade vatandaş taraftarlar tezahürat sırasında!²

renkli ve seyredenin egosunu daha tatmin edicidir. Tribündeki edilgen seyreden bir anda etken kahramana, hatta küçük bir yaratıcı durumuna gelir bu doksan dakikalık süre içinde. Futbol, seyredeni kısa süreliğine (doksan dakika) tanrı haline getiren bir oyundur, diyebiliriz. Homeros Destanı'ndaki tanrıları düşünelim. Olympos Dağı'nın tepesinden savaşan insanları nasıl seyredip yorumluyorlarsa, tribünde oturan bir taraftar da kendini bir Olympos tanrısı yerine koyarak yorumlar yapar. "O gol kaçırılır mı?" ya da "O pas öyle verilir mi?" gibisinden... Bu sözler, o taraftarın tanrılar mertebesine çıktığının resmidir. (Mehmet Ali Kılıçbay, "Futbol Deyip Geçmeyelim")

- 2 Antik Roma'da gladyatör oyunlarında seyirci, başarılı ve profesyonel bir performansla eğlendirilmeyi bekliyordu. Gladyatör cesurca ve iyi dövüşürse, rakibi onu yenmiş olsa bile gayet makul bir şekilde arenadan canlı çıkmasına izin verilmesini bekleyebilirdi. Antik Romalıların bakış açısından cesurca dövüşmek ve asilce ölmek muazzam bir ahlâki öneme sahipti. Seyircisinden bu bağlamda destek gören her gladyatör, sık sık onların kendisini arenadan canlı çıkarma isteklerine itimat etmiştir. Bu duruma *Missio* adı verilmekteydi. Antik Gladyatör oyunlarında her ne kadar tuhaf ve aykırı görünse de gladyatör dövüşlerine müzisyenler de katılırdı ve savaşın ölümcül ritimlerine uyarak yavaşlayan ve hızlanan müzikleriyle gladyatörlere eşlik ederlerdi. Alan Baker, *a.g.e.*

Sporun yönetimini ve denetimini sürekli elinde tutanlar, spor, özellikle de futbol aracılığı ile kitleleri boşaltmakta, gündemi saptırarak sömürünün sorgulanmasını geciktirmektedirler. Açıkçası sporda fanatik taraftar olmak, son çözümlemede patronlardan yana olmaktır. “Ben Beşiktaşlıyım,” demek, “Ben patronlardan yanayım, patronlar arasında tercihim siyah-be-yazlı yöneticilerden yana yapıyorum,” demektir. “Ben Fenerbahçeliyim,” demek, “Ben patronlardan yanayım, patronlar arasında tercihim sarı-lacivertli yöneticilerden yana yapıyorum,” demektir. “Ben Galatasaraylıyım” demek, “Ben patronlardan yanayım, tercihim sarı-kırmızılı yöneticilerden yana yapıyorum,” demektir.

* * *

Futbolcu yetiştirme hakkı da kalkacaktır. Bu hakkı şimdi FİFA saptıyor. Sporda gerçek örgütlenme süreci Tekin Bilge’lerin tabela sendikasıyla değil, sporcuların kurduğu Amatör Sporcular Derneği (ASD) ile başlamıştır. O zamanlar, geçmiş dönemde, spor bakanı görevinde bulunan Fikret Ünlü, Amatör Sporcular Derneği başkanlığı görevinde bulunmuştu. Ben genel sekreterdim. İstanbul sorumlusu Eser Özaltındere (Milli Takım ve Galatasaray’da kaleci antrenörü), Ankara’da Milli atletlerde görev yapıyordu. Amacımız, sporcuların temel hak ve özgürlüklerini savunmaktı. Ancak 12 Eylül, her şeyin olduğu gibi, derneğimizin üzerinden de silindir gibi geçti.

1978 yılı bu mücadelenin dönüm noktasıdır. İlk kez TRT’de sporun öyküsü diye bir televizyon programı yapılacaktı. Konuşmacıları Prof. Dr. Kurthan Fişek yönetecekti. O zamanlar Atletizm Federasyonu Başkanı Fikret Ünlü, Beden Terbiyesi Genel Müdürü yerine vekaleten bakmaktaydı. Kahraman Babçum Spor Yazarları Derneği adına, sporcular adına ben ve Amatör Sporcular Derneği adına da Ali Ergenç (Daha sonra Atletizm Federasyon Başkanı oldu) katılıyordu.

Açık oturumda amatör ve profesyonel futbolcuyu karşı kar-

şıya getirmeye çalışmalarına rağmen biz, “Amatörlük nereden, profesyonellik nereden başlıyor?” sorusunu dikte etmeye çalışmıştık. Bu konuda Türkiye’de bir kaynak yoktu ve genel kanı amatörlük ilerencilik, profesyonellik gerencilik olarak işleniyordu. Ve sol kesimde temel slogan seyirlik kitle sporu üzerine kuruluydu.

Selahattin Beyazıt'la şöyle bir anım var. Ülke, 12 Mart'ın sermaye açısından en olumsuz günlerini yaşıyordu. Sermaye zaten her zaman ülkemizde günlerini hızlı sürdürmektedir ama her darbede olduğu gibi 12 Mart'ta ağırlığını daha çok hissettirmişti.

Bir ulusal maç öncesiydi ve Tarabya Otelinde kampa girmiştik. Ülkemde neler olup bittiğini anlamaya çalışıyordum. Tesa-düf eseri otelin lobisinde Selahattin Beyazıt'la karşılaştım. Yanında da o zamanlar tanınmış bir adam vardı. Ben adamın gazetelerde resmini görmüştüm. Tam otelden çıkacaktı ki, beni gördü ve dışarı çıkmaktan vazgeçerek yönünü değiştirerek yanıma geldi. Yanındakine dönerek beni gösterdi. "Sana birini tanıstırayım, gel gel... Bak bu kim biliyor musun?" dedi. "Bu, sosyalist Metin Kurt... Bizim futbolcumuz..." Bana döndü ve "Bak Metin," dedi, "yukarıda az önce bir toplantı yaptık. Bir sürü insan alınacak, insanlara bir sürü işlem yapılacak. Sakın ola ki, ileri geri konuşma, seni ben bile kurtaramam," dedi ve yanındaki adamı tanıstırdı. Sanayi ve Ticaret Odası Başkanı mıymış ne?.. Soyadı Soysal'dı galiba. Vereceğim yanıtı bakışımından anladı ama geç kalmıştı. Ona dedim ki, "Sayın Başkan... Sen şu an rahat konuşuyorsun. Bu kadar rahat olma. Ters bir durum

Muzaffer Sipahi ve Uğur Köken (sağda) (FotoSpor arşivinden).

olursa, yine de ben sana yardımcı olurum. Ne de olsa aynı camiadanız!.." Bana yardım edemeyeceğini ima etti ve ben de cevabımı vermiştim. Çekti gitti, yanındakiyle.

Bir maç kazanmıştık. Kazanılan her maç sonrası zafer yemeği verilirdi. Başkan Selahattin Beyazıt zafer yemeği vermiş ve yemeğe hanımıyla gelmişti. Hanımına hitaben beni göstererek, "Bak hanım..." demişti, "zamanı gelince beni kurtaracak adam bu... Metin Kurt'la seni tanıştırayım..."

* * *

Futbolumuzun olumsuzluklarını anlatırken kulüpçülük mantığını ve bu mantığın nasıl yürürlüğe konup uygulandığı-

nı unutmayalım. Bu konuda söyleyeceklerimi Galatasaray'da geçmişte yaşadıklarımla taçlandırayım. Çünkü geçmiş, geleceği belirler...

Turgan Ece başkan değildi. Belki Türkiye'de kendisi ilk örnektir, başkanın adamı olarak. Selahattin Beyazıt'ın adamıydı. Genel kaptan gibi bir yöneticiydi. Bir sıfatı yoktu. Menajer pozisyonundaydı. Eskiden kulüp başkanları kulüpten oy potansiyeli olan eski adamlara muhtaçtı, yeniden başkan seçilebilmek için. Onları adeta parayla kendilerine bağlıyorlardı, tabiri gerekirse satın alıyorlardı. Her kulüpte başkanın parasıyla geçen bir-iki eski futbolcu yönetici ya da o görevi gören sıfatsız insana rastlanırdı. Büyük kulüplerin hepsinde vardı. Başkanları başkan yapan, parasını harcatan ve kendi geçimini sağlayan insanlar.

Turgan Ece bu işi Galatasaray'da ilk kez resmi olarak yapandır. Selahattin Beyazıt'ın maaşlı sekreteri gibi, başkanın futbolcuları kontrol etmesi için koyduğu erkete bir adam. Antrenman alanında ve kulüpte erketeye yatırılan, rapor alınan ve bunun karşılığında para alan bir adam. Şöyle daha açık söyleyeyim: Futbolcuları jurnalleyen bir ajandı!.. Burada çok önemli bir olay var altını çizdiğim. Turgan Ece kendi geleceğini düşündüğü için, Galatasaray'da sevilen ve gelecekte kendisine rakip olacak futbolcuları hep baltalamıştır. Metin Oktay'ı buna örnek verebiliriz. Ağabey olarak kulüpte sevilen futbolcuları istemiştir. Metin Oktay futbolu bıraktıktan sonra hemen gönderilmiştir kulüpten. Galatasaray'dan Bursaspor'a Kalepoleviç'in yardımcılığına gönderilmiştir.

* * *

Metin Oktay gibi ağırlığı olan, efendi, yetenekli ve kulüpte genç futbolculara ağabeylik yapacak, onlara Galatasaray ruhunu aşılayacak futbolcuları futbolu bıraktıktan sonra bir yol ve yöntem bularak kulüpten uzaklaştırmıştır. Mesela, Uğur (Köken) ve Muzaffer (Sipahi) ağabeyler... Onun yerine geçebilecek isimlerdi. Efendi ve oturaklı ağabeylerdi onlar. Ben de onun yerine geçebilirdim. Yasin olamazdı, Gökmen de olamaz-

Metin Oktay ve Uğur Köken (Hayat Spor arşivinden).

dı. Ona alternatif olabilecek insanları bir yolunu bularak kulüpten uzaklaştırdı.

Bu alternatifi yok etme sürecinde, Turgan Ece'nin yaptığı planların doğrultusunda görünürde lehine şöyle bir avantajlı durum söz konusu oldu. O sezon (1976) Anadolu'dan Trabzonspor'un şampiyonluğu söz konusuydu. Fenerbahçe ile yarışıyorlardı. Bizim iddiamız kalmamıştı. Turgan Ece, öyle bir organizasyon yaptı ki, hem Fener'i şampiyon yapacak hem de bizi alt edecekti. Fener'e yatıracaktı Galatasaray takımını. Bir taşla iki kuş vurmaya kalktı. Ama olay istediği gibi gelişmedi. Biz doğru dürüst oynamamamıza karşın Fenerbahçe'yi yendik ve Trabzon şampiyon oldu. Aslında kendi başını derde soktu. Ters tepki yaptı ve sonuç olarak, kısa bir süre sonra kendisi de ortadan kayboldu. Galatasaray her ne kadar spor kulübüyse, diğer kulüpler gibi büyük bir ticari kuruluştan, şirketten, holdingten farksızdır. Eleman kullanılır ve işlerine yaramadığı an ortamdan uzaklaştırılır. Turgan Ece'nin sonu da böyle oldu.

Antrenmana geliyorum. Bakıyorum Turgan Ece beni listeden çıkarmış. Yani antrenmana almıyor. Listeler daktiloyla yazılırdı. Tükenmezle en alta adımlı soyadımı yazarak, çıkıyordum antrenmanlara ve herkesten daha fazla çalışıyordum. Kimse-

nin, yöneticilerin, Başkan'ın ve kendisinin "gık"ı bile çıkmıyordu bana.

Selahattin Beyazıt bir bakıma iyi bir başkandı. Var olanların içinde sporcularla ilişki açısından, davranışları bakımından iyi başkandı. Örneğin soyunma odasına kolay kolay inmez, hoca-nın işine karışmaz, onunla özel yerlerde sporcuların bulunmadığı ortamlarda konuşurdu. Tam bir işadamıydı tabiri caizse. Öyle yönetirdi kulübü. Turgan genel müdürüydü. Ne oluyor ne bitiyor rapor ederdi ve Selahattin Beyazıt'ın kulağı görevini üstlenirdi. Aslında Selahattin Beyazıt bize de az da olsa yetki vermişti. Biz de isteklerimizi yönetime iletebiliyorduk. Primlerin saptanmasında, kampların yapılmasında biz de söz sahibiydik. Futbolcuların sözcüsü bendim ve Selahattin Beyazıt geldiğinde benimle muhatap olurdu.

Takım başarılı oldukça Selahattin Beyazıt kendini daha da öne çıkarttı. Üç yıl arka arkaya şampiyon olmamız, sağladığımız demokratik ortam sayesinde. Turgan Ece, işte bu çarkı bozmuştur. Bizim üç yıl ardı ardına şampiyonluğumuzdan sonra Galatasaray'ın on dört yıl şampiyonluğun yüzünü görmemesinin nedeni Turgan Ece'dir. O dönemdeki kaliteli futbolcuların kulüpten uzaklaştırılmasıdır. Bunun büyük etkisi olmuştur. Yukarıda söylediğim ağabeyler, beni bir kenara bırakın, Galatasaray'ın çok önemli kademelerinde görev alabilecek isimlerdi.

Aslında çatışmanın nedeni açıktı. Turgan Ece kendi istediklerini hayata geçirecekti. Sporu kendi kurallarına göre oynamaya çalışan insandı ve Galatasaray'a hizmeti o açıdan görüyordu. O düzenin içinde; gerek saha içi, gerekse saha dışı hep içinde olmak istiyordu. Biz de tam tersini, sporcuların haklarını alma haklarından bahsediyorduk. O dönemde Galatasaray'da çok önemli bir olgu vardı: Galatasaraylı olmak... Okul geleneği var. Mesela, boş mukaveleye imza atacaksın!.. O zamanlar bizimle birlikte yükselen ortamda biz emekçiyiz ve bugün Galatasaray'a verdiğimiz hizmeti yarın başka bir kulübe de verebiliriz. Bunun da karşılığını isteriz ve alırız. Emegimizin karşılığını bir Galatasaraylı olarak değil de ekonomik olarak emekçiler olarak isteriz. Bu görüşler onlara ters geliyordu tabiatıyla. Gündüz Kı-

lıç'tan kalma gelenekle Galatasaray ruhuyla işi götürmeye çalışılıyordu. O durumda bize, dışarıdan transfere gerek yoktu ki. Liseden takımı neden kurmuyorlardı? Transfere bu kadar para koyuyorlardı. Yazık değil mi? Madem Galatasaraylılık ruhu vardı, liseden takımı kursalardı. Gündüz Kılıç bunu açıkça söylemişti. "Fazla okursan, bu takımda, bu ortamda fazla kalamazsın..." Ben onun istediği yöne değil, konuyu kendime göre çekiyordum. O, başka yönden, ben, başka yönden konuya bakıyorduk. Ben sporun kullanılış biçiminden dem vuruyordum. O, fazla düşünmeye devam edersem Galatasaray ortamında kalamayacağımı söylüyordu. Nedenini sordum. Bana, "Bir antrenör futbolcusunu motive etmek için onun aptal olmasını ister," dedi. O zaman düşündüm. Biz savaşa gönderilen, ölüme boşu boşuna gönderilen bir asker, arenada ölüme gönderilen gladyatörler değil miydik? Haydi aslanlar, haydi kaplanlar savaşa! Vur! Kır!.. Savaş!.. gibi dövüşe, ardından ölüme gönderilmiyor muyduk sanki?

Paralı Kalemler

Trabzonspor'da yıllarca futbol oynamış, kalecilik yapmış, Milli Forma'yı şerefiyle taşımış Şenol Güneş, Trabzonspor'da teknik direktörlük yaparken bir maç sonunda patlamıştı. Bazı medya mensuplarını "paralı kalem" olarak damgaladı. Fenerbahçe Kulübü Başkanı Ali Şen'i kastederek, "Eğer bir kulüp başkanı, medyayı tehdit ve parayla susturuyorsa, biz spor yapmayı bırakalım. Bu insana gazete patronları ve yazarları da prim veriyorsa, benim söyleyecek bir sözüm yok. Bu ortamda biz neyi konuşacağız. Şimdi herkes Trabzonspor'a atılan golü konuşuyor. Evet, gol goldü, ama bu maçta Trabzonspor'un penaltısı verilmedi. Ondan kimse bahsetmiyor..." diye basında veryansın etti.

Şenol Güneş isyanında haklıydı. Gerçekten haberleşme iktidarı, ekonomik olarak dizginleri tutanların, yani iktidarın istemlerine sıkı sıkıya bağlıdır. Medyanın genel hastalığı, histerisi ti-

Şenol Güneş (FotoSpor arşivinden).

rajdır. Ayrıca kasalarını doldurması, tirajın tetiklediği ilandan geçer. Bu uğurda önem taşımayan şeyler şişirilip sansasyonel biçimde okuyucuya ulaştırılır. Gerçek haber yerine şişirme haber her zaman baş tacıdır.

Spor medyasına damgasını vuran “Namık Sevik Ekolü”dür ve tek kaygısı tirajdır. Tiraja giden yolda her yapılan doğru sayılmış, gerçekler karşısında aydınlıktan korkan yarasa rolüne soyunulmuştur. Bu nedenle başarı çizgisini koruyan Trabzonspor (1976 yılı) gerçeği karşısında kimileri üç maymunu, kimileriye sağır sultan rolünü oynamışlardır. Sonunda Bordo-Mavililer dıştan esen rüzgârların da etkisiyle ligde yara almış, kupada saf dışı kalmıştır.

Yılların deneyimli gazetecisi İslam Çupî'nin de altını çizdiği gibi “demeç gazeteciliği furyası” bu mesleğin saygınlığını tüketmiştir. Görünen o ki, kısa bir süre sonra bu meslek müzeye kaldırılıp tüm pisliğiyle tarihin çöplüğüne gömülecektir.

... Spor basınına göre futbolcu sadece koşan, topu karşı kaleye götüren, kendi ceza sahası içindeki tehlikeleri taşıyan, hamallığa vücudunu kurmuş bir “kramponlu bebek”tir. Sadece saha içinde kazanmayı düşünecek, stadın dışına çıktığında ise “Ben sömürülüyor muyum?” sorusunu soramayacak, yarattığı değerle onu satın alan fiyatın zıtlasıp zıtlasmadığını araştırmayacak, “Ben neyim, nereye kadar varım?” kurcalamasını yapmayacak, kısaca kafasını fôtr şapka gibi vestiyere bırakıp, boynundan yukarısı olmayan bir jönün (!) hödüklüğü içinde takvim yaprağı koparıp duracak. Boş mukavelelere atılan ve insan uyanışının çok gerisini tarif eden manzaralara flaş ve kalem patlatanlar için Metin Kurt, futbolumuzda esmeyen kafaların üzerinde çalan bir alarm zilidir. Metin Kurt, renk aşkı denen bir sosyal körlüğün, sırt sıvazlama denen afyonun günümüzde insan mutluluğu için yetmeyen “donmuş haklar” olduğu şuuruna varmış bir isyanın kişisidir. Metin Kurt, Türkiye’de “futbolcu akli aut çizgisine kadar devam eder” şeklinde tarif edilen saha inşasının haklarına birtakım boyutlar kazandırmak istediği için sivri adam olmuştur. ... (İslam Çupî, *Tercüman*, 22.08.1973)

Yeni bir spor anlayışı ve bu anlayışı pratiğe aktaracak sporcular kadar yeni yazara, yeni çizere olan gereksinim, iyiden iyiye yozlaşan bugünkü spor ortamında daha da artmıştır.

Spor arenalarında özgür bir birey olarak görev yapan tüm spor adamlarına bir sülük gibi yapışan, onur ve haysiyetlerini hiçbir kaygı taşımadan pazara süren bu dalkavuk kalemlerle mücadele etmek gerekmektedir. Şenol Güneş'in yürekli-
ce ortaya koyduğu "paralı kalemler" tespiti çok doğrudur. Hatta daha doğru olan, "satılık kalemler"dir ve bu söz kolayca yerini bulur.

Özgür Sporcu

Sporcu ne kadar özgürdür? Veya nereye kadar özgürdür? Özgürlüğün sınırlarını kimler güçlerine dayanarak belirlemektedirler? Bu sorunun yanıtı çok önemli. Mesela belediyelerin futbol takımlarına bir bakalım. Belediyeler spora neden bu kadar ilgilidir ve el atarlar? İstanbul'da kitle tabanı ve tarihsel kökleri olan bu kadar futbol takımı varken, ki bu sayı yüze yakındır. Büyükşehir belediyelerinin futbol takımlarına bir bakalım. Sporcu ordusu mu yetiştirmek istiyorlar? Kitle tabanı var mı? Neden o zaman sporla bu kadar ilgililer? Demek ki bu işleri başka türlü organize ediyorlar. Bu kadar tesis neden yapılıyor? Dini alet ederek kurdukları cemaatlere eleman mı yetiştiriyorlar? Kulüpler cemaatlerin kabukları mı?

Şimdi araştırılması gereken başka bir konuya geçelim, buraya tekrar döneriz. Alex de Souza ve Roberto Carlos ve George Hagi Türkiye'ye gelmiş, profesyonelce ekmek kavgası veren takdir ettiğim sporcular. Carlos, bu yaşına karşın hâlâ bir nefer gibi. Yapıyor yapamıyor, o ayrı konu. Takımındaki diğer oyunculara iyi örnek oluyor.

Ama bir de Türkiye gerçeği var. Bu gerçek aslında Brezilya gibi ekonomisi bize benzeyen ülkelerin de gerçeği. Bu ülkelerde açlık var. İnsanların yaşamları arasında korkunç uçurumlar

mevcut. Sosyal sorunlar diz boyu ve her geçen gün daha artıyor. Örneğin sokakta yaşayan çocuklar...

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, kurum olarak, görevi olarak karda kışta sokaktaki evsizleri sıcak yerlere taşımak, sokak çocuklarına bakmak ve onların karınlarını doyurmak gibi işleri de yapıyor. Sorarım şimdi ben, matematik olarak hesabını yapsınlar. Acaba Büyükşehir'in bir yabancı futbolcusuna ödenen para kaç sokak çocuğunun hayatını, eğitimini kurtarır? Sokaklara düşmüş o kadar çocuğumuz varken, sayıları her sene bir çığ gibi büyürken ve de gelecekte çok ama çok büyük sorun olarak toplumun önüne çıkacakken, bu yabancı futbolcular gelse ne olur, gelmese ne olur? Öte yandan bu çocuklar bizim çocuklarımız. "Kapkaçı" onlar yapıyor, yaptırılıyor. Yaralama, darp onlarda. Ve tiner... İşte, burada iktidar meselesi önemli. Aslında düşünülmesi gereken konu bu. Transfer edilen futbolculardan daha çok, "sokak oyuncularını" olarak tanımladığım o insanlar daha önemli. On bin sokak çocuğundan üç tane Carlos çıkar... Carlos'a verilen para onlara harcansa, yatırım yapılsa, daha iyi olmaz mı? Daha önce de söz etmiştim. Almanya'daki Türk vatandaşlarımızdan söz etmiştim. Oradaki yöntemlerle nasıl sporcu yetişiyorsa, o yöntemler uygulanarak, hem sokaktaki bu çocuklarımız kurtarılmış olur hem de belediye esas görevini yapmış olur. Bu vermeye çalıştığım örnek belediyenin üstlendikleri bütün spor dalları için geçerlidir. Futbol ve diğer spor dalları kastettiğim. Belediyeler işin şovenizminde, işin gösterisinde.¹

* * *

Önceleri, geçmişte verdiğimiz mücadelede, sporcu haklarından başlamıştık. Daha sonra mücadelenin toplumsal bir mücadele olduğunu söyledik ve spora toplumsal mücadeleden bak-

1 Popüler bir uğraştan beklenileceği gibi gladyatör oyunlarının da büyük bir siyasi önemi vardı. Antik Roma'da Cumhuriyet dönemi sırasında, en etkili yarışmayı düzenleyen kimse, halkın en çok gözüne giren kimse olurdu. Seçim zamanı geldiğinde kayda değer bir başarıyı göstermeyi umut edebiliyordu. Aslında gladyatör yarışmalarının büyümesi iktidar için sürekli olarak birbirleriyle didişen aristokratlar arasındaki vahşi rekabetin, entrikaların ve siyasi çekişmenin bir sonucuydu. (a.g.e.)

maya başladık. Geçmişte yabancı futbolculara karşıydık. Ulusal sporcuları savunuyorduk. Verilen paralar bize kalsın, diyor-duk. Ama şimdi gerekçe o değil artık. Gerekçe olarak, bir Roberto Carlos'a ödenen parayla çocukların sorunu çözülür diyo-ruz. Sokak çocuklarının sorunu çözüldüğü zaman hem sporun sorunu çözülür hem de toplumun sorunları çözümlenmiş olur. Burada ikili bir çözümleme var. Ulusal mücadele çerçevesinde, iktidar mücadelesi çerçevesinde sol açısından çok önemli bir alan var. Ama ne yazık ki sol, yukarıda bahsettiğim gibi spora bu açıdan değil de spor açısından bakıyor.

* * *

Eyüp Spor Kulübü'nde teknik direktörken, politikacı bir yöneticiyle konuşuyordum. Anavatan Partili'ydi (ANAP) kendisi. Kulübün maddi sıkıntısı büyüktü ve yardım etmesini istedim. Çünkü belediyeler ANAP'ın elindeydi. Bana, bölgenin numarasını söyleyerek, bu bölgeden kendi partisine oy verecek potansiyeli söylememi ve garantisini istedi. Akabinde hemen yarı para çıkartacağını ekledi. Politikacılar, yani çokyüzlüler nereden oy gelecekse, ona göre hesap kitap yapıyorlar. Onlar da kendi hesaplarına göre haklılar!..

İşin özeti şu: Spor sadece Türkiye'deki yöneticilerin gerçekten işbirlikçi ve emperyalistlerle yan yana, kol kola olduğunun çok açık kanıtı olan bir alandır. Buradaki sonuçlar halkın kazanımı ve kaybedişleri, çocukların durumu. Her şeyi gerçek anlamda gözlerseniz bu işle ilgili olan bütün yöneticilerin işbirlikçi ve emperyalist, kapitalistlerin adamları olduklarını görürsünüz. Başka bir şey anlatmaya gerek yok Türkiye'deki yöneticileri anlatmak için...

* * *

Türk ordusu Irak'a girmiş, tersanelerde iki ayda on sekiz işçi hayatını kaybetmiş. Polis güçleri işçileri, halkı copluyor. Herkes Fenerbahçe-Galatasaray olaylı maçının hakeminden bahsediyor (Şubat, 2008). Bu güncel bir olay. Bunu kabullenirim. Sonuç olarak çocuklarımızın sokaklara dökülmesinde, suç ale-

ti haline gelmesinde, o ortamın yaratılmasında sporun, Türkiye'deki sporun kullanış biçiminin önemi vardır. Olaya bu açıdan baktığımızda sorun daha da güçleşiyor. Sporda mücadele iktidar mücadelesidir ve ne yazık ki, sol kesim de bu iktidar mücadelesinin farkında olmayıp, dolaylı yoldan bu oyunun içindedirler.

* * *

Türkiye'de solun spora eksik yaklaşımını, amatör spor kulüplerini içeren bir turnuvada yaşadığım bir örnekle açıklamaya çalışayım. 1980 yılı öncesiydi ve bunu o zaman fark ettim. Biz Amatör Sporcular Derneği olarak Bakırköy Halkevi ile o bölgedeki futbol takımlarının katıldığı, adını da, "Barış, Dostluk" koyduğumuz bir turnuva düzenlemiştik. Turnuva sürecinde durum öyle bir hal aldı ki, izlenen politikanın barış ve dostluktan çok bir rekabete dönüştüğünü anlayanca, organizasyonu düzenleyenleri uyarmak zorunda kalmıştım. Gerçekte tüm görev dağıtımını da ben yapmıştım. "Arkadaşlar," dedim, "şu anda gidişat bizim istediğimiz durumda değildir. Burada üstün ve altın kopyası olduk..." Onlara göre önemli olan şeydi: Ne olursa olsun biz bir iki kişiyi daha saflarımıza katalım... Sen, insanları bir mal, bir robot gibi görerek bir iki kişi daha saflarına katarsın da, kaç adamı kaçıırırsın? Hesabı bu kadar basit yapıyorlar.

Sonuçta, işi tersine çevirirsek, örneğin, güzellik kraliçesi yarışmalarını ele alalım. Böyle bir yarışma düzenleyelim. Birinci, ikinci ve üçüncüyü tespit edelim. Bundan ne farkı var ki yaptığımız işin? Aynı şey. Amacımız ne, yapılan ne? Değişen hiçbir şey yok. Kapaşılan insanlardan kaç bizde, bizim tekkede (!) kalacak mantığı hâkim burada. Peki, diğerlerini nereye göndereceğiz. Bugüne kadar 4 amatör, 1 profesyonel kulübün yönetiminde bulundum. O zamanlar benimle birlikte hareket edenler ve sözümünden çıkmayanlar buna sporcular da dahil, kendilerini bireysel olarak kurtaracak duruma geldiklerinde, profesyonel durum kapasitesine geldiklerinde, beni dinlemez oldular. Biz demek ki, eğitememişiz arkadaşları. Bu konuda bir şey öğrete-

memişiz. Yanlış bir eğitim politikası izlemişiz. Biz onlara anlatırken onlar anlar gözükmüşler, dinler gözükmüşler ama amaçları belliymiş: Yıldız futbolcu olmak...

Burada hayatı da inkâr etmemek gerekir. Niye? Çünkü bir insan etik birtakım şeyleri tatmin etmek için futbolcu, sporcu olmuyor ki... Bu arkadaşların birçoğu zaten yoksul ailelerin çocukları ve sistemden yararlanmak istiyorlar. Burada eğitim devreye giriyor. Sporcularla gerçeğin iç içe girerek ilişki kurulmasından yanayım. Şunu kesin olarak bilmemiz gerekiyor: Biz, ara ara kendi içinde çelişkiler yaşayarak bunalıma giren düzenin durumunu göz önüne alıp yöneleceğimiz genel ideolojik propagandamızı bir kenara bırakıyoruz. Özel adacıklar, bölgeler oluşturmaya kalktığımız zannına kapılıp, kendi kendimizi kandırıyoruz...

Yukarıda çalıştığımı söylediğim kulüplerde yaptığım çalışmalarda sandım ki, Türkiye’de tabanda devrimci sporcular yetiştireceğim. Ama sonuçta hüsrana hanesi çok kabarık. Bazı arkadaşlarım çıktı içlerinden, Turhan gibi. Turhan Özyazanlar² ve kardeşi Mehmet, İnce Mehmet...

İkisi de geçmişte başarılı futbolculardı. Turhan şimdi başarılı bir teknik direktör ve kardeşi Mehmet *Evrensel* gazetesinde sporun başında ve gerçekçi, ses getiren yazılar yazıyor. Çizgilerinden hiçbir şey kaybetmeden yollarına devam ediyorlar. Diğerleri bana düşman olmasalar bile, “Metin hoca, sen bize öyle şeyler öğrettin ki biz bunlara uyamadık,” diyorlar. Bu ar-

Turhan Özyazanlar (Aile arşivinden).

2 24 Ekim 2015 günü Bandırmaspor-Kahramanmaraşspor futbol karşılaşması sırasında rahatsızlanarak hayata veda etti. Gerçek bir spor adamıydı – y.n.

kadaşlar şimdi Yenişarşı takımında yöneticiler. Bana, “Sen bize sistemi  ğretmedin,” diyorlar. Bağışıklık çok önemli. Sistemi  ğrenmiyorsun, etik ve ahlakı güzel yanlarıyla, hayaliyle anlatıyorsun. Bu bir tür  topya... şöyle sürdürüyorlar konuşmalarını: “Biz sanıyorduk ki, senden sonra gelen hocalar da senin gibi olacaklar. Sen olayı bize idealize ettin, bize aslında kötülük yaptın.” Bu son derece rasyonel. Niye hayatın içinde tutunamıyorsun? Niye tutunamazlar? O heyecanı bir kez daha bulamazlar, yaşayamazlar? Burada  topya işin içine giriyor. Çocuklar şimdi mutsuz. Ben hocalarıyken, antrenman öncesi yanıma gelir en az bir yarım saat konuşurdum, sohbet ederdik. Hepsi gülümserdi. Küme düşer dedikleri takımı şampiyon yaptık. Süper 1. Amatör’e çıktılar. Çocuklar şimdi perişan.

“Galip sayılır bu yolda mağlup” lafından artık uzaklaşmamız gerekir diye düşünüyorum. Beni sevenlerin bir tek savunma noktası bu söz. Ben böyle düşünüyorum. Yine de galip gelmemiz gerekir, her koşulda. Galip gelmemiz için, stratejimizi ve taktiğimizi daha doğru ve gerçekçi zeminlere oturtmamız gerekir.

* * *

Oyun oynamayan, doğrudan spora yönlendirilen ve bu uğurda yarıştırılan gençler kimliklerini bulamaz ve gerçek kimliklerinden uzaklaşırlar. Bu durum, zamanla onların egemenlerin piyonu olma durumuna gelmesine neden olur. Buradan yola çıkarırsak, ne düzenin sporunun ne de düzenin sporcusunun masum olduğunu görür ve günümüz sporunun pek de matah bir şey olmadığını anlarız.

Ben oyunun içinden geldim. Mahalle aralarında oyun oynayarak futbolu sevdim. Futbol kulüplerinin altyapılarında oluşturulan küçük yaşlardan itibaren kademeli kategoriler, oyuncuyu düzeninin içine çeken girdaplar olduğuna inanıyorum.

Nostalji

Bu kadar karamsar konulara girdikten sonra biraz da eskilere giderek havayı yumuşatalım.

* * *

Gökmen'in bir ayı hikâyesi var, çok ilginç ve esprilidir. Anlatmadan geçemeyeceğim. Yeniköy'de Charton Oteli vardı bir zamanlar, sonradan yıkıldı. Sahildeydi. Orada kamp yapıyoruz. Brian Birch teknik direktör, Coşkun Özari da koordinatör. 12 Mart Askeri Darbesi olmuş, radyodan sürekli sıkıyönetim bildirileri okunuyor, "Sıkıyönetimin bilmem kaçınıcı bildirisi-dir, falan filan..." gibisinden. Maç yemeğini yedik, takım okundu, maç saatini bekliyoruz, hareket emek için. Ben, Gökmen, Coşkun Özari ve birkaç arkadaş daha otelin lobisinde oturmuş konuşurken, Suphi (Soylu) geldi heyecanlı. Coşkun Özari'ya, "Ağabey, Gökmen'in yerine kim oynayacak?" diye sordu. Hepimiz şaşırmıştık. Coşkun Özari, "Hayrola, neler oluyor?" gibisinden bir şeyler dedi. Suphi, "Ağabey, duymadın mı? Artık ayı oynatmak yasaklandı, Sıkıyönetim bu konuda yeni bildirisi yayınladı," dedi. Coşkun Özari, "Ne bildirisi, bunun bizle, Gökmen'le ne ilgisi var?" diye sorunca, Suphi, "Bildiride eğlence yerlerinde ve toplu gösterim yerlerinde, bağırarak, şarkı söy-

Gökmen, bir maçta rakip kaleciyi zorlarken (FotoSpor arşivinden).

lemek, yüksek sesle müzik yapmak, birlikte şarkı söylemek ve ayı oynatmanın yasak olduğunu söyledi,” diye cevapladı. Suphi, çok matrak bir arkadaşımızdı. Mesele anlaşıldı ve hep birlikte kahkahayla güldük, Gökmen de bu gülmeye dahildi.

Aradan epey bir zaman geçti. Zannederseniz altı ay kadar. Mersin’de, Mersin İdman Yurdu’yla maç yapıyoruz. Devre arasında Gökmen’le Suphi ağız dalaşına başladılar. “Ne olu-

yor?” diye yanlarına gittim. Gökmen, “Ya Metin... Suphi bana altı ay önce ayı demiş!..” dedi. Ben, “Kimden duydun?” dedim. O, “Az önce Ahmet (Akkuş) söyledi,” dedi.

* * *

Engin Verel’i Fenerbahçe kulübüne gönderen benim. Geldi bana sordu. “Fenerbahçe bana Galatasaray’ın verdiğinin iki katını veriyor,” diye. Ben de, “Git,” dedim. Böylece onun değeri arttı. Değeri yükselmiş oldu. Engin benim çocuğumdur. Ben eğittim onu. Brian Birch onun antrenman sonrası eğitim görevini bana vermişti. Her antrenman sonrası yarım saat onunla ilgilenirdim en azından. Orhan Ayhan TRT 3’te eski şöhretlerle program yapıyor. Orada ona beni sormuş. O da, “Benim Metin Kurt’u anlatmam mümkün değildir. Onunla ilgili o kadar çok anım var ki, onu nasıl anlatayım?” demiş.

* * *

Ali Şen, aleyhimde konuşmamıştır. TV-8’de, “Şimdi Neredesin?” adlı benimle ilgili bir program yapılmıştı ve hakkım-

da arkadaşlarıma benle ilgili görüşleri sorulmuştu. Fatih Terim ve Engin Verel dahil birçok eski futbolcu arkadaşım konuştular benim için ve konuşmaları benim için sürpriz olmadı. Sürpriz konuşmayı Ali Şen yapmıştı. Ali Şen konuşmasında aynen şunları söylemişti: “Metin Kurt aslında sosyalist değildi. Kitapçıydı o!.. İspanya’ya Atletico Madrid maçına Galatasaray kafilesiyle beraber gittik. Orada sürekli kitap okuyordu. Onun futboldan uzaklaştırılması benim için üzücü olmuştur. Onun gibi adamlara bu spor ortamında her zaman ihtiyaç vardır...”

Benden her zaman “Bizim Metin!” diye söz eden Ali Şen, akıllı bir işadamıdır. Futbolla, dolayısıyla çıkarını en iyi ve uyumlu geliştiren adamdır. Bir işadamı olarak kazandığı kadarını yine spora harcamış, katkıda bulunmuştur. Bu denklemin dengesini kurup kurmadığını zaman gösterecektir.

Dünya görüşümüz taban tabana zıttır ama ilişkilerim her zaman iyi olmuştur. Bunu açık ve net olarak söylüyorum. Bunun kökeninde şu yatar: Ben Ali Şen’in kim olduğunu bilirim, Ali Şen de benim kim olduğumu bilir. Ali Şen’in beni savunmak zorunda olduğu noktaları olmuştur.

Sportmence dergisini çıkardığım zamanlarda kendisiyle söyleşi yapmış ve yazmıştım. Söyleşiye gittiğimde hemen odasına aldı. O zamanlar Fenerbahçe’nin teknik direktörü Alman Rausch’tu (1980-81). Yanlarındaki tercüman aracılığıyla konuşuyorlardı. Ali Şen, Rausch’a hitaben, oynadığı maçlarda form grafiği hayli düşük İsa’yı (Ertürk) üç hafta daha oynatmasını istiyor, telkinin dışında adeta emrediyordu. Onunla konuştuğu konu buydu. Sonunda Rausch, “Peki Başkan!” dedi ve odadan çıktı. Ali Şen bana dönerek dedi ki, “Bu adamı sezon sonunda göndereceğim!..” “Neden Başkan?” dedim. “Baksana kardeşim!” dedi, “Adam meselesine sahip değil. O mu hoca, ben mi? Anlayamadım gitti?..” O sezon sonu Rausch takımdan uzaklaştırıldı.

1989 yılında Galatasaray’ın İsviçre takımı Neuchatel Xamax’ı İstanbul Ali Sami Yen Stadı’nda yendiği maçtan sonra çıkan olaylarla ilgili gelişmelerde oynadığı rolü anlattığı takdirde sa-

rı-kırmızılı takımın Avrupa Kupalarından en az beş yıl men cezası alacağını gazetelere açıklamıştı.

“Ben o dönemde Rusya’daydım. Ali Sami Yen’deki olaylardan sonra UEFA’nın bu maçı iptal ettiğini öğrendim. Maçla bir ilgim yoktu. Döndüğümde gazeteciler, ne olacak bu Galatasaray’ın hali, diye sordular. Benim hiçbir şeyden haberim olmasına karşın gazeteler, bu işi bana bırakın, diye manşetler attı. Devlet büyüklerinin de araya girmesiyle bu işle ilgili çalışmalarımız oldu,” diyerek, çalışmalarını şöyle anlattı:

“Neuchatel Xamax olayı, Türkiye’nin Dışişleri Bakanlığı dahil masada kazanılmış en büyük zaferidir. Şenes Erzik beni Rusya’dan aradı. Galatasaray Kulübü Başkanı Ali Tanrıyar, Faruk Süren, Alp Yalman, Ergün Gürsoy, rahmetli Sinan Erdem, Togay Bayatlı ve o zamanlarda federasyon başkanlığı yapan Halim Çorbalı toplantı yaptık. Ben, bu iş olacak halledeceğiz. Başbakan Turgut Özal, komisyonda üyesi bulunan Romania’nın eski devlet başkanı Çavuşesku’yu ararsa, talimatı verirse biz bu işi yaparız, dedim. Turgut Özal beni arayarak, Çavuşesku’yu aradım, o iş tamam, dedi. Atladık uçağa Glasgow’a gittik. Hiçbir zaman itiraz komisyonuna giden dosya geriye dönmemişti. Bizim bu olayımızdan FIFA ve UEFA’nın futbol saha- larındaki yanlışlıklar kitabında ilk sayfada söz ediliyor.” (Haber 7, 23.11.2005)

Eğer Ali Şen o zamanki olayları bir bir açıklarsa Galatasaray bugün bile beş yıl men cezası yer. Anderlecht kulübü başkanı, 1972 yılında yaşanan bir olayı 1996 yılında anlattığı için kulübü altı yıl Avrupa kupalarından atılmıştı.

* * *

Futbol, sonuçları itibariyle hiçbir dönemde klasik söylem olan iyilik, doğruluk çizgisinde olmamıştır. Meşin yuvarlak hiçbir dönemde özgürce yuvarlanmamış, çoğu kez dört köşe olmuştur. Bunun en somut örneği geçmişte yaşanmış şu olayla açıklanabilir:

Kayserispor Türkiye 2. Lig takımıdır. İşportacılıktan sine-

ma yönetmenliğine, daha sonra da Kayserispor başkanlığına yükselen Üveyiz Molu adlı kişi zorla getirildiği kulüp başkanlığı koltuğunda ilk demecini veriyor: “Eğer Kayserispor şampiyon olmazsa kendimi meydanda asarım!..” Molu’nun bu demeci üzerine dönemin ünlü medya mensupları kendisiyle görüşürler. Gündüz Kılıç, Molu’ya sorar: “Siz, eğer Kayserispor şampiyon olmazsa kendimi şehir meydanında asarım diyorsunuz. Futbol topu meşin yuvarlak, her yanı oynak. Nasıl hayatınızı bile bile riske ederek, kendimi meydanda asarım diyorsunuz?” Molu’nun cevabı açık ve nettir: “Gündüz bey, bu sezon futbol topu yuvarlak değil, dört köşe...”

Sezonun en son maçı Trabzonspor-Güneşspor maçı. Güneşsporlu futbolcular, Trabzon havaalanında uçaktan iniyorlar ve bir güzel sopa yiyorlar. Dayak atanlar, daha önceden oraya pusu kurmuş Kayserispor taraftarları. Sonuçta Güneşsporlu futbolcular can güvenliği yok diye Ankara’ya geri dönüyorlar. Trabzon maçı 3-0 hükmen kazanıyor ve averajla Kayserispor 1. Lig’e çıkıyor.

Molu, kendini asmaktan kurtardığı gibi Kayseri’de kahraman oluyor.

* * *

Galatasaray Kulübü’yle ilişkim kesildikten seneler sonra, Galatasaray Lisesi’nde Galatasaraylılar Derneği’ne beni geçen hafta üye yaptılar (Şubat 2008). Avukat Yılmaz Tökez var, akrobam sayılır. O beni zorla çağırdı ve gittim. Bütün eski arkadaşlar oradaydı. Suphi, Sarı Ahmet, Ekrem... Hepsi oradaydı. Suphi’ye dedim ki, “Zayıflamışsın biraz...” “Karakter olarak mı?” diye cevap verdi, geçmişi kastederek. Suphi çok espriliydi eskiden. Şimdi de bu özelliğini kaybetmemiş.

* * *

Arada bir eski sporcu arkadaşlarım hatırıma geliyor. Bilhassa Fatih Terim... Turgan Ece ile olan mücadelemde Adana’ya gitmişti. İzinliydi. Adana’da olduğu için tarafsız kaldı. Daha sonra gelişen her olayda benden yana tavır almıştır.

ne randevusu? Ne zamandan beri randevu ile görüşüyoruz? Hemen gel,” dedi.

Fatih Terim’le yaşam kişiliğimiz uyuşmaz ama ben, sporcu kişiliğine her zaman saygı göstermişimdir. Burada Fatih Te-

Fatih Terim (FotoSpor arşivinden).

Evrensel gazetesinde spor müdürü olarak çalıştığım dönemde Fatih Terim’i kendisiyle yapmak istediğim bir söyleşi için aramıştım. Telefonuma sekreteri çıktı. Kendimi tanıtıp, Fatih Terim’le görüşmek istediğimi söyledim. Sekreteri orada olmadığını söylediğinde, kendisinden söyleşi için randevu talep ettiğimi bildirdim. Aniden telefona çıktı, “Metin Ağabey,

rim’i ne överim ne de yerim. O, geçmişte bu düzenin futbolcusuydu ve bugün de yine düzenin teknik direktörüdür. Benimle dünyaya görüşü asla uyuşmaz. Bu dünyanın başarı kriterine göre Fatih Terim, bana göre, başarılıdır.

Medyaya karşı tutumuna da saygı duyarım. Çünkü 1973 yılında medyaya karşı aynı tutum içindeydim.

Fatih Terim, yeteneklerini zekâsıyla sahaya yansıtan bir futbolcuydu. Teknik direktörlüğe soyunduğunda ise artık futbolcu olmadığı-

nın bilincindeydi. Ayrıca yalnızca geçmişte iyi futbolcu olmakla, başarılı bir teknik direktör olunmayacağı gerçeğini, Terim daha yolun başında görmüştü.

Aktif futbolculuk döneminde edindiği bilgilerle yetinmeyen Terim, teknik bir adam olarak, aç bir insan gibi, kendini geliştirecek bilimsel her kaynağa saldırdı. Amacına ulaşmak için günde bir-iki saat değil, tam gün mesai yapan Terim, Milli Takım'ın altyapısında özveriyle ter döktükten ve burada birçok başarıya imza attıktan sonra, asansörle değil, bilgisiyle, kapasitesiyle Milli Takımlar Teknik Direktörü oldu. Sözün doğrusu Terim, Piontek'in mirasına konmadı. Bu miras öyküsü Terim'i kışkırtanların piyasaya sürdükleri bir safsatadır. Çünkü Terim, Piontek'ten teorik ve pratik olarak çok ama çok üstün bir futbol adamıdır.

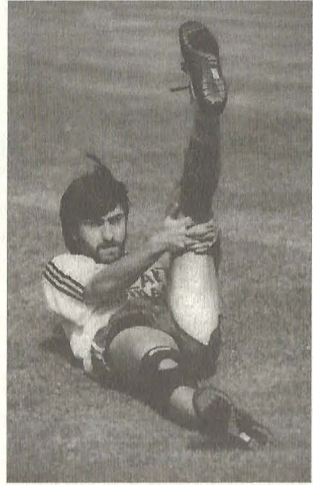
* * *

Rıdvan Dilmen'e sporcu örgütlenmesi hakkında görüşlerini sormuşlar. O da, "Konuşayım da Metin Kurt Ağabey'im gibi mi olayım?.." demiş. Bunu ben bizzat duymadım. Bir yerde konusu geçtiğinde anlattılar.

* * *

Gökmen'in Avrupa Kupası, Rapid Wien maçında kafayla attığı üçüncü ve son gol muhteşemdi!

Turgan Ece'nin benimle uğraşmaya başladığı dönemlerdi. Don Howe adında bir İngiliz hoca getirdiler. Don Howe, daha sonra İngiliz Milli Takımı'nın yardımcı antrenörü oldu. Turgan Ece ona baskı yaptı beni oynatmaması için. Ama adam İngiliz, dinler mi? Ben zaten görevimi en iyi şekilde yapıyorum ve takıma faydalı oluyorum. Zaten biraz çaptan düşsem hemen uzaklaştıracaklar takımdan ama yapamıyorlar. Zira attığım ve attırdığım goller hep puan getiriyor.

Rıdvan Dilmen. (Fenerbahçe internet sitesinden).

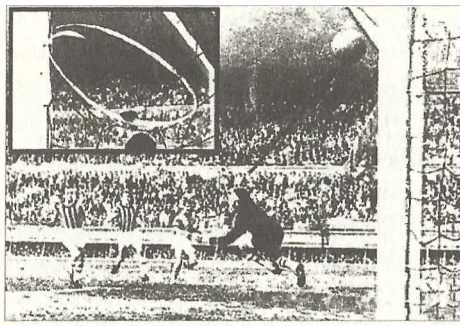
(Hürriyet, 03.10.1975).

Wien maçına döneyim. İlk maçı Viyana'da 1-0 kaybetmiştik. Maça iyi başladık ve 2-0 önde götürüyoruz. Maçı ve turu aldık diye düşünürken, onların Krankl adında, o dönemin Avrupa'ya kasıp kavuran bir futbolcusu vardı. Adam fırtına gibi. Bir ara kendini unutturdu ve Yasin'i avlayıverdi. Skor, 2-1 oldu. Tur zora girdi, gitti gidiyor. Hepimiz buz gibi olduk.

Santrayı yaptık. Sağdan topu aldım, sürdüm ve 18 üzerinde düşürüldüm. Frikik oldu. B. Mehmet (Oğuz) geldi, ortala-
dı. Gökmen öyle sıçradı ki topa, yanında bulunan bizler, ancak kramponlarının tabanını gördük. Bir voleybolcu smacı gibi kafayı çaktı adeta. Top yere vurdu ve üst ağlara yapıştı kaldı. Kalecileri sadece kaldı ve seyretti. İş, maçtan önce aldığı mamay-
la Gökmen bitirdi! O maçta Gökmen aslanlar gibi dopingliydi.

Türk sporunda yaşanan şike, şiddet, rüşvet ve haksız rekabet iddialarını araştırmak üzere kurulan Meclis Araştırma Komisyonu, doping konusunda çarpıcı iddiaları gündeme aldı. Türkiye Doping Kontrol Merkezi Başkanı Prof. Dr. Aytekin Temizer, komisyon üyesi milletvekillerine, 1971-74 yıllarında Galatasaraylı futbolculara doping ilacı verildiğini ileri sürdü. Gazetelere verdiği demeçlerde bu iddiaları doğrulayan Temizer, “İlaçları veren Teknik Direktör Birch gidince futbolcuların hepsi tek tek hastalandı,” dedi. Dopinge örnek olarak GS’lileri gösterdi. Bu iddialara karşı o dönemde GS’de futbol oynayan Gökmen Özdenak şöyle konuştu: “Doping testinde malzemecinin idrarını verdim. Doping Kontrol Merkezi Başkanı sallamış... Birch gelince müthiş bir çalışma temposu yakaladık. Salı ve perşembe günleri idman yapıyorduk. Diğer takımlar bize imrenirdi. Dilimizi çıkarana kadar idman yapardık.” Gökmen Özdenak, doping konusunda yaşadığı tarihi bir olayı ise şöyle anlattı: “Çok güzel oynadığımız bir maçta tam 3 gol birden attım. Maç bittikten sonra duş aldım. Soyunma odasının dışına çıkarak bir kenarda sigara içiyordum. Malzemeci Ahmet Abi geldi ve dışarıda beyaz gömlekli bir adamın elinde bir şişeyle beni beklediğini söyledi. Yanına gittim. İdrarımı alacağını söyledi. Tamam diyerek içeri girdim. İdrar verecektim ama bir türlü veremedim. Su içiyorum, sigara içiyorum ama başaramadım. Bunun üzerine Ahmet Abi’ye idrarını vermesini söyledim. Kabul etti ve verdik. Bir hafta sonra federasyondan beni çağırdılar. İdrar sonuçlarımın kötü çıktığını söylediler. Hastalık tespit ettiklerini ve lisansımın iptalini söylediler. Ben de bu idrarın bana ait olmadığını söyledim. Böylece olay kapandı. O dönemden bunu hatırlıyorum.” (Yeni Şafak, 17.02.2005)

Zaten vatan millet adına dopingsiz maça çıkmazdık. Kondisyon dedikleri olay dopingle pekişmiş çalışmaydı. Aldığımız ilaç, Kompedon (!) adlı bir ilaçtı. Kuvvet ilacı diye, mama adıyla verilirdi.

*Metin Oktay'ın Fenerbahçe ağlarını yırtan golü
(FotoSpor arşivinden).*

Metin Oktay'a gelince... Burada onu anlatmam gerekiyor. Önce biraz soluklanmalıyım. Anlatılacak o kadar çok şey var ki onun için. Son buluşmamızdan başlasam daha iyi olacak gibi.

Türk futbol tarihinde, taraflı tarafsız

tüm spor sevenler için Metin Ağabey efsane bir isimdir. Eşinin kendisini ya da Galatasaray'ı tercihi konusunda dayatmasını, o, çok sevdiği kulübü lehine kabullenmiş ve doğan birçok çocuğa ismi verilerek ödüllendirilmiştir. Sahadaki gollerinin dışında özel hayatındaki beyefendiliğiyle de nam salmıştır. Futbolu o kadar çok seviyordu ki, bıraktıktan sonra normal yaşam düzenine ayak uyduramamış, alkolü meşin yuvarlağın yerine sevgili addetmiştir. Özel yaşamında tüm insanlara karşı derin bir sevgi beslemiş, her zaman dara düşen sporcuların ve dostlarının hızır gibi imdadına –maddi ve manevi– yetişmiştir. Deniz Gezmiş, Hüseyin İnönü, Yusuf Aslan'ın idamına karşı yürütülen imza kampanyasına katılarak gençliğin ve onların verdiği mücadeleye karşı ne kadar duyarlı olduğunu göstermişti. Onun bu yanını insanlarımızın çok azı bilir.

Futbolu bıraktıktan sonra zor durumda kaldığını öğrenince, yardım etmek maksadıyla mahalle ve okul arkadaşım karikatürist Nuri Kurtcebe'yle birlikte beni aramaya başlamış.

Bir akşam Galatasaray Kulübü'nün bulunduğu Hasnun Galip Sokağı'nda arkadaşlarla oturduğumuz içkili bir yerde masamıza musallat olup hakaret eden sarhoş bir adamdan kaçarak başka bir yere, Sevgi Hanım'ın işlettiği Garip Köy isimli bara gittik. Masamıza oturduğumuzda omzuma balyoz kadar sert bir yumruk indi. Yumruk atanın bir önceki mekândaki adam olduğunu sanarak, refleksle dönüp adama tehditvari

konuştum. Yerime oturup, “Ne kadar be-la bir adammış,” dediğimde, yanımdakiler-den biri, “Ne yaptın? Konuştuğun adama bir baksana...” dedi. Geri-ye dönünce Metin Ok-tay Ağabey’le yüz yüze geldik. Başımdan aşağı kaynar sular döküldü. Keşke yer yarılıysaydı da içine girseydim ve ya-rık tekrar kapansaydı. O kadar utandım ki, an-latamam. Utanç ve piş-manlık içinde kendisin-den bin bir özür dile-dim. O ise sadece gülü-

*Taçsız Kral Metin Oktay
(Mehmet Durupınar arşivinden).*

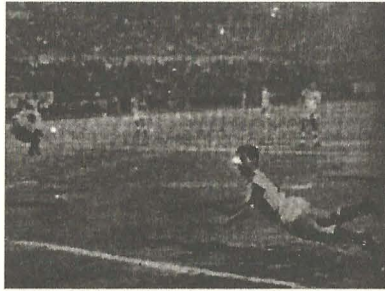
yordu. Bu gülmenin nedeninin beni uzun süre aradıktan son-ra bulmasından kaynaklandığını sonradan anlayacaktım. Rica minnet masaya davet ettim.

Metin Oktay, her zamanki babacan tavrıyla hiçbir şey olma-mışçasına bana sarılıp, “Nerelerdesin? Bir senedir haber gön-deriyorum, zor durumdaymışsın. Ben senin ağabeyin değil mi-yim?” sözleriyle sitem ederek söze girdi. “Biz solcu değil miyiz? Ben senin hem abin, hem de solcuyum. Solculuk sadece sana mı kaldı? Buraya gelmem, seni aramam futbolun dışında, senin solculuğundan, benim solculuğumdan. Yoksa gecenin bu saa-tinde benim böyle bir lüksüm yok.” Bu sözleri etti. Masadaki arkadaşlarım koyu Galatasaray hayranıydılar. Nuri Kurtcebe de aramıza katılınca kadroyu tamamladık. Metin Oktay kimsey-le ilgilenmiyor, durumumu tam olarak anlamaya çalışıyordu. Konuşurken beni kırmamaya çalışıyordu. Birçok sevenimin ve dostumun olduğunu, kişilerle tartışmalı olmamın tüm Galata-saray camiasına küsmemi gerektirmeyeceğini konuşmasında

önemle vurguladı. Yönetim ağalarını protesto ederek yapmaya yanaşmadığım jübilemi¹ kendisinin yaptıracağını belirtmiş ve bu konuda hazırlık yaptığını söylemişti. Jübile konusunun beni rahatsız ettiğini anlayınca konuyu değiştirdi. Sosyal ve ekonomik olaylara değindi, yaptığım mücadeleye saygı duyduğunu ifade ederek sonuna kadar yanımda olduğunu açıklamıştı. Benden kendisini arayacağım sözünü aldıktan sonra Nuri ile yanımdan ayrılmışlardı.

Ne yazık ki, lisede top koşturmaya başladığım yıllarda Be-yoğlu'nda rastladığımda yürüyüşünü bile taklit etmeye çalıştığım adasım, ağabeyim, insan insan gol kralıyla bu son buluşmamız olmuştu. Kısa süre sonra geçirdiği bir trafik kazasında aramızdan ayrıldı ve ben kendisine verdiğim sözü tutamadım.

* * *

(Mehmet Durupınar arşivinden).

Galatasaray'da bir maçın sonunda pazartesi izin günümüzü Suphi ve ben nişanlılarımızı alıp, Sheraton Otel'i'nin *ruf*unda geçirmek istemiştik. Otel yeni açılmıştı ve merak ediyorduk.

Ruftan içeri girdiğimizde, barda Metin Ağabey'in oturduğunu gördük. O da bizi gördü. İçeri girmeden

gerisin geriye döndük. Metin Ağabey'le aynı yerde oturacak kadar saygısız değildik. Asansörü çağırdık, bekliyoruz. Bir garson telaşla geldi ve "Metin Bey sizleri çağırıyor," dedi. Geri döndük, içeri girdik. Baktık Metin Ağabey barda yok. Göz gezdirdik, içeride olmadığını gördük. Önde garson bir masaya yürüyerek yaklaştığımızda başka bir garsonun masaya çiçek ve bir şişe viski koyduğunu gördük. Oturduk. Garsonlar başka başka

1 Antik gladyatör oyunlarında azat edilen gladyatöre, talimleri sırasında kullandığı tahta kılıç özgürlük sembolü olarak verilirdi. Bu kılıca *Rudis* adı verilirdi. (a.g.e.)

yiyecek ve mezeler taşıyorlar masaya. Suphi'yle göz göze geldik. Ben göz kırptım, "Ne oluyor ne yapacağız?" gibisinden. O zamanlar banka kredi kartı filan yok. Hesabı ödemek açısından beni bir korku aldı. Paramız var ama o kadar şaşaalı masayı öder mi, şüphe içindeyiz. Suphi'ye sordum, "Bu kadar hesabı ödeyecek para ikimizden çıkar mı?" Paraları birleştirdik. Bizim hesaba göre, ikimizdeki para o cenazeyi kaldıracak güçte değil! Nişanlılarımız da garip garip bize bakıyor, "Bunlar neler yapıyor?" gibisinden. Zaten masanın "bir kuşsütü eksik". Hâlâ şaşkınlıkları geçmemiş. Suphi'ye, "Hesabı isteyelim. Eğer paramız yetmezse, ya sen git, ya ben gideyim. Para bulup gelelim," dedim. Hesabı istedik. "Hesabınız yok!" dediler. "Kim ödedi?" diye sorduk. Metin Ağabey'in ödediğini öğrendik. Metin Ağabey bizi çağırıyor, masayı donatma talimatını veriyor, hesabı ödüyor ve rahatsız olmamamız için ortamdan arka kapıyı kullanarak çıkıp gidiyor. Bir insanın aklının havsalasının alamayacağı kadar nazik ve ince yapıya sahip bir insandı Metin Ağabey...

Türk Futbolu'nda gol ve krallığı denildiğinde akla gelen kramponların başında şüphesiz Metin Oktay gelir. Tanju Çolak her ne kadar onun gelmiş geçmiş gol krallığını egale etse de, istatistik olarak bir yılda oynanan maç sayısına göre atılan gol adedinin oranına vurduğumuzda, yine de Metin Oktay'ın rekorunu geçemediğini görürüz.

Futbolu bıraktıktan sonra, B kuru antrenörlük kursuna gitmiştim. Hocamız Sabri Kiraz'dı. Pratik yapıyorduk. Teoriden geçmiştik ve Gölcük Yaylası'ndaydık. Bizimle birlikte altmış kişilik Genç Milli Takım aday kadrosu da oradaydı. Bizler, Genç Milli adaylarından yirmişer kişilik kadro alarak pratik yapıyorduk. Sabri Hoca, taktik ve teknik anlamda sahaya yansıtacağımız soruları soruyor, biz de gençler üzerinde bunları tatbik ediyorduk. Bu anlamda B kuru antrenörlüğümüz değerlendiriliyordu. Bu çalışmaların sonunda bize verilen değerlendirme kâğıdında, bir takım çalıştırdığınızda elinizde bulunan bu futbolcu adaylarından hangisiyle çalışmak isterdiniz, transfer ederdiniz gibisinden bir soru vardı. Üç genç futbolcuyu belirleyecektik. Ben, Tanju Çolak, Rıza Çalimbay ve Sarıyer ve Altay'da oy-

nayan Erdi'yi seçmiştim. Sabri Hoca yaşamış olup, bu genç arkadaşların geldiği noktayı görmüş olsaydı herhalde bana, "Aferin!" derdi. Altmış futbolcudan diğerlerinin ne durumda olduklarını bilmiyorum ama seçtiklerimin durumları malûm...

Tanju o zamanlar on altı yaşlarındaydı. Özü olarak, o yaştaki her sporcu adayı gibi, temiz ve saf bir insan. Sonraları onu kullanmaya çalıştılar ve kullandılar da. Zaman geldi, onun popüler Hülya Avşar'la ilişkisini konuştular. Konuşanlara hep şunu dedim: "Hülya Avşar gelip sana bir göz kırpsa ne yaparsın? Kıskanmayın!.." Adamın Samsun'dan İstanbul'a gelmeden üç ideali var: Galatasaray, Mercedes araba ve Hülya Avşar... Kafasını bunlara takmış bir kere o kültür düzeyiyle. Tanju'yu geldiği yer ve bilinç düzeyiyle değerlendirmek gerekir.

Metin Oktay'la karşılaştırmak gerektiğinde, orada durmak gerekir. Futbolunu karşılaştıramam. Çünkü futbol, dönem dönem değişkenliğe uğrar, izafidir. Şöyle bir kıstas yapabilirim: Metin Ağabey evrensel, Tanju Çolak yereldir...

Tanju mahkûm olduğunda Saray Cezaevi'ne gittim kendisiyle görüşmek için. *Evrensel* gazetesi için söyleşi yapacaktım. Sendikacı Münir Ceylan'la kalıyormuş. Münir, kendisine epey anlatmış, dünyada gelişen olayları ve yaşamın kendi gördüğü

yanlardan farklı yanlarının da olduğunu, filan falan... Ne kadarı aklında kaldı içerden çıktığında, bunu bilemem.

Tanju Çolak'ın sözde Metin Oktay'ın bir sezonda attığı gol rekorunu egale ettiği maçı televizyonda izledim. Golü penaltıyla yapmıştı. Ben olsam o penaltıyı kullanmaz, ısrarlara karşın atsam da tribünde maçı izleyen Metin Oktay'ı düşünerek dışarı atardım. Penaltı, maçtan önce teknik direktörün, olduğunda, kimin kullanacağı-

Tanju Çolak, Sarıyer Adliyesi'nden neşeli çıkarken.

na dair talimatını verdiği bir olgudur. Öyle lalettayın herhangi bir futbolcu topun başına gelip kullanamaz. Birinci, ikinci ve üçüncü penaltıcı belirlenir ve hatta atacağı köşe bile hocayla o futbolcu arasında maçtan önce sırdır. Antrenmanlarda sürekli bir köşe için çalışırsın ama maçta başka köşeye atarsın. Kısaca demem şu ki, Tanju'nun kullanılması istenmiş maçıtan önce. Tanju vurdu topa ve golünü atıp egale etti rekoru. O kadar sevindi ki, anlatamam. Bunu tüm ülke gördü. Yerinde duramıyor, zıplıyor, sağa sola koşup duruyordu. Ama bir tek kendi ve birkaç takım arkadaşı seviniyordu. Kendi kendilerine sevindiler, bir şeyin, önemli bir olgunun farkına varmadan. Televizyon, Tanju'nun penaltıyı gole çevirmesinden ve sevinme gösterilerinden sonra, objektifi yaklaştırıp Metin Oktay'ın yüzünü yakından verdi. O kadar üzgün görünüyordu ki. Ben çok iyi anlıyorum Metin Ağabey'in üzüntüsünü. O, ega-leye değil, kendi neslindeki futbol etiğiyle günümüzdeki futbol etiği, spor etiği arasındaki uçurum kadar farka üzülmüyordu şüphesiz.

“Ben olsam atmazdım ya da dışarı atardım,” demiştim az önce. Metin Oktay'la Tanju Çolak arasında bir nesillik ara var. Bu bir nesillik arada çok şeyler değişti spor adına, futbol adına. Tanju'nun meşin yuvarlaktan sonra nelerin peşinden koştuğunu, başına gelenleri ve sonun nereye vardığını hepimiz biliyoruz. Sistem sporun içine, işin içine rant ağırlıklı birçok etmeni sokunca, sporu yapanların değer yargıları da değiştiği gibi omurları da kayıyor. Onun için bu sevinci, bu başarıyı Tanju'ya çok görmemek gerekir.

Metin Oktay

Ensesiyle bile top alır, baldırıyla, oyluğuyla, hatta bademciğiyle.

Avcı Raif ve Aslan Başer Kafaoğlu ile de konuştuk. Raif Ertem'e göre ülkemizde gelmiş geçmiş en büyük futbolcu Ergun (talihsiz). Kafaoğlu ile Çengel Hüseyin (ekonomik) üzerinde duruyor. Elbet bunlar marjinal değerlendirmeler. Ayrıca futbolcudan çok futbolseverlerin kaprislerini ortaya koymakta.

Yine de şöyle düşündüm: Metin Oktay marjinal planda nerede duruyor. Öyle bir uçta ona nasıl bakabiliriz? Hemen bir sözcük geliyor aklıma: Adsızlık! Metin Oktay adsızlığın büyük şiirini yaratarak en büyük ad oldu. Hiçbir büyük futbolcu bu kadar ekip adamı olamaz. Yaratıcı, büyük, kulübünün tarihinde çıkardığı bir beden zekâsını her an ayağının önünde bulan adam. Reha'nın kopuşlarını, Bülent'in uzak şut güvencesini, Gündüz'ün yönetsel serinkanlılığını da bulabilirsiniz onda. Ama, daha önemlisi, bir İsfandiyar'ın, bir Coşkun'un ikincil katkılarını da dışlamadı. Böylece Galatasaray futbolcusunun portresi ortaya çıkıyor: ekip oyunu, ikincilin zaferi...

Metin Oktay en büyük futbolcu olarak aynı zamanda ikincildir de.

Sanırım başarısının anahtarı burada. Galatasaray gerçekliğinin başlaması onun dönemine rastlıyor.

Gladyatör.

Lefter ise, yalnızlığın büyük serüveninden dönen Ulysses. Evde kimseyi bulamadı. Attığı golleri bir de İstanbul surlarının burçları arasından geçirirdi.

Metin Oktay jimnastikçi. Lefter sanatçı.

Metin'de destan, Lefter'de roman.

Can'da? Can ki altın arayıcısıdır da. Onda Amerika duygusu, çılgın raket, kibir, en yüksek beğeniye ulaşmış, entelektüel dans... İsteddiği zaman oynar; oynamıyorsa tenezzül etmediği için oynamıyordur.

Cemil ise Fenerbahçe'de bir Metin tasarımıdır. Cemil de büyük futbolcu. Ama tasarım tutmadı. Cemil'i hazırlayan öğeler de. Bir Ziya, bir Alpaslan yeni maya olarak var oldular. Cemil'de de, Ziya'da da, Alpaslan'da da Fener'in geleneksel kişiselliği hiçbir zaman yitmedi. Mehmet Ali'den, Küçük Fikret'ten, Selahattin'den Lefter'e, ondan Can'a geçen bir virtüözluk var ki, şu anda bize şu cümleyi söyletecek: Brezilya dünyanın Fenerbahçesi'dir... Ancak bununla anlatabilirim. Fenerbahçe'de her zaman kişisellik önde oldu. Galatasaray ise ekip çalışması gerçeğiyle futbolu adamakıllı centilmen bir boks ma-

çı olarak benimsedi: boks dansı... Seyirci buna yalnızca dans bölümüne katılır.

Galatasaray'da futbol gerçeği, Fenerbahçe'de ise Türkiye gerçeği ağır basar.

Beşiktaş ise özlemler ve öncelemeler takımıdır. Şükrü'yü (enişte) düşünüyorum. Lefter kadar zariftir. Öyle ki filin en zarif yaratıklardan biri olduğunu kanıtladı. Ondaki hız kim-sede görülmedi. Kornerden attığı dolaysız gollerde özür dile-me, şaka, biraz da Baba Hakkı'dan kalma bir son an küfrü vardır. Bilinenin tersine, hemen her zaman en temiz futbolu Beşiktaş oynamıştır. Beşiktaş'ta yıldız sporcuyla ikinci adam birbirine karışmıştır. Beşiktaşlı sporcu başka takıma geçse de Beşiktaşlılığını yitirmez.

Metin Oktay'ın bir özelliği de hiçbir zaman şırmamış olması. O rolü, yanında oynayan başka futbolculara bıraktı.

Kadri Galatasaray'daki bir Fenerli olarak yaşadı.

Yeni bir Lefter görünümünde işe giren İlyas Galatasaray'da büyüyemedi, yaralı öge olarak kaldı.

Metin'de bütün bu büyük futbolcuların yanında kendisini daha büyük gösteren bir şey var. Nedir bu acaba? Teknik mi, beden gücü mü, sezgi mi? Bütün bunlar birleşmiş onda. Ama aynı özellikleri başka futbolcularda kolaylıkla seçiyoruz. Sanırım asıl niteliği topla buluşması. İcatçıdır bu konuda. Sevecendir. Şemsiyesini ne mi yaptı? Fenerbahçe'ye attığı çok ünlü bir gol vardır. "Uçan Manda" olarak anılan Özcan'ın beklediği kalenin ağlarını yırttı. Ayıp olmasın diye ve rakip takıma bir cemi-le olarak şemsiyesiyle örttü orayı. Şemsiyenin bugün hâlâ orada olduğu söylenir. (Cemal Süreya, 99 Yüz, 05. 06. 1988)

Futbol Gerçeği

Türkiye'nin futbolda Avrupa'ya açılan penceresi Galatasaray, geçmiş senelerde –2000'li yıllarda– spor gündemiyle birlikte ülke gündemini de belirlemişti. Fatih Terim ve ekibinin yönetimindeki Sarı-Kırmızılı futbol emekçileri, futbolun beşığı İngiltere'nin güçlü takımlarından Arsenal'i finalde saf dışı ederek UEFA Kupası'nı Türkiye'ye getirmeleri yediden yetmişe tüm Türkiye'de büyük bir coşkuyla karşılanmıştı. Hatta kutlamalar Türkiye sınırlarını aşarak tüm dünyaya yayıldı. Kafkaslar'dan Avrupa'ya, Amerika'dan Avusturalya'ya kadar birçok ülkede yaşayan ve kendilerini Türkiye ile özdeşleştiren kitleler de bu kutlama çılgınlığına katıldılar. Ne yazık ki maçlardan önce olduğu gibi, kutlamalar sırasında ortalık yine çok yandı, günümüzde olduğu gibi. Çok kan akmıştı, yine çok kan akıyor.

Televizyonlarda bu konudaki haberleri izlerken aklıma hep, General Franko'nun Bernebau Stadyumu için söylediği, “Bana yüz elli bin kişilik bir uyku tulumu yapın” emrini hatırlarım. Daha sonra Antonio Salazar'ın, “Portekiz'i kırk yıl süreyle 3F'le; Fiesta (Şölen), Fadima (Örgütlü Din), Futbol ile yönettim” açıklaması aklıma gelir ve neşem kaçır.

* * *

Galatasaray gerçeği. Sarı-kırmızılıların yerli arenalara sığmayarak Avrupa'da ses getirmesi, kuşkusuz yalnızca Fatih Terim faktörüyle açıklanamaz. Galatasaray, "ekip çalışması" sonucunda çitayı yükseltmiştir. Aktif futbolcu olarak ter akıttığı dönemlerde şampiyonluk özlemiyle yanıp tutuşan Terim, şampiyonlukların kişisel değil, ekiplerin ürünü olarak yaşayarak öğrenmiştir. Terim, Galatasaray'daki görevine kendi kurduğu güçlü ekibiyle başlamıştır. Ekibinde, Türkiye futboluna kitabı sokan ilk adamlardan biri olarak tanınan Tamer Güney'in bulunması, başarısı için Terim'in önceliği bilime verdiğinin açık bir kanıtıdır. Kaleci antrenörü Eser de kitaplı futbolcuların önderlerinden biridir. Yardımcı antrenörler, Müfit'le Bülent, her zaman futbolun emekçileri olmuşlardır. Terim ve ekibi Tamer Güney'in 1988 yılında kaleme aldığı kitaptaki,¹ doksan dakikayı dolu dolu yaşatan, yüksek tempolu, varyasyon dolu, üstün teknikli, çok gollü futbol, insanın seyretmeye doyamayacağı, Brezilyalıların bile imreneceği, seyircinin bir an bile gözlerini ayıramayacağı futbol hedefini gerçeğe dönüştürmüşlerdir.

* * *

Yerli futbol gerçeği. Türkiye futbolda çağ atladı! Evet, bazı takımlarımız kadrosu ve teknik adamlarıyla Avrupa'da ses getirmektedir. 2002 Dünya Kupası ve 2007 Avrupa Kupası üçüncülükleri Avrupa kalitesinin bir nebze yakalandığının kanıtıdır. Bu başarılar ülkemizin futbolda çağ atladığının kanıtı mıdır? Kanıtı sayılabilir mi? Bu soruya düşünmeden "evet" yanıtını vermek, o kadar kolay olmasa gerek. Unutulmamalıdır ki, cunta döneminde Yunanistan'ın bir takımı UEFA'da final oynamış, ama daha sonra Yunan futbolcuların uluslararası arenalarda sesleri solukları kesilmiştir. Keza 2006'da Avrupa Şampiyonu olan Yunanistan'ın bir sonraki yılda ne durumlara düştüğü gözler önündedir.

Günümüze futbolun, katrilyonlarla bile ölçülemeyen başlı

1 Tamer Güney, *Futbolun Perde Arkası, Aradıklarım, Bulduklarım*, İstanbul, 1990.

başına bir endüstri cephesi yarattığını kim inkâr edebilir? Yine günümüzde futbolcuların metaya dönüştürülerek alınıp satıldığı, kiralandığı bir gerçek olarak karşımızda durmuyor mu? Futbolda çağ atlayan bir ülkenin en kaliteli metaları (futbolcuları) üretmesi gerekmez mi? Çağ atlama balonunu üfleyenler, üç kıtadan ithal edilen futbolcu ve teknik adamlarla Birleşmiş Milletlere dönen Türkiye futbolunun teknik adam ve futbolcu ihracındaki sürekli ofsayt durumunu nasıl açıklıyorlar acaba? “Üstü forma, altını sorma!” deyişiyle özetlenebilecek yerli futbolun altyapısında, doğal fışkıran yetenekler dışında, uluslararası ürünlerle rekabet edebilecek kalitede futbolcu üretilir mi?

Oysaki Avrupalı, Türkiye’nin metalarına (futbolcularına) torpil yapmaya dünden razıdır. Özellikle Almanya’nın bu konuda eli mahkûmdur. Çünkü Türk futbolcuların Almanya’daki bir Alman takımı için en azından beş bin seyirci olmasına karşın, niçin Almanlar Türkiye’den tek tük futbolcunun dışında futbolcu ithal etmiyorlar?

Sözün kısası, “İhracatı yok, ithalatı çok!” olan bir ülke, futbolda çağ atlamamıştır. Fatih Terim ve Galatasaray, yerli futbol sektörünün ürünlerine dünya piyasalarının yolunu açmıştır. Yerli futbol sektörü en büyük sınavı A Milli futbol takımıyla inişli çıkışlı asansör çizgisiyle vermektedir.

* * *

Antikçağda Romalılar, hayvanlar ve gladyatörlerle arenalarda doğrudan doğruya şiddeti çok açık bir biçimde sergiliyorlardı. Gaddar Roma İmparatorluğu’nun kanla beslenen iğrenç yüzünü yansıtıyordu bu gösteriler. Günümüzde ise başta medya şiddetten besleniyor, tıpkı İspanya’daki boğa güreşleri gibi. Şiddeti medya körüklüyor. Tutkudan çok, ekrandan ve yazılı basından kaynaklanan bir şiddettir söz konusu olan. Medya, rolleri tersyüz ederek kitleleri yönlendirir, şiddete çağırır. Sanal kahramanlar, yani “on ikinci adamlar” sporcuların yerine geçip medyanın gözleri önünde, kendi gösterilerini ortaya koyarlar. Artık şiddet ekranın boşluğundadır. Medya, seyircinin du-

(Mehmet Durupınar arşivinden).

rağanlığı bırakmasını, göstericiye müdahale etmesini sürekli körükler. Atılan başlıklar çağrı niteliğindedir. Spor, prestij gösterisi olduğu kadar şiddet gösterisi olarak da sunulabilir, kullanılabilir. Militarizmin yeni spor ideolojisini şöyle özetleyebiliriz: “Sporcularımız, spor askerler durumuna gelmiştir. Bugün bütün dünyada uluslararası spor, açık ya da gizli kullanılan bir propaganda silahı, milliyetçilik duygularını kışkırtan, yeni psikolojik savaş yol ve yöntemlerini harekete geçiren bir araç olmuştur.”

Medya, sporu bir şiddet gösterisi olarak sunmakta ve kitleleri sürekli eyleme çağırmaktadır.

Başlangıçta İngiltere’de görülen ve oradan dünyaya yayılan ‘Holiganlık’, iktidarların ‘Canavar’ yaratma politikasının bir parçasıdır. Bu politika kendi vatandaşlarını provoke ederek başarıya ulaşır. Seyircinin canı ya da kurban olması için seyirciyi bırakarak şiddet oyunu oynamasını medya körükler, iktidarlar da destekler. Spor-şiddet ilişkileri bu bağlamda ele alınırsa spordaki şiddet sorunu ve sorumluları ortaya çıkar.

* * *

Sporun kısa öyküsüne gelirsem, sınıflı toplumdan başlamam gerekir. Sınıflı toplumun öyküsü aynı zamanda sporun da öyküsü olarak görülebilir. Spor olayı yapıldığı tarihsel kesitin maddi ve düşünsel ortamından soyutlanamaz. Sporun yöneti-

mi ve ideolojisi toplumdaki iktidar yapısını ve egemen ideolojiyi yineler. Tarihsel süreç içinde sporun uygulama biçimleri, yapanları (soylular, gladyatörler, profesyoneller) zaman değiştirmiştir ama sınıfsal sonuçlar aynı kalarak bugünlere gelinmiştir. Sonuçta atılan her gol, her zaman söylediğim gibi, emekçi kalesine girmiştir.

Günümüzde ister amatör, ister profesyonel sıfatlı olsun, popülerleşmiş her spor dalı ortak özellikler göstermektedir. Toplumun ilgi alanına itebildiği ölçüde tekelci sermaye kuruluşlarının mali desteğinde birçok spor branşı öne çıkabilmektedir. Özel kesimden kamu kesimine kadar geniş bir yelpazede desteklenen spor bütünüyle politikanın içine çekilmiştir. Spora din gibi siyaset dışı bir imaj veren sermaye siyasetini, “Spora siyaset karıştırılmasın!” söylemiyle uygulamaya koymuş ve spor ortamını karşıt siyasete kapamıştır.

* * *

Türkiye’de futbol gelişti mi? Bu sorunun cevabı hayırdır. Saniyanın aksine, Türkiye futbolu gelişmedi. Tekelleşti ve yabancılaştı. Transferlerde dönen baş döndürücü rakamlar tavan ile taban arasındaki uçurumun giderek derinleşmekte olduğunun açık kanıtı. Gerçekte, transfer adı altında, sporcunun emekleri değil, kendileri pazarlanmaktadır. Futbolcu, döktüğü terin karşılığını belirleyen tartışmaya özgürce katılamamaktadır. Daha da doğrusu, futbolcu, yönetici ile masaya eşit koşullarda oturamamaktadır. Köle pazarındaki uygulamayla futbol emekçilerinin alım-satım-kiralama işlemleri büyük benzerlik göstermektedir. Transfer yönetmeliğinde, sporcuya çalışacağı iş yerini bile özgürce seçebilme yolunu tıkayan bir sürü engel bulunmaktadır. Yürürlükteki yasa ve yönetmelikler, sporcunun kendisinin özgür bir birey değil, sadece ve sadece meta, yani mal olduğunu ortaya koymaktadır. Kulüp ile futbolcu ilişkisi işçi ile işverenden çok, efendi ile köle arasındaki ilişkiyi anımsatmaktadır.

Kesin gerçek şudur ki, futbol emekçisinin geleceği sürekli yöneticilerin iki dudağı arasındadır. Günümüzde, transfer uy-

gulamasının en iyi tanımı, “meslek yaşamının herhangi bir aşamasında nerede, kim ile çalışacağı konusunda her türlü söz hakkının futbol emekçisinden esirgenmesini amaçlayan bir kısıtlayıcı önlemler ağı,” şeklinde olanıdır.

Sporcuların Örgütlenmesi Süreci

Sporcular örgütlenmeli ama nasıl? '68 geleneğinin dünyada ve Türkiye'de estirdiği eşitlik ve özgürlük rüzgârları ne sağcıyız ne solcuyuz futbolcuyuz diyerek arenalarda gladyatörlük yapan sporcuları da etkilemiştir. Öncelikle futbolcular, sonra sporcular yalnızca bedensel güç gösterisiyle kendilerini topluma anlatamayacaklarının bilincine varmaya başlamışlardı. Kuşkusuz bu sporcu aydınlanmasının ardında Türkiye Solu vardı.

Sporcular artık modern köle olmak istemiyorlardı. Sporcuların modern köle olmama istemini o dönemin tepe yönetiminin niteliği de destekliyordu. O dönem spor, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü adına devletin organizasyonuydu. Çok açık vurgulamam gerekirse zamanında Atletizm Federasyon Başkanı Kurthan Fişek, varını yoğunu spordaki karanlıkları aydınlatmak için ortaya koyan kişiydi. Dönemin beden Terbiyesi Genel Müdürü Fikret Ünlü daha sonra Spor Bakanı olarak görev yapmış bir kişidir. Kendisi kurulan sporcu örgütünün, Amatör Sporcular Derneği (ASD) genel başkanıydı. İşte böylesi bir ortamda özellikle Maden İş'in sahipliğini üstlendiği *Politika* gazetesinin bir sayfasını sporcu mücadelesine ayırması sporcuların örgütlü bir güç haline gelmesinde önemli bir katkı sağlamıştır.

O süreçte dinci ve faşist sporcuların spor arenalarında varlığı söz konusu bile değildi. Onlar özel salonlarda kendilerine göre spor yapıyorlardı. Şimdilerde düşünülemez ama o dönemde yıldız diye tanımlanan sporcuların büyük çoğunluğu o sporcu örgütünde bütünleşmişti. ASD dört büyük takımın kaptanlarını bünyesinde toplamıştı. ASD İstanbul şubesi başkanı şimdiki A Milli Takım Yardımcı Antrenörlüğünü yapan Eser'di. ASD merkez komitesinde Beşiktaşlı Mehmet Ekşi vardı. Yine Beşiktaşlı Kaptan Necdet de onun yardımcısıydı. Fenerbahçe'de sorumlu, ASD'nin üyesi olduğu için kulübünden kovulan ve Samsun'da bir trafik kazasında yitirdiğimiz Kaptan Önder'di. Karadeniz sorumlusu Şenol Güneş'ti. Bu saydığım isimler futbolda öne çıkanlar, kuşkusuz altı sayılamayacak kadar fazlaydı.

ASD'nin İstanbul ayağı futbolcularla ve boksörlerle toparlanmıştı. Balkan Şampiyonu boksörlerden Alican Ay, Vural Adamey ASD'nin gelişmesi için yumruklarını sallayan yiğitlerdi. ASD'nin Ankara ayağını ulusal atletler oluşturunuyordu. O dönem sporcular öylesine örgütlü bir güce ulaşmıştı ki, İstanbul İnönü Stadı'nda beş bin çocuğa sağlıklı gençlik mitingi yaptırabilmişti. Bu mitinge dönemin belediye başkanı Aytekin Kotil başta olmak üzere Cüneyt Arkın iki çocuğuyla, Oya Aydoğan, Meral Orhansay, Halil Ergün ve daha nice sanatçılar da katılmışlar ve ASD'yi yaptıkları konuşmalarda sporun tek örgütü ilan etmişlerdi.

ASD'nin önemli bir güç haline geldiğini sezen faşistler önce tepe kadrosundan karşı atağa geçmişlerdi. 2. Milliyetçi Cephe (MC) hükümeti döneminde Fikret Ünlü görevinden alınmış, o zamanlar espri konusu olan komando Refaettin Şahin Beden Terbiyesi'ne Genel Müdür yapılmıştı. Komando Refaettin'in ilk icraatını ASD'nin Ankara Şubesi'ni oluşturan ulusal atletlere tavırlarını göstererek sergilemişti. Spor akademisinde okuyan ve spor akademisine bağlı barakalarda yaşamlarını sürdüren ulusal sporcuları kış ortasında sokağa atarak Refaettin, ne denli milliyetçi olduğunu göstermişti.

Sözün özü sporcu hareketlenmesinin karşısına 12 Eylül öncesi çıkmaya başlamışlardı. Çünkü biliyorlardı ki sporcular

doğru bir temelde örgütlenirse rejimleri bile tehlikeye girerdi. 12 Eylül öncesi örgütlü sporculara yapılan saldırılar, 12 Eylül'de onlara göre başarıya ulaştı. ASD'ye üye olan ya da yöneticilik yapan bütün sporcular, örtülü biçimde gündemlerine alındı ve spor ortamından uzaklaştırıldı.

12 Eylül faşist rejiminin spor politikasını FBI belirledi. 1968'lerde ABD'de güçlü bir siyahi hareket vardı. FBI'ın o dönemki başkanı birimlerine şu talimatı gönderdi: Siyahî harekete katılan bütün siyahlara en acımasızca gerekeni yapın. Ama onları öldürmeden önce siyahlara yıldız sporcu olma şanslarını da tanıyın.

12 Eylül faşist rejimi işte efendilerinden aldıkları bu mesajla özellikle Kürt kökenli yurttaşlarımızın yoğun olduğu Doğu illerinde spor konseyleri oluşturmuş, sporla gençliği afyonlamak için bütün olanaklarını seferber etmiştir. Hatta bu konuda bir komedi bile yaşanmıştır. Kardan yolları kapalı bir köy takımını maça getirmek için Skorsky helikopteri köye gitmiş, köyün sözde futbolcularına kıyak yaparak sahaya getirmiş, anlı şanlı bir törenle köye götürmüşlerdir. Bu olay egemen güçlerin spora ne denli önem verdiklerinin ne denli onsuz yaşayamayacaklarının bir kanıtıdır!..

Gelelim günümüze. Bugünün ortamı, dünün ortamıyla kıyaslanamayacak ölçüde sporcu örgütlenmesine karşıdır. Şimdi sporda ne demokrat bir genel müdür ne de federasyonlarda demokrat başkanlar vardır. Türkiye sporunu şu anda belediyeler finanse etmektedir. Belediyenin büyük çoğunluğu da dinci kesimin, tarikatların elindedir. Bugün Türkiye sporuna Gülen cemaati, tarikatı egemendir ve sporda gülenler Gülen'le birlikte olanlardır. Sporda örgütlenmek Gülen'le birlikte kolaydır ama Gülen'le birlikte örgütlenecek sporcu örgütü bir sporcu örgütü olmaktan çok sporcu tarikatı olur.

Oyuncu özelliğini koruyarak sporda söz söylemek isteyen sporcuların birlikte mücadelesi ancak sol düşünceye sahip örgütlerin sporculara sahip çıkmasıyla oluşturulabilir.

Demokrasi, futbol arenalarında işler mi? Bunu biraz açalım.

Yasal hiçbir engel olmamasına karşın, kulüp yönetimlerini ellerinde bulunduran gizli profesyonel yönetim ağaları kulüplerin şirketleşmesini geciktirebilmek için her yolu denemişler ve günümüzde de denemektedirler.

1950'lerden bu yana ağızlardan düşmeyen futbolda çağdaşlaşma, kulüplerin şirketleşmesi tekerlemesi günümüzde de ağırlıklı olarak konuşulmakta ve hayata bir türlü geçirilememektedir. Bunda en önemli rolü gizli profesyonel yönetim ağaları oynamıştır. Yönetime seçildikleri andan itibaren gizli, açık özel işlerini yönetici kisvesiyle güven içinde yöneten işadamları yöneticiler şirket kulübü olmak yerine kitle kulübü olmayı yeğliyorlar. Böylece, kulüpleri yöneten gizli patronlar hem daha geniş tanıtım olanaklarına kavuşuyorlar hem de yatırdıkları paracıklarını riske etmiyorlar. Kendi işlerini verimlilik ve kârlılık prensipleriyle yönetip holdingleşenler nedense bir türlü yönettikleri kulüplere bu iş anlayışını taşımıyorlar. Bir Selahattin Beyazıt, bir Emin Cankurtaran, bir Mehmet Üstünkaya, bir Mehmet Emin Yılmaz, bir Cavit Çağlar, bir Ali Şen, bir Alp Yalman, bir Adnan Polat karşılığı trilyonlarla ölçülmeyecek kişisel tanıtım olanaklarına kavuşurlarken sonuçta faturaları ödemek sürekli kitle kulüplerinin boyunlarının borcu olmuştur.

Kitle kulüpçülüğü uygulamasının sermayeye daha çekici gelmesinin ardında şu gerçekler yatmaktadır: Spor etkinliklerinde kamu yararı gözetiliyor iddiası ortalığı toz dumana katmakta, sonuçta belediyeler, valilikler, emniyet amirlikleri kolayca devreye sokularak gerektiğinde gizli yönetim ağalarının şahsi işlerinde kullanılabilmektedir. Şu anda Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde yer alan kulüplerin yönetimleri, ya doğrudan belediyelerin sırtında ya da dolaylı belediyelerin sorumluluğunda. Nereden, nasıl, neyin karşılığında sağlandığı belli olmayan, kayıtlarla belirtilmeyen ekonomik olanaklar gerek transfer ve gerekse tüketim adresi belli olmadan bazı kişilerin hızlı ve yaygın tanıtımları için kolaylıkla heba edilebilmektedir.

Oysa dünyada, kulüp yapıları iki model üzerine kurulmuştur. İngiltere'de teknik ve idari işler tek adamda toplanmakta ve

bu tek kişinin başarı ve başarısızlığı yıl sonundaki kulüp bütçesine göre değerlendirilmekte. Almanya'da ise, idari ve teknik işler ayrılmakta, görevli kişiler kendi görev alanlarından sorumlu olmaktadır. Ama genelde futbol kulüplerinin kitle kulübü değil, şirket kulübü olduğu bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır.

3289 ve 3461 sayılı kanunların 24. Maddesi "spor kulüpleri profesyonel futbol takımlarını Türk Ticaret Kanunu'nun hükümlerine göre kuracakları veya kurmuş olduğu şirketlere devredebilir veya kiraya verebilir," diyor. Kulüpleri kendi arpalıkları olarak gören yöneticiler, çıkarları gereği bu kanunları ve maddeleri görmezden geliyorlar.

Sözün kısası, Türkiye'de kulüp kasasıyla yöneticilerin cepleri birbirine karışmakta, bazı dolarlar düş almakta, sürekli yinelediğim gibi sonuçta atılan her gol emekçi kalesine girmektedir.¹

* * *

Türkiye'de sporcuların ilk örgütlenme, dolayısıyla sendikal hareketi 1961 yılında Torino'da imzalanan ve 1965'te yürürlüğe giren Avrupa Sosyal Şartı, sendikalaşma, toplu pazarlık ve grev ile çalışma hakkı dahil on dokuz sosyal hakkı güvence al-

1 Artık futbol oligarşik düzenlemeler içindedir ve dinin uyutma gücünü yitirmeye başladığı bir dönemde 'futbol kitlelerin afyonu' oldu ve artık futbol 'afyon'dur, diyoruz. Oligarşi, şimdi kitleleşmek ihtiyacındadır. Bu, kitleleri sürüleştirmek anlamındadır. Sürüleştirenler, sürüleştirecekler; futbol buradadır. Futbolun başında ya bir inşaatçı, Aziz Yıldırım ya da bir tekstilci Canaydın, var, turizmci de olmalıdır ve artık tekstilde veya inşaatla ele geçirilen paralar, turizme yatmaktadır. Çünkü turizmde aklanıyorlar; turizm bir put'tur. Demek ki futbol, tit'çi oligarkların sektörü ve alanıdır. Bu sektör mü, 'tit', burada artık, a- sosyal sigorta yoktur, b- sendika hiç yoktur, c- burada artık grev yoktur. Ve burada çocuk işçiler vardır. Bütün bunlar varsa, mafya kaçınılmaz olmaktadır. Bu nedenle her 'milli' futbol takımının bir mafyası var; mafya babalarını mankenler hayata bağlıyorlar ve aynı mankenler, turizm ve tekstil sayesinde ayakta kalıyorlar. Her manken ve her futbolcu, bir tarikata bağlıdır. Eskiden Büyük Kulüp'te buluyorlardı. Şimdi katalizör 'milli' futbol kulüpleri oldu. Devlet büyükleri arasında tek münazara kulüp tartışmasıdır. Sadece bunu yapıyorlar; görüyorlar.

Mütareke Dönemi'nde Türk eliti, meleklerin cinsini tartışıyordu; dişi mi erkek mi, kaygıları bu idi. Çöküşün işareti saydık. Şimdi Fener-Başakşehir münazarası yapıyorlar. Çöküyoruz. (Yalçın Küçük, *Cumhuriyet* gazetesinde 1973 yılında yazdığı bir yazısındaki düzenlemeden.)

Şükrü Gülesin (Mehmet Durupınar arşivinden).

tına alıyor. Şartın 5. maddesinde, örgütlenme ve sendikalaşma hakkına yer veriliyor.²

Buna göre, akit taraflar, çalışanların ve işverenlerin ekonomik ve sosyal çıkarlarını korumak için, yerel, ulusal ve uluslararası örgütler kurma ve bu örgütlere üye olma özgürlüğünü sağlamak veya desteklemek amacıyla, ulusal mevzuatın bu özgürlüğü zedelemesini veya zedeleyici biçimde uygulanmasını önlemeyi taahhüt ediyor. Bu Amatör Sporcular Derneği ve akabinde sendikalaşma

sürecidir. Eski Beşiktaşlı futbolcu ve futbolu bıraktıktan sonra spor yazarlığı yapan Şükrü Gülesin'in İtalya'dan getirdiği bir fikirdi sendika kurma fikri. Şükrü Gülesin, İtalya'nın Palermo ve Lazio takımlarında futbol oynadıktan sonra yurda döndüğünde bu fikrini Necati Karakaya'ya açar. Necati Karakaya, Türkiye radyolarının unutulmaz ismidir o zamanlar. Gülesin ve Karakaya Amatör Sporcular Derneği'ni kurarak işe başlarlar. Onlara, Futbol Federasyonu'ndan Maral Akın, Beşiktaşlı futbolcu Nazmi Bilge, Kasımpaşaspor Kulübü başkanı Selim Yetkin, BJK idarecisi Nihat Subaşı, Milli Takım masörü Zeki Er gibi isimler de katılır.

Gümüşsuyu'nda bir apartman dairesinde faaliyete geçerler. Bu oluşum, futbolcular arasında yaratılan örgütlenmenin diğer spor dallarını sararak tüm sporda bir oluşum sağlamak içindir. Ancak bu nüve iki yüz üye sayısını geçemez. Bu rakam da yetersizdir. "Kurduğumuz dernekle ilgili ilk ve en büyük sıkıntı-

2 Sendikalaşma Hakkı: İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 23. Maddesinde; herkesin çalışma, işini serbestçe seçme, adaletli ve elverişli koşullarda çalışma, işsizliğe karşı korunma, herhangi bir ayırım gözetmeksizin, eşit iş için, eşit ücrete hakkı olduğundan söz edilerek, örgütlenme hakkı ile ilgili şu düzenlenmeye yer veriliyor: "Herkesin çıkarını korumak için, sendika kurma veya sendikaya üye olma hakkı vardır" – y.n.

mız üye kaydı yapabilmekti,” diyen Necati Karakaya, en çok, yüksek paralar alan futbolcuların derneğe üye olmaya gerek görmediklerini, ancak yıllar içinde kulüpleriyle anlaşmazlığa düşen oyuncuların dernek çatısı altında yer almaya başladıklarını belirtiyor.

* * *

Kurulduğu yıllarda, Türkiye Milli Takımı’nın maçları için uçak kaldırıp, taraftarlardan bunun için aldığı ücretlerle gelir sağlayan dernek, daha sonraları Karakaya’nın Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) kuvvetli ilişkileri sayesinde maddi kazanç elde etmeye başlar. Karakaya’nın 70’li yıllarda Moskova Üniversitesi’nde verdiği seminere, dönemin Devlet Başkanı Leonid Brejnevde katılır. Bu seminer, Necati Karakaya’nın Türkiye’de başlatacağı sendikanın da desteklenmesine yardımcı olacaktır. Birçok kez SSCB’ye giden Karakaya’ya, devlet sanatçılığı teklif edilse de, kendisi bunu kabul etmez.

1978 yılında Beşiktaş’ın 75. Yılı nedeniyle İnönü Stadı’na Bolşoy Balesi’ni getirir.³ Yüz kırk kişilik ekibini getiren Karakaya, yavaş yavaş SSCB’nin desteğini de arkasına alarak, Amatör Sporcular Derneği’nin adını duyurmaya başlar. Hatta o dönemlerde SSCB Milli Takımı’nı da temsil eden Dinamo Kiev’i bile, özel maçlar için Türkiye’ye birkaç kez getirir.⁴

Bu maçların gelirlerini kurdukları derneğe aktaran Karakaya, bu hazırlık maçındaki danışıklı dövüşün Alman *Kicker* dergisine yansması sonucu, Dinamo Kiev’in teknik direktörü Valery Lobanovski’nin görevine son verildiğini söylemişti. Düzenle-

3 Bolşoy Balesi’nin orkestrasının başkemancısı Museviydi. Onun Amerika’ya kaçmasından korkuyorlardı. Nitekim Taksim Meydanı’nda Amerikan Konso losluğu’na iltica etti. Bunun üzerine Sovyet Başkonsolosu görevinden alındı. Bütün bu olaylara rağmen SSCB, ASD’ye yardımı kesmedi – y.n.

4 Dinamo Kiev, bu seyahatinden kısa bir süre sonra, bu kez Fenerbahçe ile maç yapmak için gelir Moskova’dan. Fenerbahçe, Dinamo Kiev takımının gücünden olsa gerek, bu maçın oynanmasını istemez, özellikle de o dönem Fenerbahçe’yi çalıştıran Abdullah Gekiç’in bu fikri Karakaya tarafından değiştirilmiş. Karakaya, “İlk yarı Dinamo Kiev 3 gol atacak, sonra kaleyi açacaklar, dedim. Maçın 2-2 berabere bitmesini istedi Gekiç. Nitekim maç 2-2 berabere bitti,” diyor – y.n.

nen bu karşılaşmaların yanı sıra futbolculara yaptıkları yardımları övünç kaynağı olarak belirtiyor. Tüm bunlara karşın sendikalaşma konusunda kendilerini yüzde yüz başarısız olarak gören Karakaya, şöyle diyor: “Bizim arkamızda büyük destek varken bu işi başaramadıysak, bundan sonra böyle bir sendikalaşmanın olabileceğine inanmıyorum.”

İşte, güdük yılların futbolcularından biridir Fenerbahçe-

(odatu.com).

li Kemalettin Şentürk. Sol görüşlü olduğunu söylediği için bunun bedelini fazlasıyla ödedi. 1993 yılında giydiği Fenerbahçe formasını 2000 yılında çıkaran Kemalettin, “Ben İşçi Partisi üyesiyim!” diyerek, futbol hayatının geleceğini kararttı!

Fenerbahçe’den ayrılmasının altında yatan en önemli nedenlerden birinin siyasi görüşünü açıklamasına bağlayan Kemalettin Şentürk, “Bazı futbolcular, hangi partiden olduklarını açıklıyorlardı. Ben de İşçi Partili olduğumu söyledim. Bu anlamda bir hatam olduğunu düşünmedim. Başkan Ali Şen de bunun yanlış olmadığını düşünüyordu o dönem. Bu anlamda Ali Şen’in bana göstermiş olduğu anlayışa ve desteğe minnettarım. Birçok yerden tepki gelmesine rağmen benim arkamda durdu. 1996 yılında, oyum İşçi Partisi’ne, dediğimde medya üzerime yüklendi. Beni hedef gösterdiler, düşüncelerimin altında hep başka şeyler aradılar. Bu beni çok rahatsız etti. Siyasi görüşümü açıkladığım için, 1996 yılından bu yana çok büyük bedeller ödedim,” diyor. (Sporist, Spor Kültürü ve Ekonomi, Eylül 2006)

Cumhuriyet gazetesinden yardım alarak bakanlıklara sendikalaşma ile ilgili başvuru yapmayı düşünen Kemalettin Şentürk, futbolcu arkadaşlarının ilgi göstermemesi ve tabanının olmaması nedeniyle bu fikrinden vazgeçtiğini anlatıyor. Kendi döne-

mindeki futbolcuları bir türlü anlayamadığını, bir futbolcunun toplumsal olaylara nasıl bu kadar duyarsız kaldığını hep merak ettiğini söyleyen Şentürk, “Fenerbahçe’de forma giydiğim dönemlerde, deplasmanlara giderken kitap okumam bile alay konusu olurdu. Şimdiki düzen, futbolcuları tarikatlaştırmaya doğru itiyor. Fenerbahçe’den sonra forma giydiğim birçok kulüpte bu tür baskılarla karşılaştım,” diyen Şentürk, bazı kulüplerde bu baskının inanılmaz boyutlara ulaştığını da sözlerine ekliyor.

70’li yılların başında “halkçı” olarak adlandırılmıştım. Futbolcu arkadaşlarım ve taraftar arasında destekçi buldum kendime. Ancak iş eyleme gelince, her işte olduğu gibi yalnız bırakıldım, ötekileştirildim. Tribünlerin aslan, kaplan Metin’i bir anda istenmeyen adam olarak adlandırıldı. Bunun sebebi futbolcu arkadaşlarımla benim alacağımız paraların ödenmemesi sebebiyle, takımı antrenmana çıkarmamam, bir nevi greve götürmemdi. Bu hareketimle Galatasaray kulübünü karşıma aldığım gibi taraftar kitlesini de karşıma almış oldum. İşin ucu insan faktörüne değince rahatsız oldular.

Bu olayın ardından, beş arkadaşımla birlikte Kayserispor’a sürüldük. Bu harekette en çok kendime değil, arkadaşlarıma üzüldüm. Onların benim arkadaşım olmalarından başka bir suçları yoktu. Ben zaten böyle bir sonu kendim için bekliyordum ama arkadaşlarım için pek aklımdan geçmiyordu. Benim için bu sonucun nüveleri 1973 yılındaki İtalya ile yapacağımız ve 0-0 berabere biten milli maçtan önce atılmıştı. Maçın kesin mağlubiyetimizle biteceğini biliyor ve bu yüzden medyayı da arkasına alan o zamanın azgın bezirganları ellerinden geleni, artlarına koymadan yapıyorlardı. Sonuç bilindiği gibi beklenenin aksine oldu. Aslanlar gibi sahada savaştık. On bir cengâver maçı berabere bitirmeyi başardık. Böylece benim Galatasaray’daki futbol hayatım biraz daha uzadı, ama Kayserispor maceramın tohumları da böylece atılmış oldu.

* * *

O zamanlar beni destekleyen spor yazarları yoktu. Destekler gibi görünenler vardı. Daha sonra *Cumhuriyet* gazetesinin spor

sayfasının yazarlarından Abdülkadir Yücelman, tıpkı medyada olduğu gibi futbol dünyasında da patronların, egemenlerin baskısından söz etti yazılarında. Yücelman'ın daha sonraları yazdıkları, benim o zamanlarda söylediklerimle bire bir çıkışıyor ama aradan çok zaman geçti. Paşa geçtikten sonra borazan çalmanın bir anlamı yok! Yücelman köşesinde, "Türk futbolcuları sahipsiz. Kimse yerli futbolculara sahip çıkmıyor. Galatasaray'dan Eser Özeltindere, Fenerbahçeli Kemalettin Şentürk ve bir zamanlar Galatasaray formasını giyen Metin Kurt var. Metin Kurt inanılmaz bir dışlanmaya maruz kaldı, kayboldu gitti," diye yazdı. Sonunda kendince bir sonuç çıkmayınca sürdürmedi yazılarını.⁵

Eser Özeltindere futbolculuk dönemindeki gibi hareket etseydi, sendikal anlamda çalışmalarına devam etseydi bugün Türk Milli Takımı kaleci antrenörlüğünü asla ama asla yapamayacaktı. Kemalettin de rengini biraz belli edince onu da dışladılar. Kimler istemiyor buna bakmak gerekir. Nasıl medya sektöründe gazetelerin başında işadamları patronlar bulunuyorsa, bugün futbol kulüplerimizin de başında patronlar bulunuyor. İstemeyenler bunlar. İstemiyorlar, çünkü o zaman karşılarında istekte bulunan bir meslek grubu olacak.

Şimdi burada şu soru sorulabilir: Milyon kazanan futbolcuların ne gibi istekleri olabilir, neden şikâyetçi olabilirler? Bu şekilde düşünenler muhakkak çıkacaktır. Hayatlarından memnun olan kaç futbolcu var liglerimizde? Var olanlar tabii ki Süper Lig futbolcularından elit olanları. 2. ve 3. liglerde sebepsiz kadro dışı bırakılan ve geleceği belirsiz futbolcuların sonu ne olacak? Ben sordum, ben söyleyeyim. Sürünecekler...

5 Antik Roma'da M.Ö. 73 yılında, dövüş sanatının en ince noktalarını bilen güçlü kuvvetli gladyatör ordusu (*Familia Gladiatoriae*, sağladığı yüksek kazanç nedeniyle hem grup sayısı hem de gruplardaki gladyatör sayısı gittikçe artmaktaydı) tehlike oluşturmaya başlamıştı. Capua'daki gladyatör okulunda başlayan ve üç yıl kadar süren Spartaküs ayaklanması Roma'nın varlığını tehdit edecek boyutlara varmıştı. Bu nedenle, gösteri gruplarındaki köle sayısı M.Ö. 65 yılından itibaren Senato tarafından saptanmaya başlanmış ve bir grupta en çok 300 gladyatör bulunabileceği kararlaştırılmıştı. Sonraları, gladyatörlerin bir arada bulunmaları tehlikeli görülmüş, bir arada yemek yemeleri de yasaklanmıştı. (a.g.e.)

Bugünlerde (2008) Türk-İş Başkanı Salih Kılıç, futbol dünyasını, amatör ve profesyonel oyuncularıyla, antrenörleriyle, sağlık uzmanlarıyla binlerce sporcu ve çalışanını ilgilendiren, milyonlarca doların döndüğü, geniş bir kitlenin ilgisini çeken endüstri olarak tanımlıyor. Böylesine büyüklüğe sahip bu sektörde sporcular ve çalışanların kötü koşullarda, ücretlerini almadan,

(Aile arşivinden).

sözleşme koşulları yerine getirilmeden, sigortasız, sosyal güvencesiz, tazminatsız çalışmakta olduğunu bildiklerini ve bunu kamuoyuna birçok kez açıkladıklarını ifade eden Kılıç, sporcuların en temel haklarından olan sağlıklı koşullarda spor yapma ve çalışma haklarından yararlanamadıklarından söz ediyor. Burada Sayın Kılıç'a şunu sormak gerekiyor: "Siz sporun içinden mi geldiniz? Ne kadar sporun içindesiniz? Tuzla'da tersanelerde ölenler için baştan ne tedbirler aldınız da spora el atıyorsunuz? Yoksa bahsettiğiniz milyonlarca dolar mı sizin de ilginizi çekiyor?" Bu sorular çoğaltılabilir.

Önce sporun bir olgu olarak ortaya konması gerekir. Ben düşüncelerimin bedelini ödemedim. Ben savaşımlı bilerek, bilinçli ve hatta isteyerek yaptım. Kitlelerin önyargıları nedeniyle spor masummuş gibi gösterilip, bir obje olarak önlerine sunuluyor. Spor masum bir toplumsal olay değildir. Emperyalist ve kapitalist bir düzenin sporu nasıl masum olabilir? Bu düzen sporu metalaştırmıştır ve sporcu ekranlarda hokkabaz haline getirmiştir. Burada sporcu ne yapıyor? Sporcu, yöneticilerin emir ve talimatları dışına çıkmıyor. Belli bir elit kısım spor yapsın diye milyonlarca genç oyun olanağından yoksun bırakılıyor. Kimle-

rin oyuncu, kimlerin sporcu olduğunu iyi ayırt etmek gerekiyor. Sadece profesyonel futbolcu değil, tüm sporcular için de geçerlidir bu. Tabanı olmayan spor, kitleleri yutan bir bataklık-
tır. Bunu sürekli yineliyorum. Yine bir kez daha yineleyeyim:
“İnsanların tabanda oyunu savunması gerekir ve sadece oyunu
savunarak sağlıklı bir nesil yaratılabilir...”

* * *

Peki, bundan sonra ne olacak? Türkiye’de futbolcu sendikası kurulacak mı? Oyuncuların tabandan oyun oynayarak geldiği bir nesil yetişirse, bu nesil zaten kendi sendikasını kuracaktır, diye düşünüyorum. Futbolcu örgütlenmesi gösteri yapanların yuvası olmayacak, metalaşmayacak ve kendilerini kandırmayacak futbolcuların yetişmesiyle hayata geçebilir.

(Aile arşivinden).

Yöneticilerin hepsi sendikalaşmaya karşıdır. Sözleşmesini yenilemeyen futbolcuyu oynatmayabiliyor. Haksız yere kadro dışı bırakabiliyor. Bugünkü yöneticilerin çoğu sporun içinden gelmiyor. Bundan ötürü, oluşturulacak sendikanın samimiyetine inanmıyorum. Bu sendika mevcut

iktidarın güdümünde olacak ve genç kuşaklara ulaşmak için sendika süsü altında faaliyet gösterecektir.

Yıllardır sporumuzdan lafladık. Bolca kafa ütüledik. Her gün sayfalar doldurduk. Kitle sporu türkülerini söyledik. Sporla eğitim üretim patlaması düşledik. Sonuçta ofsaytta kaldık. Çünkü öncelikle spor olgusunun tanımını yapmadık. Nerede başlayıp nerede bittiğini ortaya koymadık. Çözüm önerirken, ülkemizin özel koşullarını gündeme getirmedik. Hazır reçetelere sığındık.

Sonuçları kara gözlüklerle izledik. Hasta, sakat, tembel, şişko bireyler oluşturduk. Gençlerimizin hayatlarını kaydıldık. Bu-

günlere böyle geldik. Artık sporda yeni şeyler söylenmesi zamanıdır...

Sporda dün geriydik. Bugün, dünden daha da geriye gidildi. Yarın, bugünden daha da geriye gidilmesi ürkütüyor. Çünkü saplantılar aşılmadı. Sporu kitlelere yayacağız, diyenler ikna edilmedi. Sporun oyun değil, bir iş olduğu yeterince kavranmadı...

Günümüzde oyunun birçok ögesi spor tarafından kuşatıldı. Oyunda bulunan çıkar gözetmeme, özgürlük, çekicilik, sevinç spor tarafından yutuldu. Spor yapan kişinin özgürlüğü kalmadı. Antrenörün öğütleri, bilimin kuyruğu, bunlara körü körüne uyma zorunluluğu içtenliği ortadan kaldırdı. Artık sporcu oynamıyor, eğlenmiyor, üretiyor. Bunun için ter döküyor, acı ve ıstırap çekiyor; daha kaliteli üretime zorlanıyor. Çağdaş gladyatör olarak arenalarda kullanılıyor. Yaptığı üretim yalnızca stad içinde tüketilmiyor. Basın organlarıncı dünyanın dört bucağındaki tüketiciye sunuluyor. Bu olayda milyonlar dönüyor. Kıscası sporcu masa altından ya da üstünden bir destek gördüğü oranda bu işin peşini bırakmıyor.

Spor sağlıklı insanların yarışmasıdır. Çocukluğunda özgürce oynama olanağı bulamayan sağlıklı gelişemez. Bu gerçeğin bilincinde olan gelişmiş toplumlar, kent içi yeşil alanlarını koruyorlar, geliştiriyorlar, oyun parlaklarını çoğaltıyorlar. Bizde ise bir yandan kitle sporu türküleri söyleniyor, öte yandan çocuklarımız yeşilliği posterlerde, çiçeği saksılarda görebiliyor. Sonuçta halkımızın deyimiyle problemlili apartman çocukları oluşuyor. Yaya kaldırımlarında bile yürümenin üstün beceri gerektirdiği bir yapıda, herkese spor yaptıracağız diyenler artık akıllarını başlarına toplamalıdır.

Günümüzde spor bir meslektir. Bu gerçeğin ışığında bir ülke ne denli zengin olursa olsun, herkesin sporcu olmasına olanak yoktur. Spor yetenek ve eğitim işidir. Hayalci değil, gerçekçi olalım.

Sonuç

Sonuç olarak şu anda ben, geçmişte, şöhretin getirdiği avantajları yaşarken ileride bunların kaybolacağını düşünmüştüm. Bu açıktır. şu anda eski durumumdan daha avantajlıyım.

Puşkaş Ergun, Can Bartu ve İsmail Kurt (Aile arşivinden).

Şanslı bir futbolcuydum. Çünkü benden önce ailede İsmail ağabeyim şöhretli bir futbolcuydu. Onun şöhretli ve son dönemlerini görmüş ve yaşamıştım. Önümde; sonuma, geleceğime dair canlı ve somut bir örnek vardı. Bu örnek, futbol arena-larında artık işe yaramaz duruma geldiğine inanıldığında, po-sası çıkarılıp bir kenara atılan bir futbolcuydu, en yakınımdı, ağabeyimdi.

Bu faktörü bilerek bu sistemin içinde bulunmak gerekiyor. Hele bir de sosyalist olmak varsa serde, vay haline!..

“Galip sayılır bu yolda mağlup” ilkesine artık karşıyım. Bu-nu duymak bile istemiyorum. Metin Kurt’a biraz saygısı olan-lar, “dürüsttü, namusluydu ondan kaybetti”yi artık unutsun-lar. Çünkü artık bunun bir yararı yok.

Gerçek devrimciliği, kendi payıma, 1990-2000 yılları arasın-da anladım. Pratikten gelen bir kişi nasıl bir noktaya gelir? Öğ-rendiği kadar bilgiyle gelir... Kişi, öğrendiği kadar dürüst olur. Öğrendiğin zaman, karşında güçler, engeller de vardır yaşamın içinde. İşte, öğrendiğin zaman seçtiğin bu yol dürüst yoldur.

Metin KURT

Kurt masalı

Orhan ALDINÇ

- Yalnızsın.
- Şimdilik.
- Yaşlısın.
- Kıvamındayım.
- İnalcısın.
- İnancılıyım.
- Kuşlahtsın.
- Gerçekleştirdim.
- Müflüssün.
- Çok...
- İçiyocesun.
- Sporlence.
- Yokşıkılsın.
- Silice.
- Kargacısın.
- Haklıyım.
- Uslasın.
- İççiyim.
- Amacın?
- Kazanmak.

- Tıpın.
- Kendim.
- Nerelisin?
- Türk'üm.
- Zeykin.
- Spor.
- Govezesin.
- Susmam.

- Sustururlar.
- Dinlemler.
- Dinlediler.
- Anlamadılar.
- Gıdıyorsun.
- Geleceğim.
- Tamam.
- Deram...

Gençlik dönemlerinde insanlar başkaldırır. Öğ-renme süreci vardır. Öğ-renmeye başladığın anda yollar da ayrılmaya başlar. İşte orada sen neredesin? Bunu ancak tarih yazar.

Ben kaybettiğime inan-mıyorum. Çünkü ben öğ-renerek bu duruma gel-dim. Az önce söyledim, her zaman yine tekrarla-rım. “Kim, ne kadar dü-rüst?” sorusunun cevabını yine, “Öğrendiği kadar,” olarak veririm.

(Hürriyet, 27.06.1976).

Spor, yaşamımızda engin bir dünya, futbol da bu dünyada en önemli anakara!..

Bizler dünyamıza bu gözle bakıyorsak, futbolun da tam göbeğindeyse, sporu ve dallarını bilimsel açıdan yeniden değerlendirmememiz için hiçbir neden yoktur.

Sporun dünyası sanayi dünyasının bir kopyası, bir yansımasıdır. Maceracı ruhun çoktan öldüğü tepeden tırnağa kapitalizmin istekleri doğrultusunda ussal bir uygarlıkta ne kahramanlara yer vardır ne de tanrılara.

Rasyonel bir işleyişte hiçbir şeyi şansa bırakmamaya çalışırken, kahraman ve tanrı ihtiyacı giderilmeye çalışılır. Böylelikle bir uygarlık, kahramanlarını ya popüler kültürün mitoslarında ya da sporda yaratmak zorundadır. Spor çağımızın dini olarak yorumlayanlar pek haksız değiller. Çünkü bugün stadyumlar modern sonrası bir tapınağa, dolayısıyla çağdaş kölelerin savaş alanlarına dönüşürken, spor yıldızları da bu tapınağın putları haline gelmiştir.

Antikçağ Roma'sında gladyatörler sevilen kahramanlardı. Biz de günümüzde futbolcuları seviyoruz. O günün gladyatörleri hem kadınların hem de erkeklerin arzularının kamçılarıydılar, günümüzün futbolcuları gibi. Gladyatörler ne zaman so-

kağa çıksalar hayran kitleleri tarafından izlenmeleri izdihamlara neden olurken, yaptıkları işin doğası her şeyin ötesinde korkunç derecede vahşi bir sonu da beraberinde getiriyordu. Bir gladyatör çıktığı arenadan zaferle döndüğünde verilen hediyelerle zengin ve özgür olmasına karşın, birçoğu kulaklarında cılgın kalabalığın vahşi bağırıltılarıyla yok olup gidiyordu.

Dünya tarihinde icat edilmiş en kötü kan sporu olan gladyatör oyunları ile benzerlikler gösteren, kategorilere ayrılmış futbol liglerinde top koşturan kaç futbolcu ya da futbol adamı yalızlı medya organlarının sunduğu gibi bolluk içinde zengindir? Yetmiş beş milyon nüfusa sahip ülkemizde bu sayı, toptasak toptasak elliye geçmez.

Yeşil sahaların ortalama on yıllık saltanat süren çoğu kramponlu gladyatörlerinin, futbolu bıraktıktan sonraki yaşamları gözler önündedir.

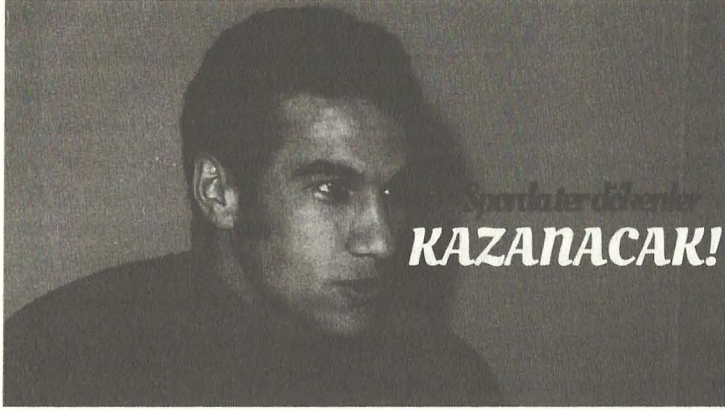
Gladyatörlerin çok azı kendi dönemlerinde meşhur olacak kadar yaşayabilmiştir.

Antikçağdaki gladyatör oyunlarını bire bir modern etik açısından değerlendirmek safdillik olur sanırım. Kendi değer yargılarımızı iki bin yıllık tarihe sahip bir medeniyetle örtüştürmek, gladyatör oyunlarının altında yatan sosyal nedenleri ortaya çıkarmamıza engel olacaktır, tıpkı futbolda olduğu gibi...

Yine de oyunların kalıntılarını kendi çağımızda aramak ilginçtir, diye düşünüyorum.

Günümüzde hâlâ eski dönemlerin gladyatör gösterilerinin bize sunduğu izleri takip eden sözde spor olan gösteriler yapıyoruz. Güneşi topraklarından hiç eksik etmediğini söyleyen Britanya'da, arenadaki vahşi hayvan avlarının taklidi tilki avları geleneksel olarak hâlâ yapılmaktadır. Atlar hazırlanır. Cins av köpekleri eğitilir. Afili kıyafetler giyilir. Ve tilkiler asiller tarafından katledilir.

Eskrimciler, eski arena dövüşçülerinin medeniyete uymuş soluk kopyaları değil midir? Enli kısa kılıç ve üç ağızlı çatal mızraklar yerine, kör ve değdiğinde elektrik akımı yardımıyla geriye çekilen ince kılıçlar günümüzde kullanılmaktadır. Yüzü koruyucu maskeler geçmişten bugüne aynıdır.

(Aile arşivinden).

Günümüzde gladyatör oyunlarının yapıldığı amfiteyatrolar sessiz. Kanlı dövüşlerin dehşeti yüzyıllar öncesinde tarihe gömüldü. Savaşçıların ve onların seyircilerinin bedenleri toza dönüştü ve barış, bir zamanlar insanların ve hayvanların kanlarıyla yıkanan arenaya geri döndü.

Futbola gelince... Gırtlaklarını yırtarcasına bağırarak binlerce seyircinin ve milyonlarca televizyon izleyicisinin önünde futbolcular yeşil zeminli arenalarda yeteneklerini sunarlar. Bir maçın öncesini ve sonrasını düşünelim. Her iki takımın taraftarı caddelere, sokaklara dökülür. Kavga olağan, kan dökülmesi yabancı değildir. Yaralanmalar, ölümler olur. Kendini medeni sananlar bütün bu olayları esefle karşılarlar, sadece o kadar. Dökülen kanlara üzölmüşlerdir ve yaşananlar çok çabuk unutulur.

Futbol, spor dalları arasında en çok ilgi görenidir. Spor denince akla hemen futbol gelir. Futbol dünyanın her yerinde sevilir. Brezilya'nın gettolarında gecekondualarının yıkılmaması için direnen halkın, barınaklarının yerine bir stadyum yapılacağını öğrendiklerinde eylemlerinden hemen vazgeçtikleri bilinen bir gerçektir. Futbolun en ilkel araçlarla bile küçük boş bir alanda oynanabilir olması, ona olan ilgide büyük rol oynar. Kale yapmak için iki taş ve top için boş bir konserve kutusu ya da

iple bağlanmış bir gazete yumağı... En ilkel araçlarla bile küçük bir alanda oynanabilir bir spor olması şüphesiz bu ilgide en büyük rolü oynayan futbolu sevdiriyor ama çoğu zaman bu ilginin futbol sevgisini aştığı da görülüyor.

Antikçağda da böyleydi. Oyunların düzenlendiği kente, rakip kentlerden gelenler duvarlara yazılar yazar, birbirlerine önce laf atarlar, ardından küfrederlerdi. Ve sonunda patlama noktası gelir çatardı. Kısa kılıçlar, kamalar çekilerek vahşet sahneye davet edilirdi.

Günümüzde futbol adına yaşadıklarımızı bu satırları okuyanların görüşlerine sunuyor ve şu soruyu soruyorum: Bu vahşetin sevgisi değil midir, eski çağlarda olduğu gibi?..

Cevabı tüm dürüstlüğümüzle vermeye kalktığımızda, kültürümüzün gerçekten vahşetten nefret ettiğine dair bir varsayım da bulunamayız.

Modern toplumun perdesinde ne kadar vahşi olayları gösteren filmlere ihtiyaç varsa, hâlâ bir boks maçına da ihtiyaç vardır.

İnsanın kendi ırkını katlinde, günümüzde, silahların çeşidi değişmiştir. Bütün bunları söylerken, antik toplumlarda insanların birbirlerini katli suçlamalarının kolay olup olmadığını da kendimize sormalıyız.

Televizyonlarda oynatılan belgesel kanallarında savaşlarda kullanılan zırhlı araçların ve güdümlü roketlerin ucuna yerleştirilen mikro kameralardan yok etmenin filmlerini izliyoruz. Siyah-beyaz karelerin içinde, masum insanların bombalanarak öldürülmeleri, binaların içinde yaşayanlarla yerle bir edilerek yıkılmaları olağan bir olaymışçasına gösterilmektedir.

Antik gladyatör oyunlarını bugünün futbolu gibi, halkın tükettiği bayağı oyun ve eğlence olarak görmek yanlış olacaktır. Günümüz futbolu, gladyatör oyunları gibi siyasi ve kültürel hayatımızda temel rol oynayan ana faktörlerden biridir.

* * *

Yaşamöyküsünden esinlenilerek yazılan bu anlatının kahramanı Metin Kurt, sol düşünceyle futbola başladıktan sonra tanıştı. O zamanlar yaşadıklarında yanlışın varlığını hissediy-

yor ancak açıklayamıyordu. Bugün hangi futbolcu kendi yaşamı, zamanı, yediği, içtiği, gezdiği ve gördüğünde karar verme yetkisine sahiptir? Hayatın her alanındaki yabancılaşmanın ötesindedir spor dünyasında yaşanan, modern bir kölelik ilişkisine benzeyen...

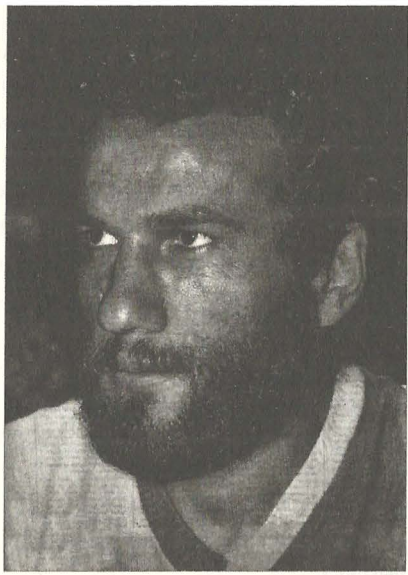
Metin Kurt, bu temel çelişkinin zemininde bilimi arayıp durdu ve bilimi, hayatının anlamlı mücadelesinin yol göstericisi kıldı.

Kamlara esir gibi tıkıştırılan, mal gibi alınıp satılan, nispeten kısa sporculuk mesleği sonunda, birkaç istisna dışında, toplumun bir kenarına savrulanlar onlardı.

Metin Kurt'un, paydasında "emek", "eşitlik", "özgürlük", "sosyalizm" imzalı bildirileri, açıklamaları hatta başkaldırı metinleri, buradan bakıldığında, yabancılaşmayı benliğinin derinliklerinde duyan her insan trajedisinin de belgeleridirler.

Mevcudu kabullenmek, yaşamı kendine sunulduğu gibi içine sindirmek bir insan için seçenektir; karşı çıkmak, itaatsizlik ve isyan da. Bu dünya tarihinin günümüze kadar gelen tüm evrelerinde hep böyle olmuştur ve daha çok "içine sindirme"nin geçerli olduğu bu dünyada Metin Kurt, her zaman isyanı ve itaatsizliği tercih etmiştir.

O, birçok yönüyle apayrı görünse de, hemen her yönüyle toplumsal yapının yansıması olan bu yoğun futbol dünyasının içinde başarılı bir sporcu olarak yer aldı. Ve bu alanın içinden çıkan bir insan olarak çok farklı bir yaklaşımla, futbolcuyu metalaştıran mekanizmaya bir tepki olarak, yaşamının ve hisset-

(Aile arşivinden).

menin önemli rolüyle karşı koydu. Burada “Neden?” diye bir soru sormak yersiz olmayacaktır. Karşı çıkışın bir dayanağı olması gerekir. Sorun, öncelikle yaşamın her alanında olduğu gibi bilgiye, bilginin gücüne inanmakta yatıyor.

Bilim, insanın fiziksel bir varlık olarak, biyolojik ve tarihsel evrimini açıklayabiliyor. İşin içine sosyal ve ekonomik evrimin açıklaması girdiğindeyse, ekonomik çıkar çatışmaları tarihi olarak son derece isabetli tespitler yapabiliyor. Bilim bu anlamda geleceğin toplumunu bile nihai bir toplumsal tasarım olarak az çok tarif ediyor.

Bugün, orada tarif edilen ideal toplumsal durumla şimdiki gerçeklik arasındaki uçurum geçen yüzyıla göre daha da derinleşmiş bir halde. İyice küreselleşen emperyalizm kendi dışındaki dünyayı çökertti, ayrıca kendi insanına da tüketim ve refahtan başka bir şey sunamadı.

İşte, Metin Kurt bu dayanağı bilginin derinliklerinde yakalamıştır.

* * *

Belçikalı Jean Marc Bosman, yirmi altı yaşında Liege Kulübü'nün isimsiz, sıradan bir gladyatörüydü. 1990 yılı sezon sonunda başlattığı hukuk mücadelesiyle önce Avrupa'da, sonra da tüm dünyada gladyatör simsarlarının hükümranlığını sarsacağını kendisi de bilmiyordu.

Sözü geçen yılın sonunda kulübüyle sözleşmesi sona ermesiyle mücadelesini başlattı. Kulübü yeni sözleşme için aylık 750 Euro gibi komik bir rakam teklif etmiş, Bosman da bunu kabul etmeyerek, Fransa'nın Dunkerque kulübüyle anlaşmıştı. Bu durumda, Liege kulübü Bosman için 400 bin Euro bonservis bedeli istedi. Tabii ki, Fransız kulübü çapı belli olan bu gladyatör için bu teklifi kabul etmedi.

Boşta kalan Bosman futboldan uzun süre uzak kaldı, içinde bulunduğu zor ekonomik şartları aşmak için hakkını hukuki yollardan aramaya başladı. Kendinin bir Avrupa Topluluğu vatan-dışı olduğu, serbest dolaşım hakkının bulunduğu ve çalıştığı kurumla olan sözleşmesinin bittiği gerekçesini göstererek,

ülkesinin asliye hukuk mahkemesinde kulübünü, futbol federasyonunu ve o zamanın UEFA'sını dava etti.

Dava tam beş yıl sürdü. Sonunda, 15 Aralık 1995 yılında Avrupa Adalet Divanı'ndan futbolda Bosman Kuralları'nın dayanağı ortaya çıktı: "Avrupa Topluluğu vatandaşı futbolculara, sözleşmelerinin bitiminde, bonservis bedeli gibi kısıtlamalarla transfer engeli konulamaz."

Verdiği hukuk mücadelesinden tek başına zaferle çıkan Bosman, şu an, kendi adına bir şey elde edememenin hayal kırıklığını yaşıyor. Oysa dünya futbolunda kendisinin bile beklemediği ölçüde büyük bir sarsıntıya neden olmuştu. Tüm dünyada "Bosman Kuralları" olarak bilinen yeni yönetmelik futbolcuların gelirlerinde önemli artışlar sağlarken, kendisi bildiği fukaralığın gölgesinde kaldı.

Bosman bugün neler diyor yaptıkları için:

"Tek başıma verdiğim mücadeleden başarıyla çıktığım için kendimle gurur duyuyorum. Öncelikle bunu kendim için, daha sonra da tüm futbolcular için yaptım. Bir yerde uzlaşma yolunu seçebilirdim ama beni yıllar boyu hiçe saydılar. Ben de sonuna kadar mücadele ettim. Gururumu koruduğum ve işin içinden çıktığım için onurluyum." Özellikle şöhretli futbolcuların kendisine ilgi göstermemesi nedeniyle zaman zaman yaptıklarından pişmanlık duyduğunu da anlatan Bosman, "Bütün Avrupa'da vebalı gibi dışlandım. Evet, bir yerde pişmanlık duydum. Çünkü çıkmasını sağladığım hukuki karar için şöhretli futbolcular fazla takdir ifadesi göstermediler. Oysa onlar göz kamaştırıcı ücretler aldılar. Benimse bugün Belçika'da sosyal sigorta ve işsizlik tazminatı hakkım bile yok. Bu, biraz hayal kırıcı bir durum. Ben sadece kazandığım davanın parasıyla idare ederken futbolcular şimdi milyarderler."

Futboldaki yeni yönetmeliklerin futbolcuların yararına olduğunu ve büyük kulüplere de kazanç sağladığını kabullenen Bosman, "Ancak küçük kulüpler de sözleşmesi bitmiş bedava futbolcuları alabilirler. Neticede bu karardan herkes istifade etti," diyerek, kendi kurallarını savunuyor ve son olarak, "Bu davadan aldığım küçük tazminatlar var. Dava, avukatlık

giderleri sebebiyle pahalıya mal oldu. Futbolcular bundan yararlandı, ben çok az yararlandım. Benden sadece vergi istiyorlar. Elimdeki parayla idare etmek zorundayım. Bir ara şöhretli futbolcuların destek vereceklerini düşünmüştüm. Örneğin Hollanda Milli Takımı futbolcuları bu jesti yaptı. Ronald De Boer, Van Der Sar, Frank De Boer bana sadece maç primi verdiler,” diyor.

* * *

Sadece kendi için, kendi kurtuluşu için verdiği mücadelenin başka gerçek yönlerini daha sonra gören ve “Kurtulmak yok tek başına, ya hep beraber ya hiç...” ilkesinden bihaber Bosman’dan yaklaşık otuz yıl önce, Metin Kurt’un, futbolcuları mal gibi alınıp satılmaya gösterdiği tepki, aslında yürürlükte olan futbol düzeninin işleyişine alet ve ait olma öfkesinin ve egemenlere duyduğu hıncın sentezinde, kendini sömürülenlerin yanına koyma, emeğiyle yaşayanlardan biri olma biçimindeki şiddetli istegın sonucu olarak da anlaşılabilir.

Metin Kurt, bu toprakların insanı. Bu toprakların insanı olduğu için kaçacak bir yeri yok ve aramızda. Dünya görüşü olan “sol” da dimdik duruyor. Futbolla yakından ilgilenenler, çağ-

Yalnız adam Metin Kurt (Vecdi Çıracıoğlu arşivinden).

daşları içinde futbolu en iyi bilen üç kişiden biri olarak onu gösterebiliyor bu ülkede.

Yaşayış biçimi, jübilesini reddedişi, medyanın tuzağına düşmeden spor adamı olmayı yeğlemesi, yaşam derdini öne çıkar-mayışı ki, böyle bir yaşamı kendisi seçmiştir, mevcudu reddediş içindedir. Bu onurlu bir reddediştir: Faturasında Katma Değer Vergi hanesinin sonradan doldurulmak üzere boş bırakıldığı ağır ödenmiş bir reddediş...

Metin Kurt, şimdi futbol dünyasından çok uzakta kendi halinde bir yaşam sürüyor. Futbolcu kardeşleriyse bugün sahip olduğu hakların, otuz yıl önce ilk kez onun tarafından savunulduğundan habersiz...

Kadıköy, 2000-2009

Metin Kurt, zarif, topla güzel akan, ne yaptığını bilen, akıllı bir açık oyuncu-suydu. Aydınlık ve biraz da çapkın bakışlı, şahin gözlü, yakışıklı bir forvet. Taç çizgisinde sürat yapan, İngilizlerin tabiriyle kramponlarının altında tebeşir izi olan, klasik çizgi açığı. Hem de gole yakın. En solcu sağ açık.

Yıllar yıllar önce Metin Kurt, boş mukaveleye imza atma “töresine” başkaldırmış, bir sözleşmenin tarafı olarak reşit insan muamelesi görmeyi talep etmişti. Emek mücadelesinin aynı zamanda bir haysiyet mücadelesi olduğunu göstermişti bu tavrıyla.

Vecdi Çıracıoğlu, 2009 Abdullah Baş-türk İşçi Edebiyat Ödülü alan çalışmasıyla futbolumuzun benzeri olmayan bir kişiliğini resmediyor. Soyunma odalarını, başkanları, topçuları, arsaları, parayı, yalanı dolanı, endüstriyel futbola direnen bir devrimcinin romanını anlatıyor.

Gladyatör, futbol arenalarında bir isyanın, Metin Kurt’un hikâyesi.

ISBN-13: 978-975-05-2206-2

